

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Emrah BUDAK

6-7 EKİM OLAYLARI'NIN YAZILI BASINDA SUNUMU

Gazetecilik Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2016

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Emrah BUDAK

6-7 EKİM OLAYLARI'NIN YAZILI BASINDA SUNUMU

Danışman

Prof. Dr. Mustafa ŞEKER

Gazetecilik Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2016

T.C
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Emrah BUDAK'ın bu çalışması, jürimiz tarafından Gazetecilik Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Yrd. Doç. Dr. Onur ÖKSÜZ (İmza)

Üye (Danışmanı): Prof. Dr. Mustafa ŞEKER (İmza)

Üye: Yrd. Doç. Dr. Seyfi KILIÇ (İmza)

Tez Başlığı: "6-7 Ekim Olayları'nın Yazılı Basında Sunumu"

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Tez Savunma Tarihi : 01.11.2016

Mezuniyet Tarihi : 01.12.2016

(İmza)

Prof. Dr. İhsan BULUT

Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “6 – 7 Ekim Olayları'nın Yazılı Basında Sunumu” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Emrah BUDAK

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ.....	iv
ÖZET.....	vi
SUMMARY.....	vii
ÖNSÖZ.....	viii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM İDEOLOJİ

1.1 İdeolojinin Tanımı.....	11
1.2 İdeolojinin İşlevleri.....	12
1.3 İdeolojiye Farklı Yaklaşımlar.....	14
1.3.1 Karl Marx – Yanlış Bilinç Olarak İdeoloji	14
1.3.2 İletişimin Siyasal Ekonomisi: Ekonomi-Politik Yaklaşım.....	16
1.3.3 Batı Marksizminde İdeoloji.....	18
1.3.3.1 Gramsci ve Hegemonya.....	20
1.3.3.2 Frankfurt Okulu.....	23
1.3.3.3 Althusser, Maddesel İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları.....	27
1.3.3.4 İngiliz Kültürel Çalışmalar Okulu.....	31
1.3.3.5 Yapısalcılık, Dilbilim ve Göstergebilim.....	36
1.3.3.5.1 Ferdinand de Saussure.....	37
1.3.3.5.2 Claude Levi-Strauss.....	38
1.3.3.5.3 Roland Barthes.....	39
1.3.3.5.4 Voloşinov.....	40
1.4 İktidar Kavramı.....	42

İKİNCİ BÖLÜM

İDEOLOJİ, SÖYLEM VE HABER

2.1	Söylem.....	45
2.2	İdeoloji ve Medya.....	49
2.3	Haber ve Haber Söylemi.....	58
2.3.1	Haberin Üretim Süreci ve Yapısı.....	62
2.3.2	Haberin Söylemi.....	65
2.3.3	Kültürel Çalışmalar Okulu ve Haber Söylemi.....	67

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HABER ANALİZLERİ

3.1	Örnek Olayın Ard Alan Bilgisi.....	70
3.2	6-7 Ekim Olayları'nın Analizi.....	71
3.2.1	Makro Yapı.....	71
3.2.1.1	Tematik Çözümleme.....	71
3.2.1.1.1	Başlıklar.....	71
3.2.1.1.2	Spotlar.....	84
3.2.1.2	Şematik Çözümleme.....	89
3.2.1.2.1	Durum.....	90
3.2.1.2.1.1	Ana Olayın Sunumu.....	90
3.2.1.2.1.2	Sonuçlar.....	91
3.2.1.2.1.3	Ard Alan ve Bağlam Bilgisi.....	92
3.2.1.2.2	Yorum.....	92
3.2.1.2.2.1	Haber Kaynakları.....	93
3.2.1.2.2.2	Olay Taraflarının Olaya Getirdikleri Yorumlar.....	93
3.2.2	Mikro Yapı.....	94
3.2.2.1	Sentaktik Çözümleme.....	94
3.2.2.2	Bölgesel Uyum.....	97
3.2.2.3	Kelime Seçimleri.....	99
3.2.2.4	Haberin Retoriği.....	100

SONUÇ	104
KAYNAKÇA	107
EK 1 – Sabah Gazetesi 7 Ekim 2014 Sayısı	113
EK 2 – Hürriyet Gazetesi 7 Ekim 2014 Sayısı	114
EK 3 – Özgür Gündem Gazetesi 7 Ekim 2014 Sayısı	115
EK 4 – Sabah Gazetesi 8 Ekim 2014 Sayısı	116
EK 5 – Hürriyet Gazetesi 8 Ekim 2014 Sayısı	117
EK 6 – Özgür Gündem Gazetesi 8 Ekim 2014 Sayısı	118
EK 7 – Sabah Gazetesi 9 Ekim 2014 Sayısı	119
EK 8 – Hürriyet Gazetesi 9 Ekim 2014 Sayısı	120
EK 9 – Özgür Gündem Gazetesi 9 Ekim 2014 Sayısı	121
EK 10 – Sabah Gazetesi 10 Ekim 2014 Sayısı	122
EK 11 – Hürriyet Gazetesi 10 Ekim 2014 Sayısı	123
EK 12 – Sabah Gazetesi 10 Ekim 2014 Sayısı	124
ÖZGEÇMİŞ	125

KISALTMALAR LİSTESİ

AKP	Ak Parti
PKK	Partiya Karkeren Kurdistan (Kürdistan İşçi Partisi)
MÜSİAD	Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği
HDP	Halkların Demokratik Partisi
AB	Avrupa Birliği
MHP	Milliyetçi Hareket Partisi
İŞİD	Irak Şam İslam Devleti
YPG	Yekineyen Parastina Gel (Halk Koruma Birlikleri)
PYD	Partiya Yekitiya Demokrat (Demokratik Birlik Partisi)
KCK	Koma Civaken Kurdistan (Kürdistan Topluluklar Birliği)
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
TÜROFED	Türkiye Otelciler Federasyonu
HÜDA-PAR	Hür Dava Partisi
TÜSİAD	Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
KİK	AB – Türkiye Karma İstişare Komitesi
TÜRSAB	Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği
CHP	Cumhuriyet Halk Partisi
DTK	Demokratik Toplum Kongresi
DBP	Demokratik Bölgeler Partisi
HAK – İŞ	Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu
KAMU – SEN	Türkiye Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonu

MEMUR – SEN	Memur Sendikaları Konfederasyonu
TDK	Türk Dil Kurumu
TZOB	Türkiye Ziraat Odaları Birliği
TİSK	Türkiye İşverenler Sendikası Konfederasyonu
TESK	Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu
TÜRK – İŞ	Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
KİA	Kitle İletişim Araçları
DİA	Devletin İdeolojik Aygıtları
DBA	Devletin Baskı Aygıtları

ÖZET

Bu çalışma, 6-7 Ekim Olaylarının Türk yazılı basınındaki yansımalarını ve olaylara ilişkin haber söyleminin incelenmesini amaçlamaktadır. Çalışmada, Sabah, Hürriyet, Özgür Gündem gazetelerinin 7 – 8 – 9 – 10 Ekim 2014 tarihlerindeki 6-7 Ekim Olaylarına ilişkin haber metinleri incelenmiştir. Çalışmanın dayanak noktası, incelenen gazetelerin 6-7 Ekim Olaylarına dair oluşturdukları haber söylemidir. Çalışma, 6-7 Ekim Olaylarının nasıl haberleştirildiği üzerinde durmaktadır. Çalışmada haber metinleri incelenirken Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi yöntemi kullanılmıştır. Eleştirel söylem analizi neticesinde bazı bulgular elde edilmiştir. Bu bulgulara göre, incelenen her gazetenin 6-7 Ekim Olaylarını kendi ideolojisine göre yorumladığı açıktır. İncelenen gazeteler olaylara kendi ideolojileri içinde olumlu ve olumsuz bir anlam atfederek, farklı yorumlar ve farklı gerçeklikler getirmiştir. Gazetelerin, olaylar konusunda topluma yön vermek için haberleri belirli bir çerçevede sunduğu ve bu çerçevenin de haber metinlerinde kullanılan başlıklar, kelime seçimleri, kaynaklar, retorik ve görsel malzeme gibi unsurlar tarafından sağlandığı açıkça görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: 6-7 Ekim Olayları, İdeoloji, Haber, Haber Söylemi, Eleştirel Söylem Analizi.

SUMMARY

PRESENTATION OF 6-7 OCTOBER EVENTS IN PRINTED MEDIA

This study aims to investigate reflections of 6-7 October Events in Turkish printed media and news discourse about events. In this study, news texts of Sabah, Hurriyet, Ozgur Gundem newspapers on 6-7th October events between 6-10th October 2014 were investigated. Reference point of this study is news discourses that investigated newspapers formed on 6-7th October Events. Study elaborates how 6-7th October Events are reported as news. In study, while analysing news texts, Critical Discourse Analysis methodology of Teun Von Dijk is used. Some findings are obtained as a result of Critical Discourse Analysis. According to these findings, it is obvious that each investigated newspaper interpret 6-7 October Events in line with their ideologies. Investigated newspapers have brought different interpretations and realities by assigning a meaning negatively and positively in line with their ideologies. It is obviously seen that newspapers present the news within particular frame to dominate the events and this frame is provided by factors such as used headlines in news text, word choices, sources, rhetoric and visual materials.

Keywords: 6-7 October Events, News, News Discourse, Ideology, Critical Discourse Analysis

ÖNSÖZ

Bu çalışma 7 Ekim 2014'te Diyarbakır ve İstanbul'da başlayıp hızla Türkiye'nin birçok şehrine yayılan, mal ve can kayıplarının yaşandığı 6-7 Ekim Olaylarının Türk yazılı basınındaki yansımalarını inceleme amacıyla. Toplumda oldukça büyük bir etki meydana getiren bu olayların farklı ideolojik görüş benimseyen basın kuruluşlarında nasıl haberleştirildiği çalışmanın özünü oluşturmaktadır. Bu sebeple, farklı basın kuruluşlarının olaylara getirdikleri bakış açılarının çözülmesi medya alanının daha iyi ve sağlıklı okunabilmesi için büyük bir önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın hazırlanması sürecinde her türlü desteği şahsımdan esirgemeyen ve her daim yanımda olan aileme, dostlarıma, çalışmada yol gösteren ve desteklerini sunan danışmanım, kıymetli hocam Prof. Dr. Mustafa ŞEKER'e teşekkür ve minnetlerimi sunarım.

Emrah BUDAK
Antalya, 2016

GİRİŞ

Günümüz dünyasında yaşanan teknolojik gelişmeler iletişimin oldukça büyük bir oranda önemini artırmıştır. İletişim, tüm dünyanın içinde yaşadığı bir yumak haline gelmiştir. Teknolojik gelişmeler iletişim dünyasında küresel bir etki yaratarak zaman ve mekan kavramlarını ortadan kaldırarak iletişimi küresel bir konuma getirmiştir. İletişimin böylesine büyük bir gelişim içinde olması, iletişimi toplumda meydana getirdiği etki boyutunu artırmanın yanı sıra toplumu şekillendirme işlevine büründürmüştür. İletişim, dünyada yaşanan tüm gelişmeleri toplumlara aktararak, toplumun yaşanan gelişmelere ilişkin düşünceleri ve yorumları belirler. Çünkü iletişimin gelişmesi ile birlikte kitle iletişim araçları (medya) da büyük bir değişim yaşamış ve elinde bulundurduğu enformasyonu (haber) bir güç haline getirmiştir. Medya, elinde bulundurduğu bu enformasyon gücünü, toplum lehinde değil de kendi lehinde kullanmıştır. Medya bu gücünü kullanırken hem maddi hem de manevi anlamda faydayı göz önünde bulundurmıştır. Bu anlamda, maddi fayda, medya kuruluşunun sağladığı ekonomik getiriye göre yayın politikası hazırlayarak, elindeki enformasyon gücünü bu yönde topluma sunmasıdır.

Günümüzde medya kuruluşları belirtilen çıkarlar eşliğinde fayda sağlamaya yönelmişlerdir. Çünkü hem ekonomik (maddi) hem de manevi fayda medyanın bu faydaları gözeterek enformasyonu şekillendirmesine sebep olmuştur. Marksist yaklaşıma göre, enformasyonu şekillendirme durumu zaman geçtikçe, enformasyonun özünü alarak içine yapay bir gerçekliğin yerleştirilmesine dönüşmüştür. Marksist yaklaşım medyanın elinde bulundurduğu her türlü enformasyon ve materyali ekonomik ve siyasi anlamda bir çıkar olarak gözettiğini açıklar. Marksist paradigmada Marx'ın altyapı, üstyapı formülasyonu zihinsel güç olan medyaya ekonomik gücü elinde bulunduranların sahip olduğunu belirtir. Bu sahiplik medyadaki üretimi şekillendirir. Revizyonist Marksistlerden Althusser ve Gramsci de hegemonya ve devletin ideolojik aygıtları kavramlarında gücü elinde bulunduranların toplumu kendi lehinde düşündürmek için medyayı kullanır. Medya toplumun sistem işleyişine uyum sağlamasını ve rıza üretimini gerçekleştirir. Eleştirel teoriyi ortaya koyan Frankfurt Okulu da medyayı bir kültür endüstrisi olarak görür. Medya, halkı eğlendirerek oyalar ve toplumdaki işleyişin ve sistemin sorgulanmasını engeller. Revizyonist Marksist görüşün diğer bir temsilcisi olan Kültürel Çalışmalar Okulu, egemen ideolojinin medya aracılığıyla topluma yayıldığını ve bu durumda en etkili medya

ürününün haber metinleri olduğunu ileri sürer. Marksist yaklaşımın dile getirdiği gibi medya kuruluşları egemen sistem lehinde ve getiri (reklam, ilan vs.) sağladığı kurum ve kişilerin istediği yönde yayın yapmaktadırlar. Çünkü bunu yapmadıklarında sağladıkları maddi gelirden yoksun kalacaklardır. Medya, topluma doğru haber verme işlevini ekonomik getiri faktörüne feda etmiştir. Günümüz kapitalist toplumunun, her alanda ekonomik karı ön plana çıkarması medyanın da toplumu gerçek anlamda bilgilendirme işlevinin yavaş yavaş yok olmasına neden olmuştur. Ekonomik kar elde etmek medyanın kamusal sorumluluğunun önüne geçmiştir.

Medyanın manevi yöndeki kaygısı da medyanın elinde bulundurduğu haberlerin seyrini değiştirmektedir. Zira, toplumda, siyasi iktidar, iş adamları, siyasiler gibi güç ve kanaat sahibi kişi ve kurumların buldukları konum gereği medyayı etkilediği söylenebilir. Çünkü medya bu kurum ve kişilere yakın olduğunda, onlar tarafından desteklenmekte ve güçlü kalmaktadır. Medya da bu desteklerin karşılığında kendisine destek veren ideolojinin söylemlerini toplumda baskın kılmaya çalışır. İktidarda yer alan siyasi kanadı destekleyen medya kuruluşlarının en ön planda yer alması bunun önemli örneklerinden biridir. Günümüz medyası da toplumdaki güç odaklarına tarafsız kalamamış ve bir gücün yanında yer almıştır. Kapitalist toplumda var olan iktidarı destekleyen medya kuruluşları oldukça fazladır. Bu medya kuruluşları yayın politikalarını oluştururken, iktidarın çıkarlarına göre şekillendirir. İktidarın sahip olduğu egemen ideolojiyi benimseyerek, ona uygun yayın yaparlar. İktidar yönünde haber yapan medya kuruluşları, alternatif bütün düşünsel farklılıkları toplumun tartışma ortamından uzak tutarlar ve egemen sistemin yeniden üretilmesi ve sürdürülmesini sağlarlar.

Medya kuruluşları sadece iktidarın yanında yer almazlar. Bazen de medya sahipleri iktidar dışında, destek gördükleri siyasi kanadın ideolojisini destekleyebilir. Bu anlamda, dünyanın her yerinde iktidara muhalefet olan tüm siyasi kanatlarında medyada destekçileri bulunur. Bu siyasi muhalefetler de kendi ideolojisini destekleyen ve toplumda yeniden üreten medya kuruluşlarını maddi ve manevi anlamda desteklerler. Bu destekleme nasıl ki iktidarı destekleyenlerin muhalif söylemleri eleştirerek, toplum dışında bıraktığı gibi, muhaliflerin medyasında da iktidar ve diğer siyasi ideolojik söylemlerin dışarda bırakılmasını öngörür. Medyanın içinde bulunduğu bu durumun tam anlamıyla ortaya çıkarılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yüzden, 6-7 Ekim Olaylarının konu edindiği bu çalışma medyanın içinde bulunduğu durumu açığa çıkarma amacındadır. Çalışma medyanın topluma sunduğu egemen ve diğer söylemlerin analizini hedeflemiştir.

Çalışmada, 6-7 Ekim Olaylarının gazete sayfalarına nasıl yansıdığı incelenmiştir. 6-7 Ekim 2014 Olayları öncesinde Irak Şam İslam Devleti (İŞİD)'nin Suriye'nin Kürt kenti Kobani'ye saldırması üzerine Halkların Demokratik Partisi (HDP)'nin Kobani için Ak Parti hükümetinden yardım ve koridor açma isteğinde bulunmuştur. Ak Parti (AKP) hükümeti, Kobani'de yaralananların tedavisi konusunda adım atmıştır. Ancak; hükümet koridor talebine sessiz kalmıştır. Bunun üzerine Halkların Demokratik Partisi (HDP) Eşbaşkanı Selahattin Demirtaş'ın sokağa çıkma çağrısı ile Türkiye'nin birçok şehrinde başlayan olaylar 6-7 Ekim Olaylarını oluşturmaktadır. Toplumunu etkileyen bu olayların gazetelerdeki yansımaları Van Dijk'ın eleştirel söylem analizi yöntemi ile incelenmiştir. Çalışmada, 3 kısım bulunmaktadır. İlk ve ikinci kısım çalışmanın kuramsal yönünü oluşturmaktadır. Birinci kısımda, "ideoloji" kavramı derinlemesine incelenerek, kavram hakkında farklı tanım ve yorumlara yer verilmiştir. Çalışmanın ikinci kısmı, ideolojinin medya, söylem ve haber kavramları ile ilişkisini ele almıştır. Çalışmanın son kısmında Kobani olaylarına ilişkin, Hürriyet, Sabah, Özgür Gündem gazetelerinin 7-8-9-10 Ekim tarihlerindeki haber metinleri analiz edilerek sonuçları açıklanmıştır.

Problem

Günümüz toplumlarında medya eğitime, bilgilendirme, haber verme gibi sosyolojik olarak birçok işlevi meydana getirir. Medyanın bu işlevlerini yerine getiren en önemli içerik haber metinleridir. Haber metinleri, medya kanalları aracılığıyla hızla topluma yayılır ve toplumu etkiler. Medya kuruluşları toplumu etkileyen toplumsal olaylarda belli bir ideolojik çerçeve ve kendi ekonomi-politiği içerisinde haber yayını yapmaktadır. Haber metinlerinin üretiminde yaşanan ideolojik ilişkiler haberlerin içeriğini ve yönünü değiştirmektedir. Farklı ideolojilere sahip farklı medya kuruluşları da 6-7 Ekim Olayları'nın haberleştirilmesinde farklı yönleri öne çıkarmışlardır. Olayların yaşandığı dönemde tek bir gerçekliğin farklı medya kuruluşları tarafından farklı şekillerde topluma yansıtıldığı açıkça görülmektedir. 6-7 Ekim Olayları boyunca farklı ideolojik görüşü savunan gazetelerin olaylara ilişkin kullandıkları farklı haber söylemleri çalışmanın ana problemini oluşturmaktadır.

Amaç

Çalışmada incelenen 6-7 Ekim Olayları gazetelerde farklı şekillerde yansıtılmıştır. İncelenen gazetelerde, olaylara ilişkin egemen, muhalif ve müzakereci görüşler yer almıştır. Bu görüşlerin topluma yansıtıldığı şekliyle farklı etkiler oluşturduğu söylenebilir. Gazetelerin aynı olaya ilişkin farklı ideolojik bakış ve haber üretimlerinin tüm nitelikleriyle ele alınması gerekmektedir. Bu incelemenin yapılmasında olaylara dair sunulan haber metinlerinin incelenmesi büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmada 6-7 Ekim Olaylarına yönelik egemen, müzakereci, muhalif söylemi benimsemiş olan 3 farklı ideolojideki gazetede yer alan haber söylemlerinin eleştirel söylem analizi yöntemi ile incelenmesi amaçlanmaktadır.

Önem

6-7 Ekim Olayları'nın farklı ideolojilerdeki gazetelerde topluma farklı yönde sunulması toplumda yaşanan bir gerçekliğin farklı gerçekliklere büründürülmesini doğurmaktadır. Toplum her anlamda etkileyen bu olayların farklı yansımalarının her yönüyle incelenmesi gerekmektedir. Çünkü yayın kuruluşlarının ideolojilerine göre söylem değiştirmesi incelenme gerektiren bir husustur. Haber metinlerindeki ideoloji ve söylem ilişkisinin irdelenmesi medya sektörünün sağlıklı ve doğru okunması anlamında büyük öneme sahiptir. Bu sebeple, haber metinlerinde yer alan kelime seçimleri başlıklar, görsel unsurlar, kaynakların incelendiği eleştirel söylem analizi, ideoloji ve söylem arasındaki ilişkiyi açıklamada önemli bir yere sahiptir.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evreni, çalışmada analizi yöntemine uygun bütün materyalleri kapsar. Bu çalışmada, eleştirel söylem analizine uygun olan evren Türk yazılı basınıdır. Bu yüzden çalışmanın evreni 6-7 Ekim Olaylarını kapsayan haberlerin bulunduğu tüm siyasi gazeteleri içerir. Çalışmanın örnekleme ise Sabah, Hürriyet ve Özgür Gündem gazeteleridir. 6-7 Ekim Olaylarının araştırıldığı bu çalışmada, Sabah, Hürriyet ve Özgür Gündem gazetelerinin 7, 8, 9, 10 Ekim 2014 tarihindeki haberleri incelenmiştir. Bu tarih aralığı ve tercih edilen üç gazete çalışmanın sınırlılığını meydana getirir.

Çalışmada seçilen gazeteler, gazetelerin sahiplik yapıları, ideolojileri, politik konumları ve hitap ettiği kitleye göre belirlenmiştir. Bu anlamda, Sabah gazetesi sağ,

muhafazakar bir ideolojide, Hürriyet gazetesi, liberal ve iktidara mesafeli, Özgür Gündem gazetesi ise sol ve Kürt milliyetçisi bir çizgide yer alır.

Varsayımlar

Çalışmanın ortaya atılan varsayımları şunlardır:

- 1- Gazetelerin kendilerine ait bir ideolojik görüşü vardır ve gazetelerin yayımladıkları haberlerin içeriği ideolojilerine göre yön değiştirir.
- 2- Gazeteler yayımladıkları haberlerle destekledikleri ideoloji ve söylemleri pekiştirmekte ve yeniden üretmektedirler.
- 3- 6-7 Ekim Olaylarında gazeteler söylemleri ile eylemlerin neresinde durduklarını belli etmiş ve o yönde söylemler üretmişlerdir.

Yöntem

Çalışma, 6-7 Ekim Olaylarının Sabah, Hürriyet ve Özgür Gündem gazetesindeki 7, 8, 9, 10 Ekim sayılarında kamuya yansıyan haberlerin Eleştirel Söylem Analizi (Teun Van Dijk) yöntemi ile çözümlenmesi ve konuya yönelik literatür çalışması ile oluşturulmuştur. Çalışmanın analizi olan eleştirel söylem analizinin niteliklerine bakmak önem taşımaktadır.

Söylem, ideoloji ile dil arasında sıkı bir ilişki vardır. Bu ilişki üç ögenin de belli bir işlevi yerine getiren bir mekanizmanın parçaları olmalarında yatar. Söylem, bir mesaj ideoloji söylemin içinde gizlenmiş bir kod, dil ise bunları toplumla buluşturan bir araçtır. Bu durumda her üçü de farklı görevleri yerine getirir. Sosyal Bilimlerde özellikle metin çözümlenmeleri söylem üzerine odaklanır. Çünkü söylem hem dili hem de ideolojiyi kapsar. Bu yüzden edebiyat ve haber metinleri üzerine söylem analizleri geliştirilmiştir. Söylem analizlerine geçiş dil çözümlemesinin söylem çözümlemesine kayması ile gerçekleşmiştir (Sancar, 2014: 105). Söylem kavramının gündeme gelmesiyle birlikte dile olan odaklanma sözcük ve metinlere geçmiştir. Bir anlamda sözce ile ifade edilen anlamın değişmez yapısından sürekli değişen yapısına önem verilmiştir (Sancar, 2014: 106).

Söylem çözümlemesi, sözü edilen söylemin bağlam ve anlam münasebetine odaklanır (Sancar, 2014: 106). Bu, söylemin toplumsal bağlamdan koparılamayacağı anlamına gelir. Söylem çözümlemesi, söylemi bütün toplumsal pratikleriyle irdeleyerek asıl ifade etmek istediğini ortaya çıkarır.

Sözen'e göre söylem analizi (1999: 81-82), bir metin çözümlemesi, bir toplumsal analiz, toplumsal bağlamından koparılamayacak bir çalışma alanı ve bütün bunları içine

alan bir araştırma dır. Bu çözümlene yöntemi, dili bir eylem, bir iletişim şekli, bir toplumsal pratik gibi düşünme ve yorumlama niteliğindedir. Söylem analizi, bilgi, toplumsal münasebetler ve kimlikler ve bunların toplum içindeki değişimini açığa çıkarmaya çalışır. Söylem çözümlemesinin amacı, toplumsal bir pratik olan dilin toplum içinde değişen anlam ve bağlamlarını incelemektir (Sözen, 1999: 82).

Söylem analizi, metinlerdeki farklılıkları tespit eder, söylemin kendi içinde oluşturduğu değişen bilgi yapılarını araştırır ve ortaya çıkarır. Bunun yanı sıra söylem analizi, bilgiye sahip olmayı hedefler. Ancak bu, bilgiye dair bilgidir. Önce, toplumsal bir pratik olan dil irdelenir sonra söylemin içinde yapılanmış olan bilginin nasıl açığa çıkarılacağı üzerinde durulur. Söylemin analiz edilmesindeki temel ölçüt, kurallar ve dilin fonksiyonlarıdır (Sözen, 1999: 85-86).

İnal'a göre söylem analizinin (1996: 96), sözcükleri sosyolojik bağlamından ayırmadan incelemesi onu diğer analiz yöntemlerinden ayırır. Toplumda oluşun egemenlik ilişkilerinde söylemin nasıl meydana geldiğine dikkat çeker ve ilişkiyi eleştirir. Söylem analizinin var olma sebebi, haber içerikleri değil içinde bulunulan sosyolojik yapıdır. Bu sosyolojik yapıda kurulan söylemin ortaya çıkarılmasını planlar.

Söylem analizi birçok düşünür tarafından geliştirilmiştir. Bu düşünürlerden biri, Michel Foucault'dur. Foucault, söylem analizinde iktidar münasebetleri üzerinden ideolojik ve siyasi etmenleri ön plana çıkarmaya çalışır. Ancak; Foucault, ideoloji kavramını kullanmaktan kaçınır (Evre, 2009: 117).

Söylem analizi ile onun devamında geliştirilen eleştirel söylem analizi arasında bazı ayrımlar bulunur. Söylem çözümlemesi uygulanırken herhangi bir metot önerilmez, sadece konu olan probleme belirli yaklaşımlar getirilir. Eleştirel söylem analizinde ise, söylemin dünyayı temsil eden, toplumları şekillendirip, içinde bulunduğu toplumsal bağlam ile anlam kazanan, ideolojik ve kültürel yanları olan, egemenlik, iktidar gibi kavramları içine alarak onların oluşumunu sağlaması sebebiyle söyleme farklı yorumlar getirilmesinin yanı sıra söylemin ne olduğu da açıklanır (Ülkü, 2004: 385).

Söylem çözümlemesi, eleştirel söylem çözümlemesi şekliyle, 1970'lerden itibaren özellikle Avrupa'nın akademik araştırma dünyasında yaygınlık kazanan bir alan olarak, iletişim alanına yeni bir yöntembilimsel konum sunmuştur (Atabek, 2007: 151-152).

Eleştirel söylem analizi çalışan Fairclough ve Graham (2015: 150), dili bir söylem olarak görür ve bu şekilde analiz eder. Fairclough, toplumda var olan sistemin zorbalık, sömürü ve insandışılaştırma yöntemi ile sağlandığını, sistemin kendi içindeki çelişkilerinin

toplum aleyhine çevrilerek, daha ileri ve özgürlükçü bir yaşam inşa ettiği izlenimi verildiğini savunur. Eleştirel söylem analizi, haber metinlerini, maddi üretimin ve bireylerin içinde yaşadığı sosyolojik unsurların tekrar üretilmesinin bir anı olarak incelenir.

Eleştirel söylem analizi, kuramsal olarak eleştirel Marksizm geleneği içerisinde yer alır. Eleştirel söylem analizi, günümüz kapitalist toplum düzeninde yer alan emek ve maddi sömürü sonucunda ortaya çıkan çıkar ilişkilerinin kavranmasında ideolojik ve kültürel etkilerin varlığına dikkat çeken Batı Marksizmi'nden devralınmıştır (Dursun, 2013: 76).

Söylem analizini geliştiren düşünürlerden biri de dilbilimci Teun Van Dijk'dır. Van Dijk, kendine has bir eleştirel söylem analizini oluşturmuştur. Dijk, toplumda oluşan güç ve iktidar ilişkilerinin haber metinlerine yansımalarını eleştirel söylem analizi ile incelemiştir. Dijk, yaşadığı çevrede azınlık olan bütün toplumlara hassas bir şekilde yaklaşarak, azınlık ve göçmenlerin haber metinlerindeki olumsuz ve eşitsiz sunumlarını eleştirmiştir (İnal, 1996: 74).

Van Dijk, söylem analizi için haber metinlerini önermeler üzerinden ele alan bir çözümleme yöntemi olarak görür. Dijk, ideolojik bir unsur olarak gördüğü söylemi toplumsal ve bilişsel olarak değerlendirir. Van Dijk, haber metinlerini incelerken, nitel ve nicel ölçütleri kendi analizinde yönteminde birleştirir (Mora, 2011: 18).

Van Dijk, göçmenlere yönelik haberlerin, iktidarı ve egemen söylemi yücelten, azınlıkları olumsuzlayan bir tavır içinde olduğunu görmüştür. Haber metinlerini incelediğinde, söylenenden çok söylenmeyen yapıların önemli olduğu vurgulamıştır. Haberin kapalı ve gizli yapısına işaret ederek, haberde gerçek sunulmak istenenin saklandığına dikkat çekmiştir. Van Dijk, haber metinlerine diğer metinlerden daha farklı ve eleştirel bir bakış getirmiştir. Çünkü haber metinleri (Ülkü, 2004: 371), içinde bulunduğu yapıları, kategorileri ve sergiledikleri kavramlar arasındaki münasebetleri nedeniyle diğer metinlerden ayırdırlar. Haber metinlerinin kamuoyunu yönlendirdiği düşünüldüğünde ne kadar önemli olduğu açıktır. Van Dijk, diğer söylem analizcilerinden bazı noktalarda ayrılır. En önemli ince ayırım, haberi ele alma biçimidir. Dijk haberleri, yalnızca metinden ibaret olarak ele almaz. Üretim ve anlama düzeylerinde analiz getirmiştir. Habere toplumsal bir boyut katarak, bağlam ve anlamlar içinde değerlendirir (Ülkü, 2004: 374). Bunun dışında Dijk, söylem analizini sosyo-bilişsel bir yapıyla irdeler. Haber metinlerindeki söylemler, bilişsel ya da mental şemalanma nitelikleriyle ortaya çıkar (Sözen, 1999: 126).

Van Dijk'a göre,

- 1- Yaşanılan dünyada medyana gelen her türlü durum ve olayın, çeşitli kültür ve inançların, her türlü bilginin kaynağı medyaya yansıyan haber metinlerinde saklıdır.
- 2- Haberin süreçlerini yöneten muhabir, haberi tüketen okuyucular, haberin analizini yapan çalışmacıların ilk odak noktası, ilk ilgisi haberin anlamı ile alakalıdır.
- 3- Van Dijk, eleştirel söylem analizini bir bütün olarak görür. Bu, metnin önermelerle ilişkili olduğu içindir. Dijk, birtakım önermelerin haber metinlerindeki söylemleri kuşattığını dile getirir.
- 4- Van Dijk, haber metinlerinde değişik kelimeler kullanılarak haberin asıl toplumda bırakmak istediği etki olan ideolojik ve toplumsal yönün öne çıkarıldığını vurgular.
- 5- Van Dijk'ın geliştirmiş olduğu eleştirel söylem analizi, sadece kelime ve cümlelerin yapılarını incelemez, metinlerdeki anlamları, fikirleri ve ideolojileri meydana çıkarır.
- 6- Van Dijk, toplumun belleğinde bulunan her türlü bilginin metni kavrayabilmek için mental bir form oluşturduğuna dikkat çeker. Bellekteki bu bilgiler habere dair bütün detayları da açıklar. Bağlam modeli olarak bilinen bu teoriye göre, söylem içinde bulunduğu bağlam ile değerlendirilerek, söylemin iletişim ve etkileşim boyutları ayarlanır (Sözen, 1999: 125-127).

Van Dijk, haber metinlerindeki yapıları incelerken, semantik ve sentaktik olarak iki yapı belirler. Haberde bulunan sentaktik yapı, haberi oluşturan kelime ve cümlelerin dil kuralları açısından incelenmesidir. Semantik yapıda, haberde bulunan sözcük ve cümlelerin içinde barındırdığı tüm söylemlere bakılır (Özer, 2011: 83).

Van Dijk geliştirmiş olduğu eleştirel söylem analizinde incelenen haber metinlerini en ince ayrıntısına kadar araştırır. Eleştirel söylem analizinde, kullanılan kaynaklardan, haber başlıklarına, cümlelerin uzun ya da kısa yapısından, etken ya da edilgen olmasına kadar birçok ölçüt göz önünde bulunur. Haberde kullanılan bu ölçütlerin amacı iktidarın ve ideolojinin yeniden kurulmasını sağlamaktır. Eleştirel söylem analizi de haber metni incelemelerinde toplumda oluşan güç ve iktidar ilişkilerinin açığa çıkarılması için, metinleri mikro yapılarından, sözcük seçimlerine kadar irdeler (Ertan Keskin, 2004: 392).

Van Dijk, eleştirel söylem analizini iki farklı yapıya ayırır. Bunlar, makro ve mikro yapılarıdır. Makro yapı, kendi içinde tematik ve şematik yapı olmak üzere ikiye ayrılır.

1. Makro Yapılar

Tematik çözümleme şu öğelerden oluşur, Üst başlık, başlık, alt başlık, spot, haber girişleri, fotoğraflar (Özer, 2011: 85).

Başlık ve haber girişleri haberin özeti niteliğindedir. Başlık, spot ve haber girişi öğelerinden meydana gelen haber metninde genelden özele, en mühim ayrıntıların önce verilmesinden, önemsiz detaylara doğru hiyerarşik bir düzen vardır (Mora, 2011: 20-21). Eğer haberde spot yoksa haber metninin ilk paragrafı spot olarak alınır. Haber tek paragraftan oluşuyorsa, ilk cümle haber girişi olarak değerlendirilir (Özer, 2011: 85). Haberin fotoğrafları, haberin yönü açısından oldukça önemlidir. Çünkü toplumda yaşayan bireyler okudukları haber metinlerinden ziyade haberin görsellerini daha iyi içselleştirir ve zihinde tutarlar. Bu yüzden haber metinleri ile fotoğrafları aynı ideolojik doğrultuda ve uyum içinde olmalıdır.

Şematik Çözümleme bu unsurlardan oluşur: Durum (Ana olayın sunumu, sonuçlar, ard alan bilgisi, bağlam bilgisi), Yorum (Haber kaynakları, olay taraflarının olaya getirdikleri yorumlar) (Özer, 2011: 85).

Haberin şematik çözümlemesindeki ana olayın sunumunda haber metinlerinde habere konu olan olayın nasıl sunulduğu ile ilgilidir. Her gazete ana olayın sunumunu aynı şekilde sunmayabilir. Ana olayın sunumu haber kuruluşunun ideolojisine göre belirlenir. Haberin sonuçları da habere konu olan olayın ortaya çıkardığı olumlu ve olumsuz sonuçları topluma yansıtılır. Ardalan ve bağlam bilgisi, meydana gelen olayın ardında yatan gelişme ve sebepler olarak değerlendirilir. Bir anlamda, olayın yaşanmasından önce gelişen ve olaya yön veren olaylardır. Şematik çözümlemenin yorum kısmında, haber kaynakları ve tarafların olay hakkındaki görüşleri dile getirilir. Haber kuruluşları, ana olaya getirilen yorumlarda kaynakları kendi istek ve görüşlerine göre seçerler. Bunun akabinde de tarafların habere getirdikleri yorumlardan bazıları ideolojik anlamda seçilir.

2. Mikro Yapılar

Mikro yapıyı oluşturan unsurlar şunlardır (Özer, 2011: 85):

Sentaktik Çözümleme (cümle yapılarının aktif ya da pasif olması, cümle yapılarının basit ya da karmaşık olması), bölgesel uyum (nedensel ilişki, işlevsel ilişki, referansal ilişki), sözcük seçimleri, haber retoriği (fotoğraf, inandırıcı bilgiler, görgü tanıklarının ifadeleri)

Haberin mikro yapısında yer alan cümlelerin aktif, pasif ile basit ya da karmaşık olması haberin ideolojik işlevlerini yerine getiren bir unsurdur. Haberdeki cümlelerin pasif ya da aktif olması habere konu olan olay ya da kaynağa göre şekillenir. Haberde,

olumlanmak istenen her durum ya da kişi olumlu bir şekilde basit ve aktif olarak sunulur. Haberdeki cümlelerin edilgen ve karmaşık olması, istenmeyen bir durum ya da kişinin olumsuz açıklanması anlamına gelir. Haberin bölgesel uyumu, haberde birbirinin ardından gelen tüm cümle ve cümleciklerin aralarındaki ilişkinin araştırılmasıdır (Mora, 2011: 21). Bu uyumda genelde art arda gelen cümleler okuyucuda istenilen izlenimi uyandırması için her anlamda ahenk içinde olmalıdır. Haberde sözcük seçimleri de önemli bir unsurdur. Tercih edilen kelimeler spesifik anlamda muhabirin, genel anlamda ise haber kuruluşunun ideolojisini içerir (Mora, 2011: 21). Sözcük seçimlerinde verilen en başat örnek “terörist”, “gerilla” karşılaştırılmasıdır. Haber içinde bulunan retorik ögesi, haberin inandırıcılık ve ikna niteliğini oluşturan boyuttur. Retorik içinde, görgü tanıklarının ifadelerine, olayla ilgili fotoğraflara ve sayısal bilgi ve istatistiklere yer verilir. Bu tür bilgiler haberlerin toplum nezdinde gerçeklik özelliğini artırır.

Van Dijk’a göre (Mora, 2011: 22) başlıklar ve ilk paragraf, haber içindeki söylemin bütünlüğünü yansıtır. Bu yüzden başlık ve ilk paragraflar oldukça öznedir. Bir olayda toplumca en mühim olan bilgi, muhabirin kendi bilincinde en mühim olan bilgidir. Bu yüzden muhabirin olaya getirdiği anlam toplumun getireceği anlamı şekillendirir. Haberin iskeletini oluşturan haberin şeması, anlatı şeklinin kategorilerinden oluşur. Habere dair en genel bilgiler, haberin başlık ve giriş cümlelerinde yer alır. Van Dijk, başlıkların ve haber girişlerinin, okuyucuların zihinlerinde en çok yer eden kısımlar olduğunu dile getirir.

BİRİNCİ BÖLÜM

İDEOLOJİ

1.1 İdeoloji Tanımı

Son zamanlarda, “ideoloji” kavramı kitle iletişim alanında sık kullanılmaya başlanmıştır. Bu kavram, hem Marksist paradigmanın gelişim sürecinde, hem de iletişim medyasının incelenmesinde başat bir rol oynamaktadır.

“Düşüncelerin bilimi” anlamına gelen ideoloji kavramı, yunanca “eidos” ve “logos” kelimelerinin birleşimi ile oluşmaktadır. “İdeoloji” kavramı ilk kez 1797 yılında Fransız aydınlanmacı Destutt de Tracy tarafından kullanılmıştır. Tracy, ideolojiyi, “zoolojinin bir bölümü olarak kullanmıştır” (Çoban, 2013: 36). İdeoloji kavramı ortaya çıktığında, “doğru düşünme bilimine verilen addı” (Mardin, 1997: 20). Ancak o zamandan günümüze ideoloji kavramına negatif bir anlam yüklenmiştir.

İdeoloji terimine ilk kullanıldığı dönemden bugüne kadar toplumun her alanında farklı anlamlar ve işlevler yüklenmiştir ve yüklenmeye de devam edecektir. Böylesine merkezi bir konumda olan ideolojinin tam manasıyla tek bir anlamı yoktur. Bu kavrama birçok farklı yorum getirilmiştir. Eagleton’ a göre ideoloji “farklı kavramsal liflerle bir doku halinde örülmüş bir metindir, farklı tarihlerle yoğurulmuştur ve belki de bu her bir tarihsel kolda, neyin değerli neyin işe yaramaz olduğuna karar vermek, bütün bunları zorla bir Büyük Global Kuram altında birleştirmeye çalışmaktan daha önemlidir” (2011: 17).

Eagleton, bu tanımının yanı sıra ideolojiye birçok farklı yorum da getirir. O, ideolojinin (2011: 52) sosyal hayatta topluma ait olan her türlü fikir ve norm ve değerleri meydana getiren maddi bir unsur olduğunu dile getirir. Diğer bir tanımında ise, (2011: 53) toplumda bulunan başat grupların hayat deneyimlerini tasvir eden düşünceler olduğunu öne sürer. Aslında Eagleton bir anlamda bu tanıma devam ederken ideolojinin bir işlevine de dem vurur. Eagleton, (2011: 53) sözü edilen toplumsal grupların, iktidarın yeniden üretilmesinde merkezi önem taşıdığını vurgular. İdeolojiler, toplumdaki grupların toplumsal duruma ilişkin tutumlarında değişiklikler oluşturabilir. Tutum değişiklikleri zamanla toplumun kanaatlerini de değiştirir. Toplumda yaşanılması istenilen her türlü kanaat değişikliği ideolojiler içinde işlenerek topluma sunulur.

Marksist bir gelenekten gelen Raymond Williams, ideolojiye dair 3 tanımdan söz eder. Raymond Williams ideoloji için tanımları şunlardır (1990: 48),

- 1-Belirli bir sınıf ya da gruba özgü inançlar sistemi.
- 2- Doğru ya da bilimsel bilgiyle çelişebilecek aldatıcı inançlar sistemi, yanlış fikirler ya da yanlış bilinç.
- 3-Anlam ve fikir üretiminin genel süreci.

Bu tanımlardan anlaşılacağı gibi, ideoloji kavramı olumsuz bir anlam ifade eder. İdeoloji, toplumda belirli güçlerin toplumda var olan egemenliklerini pekiştirmede, yeniden üretmede oldukça önemli bir rol oynar.

“Egemen güçler bir yandan önceden kurulan yapıda muhalifler tarafından oluşturulan yarıkları tamir ederken bir yandan da yeni muhalif söylem ve eylemleri inceleyerek olası saldırılara karşı yeni yapılar oluşturarak kendilerini yeniden üretirler. Kısacası yeniden- üretim ‘kurulu düzenin kurallarına boyun eğmenin’ yani egemen ideolojiye tabi olmanın da yeni üretimidir” (Çoban, 2013: 37).

Teun Van Dijk için (2015: 25) ideolojiler, toplumda belli bir grubun sahip olduğu değerlerin toplum açısından temsillerini meydana getirir ve bu değerlerin topluma tutarlı, sorgulama gerektirmeyen bir yapı olduğu işlevini görür. Dijk’a göre ideoloji (2015: 26), toplumdaki başat grubun toplumda temsil ettiği düşüncelerin altında yatan gerçek inançlardır.

1.2 İdeolojinin İşlevleri

Yukarıdaki tanımlarına bakıldığında ideoloji, toplumsaldır, toplumla iç içedir ve toplumsal işlevleri mevcuttur. İlk olarak kişiyi yaşamında ilerlediği yolda etkilemekte, onu yönlendirmektedir. Bireyi gittiği yolun doğru yol olduğunu göstererek bireyde bir mutluluk hissi uyandırmaktadır. Diğer yandan ideolojiler kendilerine yakın olan her bireyi bağrına basarken, kendisinden farklı düşünenleri ötekileştirmektedir. Bu ideolojinin en olumsuz yanlarından biridir. İdeoloji bu işlevlerinin dışında toplumu bir araya getirme özelliğine de sahiptir. Şöyle ki ideolojiler, bireylerin toplumsal gruplarla kaynaşmasını sağlar. Bireylerin aynı hedef doğrultusunda örgütlenmelerini sağlar (Karaduman, 2009: 23).

İdeolojinin işlevlerini Poulantzas ise 3’e ayırmaktadır. Ona göre ilk işlev, maskeleye ve yerinden etmedir. Bu işlevle birlikte egemen sınıf, toplum üstünde kurduğu sömürü ve haksız hakimiyetini maskeler. Yani bu durumu saklayarak toplumun tepki vermesini engeller. İkinci işlev ise, parçalama ve ayırmadır. İşçi sınıfının çıkarları farklı tabakaların iç muhalefetiyle parçalanır. Egemen sınıfın oluşturduğu değerler ortakken bireyselmış gibi algılanır. Üreticinin ihtiyaç duyduğu ne varsa tüketicinin gereksinimi gibi sunulur. Üçüncü ve son işlev ise, hayali bir uyum oluşturularak, gerçek yerine hayali

ilişkileri koymaktır. Bu toplumda bulunan birey, grup vs. yeniden oluşturur. Fakat bu sefer ekonomik çelişkiler saklanır, dostça bir bütünlük olarak verilir (Erdoğan ve Alemdar, 2002: 402).

İdeolojinin işlevlerini daha kapsamlı bir şekilde ele alan David Sholle, televizyonun ideolojik bir aygıt olduğu üzerinden, ideolojinin işlevlerini 8 kısma ayırır.

1-Çökeltme (sedimentation): İdeolojinin bu işlevi, kendisini görünmez bir dibe saklayan, burada biriken bir söylemdir. Bu işlevde sorulara yalnızca belirlenen şekillerde cevaplar verilir. İdeolojilerin kendilerini saklaması bir zaman sonra son bulur. Ancak bu saklama işlevi bittikten sonra ideolojinin kaybolması da izleri yine de kalır.

2-Şeysselleşme (reification): Sholle, burada mevcut olan egemen söylemin doğallaştırılması üzerinde durur. Toplumda yaşanan durumlarda belli başlı yorumların yapılması, bunların dışına çıkılmaması gereken bir işlevdir. Buradaki şeysselleşme işlevi medya üzerinde durmaktadır. Medyada, toplumda yaşanan durumlar hakkında, yapılan her türlü yorumun egemen kılınması diğerlerinin ise toplumun kapsama alanı dışına itilir.

3-Uyarılma (adaptation): Bu işlev, toplumun düşünsel anlamdaki uyumluluğun yavaş yavaş sağlanması anlamına gelir. Toplum ufak değişimlerle ideolojik, düşünsel olarak değişime davet edilir. Birden değişim toplum tarafından her zaman sorgulanır. Bu işlevde Sholle, Althusser'in kültürelci yanına yaslanır. Althusser'in öznelliğinin meydana getirilmesi gibi bir şekilde yaklaşılır. Burada değişmeyi güçlü kılan televizyonun içeriği değil, kullandığı mantıktır.

4-Yatıştırma (mollification): Yoğunluğu düşürme, pasifize etme, sindirmedi. Kitle iletişim araçları (KİA), toplumun yaşanan gelişmelere verdiği tepkinin yatıştırılması işlevini görür. Topluma sağduyulu fikirler aşılıyor, her şeyin yolunda gittiği izlenimini verir. Böylece ideoloji toplumun olaylara karşı şışkinliğini medya aracılığıyla alır.

5-Meşrulaştırma (legitimation): İdeolojinin bu işlevi, toplumda egemen sınıfın egemen söyleme ilişkin onayının alınmasıdır. Bu toplumsal rızanın alınmasında en önemli pay medyaya düşer. Medya aracılığıyla egemen ideoloji, sürekli olarak topluma aktarılır. Toplumda yaşanan her olumsuz durum normalmiş gibi gösterilerek egemen sınıf çelişkileri ve başat sistem kusurlarının üstü örtülerek mevcut sistemin meşru kılınması sağlanır.

6-Depolitizasyon: Siyasete ilişkin soru ve görüşlerin tartışılmasının dışına çıkartılmasıdır. Televizyon özellikle, bireylerin kendi kültürlerini, dolayısıyla, karşıt açıklamaların

yoğunluğunu azaltır. Bir anlamda KİA aracılığıyla egemen sistem kendi hakimiyetinin devamlılığını düşünerek politik olan içerikleri toplum dışına iter ve apolitik bir hale getirir.

7-Fosilleştirme: Toplumun olaylara getireceği yorumların değiştirmeden mahrum tutulmasıdır. Yani ideolojik söylemin içinde barındırdığı yapının içerdiği anlamların değiştirilmesini engellemektir. Bu da dil üzerinde kurulacak bir hakimiyetin oluşturulması ve toplumu dilsel açıdan güçsüz bir duruma itmektir.

8-Ters yönde tartışma (reverse contestation): Kendi meydana getirdiği çatışma ve kaos ortamından beslenen bir söylemdir. Yani egemen ideolojinin kendini yeniden üretip devamlılığını sağlayabilmesi için kendi çıkardığı çatışma ortamından yararlanmasıdır (Sholle, 1999: 291-297).

1.3 İdeolojiye Farklı Yaklaşımlar

1.3.1 Karl Marx-Yanlı Bilinç Olarak İdeoloji

Marx, ideoloji terimiyle fazlaca ilgilenir ve kendi Marksist çerçevesinden farklı bakış açıları getirir. İdeoloji kavramı Marx'la birlikte çok farklı bir konuma taşınmıştır. Genel olarak Marx'a göre ideoloji (Sholle, 1999: 268), yönetilenlerin sınıf bilincinin gelişmemesini neden olur ve egemen sınıfın düşüncelerinin toplumun temel düşüncesi olarak kalması gücünü elinde tutar. İdeolojiyi geniş ölçekte bir giriş yapmadan önce Marx'ın toplumsal formasyona bakış açısına yer verilmelidir.

Marx toplumsal formasyonu zihninde şekillendirirken altyapı ve üstyapı terimini kullanır. Marx'a göre toplum altyapı ve üstyapıdan oluşur. Altyapı, toplumu oluşturan ekonomik güç anlamına gelirken, üstyapı ise siyaset, kültür, ideoloji, din, hukuk, eğitim gibi kavramlara karşılık gelir. Burada Marx altyapıyı temel almıştır. Üstyapının varlığını ve değişimini sağlayan altyapıdır. Bir anlamda altyapı olmazsa üstyapı da anlamsızdır. Bu, ekonomi olmadan siyaset, kültür, ideoloji, din, eğitim, hukuk vs. olamayacağını belirtir. Kısaca, Marx ekonomiyi temel alan bir toplum görüşüne sahiptir. Marx ve Engels'e göre (Güngör, 2013: 255) toplumsal sisteme işlerlik kazandıran hukuk, din vs. üstyapı unsurları da her şeyden önce ideolojik tasarımlardır ve bu tasarımların da altında maddi ilişki süreçleri yatar.

Marx, toplumda işçi sınıfına ayrı bir önem atfederken, Marx'ın planladığı sosyalist devrimin işçiler tarafından gerçekleştirileceğini düşünür. Marx'a göre, öncelikle işçilerin egemen gücün sakladığı hakikati açığa çıkarmak zorundadır. İşte bu gizi sağlayan ideolojidir.

İdeolojiyi negatif anlamda tanımlayan Marx'a göre ideoloji, (Fiske, 2003: 221) yönetici sınıfın fikirlerinin toplumda doğal ve normal görülmesini sağlayan bir araçtır. Marx, ideoloji tanımında, "yanlış bilinç" ifadesini kullanır. Marx, bu ifade ile kapitalist toplumda var olan her türlü egemen ilişki ve materyalin proletaryayı kandırdığını anlatmaya çalışır. Yani, toplumda oluşan yanlış bilinç, toplumsal gerçekliği gizleyen, bu gerçeklik hakkında toplumun yanılsamasını sağlayan bir mekanizmadır. Marx, bu tanımını toplumu analitik bir seyrediş ile gerçekleştirir. Egemen güç, her daim kendini yenileyip, pekiştirirken, toplum hiçbir zaman bunun farkında olamaz. Çünkü toplumsal gerçekliğin saklanması, toplumun üzerinde kurulan hakimiyetin meşrulaştırılmasındaki en büyük görev "ideoloji" nindir. "Eğer toplumdaki bireyler, içinde buldukları koşulların doğal ve iyi olduğuna inanıyorsa o zaman yanlış bilince sahip olurlar. Bu durumdaki bireyler koşullarını kendi çıkarları doğrultusunda düşünemezler" (Devran, 2010: 20). Marx, toplumsal yaşamı bu anlamda analiz eder ve toplumsal iktidarın, toplumun zihnine her şeyin iyi bir şekilde sürdüğü izlenimini verecek bir "yanlış bilinç" aşıladığını belirtir. "Böylece ideoloji toplumsal bütünde, bu bütünün genel toplumsal üretimi karşısında bir tutum üretmek için sınıfsal bağlamda bilinç 'üreten' bir süreç olarak yerini alır" (Sholle, 1999: 268).

Marx, ideoloji hakkındaki düşüncelerinde ideolojiyi toplumsal hakikatin bir aksı olarak görmektedir. Tabii ki de bu aks gerçekliği olduğu gibi yansıtan bir aks değildir. Gerçekliğin iktidar bağlamındaki bir yansımasıdır. Bu anlamda Sancar, (2014: 14) Marx açısından ideolojiyi, bir yanılsama değil de, onun insan zihnindeki bir yansıması, bir izi olduğunu açıklar.

Marx, ideolojinin toplumla egemen güç arasında bir köprü görevi gördüğünü ifade eder. Çünkü toplumda baskın olan ideoloji, kendi ideolojisini tüm toplumun ideolojisiymiş gibi sunmaktadır. Toplum da bu durumu kabullenir. Baskın sınıfın hakimiyetini sağlamasında, kendisinde mevcut olan ekonomik ve politik gücün etkisi büyüktür. Bu güç toplumun belirlenen düşünce düzeyine gelmesinde oldukça etkilidir.

Marx ve Engels bu konuda,

"Egemen sınıfın düşünceleri, bütün çağlarda, egemen düşüncelerdir, başka bir deyişle, toplumun egemen maddi gücü olan sınıf, aynı zamanda egemen zihinsel güçtür. Maddi üretim araçlarını elinde bulunduran sınıf, aynı zamanda, zihinsel üretimin araçlarını da emrinde bulundurur, bunlar o kadar birbirinin içine girmiş durumdadırlar ki, kendilerine zihinsel üretim araçları verilmeyenlerin düşünceleri de aynı zamanda bu egemen sınıfa bağımlıdır. Egemen düşünceler, egemen maddi ilişkilerin fikrî ifadesinden başka bir şey değildir, egemen düşünceler, fikirler biçiminde kavranan

maddi, egemen ilişkilerdir, şu halde bir sınıfı egemen sınıf yapan ilişkilerin ifadesidirler; başka bir deyişle, bu düşünceler, onun egemenliğinin fikirleridirler” (Marx ve Engels, 2013: 75).

Toplumdaki egemen gruplar, yani toplumun maddi ve manevi anlamda üretimini sağlayan araçları elinde tutan kesimler aynı zamanda toplumun manevi temelini de, buna bağlı olarak da ideolojik üretim sürecini de tayin etme erkine sahiptirler. Dolayısıyla da herhangi bir toplumsal sınıfın ideolojisi her daim o sınıfın gerçekte yaşadığı hayatının temsilcisi olmayabilir. Genelde, toplumda baskın olan egemen sınıflar bunu iki şekilde yaparlar. Ya kendi inanç ve gerçeklerini yansıtan bir ideolojiyi yönetilen sınıfa zorla kabul ettirmeye çalışırlar ya da bahsi geçen egemen güçler kendi faydalarına katkı sağlayan ideolojileri topluma farklı aygıtlar kullanarak aşılama çalışıp bu fikirlerin toplumda yayılmasını sağlarlar. (Güngör, 2013: 254-255).

Burada sözü edilen ekonomik ve politik güç, maddi üretim gücü ve zihinsel üretim gücüdür. Elbette ki günümüzde zihinsel üretim gücünün büyük bir kısmını “medya” karşılamaktadır. Marx, toplumda bulunan egemen ideolojinin her zaman ve her yerde toplumun düşüncesi olduğunu ifade eder. Toplumun düşüncesi olmasında da bu araçlar rol oynar.

Marx egemen görüşler hakkında düşüncelerini belirtirken, egemen görüşlerin toplumda sürekli olarak yeniden üretildiğini dile getirir. Toplum sürekli bir değişim içindedir. Bu değişim düşünsel, maddi anlamda veya yöneten kişiler anlamında olabilir. Marx’a göre, (Alemdar ve Erdoğan, 2002: 286) eski egemen sınıfın yerini alan her yeni sınıf, amaçlarına ulaşmak için kendi çıkarlarını toplumdaki herkesin çıkarları olarak sunmak zorundadır. Toplumda bahsi geçen değişimlerin egemen görüşe göre yeniden inşa edilmesi gerekir. Bu yüzden egemen görüşün mücadelesi hiçbir zaman bitmez, sürekli kendini yeniden üretmesi gerekmektedir.

1.3.2 İletişimin Siyasal Ekonomisi: Ekonomi-Politik Yaklaşım

Ekonomi-politik yaklaşım, 18. yüzyılda ortaya çıkar, diğer alanlarda olduğu gibi iletişim alanında da kendisini gösterir. Ekonomi-politiğin genel anlamı, toplumun maddi ve manevi devamlılığını sağlayan mekanizmaların nasıl meydana geldiği ve nasıl değiştiğini inceleyen bir bilimdir (Yaylagül, 2010: 139). Ekonomi-politik için kapitalizmle birlikte doğup, hareket ettiği söylenebilir. Ekonomik-politik, toplumdaki kapitalist süreçlerin toplumsal boyutlarını inceler.

Ekonomi politiğin incelediği bir alan olan medyada sahiplik yapısı, çağımızda yaşanan küreselleşme ile kabuk değiştirmiştir. Küreselleşme ile büyük güç kazanan

ulusötesi şirketler büyük medya kuruluşlarını ele geçirerek dünyadaki enformasyon akışının birkaç koldan yapılmasına neden olmuştur. Bu da halka verilecek enformasyonun nitelik çeşitliliğini tek tarza düşürerek kapitalizmin emellerine fayda sağlar.

Ekonomi-politik yaklaşımların içinde bulunan eleştirel ekonomi politik, toplumda güç sahibi olanların toplumun isteklerini belirlediğine işaret eder. Toplumun bu anlamda bir seçme yetkisi yoktur. Toplumsal düzenin sağlanması, güç odaklarının en önemli isteğidir. Çünkü bu güç odaklarının düzenin sağlanmasıyla, kendi egemen ideolojilerini topluma dayatmaları oldukça kolaydır. Eğer, toplum ürünler konusunda seçici olursa, düzeni sarsacak, düzene başkaldıracak her türlü fikir yayılma imkanı bulabilir. Bu yüzden güç odakları, toplumun kültür ürünlerinden hangilerini alacağını belirler (Güngör, 2013: 135).

Ekonomi-politiğin kapitalizmi incelemesi, ana odak noktası yapması onu iletişim alanına yakınlaştırır. Toplumun, günümüzde en büyük araçlarından biri kitle iletişim araçları yani medyadır. Diğer bütün kurumlar gibi medya da toplumda var olan kapitalist ideolojinin gereklerine göre hareket eder. Bu anlamda iletişimin ekonomi politiği, kitle iletişimi alanında üretilen içeriklerin, toplumdaki manevi anlamda üretimini ve yayılımını inceler. Bu alanın en önde gelen düşünürleri, Golding, Murdock, Chomsky, Schiller, Mosco, Garnham'dır. Bu düşünürler, Marx'ın açtığı yolda, geleneksel Marksizm'in izinden giderler. Ekonomizm, dolayısıyla altyapı belirleyicidir.

İletişimin alanındaki eleştirel ekonomi politiği, medya alanındaki yapıları inceler. Medyanın görünen kısmından çok, sahiplik yapısına, mülkiyet ilişkilerine, toplumsal ve siyasi bağlamına vurgu yapar. Marx'ın alt ve üstyapı formülasyonunda bir üst yapı unsuru olan siyasetin egemen kapitalist sistem içinde yer alması, yeri geldiğinde medyayla birlikte hareket etmesi ve bunun sonucunda oluşan etkiler ekonomi-politiğin araştırma alanlarındandır (Uzun ve Tekinalp, 2013: 162-163). Ekonomi politik yaklaşım, medyayı kapitalist ideolojinin en büyük üreticilerinden biri olarak görür. Çünkü toplumda hizmet ettiği varsayılan medya, kapitalist düzen içinde varlığını devam ettirir. Medyanın topluma sunduğu kültürel ürünler birer emtiadır. Bu emtiaların meydana gelmesi ve toplumda yayılması kapitalist sistemin kurallarına göre işler. Ama bu emtialar diğerlerinden farklıdır. Çünkü bunların ideolojik bir görevi de vardır. Bunlar, toplumda baskın olan mevcut yapı ve ideolojisinin meşrulaştırılmasında, pekiştirilmesinde ve yeniden üretiminde büyük rol oynarlar (Yaylagül, 2010: 144). Bu yüzden, medyanın işleyişini diğer sektörlerden ayırmamız gerekir. Kitle iletişim araçları yani medya, bilgi üretir ve onu topluma dağıtır.

Bilgi dediğimiz şey, toplumda onu algılayan insanların bilinçlerini hedef alır. Bilgi, insanların bilinçlerini şekillendirir, onların düşünsel yapılarına eklenerek, olaylara karşı bakış açılarını yönlendirir. İşte, ekonomi-politiğin vurgu yaptığı şey de budur. Bu denli farklı bir işleyiş ve etkileme tarzı olan medya her yönüyle incelenmelidir. Böylesine toplumsal işlevi olan medya hiç şüphesiz, iktidarın, egemen gücün yanında istediği bir güçtür.

Eleştirel ekonomi politik yaklaşıma göre (Yaylagül, 2010: 148-149), kapitalist topluma hizmet eden en büyük araç medyadır. Kapitalist ilişkilerin devam ettirilmesinde önemli ideolojik görevleri bulunan medyanın, asıl görevi topluma doğru enformasyon sağlamak, toplumu verilen bilgiler ile aydınlatmak ve yeri geldiğinde eğlendirmektir. Ama medya bu görevini yerine getirmez. Getiriyormuş gibi görünerek aslında hakim sistemin ideolojisini ve değerlerini topluma yansıtarak, bu değerleri toplumla bütünleştirmektedir. Medya, egemen sınıfın çıkarlarını ve çelişkilerinin üzerini örtmektedir. Eleştirel ekonomi politik ise, kapitalist sistemin işleyişini sorgulayarak sistemin içinde bulunduğu çelişki ve mitlerin üzerindeki o ideoloji perdesini açar ve hakikati gün yüzüne çıkarır.

Eleştirel ekonomi politiğin önemli isimlerinden biri olan Noam Chomsky, ideoloji kavramını medya üzerinden yorumlarken, “propaganda” kavramını kullanır. Medyanın egemen ideolojiyi topluma aktarma görevini üstlendiği dile getirilmiştir. Chomsky ve Herman bu konuda (2012: 81), “refahın belli ellerde toplandığı ve önemli sınıfsal çıkar çelişkilerinin bulunduğu bir dünyada, bu rolü yerine getirmek sistematik bir propagandayı gerektirir” der.

Chomsky, propagandada kavramı ile topluma şunu vurgulamak ister. Aslında, egemen yapı sistemi sürdürülebilir kılmak için kendi ideolojisini her gün medya aracılığıyla topluma sunar. Bu sunuş, sistemin çelişkilerini arka plana iterek olumlu yanlarını dile getirir. Bu, sistemin bir “*propaganda*” sıdır.

Chomsky ve Herman’a göre (2012: 15), medya kendisini fonlayan ve kontrol eden toplumsal sınıfın çıkarların lehinde hareket eder ve onların lehine propaganda yapar. Bu sınıfın, kendi çıkarlarına hizmet edecek, önemini vurgulamak istedikleri ilkeleri ve gündemleri bulunur. Medyada bunların vurgulanması için oldukça uygun bir araçtır. Bu propaganda egemen sınıfın güç kullanımı ile gerçekleşmez, kendi ideolojisi ve çıkarına uygun medya profesyonelleri ile çalışmakla meydana gelir.

1.3.3 Batı Marksizminde İdeoloji

Marx'ın sosyalist bir devrim için işçi sınıfına verdiği öneme değinildiğinde, Marx'a göre kapitalizm yaşanan maddi ve manevi sömürsünü devam ettirdikçe işçi sınıfı bunun farkına varacaktır ve kendisini saran iktidar zincirini kıracaktır. Sınıf farkının ve hegemonyasının olmadığı bir toplum inşa edecektir. O zamandan sonra toplumu yönlendiren bir ideolojiye de hiçbir zaman ihtiyaç duyulmayacaktır. Çünkü toplum kendi doğrusunu er geç bulacaktır. Ancak zaman geçtikçe Marx'ın planladığı devrimin gerçekleşmeyeceği ortaya çıkar. Rusya'da yaşanan devrimin Avrupa'da yayılamaması, kısaca batı dünyasını etkilememesi üzerine Marx'ın ekonomik temelli düşünceleri sorgulanmaya başlanır. Marx'ın altyapıyı ön planda tutup, üstyapıyı şekillendiren unsur olarak görmesi de reddedilmeye başlanır.

Marx'ın ideoloji üzerine görüşlerini reddedenlerden biri Lukacs'tır. Lukacs bu anlamda Batı Marksizm'inde önemli bir yere sahiptir. Batı Marksizmi'nin, Marksizm'den kopmayarak, (Smith, 2007: 59) kültürel ifadeleri Marksçı bir çizgide kavrama girişimi vardır. Bunu yaparken amaç, kültürün, kapitalizm ve toplumsal formasyonun oluşumunda aktif ve bağımsız bir rolü olduğunu vurgulamaktır. Batı Marksizmi savunucuları Marx'ın öngördüğü işçi devriminin gerçekleşmeyecek olmasını ideolojiye bağlarlar.

Marx'ı görüşleri çerçevesinde eleştiren düşünürlerden, Lukacs, Marx'ı yeniden yorumlar. Marx'ın ekonomi temelli paradigmasını kültürel bir paradigmaya evirir. Lukacs, geleneksel Marksist anlayışı reddetmiştir. Lukacs'a göre, sınıf bilinci konusunda tarih Marx'ın dile getirdiği gibi kendiliğinden işleyen bir mekanizma değildir. Önemli olan, söz konusu sınıfın tarihin kendisine yüklediği eylemlere ne ölçüde "bilinçli" ne kadar "bilinçsiz veya farkına varmadan" ne ölçüde "doğru" bilinç ya da "sahte bilinçle" giriştiğidir (Lukacs, 1998: 120-121). "Böylelikle Ortodoks Marksist anlayıştaki; altyapının üstyapıyı belirleyeceği, tarihin otomatik olarak işleyerek zamanı geldiğinde kapitalizme son vereceği yönündeki egemen Marksist anlayışa Lukacs tarafından Marx'ın kendi eserlerinden yola çıkılarak güçlü bir itiraz getirilmiştir" (Şeker ve Selçuk, 2012: 20). Marx'ın "yanlış bilinç" metaforuna eleştiri getiren Lukacs'a göre (Eaglaton, 2011: 131-132), toplumda ezilen bir grup veya sınıf kendi gerçekliğini anladığı zaman bu durumu değiştirmek için zihinsel süreçler üretmeye ve çeşitli bilinç modelleri sergilemeye yeltenir. Bu yüzden bilinç asla tam manasıyla insan hakikatini aksettirmez. Bu durumda, bilincin kendiliğinden oluşan bir şey değil de, insanların veya halkların düşünsel oluşumları olarak ortaya çıkmasını sağlar. İnsanlar ya da toplumlar kendi menfaatlerine uygun algılarla

ahenk içinde olan bilinç biçimleri oluştururlar. Aslında, bu görüşleriyle Lukacs, Marx ve Engels'in bir seviye üstüne çıkarak ideolojinin yanlış bilinç olmasından ziyade bilincin meydana geliş sürecini incelemeye başlar (Güngör, 2013: 255).

Lukacs tamamen Marx'a zıt görüşlere sahip değildir. Ancak; (Eaglaton, 2011: 144) Lukacs'ın ideolojiyi yanlış bilinç ile bir tuttuğunu söylemek yanlış olur. İşçi sınıfının sosyalist ideolojisi hiç şüphesiz ona göre yanlış değildir. İdeoloji, Marx ve Engels'in erken dönem düşüncelerinde “doğru duruma ilişkin yanlış düşünce” iken, Lukacs'da “yanlış duruma ilişkin doğru düşünce” olduğu söylenebilir.

1.3.3.1 Gramsci ve Hegemonya

Marx'ın düşüncelerine eleştiri getiren isimlerden bir diğeri de Antonio Gramsci'dir. Lukacs'ın Batılı Marksist meslektaşlarından olan Gramsci İtalyan'dır. Marksist bir duruş sergilese de Marx'ı eleştirdiği bazı noktalar vardır. Gramsci de Lukacs gibi Marx'ın ekonomik belirleyicilik tezine karşı çıkar. Gramsci, Marx'ın altyapıya önem veren, altyapının üstyapıyı şekillendirdiğini belirten açıklamasına eleştiri getirir. Marx'ı siyaset ve kültüre önem vermemekle suçlar. Egemen gücün toplum üzerindeki baskısını sadece ekonomik anlamda değil de siyasi ve kültürel anlamda da kurduğunu iddia eder. Çünkü Marx'ın dile getirdiği, ön gördüğü devrim gerçekleşmez. Gramsci, toplum analizinde halkın çok ilkel şartlarda yaşamasına rağmen herhangi bir tepki göstermediğini, yaşanan hayatı kabullendiklerini görür. Toplumda çıkan ufak tefek seslerin hiçbir zaman devrimci sloganlara dönüşmediğini sezer. Kafasında bir avuç yöneten sınıfın nasıl oluyor da koca bir toplumu kendi düşüncesi doğrultusunda yönettiğini düşünmeye başlar. Bunun sonucunda iktidarın toplumu yönetebilmek adına farklı yollar bulduğunu öne sürer. Bu güç, ekonomik gücün yanında politik ve kültürel güçtür. Yani devlet maddi gücün yanında, kültürel aygıtlar da kullanmaktadır.

Gramsci, ideoloji kavramını açıklarken “hegemonya” kavramını kullanmaktadır. Ives, “iktidar, içinde yaşadığı toplum nezdinde bir hakimiyet kurmak için gözle görülür, fiziksel bir erk kullanmadığında o toplumun iktidar baskısı altında olmadığını, toplumun o baskıdan kurtulduğunu söyleyebilir miyiz?” sorusuna Gramsci'nin “hayır” dediğini söyler. Böylesine fiziksel güç kullanılmadan elde edilen bir egemenliği çözümlemeye “hegemonya” da merkezi bir kavramdır” (Ives, 2011: 23).

Toplum üzerindeki tahakkümü devletin kültürel, ideolojik aygıtlar kullanarak inşa ettiğini vurgular. Fiziki güç toplumda kendini açıkça belli eden bir yöntemdir. Oysa

kültürel ve ideolojik güç toplumun rızasına dayalı olduğu imajını vererek, kendi işlevini bir anlamda kamufle etmektedir. Bu kültürel ve ideolojik aygıtlar sayesinde toplumda rıza üretilir ve egemen ideolojinin pekiştirilmesi ve yeniden üretilmesi sağlanır.

Gramsci'nin hegemonya kavramını Lenin'den aldığını belirten Çoban, Gramsci ve Lenin arasındaki hegemonya kavramının farklı olduğunu söyler (2013: 61). Lenin, hegemonyayı ekonomizm ve sınıf bazlı görürken, Gramsci hegemonyayı sadece sınıf temelli görür. Ona göre hegemonyanın ekonomik değil, kültürel, ahlaki, siyasi bir işlevi bulunur.

Gramsci genelde hegemonya sözcüğünü, bir egemen gücün toplumda kendi gücünü sağlamak için hükmettiği insanların rızasını kazanma biçimi anlamında kullanır ve hegemonya sözcüğünü, bazen hem rıza hem de baskı anlamına gelecek biçimde kullandığı da olur. (Eaglaton, 2011: 154). Yani egemen sınıf iktidarını içinde bulunduğu şartlara göre gerek duyduğunda baskı kullanarak gerek duyduğunda ise rıza ile sağlamaya çalışır. Gramsci'ye göre (Yaylagül, 2010: 111), iktidar hegemonyasını toplumda hissettirmeye çalışırken, bunu güç kullanarak yapmak istediğinde ordu, polis yargı ve hapishane gibi unsurlarını kullanır. Böylece bu kurumlar, toplum üstünde fiziksel bir güç uygulayarak, toplumdaki bireylerin var olan ilişkiler kabul etmelerini sağlarlar. Eğer hegemonyayı rıza ile sağlamak isterse, okul, medya, kilise (din) gibi kurumları kullanır. Bu kurumlar, insanların düşüncelerini üreten ve şekillendiren ve yeniden üreten yapılardır. Bu yapılar yoluyla iktidar kendi hegemonyasını ve dünya görüşünü topluma maddi güç kullanmadan düşünsel anlamda aktarır.

Hegemonya, toplumda sürekli var olan bir hakimiyet biçimi olmakla birlikte etkisini sürekli hissettiremediği zamanlar da mevcuttur. Gramsci'ye göre bu (Fiske, 2003: 225), "istikrarsızlık"tır. Her toplumda iktidara karşı olan çatlak sesler çıkabilmektedir. Bu durum ise (2003: 225), "direnc" olarak tanımlanır. Bu tür durumlarda da iktidar baskınlığını hissettirmek zorundadır. Egemen ideoloji, devam etmesini istediği düzenin sağlanmasında, insanların rızasını kazanmaya çalışırken bazı dirençlerin üstesinden gelmek zorundadır. Bu dirençlere az çok zarar verebilirler ancak; asla bu dirençler tam anlamıyla giderilemezler. Bu yüzden hegemonyanın toplum karşısındaki galibiyeti ve kazandığı rıza şüphesiz istikrarsızdır; asla kesin olarak kazanılmış bir şey olarak görülemez ve bu yüzden sürekli olarak yeniden üretilmek, kazanılmak ve üstünde mücadele edilmek durumundadır" (Fiske, 2003: 225).

Gramsci üstyapı kuramını incelediği Hapishane Defterleri'nde üstyapıyı “sivil toplum” ve “politik toplum” olarak ikiye ayrıldığını anlatır. Sivil toplum, yani halk dilinde ‘özel’ denilen örgütler bütünlüğü katı ve politik toplum yani ‘devlet’ katı; egemen sınıfın toplumun tamamında uyguladığı hegemonya işleviyle kendini devlette ya da hukuksal hükümette dışavuran egemenlik işlevidir. Bu iki yapı bağlantı ve örgütlenme işlevini görür. Bu iki yapı hiçbir zaman birbirinden ayrılmamıştır. Bu ayrılık sadece kavramsaldır. Politik ve sivil toplum, sınırları kesin olarak çizilmiş iki yapıdan çok iç içe geçmiş güç ilişkileri yumağı olarak ele alınır (Çoban, 2013: 60-61). Diğer bir deyişle “hegemonya, baskı ile onayın bir sentezi haline dönüşür” (Sancar, 2014: 41-42). Yani Gramsci, sivil toplum ile politik toplum birbirine eklemlenme sürecine odaklanır.

Gramsci'nin hegemonya kavramsallaştırmasında “sivil toplum” kavramının önemine dikkat çekmek gerekmektedir. Gramsci'ye göre sivil toplum, hegemonyanın oluştuğu bir alandır. Yani, burjuva hegemonyasının temel olarak kullandığı aracın sivil toplum olduğunu dile getirir (Aka, 2009: 330). Gramsci, her ne kadar hegemonyayı devletin bir hakimiyet aracı olarak sunsa da hegemonya sivil toplumla ilgilidir. Çünkü baskı aygıtları devletin, kültürel ve ideolojik aygıtlar ise sivil toplumundur (Sancar, 2014: 33). Ancak burada sivil toplum ile devleti birbirinden ayırmamak gerekir. Bu iki kavram sadece kavramsal bir ayrım olup aslında iç içe olan bir ilişkiler yumağıdır (Çoban, 2013: 61). Çünkü devlet, sivil toplum alanıyla iç içe geçişi sayesinde rıza görevini bu alandan sürdürmektedir. Yani devletin, giderek hakimiyet yetkisini daha geniş yayması, toplum ile devlet arasındaki özel-kamusal alan ayrımını giderek yok etmiştir. Bu da devletin kendi egemen ideolojisini sivil toplum alanından topluma sunduğunu gösterir. Sivil toplumun en büyük öğelerinden biri de hiç şüphesiz “medya”dır.

Gramsci hegemonya kavramını açıklarken “ortak duyu” (common sense) ifadesinden bahseder. Ortak duyu, iktidarın hegemonyasını sağlamak için meydana getirdiği bir öğedir. İktidarın empoze etmeye çalıştığı egemen ideolojinin kurulduğu alan ortak duyudur. Ortak duyu oluşturmak demek, düşünsel anlamda toplumun yönetici sınıf gibi düşünmesini sağlayacak bir orta yolda buluşmak bir fikir birliği sağlamaktır. İktidar bu ortak duyu oluşturup topluma benimsetebilirse, gerçek anlamda hegemonyasını kurmuş olur. Çünkü toplumun yönetici sınıf gibi düşünmesini sağlayan bir mekanizma devreye girmiş olur. Fiske'ye göre, (2003: 225) Eğer egemen grubun düşünceleri, toplum tarafından ‘ortak duyu’ zemininde mutabık olursa, egemen sınıfın ideolojik anlamdaki istekleri sağlanır ve hegemonyanın ideolojik olarak işleyen mekanizması gizlenir.

Gramsci'ye göre hegemonyanın toplumda sağlanmasında önemli bir görev de “organik aydınlar” a düşmektedir. Organik aydınlar her toplumda yer alan, eğitim, din, medya alanında çalışan kanaat önderleridir. Çoban'a göre, (2013: 54) Gramsci'nin organik aydından kastı, toplumda fikir üreten ve bunları topluma taşıyarak, yayılmasını sağlayan ve dolayısıyla da egemen sınıfın hegemonyasını topluma aşılama stratejik bir işlev gören toplum mühendisleridir. Gramsci toplumda bulunan aydınları ikiye ayırır.

1-Sivil toplum içinde olan aydınlar

2-Politik toplum içinde olan aydınlar (askeri, sivil bürokratlar)

Gramsci sivil toplum içindeki aydınların kazanılması gerektiğine dikkat çekmektedir. Eğer organik aydınlar, işçi sınıfının yanında yer alıp hegemonyaya karşı dururlarsa, daha eşitlikçi, tahakkümün olmadığı bir toplum oluşturabilirler. Çünkü sivil toplum içinde bulunan aydınlar hem yöneten hem de yönetilen sınıfın siyasal, ideolojik ve kültürel işlevlerini yerine getirirler. Bu yüzden, Gramsci'ye göre, topluma egemen olan ve ona düşünsel anlamda bağlı olan grubun arasında özellikle de sivil toplum alanında yürütülecek olan ideolojik mücadeleyi güçlü kılabilmek ve Marx'ın öngördüğü bir devrimle sonlandırabilmek için sivil toplum alanındaki aydınları da içine alan güçlü bir ittifak bloğunun oluşturulması gerekmektedir (Güngör, 2013: 260).

Gramsci'nin hegemonya kavramında sıkça söz edilen bir ifadesi olan “rıza” kavramının iyi incelenmesi gerekir. Rıza, egemen sınıfın ideolojisini topluma hegemonya yolu ile kabul ettirmesidir. Bu kabulle toplum kendine sunulanı sorgulamadan almakta ve kendisine sunulduğu gibi içselleştirmektedir. Tabii ki de bu hegemonyanın sağlanmasında iktidar, belirli araçlar kullanmaktadır. Bunlar, eğitim ve din alanındaki görevliler, medya profesyonelleri, organik aydınlar gibi toplumda belirli bir manipülasyon potansiyeli olan bireylerdir. Bu bireylerin de devreye girmesiyle toplum karşılaştığı hiçbir zorluğu egemen sınıfa yüklemeyi ve onu olağan bir durummuş gibi karşılar.

Gramsci'nin hegemonya kavramı ve bu kavram içinde gelişen diğer terimler ve ifadeler sosyoloji, siyaset, medya alanı olmak üzere birçok alanı etkilemiştir. Özellikle kültürel çalışmaların temel dayanak noktalarından biri olmuştur. Ekonomizmi reddeden Gramsci kültürel Marksizm'e doğru giden yolu iyice açmıştır.

1.3.3.2 Frankfurt Okulu

1923 yılında Frankfurt'ta açılan bu okul, sosyal araştırmalar yapmak için kurulmuştur. Okul, kapitalist sistemi eleştirel bir dille yorumlar. Tarihe ‐eleştirel teori‐ olarak geçen teori Frankfurt Okulu ile başlamıştır. Okulun başlıca üyeleri, Horkheimer, Adorno, Marcuse, Benjamin ve Habermas'tır. Okul, Marksist tabanlı olmakla birlikte, geleneksel Marksizmin ekonomizm belirleyiciliğine karşı çıkar.

Okul, kuruluş aşamasından itibaren 4 evreye ayrılır. İlk dönem, 1923-1933 yılları arasını kapsar. Bu yıllar okulun kuruluş dönemidir. Sürgün dönemi olan ikinci dönemde, 1933-1950 yıllarını kapsar. Bu dönem okul üyelerinin Hitler'in iktidara gelmesiyle birlikte Amerika'ya göç ederek sürgün hayatı yaşadığı dönemdir. 1950-1970 dönemi ise, sürgünden Frankfurt'a geri dönüş dönemidir. Son dönem ise, 1970'li yıllardan sonraki kısmı içerir. Okulda günümüzde de sosyal araştırmalar hala devam etmektedir. Okulun ilk dönemi ile çağdaş düşünürleri arasındaki bağı Habermas kurar.

Okulun ana fikri olan eleştirel teori konusunda Horkheimer, eleştirel kuram, ‐mevcut toplumun kendi içkin eleştirisidir‐ der (Therborn, 2015: 20). Yani toplum içinde bulunduğu durumun kendisini eleştirerek doğru yolu bulacağına işaret eder.

Eleştirel teorinin özüne bir giriş yapıldığında, Frankfurt Okulu düşünürlerine göre (Yaylagül, 2010: 94) rasyonalite oldukça araçsaldır. Amaç toplumda bireylerin her anlamda özgürlüğünü bir üst seviyeye çıkarmak olması gerekirken, rasyonalite, artı değeri ve kapitalist çıkarları artırmanın bir aracı olur. Kapitalizmin bilimi olan pozitivism de toplumsal gerçekliği açıklayamaz, çünkü o da kapitalizme hizmet eder. Pozitivism eleştirel düşünmekten uzaktır. Kapitalizmde üretimdeki bütün amaç piyasa içindedir. Üretimlerin hedefi toplumdaki bireylerin gereksinimlerini gidermek değil, azami karı elde etmektir. Kapitalizmde üretim evrensel bir niteliktedir (Adorno, 2007: 14).

Okul düşünürlerine göre, ideolojinin en büyük taşıyanı költürdür. Onlara göre költür, alınıp satılabilen bir meta haline gelmiş, kendi endüstrisini meydana getirmiştir. Adorno'ya göre költür (2007: 47), günümüz dünyasında költür iletişim içinde olduğu her şeye bir benzerlik verir. Medya ürünleri olan radyo, televizyon, dergiler ve filmler bir sistem meydana getirir. Bu alanların hepsi kendi içinde bir fikir ve söz birliği içerisindedir. Adorno ve Horkheimer, 20. yüzyılda insanların ve költür formlarının kitle iletişim araçları tarafından meta haline dönüştürüldüğünü ve insanın gerçekle gerçek olmayanı birbirinden ayıramadığını iddia eder. Demek ki költürel ürünler, insanlarda bir güçsüzlük, bir kararsızlık oluşturarak kendi bağımsızlıklarını kaybetmelerine sebep olur (Zipes, 2010:

228). Kültürel ürünler, insanların zihinlerini manipüle eder ve yanlış bilinç aşılar. Böylece bu yanlış düşünceler, yanlış kavramından ayrı tutularak, ussal bir düzleme oturtulur (Yaylagül, 2010: 105). Adorno ve Horkheimer Aydınlanmanın Diyalektiği (1972) kitabında “kültür endüstrisi” kavramından söz eder ve kitle kültürü kavramının yerine kullanırlar. Bu kültür endüstrisiyle birlikte toplum, kültür endüstrilerinin yönlendirmesiyle hareket eder, kültürün içinde gizlenen ideolojileri toplum sorgulamadan alır. Çünkü bu kültür endüstrileri, (radyo, tv, gazete, sinema dergi) topluma mutlu olacağı şeyleri verir. Onları günümüz modasına uygun giydirir, günümüze göre yedirir, günümüze göre davrandırır. Ancak, bu toplumu oyalamaktan başka bir şey değildir. Toplum kendini mutlu hissederken, egemen ideolojinin kendi üstündeki baskısını, hâkimiyetini hissetmez. Çünkü çağın gereklerine ayak uydurmak onlar için yeterlidir. Adorno’ya göre (2007: 48), medya ürünleri günümüzde bir sanat eseri olmak zorunda değildir. Medya topluma herhangi bir iş gibi görünür ve hayatın içindeki saçmalık ve çelişkileri meşru hale getiren bir ideolojiyi işletir. Medya kendisini bir endüstri olarak tanıtır ve genel müdürlerin elde ettiği maddi gelir topluma sunulduğunda medyanın yapısı ve tüketim kültürü sorgulanmaz. Kültür Endüstrileri, bir anlamda, insanları eğlendirerek yönlendirerek, istediği yöne çeker. Kültür Endüstrisi’ni ortaya atan Adorno ve Horkheimer’a göre,

“Ekonomik güçler karşısında birey tamamen hükümsüz bırakılıyor ve bu güçler toplumun doğa üzerindeki egemenliğini akla hayale gelmez bir düzeye çıkarıyor. Birey kullandığı aygıtın önünde görünmez hale gelirken geçimi yine bu aygıt tarafından çok daha iyi bir şekilde dağıtılıyor. Kendilerine dağıtılan metaların niceliğiyle birlikte kitlenin acizliği ve güdümlenme olasılığı adil olmayan bir şekilde artıyor” (1995: 15).

Bu cümlelerden de anlaşılacağı üzere, kültür endüstrileri, toplumu bir sürü gibi güden, ideolojinin en önemli ortaklarından biridir.

Kültür endüstrisi dediğimiz şeylerin, popüler kültür ürünleri olan medya ve eğlence kurumları tarafından oluşturulduğunu vurgulamak gerekir. Adorno (Güngör, 2013: 153), bir kültür endüstrisi olan medyanın kültürel ve ideolojik yansımalarını araştırır. Bunu yaparken, kapitalizmin artı değer zihniyetini merkeze alan bir anlayışla halleder. Adorno’ya göre, kültür endüstrisinde üretilen ve topluma sunulan her türlü içerik toplum düşüncesiyle tam anlamıyla örtüşmez. Ancak bu egemen güçlerin umurunda değildir. Onlara göre, kitlelerin ne istediği, neye ihtiyaç duyduğundan çok, neyi daha kolay satın alacakları önemlidir. “Kültür endüstrisi kendini otoriteli bildirilerin temsilcisi ve böylece egemen düzenin reddedilemez peygamberi yapmaya yönelmektedir” (Erdoğan ve Alemdar, 2002: 412). Teknik konusuna da değinen Adorno (2007: 49), toplumdaki teknik

otoritenin en güçlü olanın yanında olduğunu vurgular. Adorno bu konuda, “Günümüz teknik akılsallığı, egemenliğin akılsallığıdır; kendine yabancılaşmış toplumun zorlayıcı karakteridir. Otomobiller, bombalar ve filmler bütünü bir arada tutar – bunların eşitleyici etkisi, hizmet ettiği haksızlıkta gücünü gösterene dek” der.

Frankfurt Okulu’nun bir diğer düşünürü Herbert Marcuse’e göre (2007: 14), kültür endüstrisinin meydana getirdiği ürünler, toplumu manipüle ederler ve düşünceler aşılırlar. Aşılan düşüncelerin kendi sahteliğine karşılık bir yanlış bilinç üretirler. Marcuse’e göre, kültür endüstrisinin en güçlü araçlarından biri olan yayın organlarının kendi gerçekliğinin dışında olabilecek herhangi söylem evrenini kapattığını dile getirir. Bireylere medyada yer alan terimlerin kendi terimleriymiş gibi hissettirerek bir hoşgörü ile bu terimlerin kabulünü topluma dayatırlar. Medya, toplumsal formasyonun oluşturduğu düzende düzene karşı olan her türlü düşünsel tehdidi toplumun gündeminden kaldırır. Böylece toplumsal formasyon düzeni kendi açtığı yolda yürürken, toplumda oluşabilecek çelişkiler dışarda bırakılır (Marcuse 1997: 76).

Walter Benjamin’e göre ise medyanın manipüle edici olduğu düşünülüp bir kenara atılmamalı, medyanın bu özelliği toplum lehine çevrilerek kullanılmalıdır. Yani medya, işçi sınıfı yanında yer alarak, egemen ideolojinin işçi sınıfında kurduğu hakimiyeti sonlandırmalıdır (Erdoğan ve Alemdar, 2002: 413). Benjamin’e göre (2002: 10-11), eskiden var olan sanatçı ve sanat yapıları kültür endüstrisi ile değişmiştir. Eski sanat yapıtları ve sanatçıların bir öz taşıdığı ve daha gerçekçi olduğunu vurgulayan Benjamin, günümüz dünyasında yazın, medya ve sinema alanında herkesin bir şeyler üretmeye çalıştığını, herkesin alanla ilgili az da olsa bir şeyler bildiğini dile getirir. Ayrıca günümüz medya dünyası toplumda yaşayan sıradan bir vatandaşın, bir figüran ve daha sonra bir sanatçı olabilme fikrini aşıladığını ifade eder. Medyanın bu tavrı, gazeteci yazar olma fikrini de toplum bireylerini yansıttığını dile getirerek emeğin yerini politeknik unsurların aldığını bildirir. Kültür endüstrisi, medyada sunulan ürünleri emek ürünlerinden bir mala bir emtiaya dönüştürmüştür (Benjamin, 2002: 104).

Frankfurt Okulu genel olarak, “kültür endüstrisi” ifadesini kullanır ve toplumsal formasyondaki görüşlerini bu tanım üzerinden dile getirir. Okul üyeleri, kültür endüstrisine olumsuz bir anlam yükler. Çünkü kültür endüstrileri, egemen ideolojiye hizmet eder ve kapitalist düzenin dönmesinde rol oynar. Okulun üyelerinden biri olan Herbert Marcuse “Tek Boyutlu İnsan” (1964) adlı eserinde kültür endüstrilerinden söz eder. Marcuse’e göre (1997: 22), kültür endüstrilerinin dahil olduğu kapitalizm ürettiği emtialar ve hizmetler ile

toplumsal dizgeyi topluma sunar ve dayatırlar. Kitle iletişim araçları, giyim, gıda vb. alandaki üretimler topluma sunulurken belli davranış ve tutumları da birlikte yansıtır ve toplumu belirli ölçüde rahatlatma ve mutlu etme potansiyeline sahiptirler. Bu özellikleriyle kültür endüstrileri bireyleri toplumsal düzene bağlarlar. Bu tüketim ürünlerinin toplumsal düzen işlevi giderek bireyler için bir yaşam biçimi halini alırlar. Bu yaşam biçimi de zamanla *tek boyutlu düşünce ve tek boyutlu insana* dönüşür.

Popüler kültür ve eğlence kurumları kültür endüstrisinin araçları olarak toplumu her gün defalarca ileti yağmuruna tutar. Bu iletilerin büyük bir kısmı, toplumun gerçek anlamda ihtiyaç duyduğu veriler değildir. Bu iletiler, kapitalist düzenin ihtiyaç duyduğu bilgilerdir. Kültür endüstriler de kapitalist düzenin ihtiyaç duyduğu bilgileri topluma ulaştırır. Böylece düzenin egemen ideolojisi toplum üzerinde pekiştirilir ve meşrulaştırılır. Toplum, bu iletileri alırken mantık süzgecinden geçirmez. Çünkü kültür endüstrisi ürünleri, insanları mutlu edip eğlendirirken bir yandan da eleştirel bakmalarını engelleyerek, toplumu aptallaştırır ve egemen sınıfa entegre eder.

Dolayısıyla, (Yaylagül, 2010: 101) kültür endüstrisi, kapitalist düzenle bütünleşmiş çarkın önemli bir dişlisidir. Bu dişli, toplumun zihinsel yapısına kadar etki eder. Bu etki, toplumda eleştirmeyen, sorgulamayan, içinde bulunduğu her şartı kabul eden, aptal insanlar meydana getirir. Kültür endüstrisi bunu bireyleri eğlendirerek yapar. Kültür endüstrilerinin bütün ürünleri bireylere mutluluk, zevk vermeye odaklıdır. Amaç, kapitalist sistemin tüm çelişki ve kusurlarının sorgulanmaması için, izleyici ve dinleyicileri hayatın tüm olumsuz yanlarından kurtarmak isterler. Toplumsal gerçeklikten uzak, devamlı eğlence isteyen bir toplum oluşturma niyetindedir. Çünkü eğlence ve zevke dalan bir toplum yönetici sınıfın aksaklıklarını hiçbir zaman göremez. Bu da kapitalist ideolojinin toplumda tıkr tıkr işlemlerini sağlar. Horkheimer'a göre (2005: 501), günümüz toplumlarında devlet ve iktidarı aydınlar yerine, devlete mutlak bağlı olan eğlence endüstrisi yönetmektedir. Toplumda neyin ön planda olacağına propaganda uzmanları karar vermektedir. Arz ve talep dengesi toplumsal bir ihtiyaçtan ziyade devletin çıkarlarına hizmet etmektedir. Dolayısıyla, Kültür endüstrisi (Erdoğan ve Alemdar, 2002: 415), ideolojik olarak toplumu köle gibi yönetmekte ve yönlendirmektedir.

Frankfurt Okulu içinde anlatılan bu kısımda eleştirel kuram, kültür ile ideoloji arasındaki ilişkiye büyük önem verir. Çünkü Frankfurt Okulu, günümüz kapitalist toplumlarında kültür ideoloji ilişkisinin merkezi bir rolü vardır. Kültür üzerine olan bu

odaklanma, sonraki dönemlerde kültürün biçimlerine göre sistemli bir araştırma alanı olmuştur. (Kellner, 2010: 234).

1.3.3.3 Althusser, Maddesel İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları

Althusser, yapısalcı Marksist bir yapıdan gelmektedir. Gramsci gibi Althusser'in de Marx'ı eleştirdiği noktalar olmuştur. Marx'ın ekonomizm anlayışını reddeden Althusser, Marx'ı üstyapının unsurları olan kültür, ideoloji, siyaset gibi araçlara önem vermemekle eleştirir. Marx'ın, ekonominin ideolojiyi şekillendirdiği tezine karşılık, ideolojiyi devletin hâkimiyetinde bulunan bir takım araçlara atfeder. Ayrıca, ekonomik temelli bir ideoloji yerine, ideolojiye özerklik vererek, ekonomiden daha bağımsız düşünülmesini sağlar (Yaylagül, 2010: 115-116). Althusser, Marx'ın altyapı, üstyapı formülasyonuna karşı çıkmaz. "Ekonominin olduğu altyapı, ideoloji, siyaset, kültürün olduğu üstyapıyı şekillendirir" tezini eleştirmektedir. Çünkü Althusser'e göre yapılar arasındaki ilişki karşılıklı olabilir. Yani üstyapıda altyapıyı etkileyerek şekillendirebilir.

Althusser (Yaylagül, 2010: 116), bütün ideolojik süreçleri, toplumda egemen olan sınıfın sistemini yeniden üretmesini sağlayan oluşumlar olarak görür. Althusser'e göre "ideoloji bir temsil (representation) sistemidir; bireylerin gerçek dünyayla kurdukları ilişkiyi yaşama biçimlerini belirleyen bir temsiller bütünü" (Sancar, 2014: 54).

Althusser'e göre ideolojiler insanları kandırmaktadır. Şöyle ki, ideoloji toplumda yaşayan insanlara "özne" sıfatı vermektedir. Althusser (2014: 76-77), her ideolojinin bir özne için ve özne aracılığıyla meydana gelebileceğini söyler ve ideolojilerin ancak somut özneler için geçerli olduğunu ve hedefin özne sayesinde işleyişini devam ettirdiğini vurgular. Şöyle ki, toplumda yaşayan bireylerin birer somut özne olduğu aşikârdır. Bu somut özneler, oluşan her durumda rol oynadıkları, etkilerinin bulunduğu bir düşünceye sevk edilmektedir. Yani ideoloji insanları özne konumuna getirirken onları pasifize durumdan aktif duruma getirerek toplumda söz söyleme ve rol alma inancını aşılır. Hâlbuki bireyler toplumda herhangi bir söz sahibi değildir. Onlar sadece aygıtlarla kendilerine sunulan her türlü bilgiyi alıp sorgulamadan kabul etmektedir ve topluma yaymaktadır. Sancar'a göre, (2014: 54) özneler, ideolojinin basit taşıyıcıları, ideolojinin işçileridir; sorgulamayan, tepki göstermeyen farklı bir dünya hayali bile ortaya koyamayacak olan kurbanlardır. İdeolojiler bireyleri özneler olarak çağırır. Özneler de bu çağrıya kulak vererek, toplumda kendine sunulanı alır. Bu denli sorgusuzca kabulü sağlayan devletin organize ettiği ideolojik aygıtlardır.

Althusser'e göre ideolojinin daima bir maddi varlığı bulunmaktadır. Çünkü ideoloji, zaman ilerledikçe vücut bulmaktadır. Toplum bunun farkına varmasa da, Althusser'e göre ideoloji, devletin aygıtlarında somut bir hale gelir.

Althusser ideolojinin oluşumunu açıklarken onu bir sınıf mücadelesinin sonucu olarak görür. Uzun süren, çetin geçen bu sınıf mücadelesinde burjuva kendi hedeflerine hem eski egemen ideoloji hem de yeni burjuva sınıfının ürettiği egemen ideoloji ile mücadele ederek ulaşır. Burada burjuva yalnızca alt sınıfı kontrol etmekle iktidarını sağlamaz, kendi burjuva ideolojisi içindeki çelişkileri de yok ederek bu iktidarı sağlar. Egemen ideolojinin yeniden-üretimi, basit bir tekrardan ibaret değildir, dağınık ve çelişik halde bulunan eski ideolojilerin yeni karşıtlıklara karşı güçlenmesi ve güncellenmesi için yapılmış bir sözleşmedir. Egemen ideolojinin oluşması için yapılan mücadele hiçbir zaman sona ermez. Toplumda var olan sınıf mücadelesi kıstaslarına göre yeniden başlatılması lazım olan bir mücadeledir (Althusser, 2014: 12-13).

Althusser, Marx'ı ideolojiyi “yanlış bilinç” üzerinden değerlendirmesine de eleştiri getirir. Althusser'e göre ideoloji hiçbir zaman insanın kendi bilincinde oluşturduğu bir şey değildir. Çünkü ideolojiler bahsedildiği gibi devletin ideolojik aygıtlarında oluşmaktadır. “Bu anlamda ideoloji bireylere dıştan etkileyen bir unsurdur, ideoloji özne tarafından meydana getirilmez, tam aksine özneyi üretir” (Sancar, 2014: 50).

İdeoloji ile birlikte toplumun da analizini yapan Althusser, günümüz toplumsal durumunu incelerken bazı saptamalarda bulunmuştur. Althusser'e göre (2014: 56), modern kapitalist toplumda artık devletin baskı aygıtı toplum üzerinde tek başına egemenlik kuramaz. Bu egemenliği kuran, devlet aygıtının birliğini ve gücünü oluşturan ve politikasını işleten egemen sınıfın ideolojisidir. Yani devletin ideolojik aygıtıdır. Bu konu üzerine bir örnek verildiğinde, (Kazancı, 2002: 80) Türkiye'de yaşanan askeri müdahalelerde, müdahale edildikten sonra ilk iş radyoyu kontrol altına almaktır. Çünkü devlete egemen olmakla asıl istenen ideolojik sistemin sahipliğidir. Devletin baskı aygıtı kadar devletin ideolojik aygıtı da ele geçirilmelidir. Günümüz devlet yapıları da eski baskı yollarından yeni dolaylı baskı yollarına evrilmiştir. Yeni dolaylı baskı yolları “Devletin İdeolojik Aygıtları” (DİA) dır. Bu aygıtın yanında bir de Devletin Baskı Aygıtları (DBA) vardır.

Althusser toplumdaki eşitsizliğin, tahakkümün kaynağını araştırırken bu iki aracın da sahibi olan devlete odaklanır. Devlet her toplumda gücü olan bir kurumdur. Bu gücü sağlarken birtakım işleyişlerde bulunur. Bu işleyişler devletin devamlılığını sağlamaya

yönelik hareketlerdir. Bu devamlılığı sağlamak adına aygıtlar kullanır. Althusser daha çok “Devletin İdeolojik Aygıtlarına odaklanır. Devletin bu iki aygıtını Althusser şöyle tanımlar:

Devletin Baskı Aygıtları, Hükümet, İdare, Ordu, Polis, Mahkemeler, Hapishaneler. (Althusser, 2014: 50)

Bu aygıtlar adından da bilineceği üzere baskı ile ayakta kalan aygıtlardır. Devlet toplum üzerinde bu aygıtları kullanırken şiddet kullanır.

Devletin İdeolojik Aygıtları, Dinsel DİA (farklı kiliselerin oluşturduğu sistem), Okul DİA’sı (farklı gerek özel gerekse devlet okullarının oluşturduğu sistem), Aile DİA’sı, Hukuki DİA, Siyasal DİA (değişik partileri de içeren sistem) Sendikal DİA, Haberleşme DİA’sı (basın, radyo-televizyon vb.), Kültürel DİA (edebiyat, güzel sanatlar, spor vb.) (Althusser, 2014: 50-51).

Althusser, DİA’lardan söz ederken, Baskı Aygıtları’nın aksine toplumun rızasına yönelik çalıştığını dile getirir. Ancak her iki aygıtta sadece baskı ya da ideolojiyi kullanmaz. Baskı aygıtları baskı işlemi bittikten sonra ideoloji uygulayabilir. İdeolojik aygıtlar da ideoloji işlevi bittikten sonra baskı uygulayabilir. Salt ideolojik aygıt yoktur (Althusser, 2014: 52). “Dolayısıyla kiliseler ve okul, ceza, ihraç, seçme vb. gibi uygun yöntemlerle, yalnız çobanlarını değil, sürülerini de yola getirir” (Althusser, 2014: 52).

Althusser’e göre, (2014: 53) devlet her ne kadar baskı uygularsa uygulasin hiçbir zaman tam egemenliğe ulaşamayacaktır. Çünkü baskı aygıtları egemen ideolojinin yeniden üretimini sağlayamazlar, aksine toplum üzerinde olumsuz bir etki bırakırlar. Toplumun devlet baskısına karşı verdiği baskı iktidarın güvenliği açısından tehlikelere yol açar. Bu yüzden iktidarın kalıcı olarak sağlanması için devletin ideoloji ile hareket etmesi gerekmektedir.

Güngör’e göre (2013: 262) ideolojik aygıtlar, birbirinden farklı ve kopuk olarak görülebilirken aslında onlar egemen ideolojinin çerçevelediği bir zeminde gözle görülmez soyut bir biçimde kendi görevlerini ifa ederler. Toplum gözünden baktığımızda bu kurumlar, aralarında hiçbir ilişki yokmuş gibi görünür. Ancak her biri de birbirine eklemlenmiş kusursuz bir işlevle devam eden bir çarkın parçalarıdır.

Althusser bir diğer noktaya daha dikkat çeker. O nokta DİA ve DBA’ların özel ya da kamusal olması ile ilgilidir. Baktığımızda DİA’lar daha çok özel alana aitken, DBA’lar kamusal alana aittir. Ancak Althusser, (2014: 52) DİA’ları oluşturan kurumların özel ya da kamusal olmasına bakmaz. O, önemli olanın işlevleri olduğunu söyler.

Althusser'e göre, DİAların devleti savunma görevlerinin yanı sıra kapitalist toplumda bulunan üretim ve sömürü ilişkilerinin yeniden üretilmesini hedeflerler. Çünkü “yeni üretim ideolojik aygıtlar tarafından gerçekleştirilmesi egemen ideolojinin varoluş koşuludur” (Çoban, 2011: 90). Her bir DİA bu hedefe kendine özgü yollarla ulaşır. Örneğin, haber aygıtı, basın, radyo, televizyon ile ahlakçılık, şovenizm, liberalizm, milliyetçilik vb. fikirleri aşılır (Uzun ve Tekinalp, 2013: 182).

DİA'lar'ın iktidarın egemenliği sağlaması açısından çok önemli bir yere sahiptir. Ancak; hiçbir DİA ömrünün sonuna kadar geçerli değildir, ideolojik görevini yerine getirmeyen ya da karşıt bir pozisyona geçen DİA'lar imha edilir. DİA'ların içine giren karşı-ideolojiler onları kendi yanına çekme, kendi aygıtına çevirme eğilimindedir. Muhafif ideoloji her zaman bulunduğu ilk fırsatta kendi ideolojik aygıtlarını oluşturmaktadır (Çoban, 2011: 95).

1.3.3.4 İngiliz Kültürel Çalışmalar Okulu

Kültürel Çalışmalar geleneği, 1960'lı yıllarda İngiltere Birmingham Üniversitesi'nde ortaya çıkmıştır. Okul, önce edebiyat alanında araştırmalar yaparken yönünü inter-disipliner bir mantığa çevirmiştir. Okul, daha sonra “kültür” konusuna odaklanırken, kültür incelemelerinde kültürü toplumdaki eşitsizliklerin, ideolojinin yeniden üretildiği bir alan olarak görür (Yaylagül, 2010: 126). Kültürel Çalışmalar Okulu, kültür, popüler kültür, sanayi, medya gibi konuları araştırma alanı olarak belirler. Okulun en önemli üyeleri, Hoggart, Williams ve başkanlığı döneminde okulun en görkemli yıllarını yaşadığı- Stuart Hall'dur.

Okul, Marksist bir gelenekten gelse de geleneksel Marksizm'den ayrılan yanları da vardır. Kültürel Çalışmalar Ekolü, ekonomik indirgemeci olan geleneksel Marksizm'i reddeder. Geleneksel Marksizm'in kültüre olan bakış açısını eleştirirler. Onlara göre, geleneksel Marksizm kültürü hiçbir zaman dikkate almaz. Onu üstyapının sıradan bir unsuru olarak görür. Marksizm'in yaptığı hiçbir incelemede kültüre vurgu yapılmaz, hep arka planda bırakılır. Turner'a göre (2016: 34), Althusser'in ideolojik aygıtların da ekonomizm kadar önemli olduğuna vurgu yapması görüşüne sahip çıkan Kültürel Çalışmalar Okulu için kültür, ne ekonomik ilişkilerle tam bağımlı ne de ondan bağımsızdır. Kültürel Çalışmaların bazı özellikleri şunlardır, konusu kültürdür, özellikle de iktidarla ilişkili kültürel pratikler. Kültür olgusunu sosyal ilişkiler ve bağlamları içerisinde ele alır.

Kültürel Çalışmalar, günümüz kapitalist toplumlarını esir alan egemen yapının açığa çıkarılması, toplum tarafından öğrenilmesi ve bu düzenin değiştirilmesi amacını taşır.

Yer verilen özellikler dikkate alındığında, Kültürel Çalışmaların önem verdiği alanlardan biri de ideolojidir. Çünkü egemen yapının anlaşılması ve değiştirilmesi için toplumda hakim olan ideoloji ve onun bütün dinamiklerini bilmek gereklidir. Kültürel Çalışmaların ideoloji tanımından önce kültür kavramına bir göz atalım.

Ekol popüler kültürü, (Turner, 2016: 10) günümüz uygarlığının ahlaki ve kültürel temellerine bir tehdit olarak gören edebi bir eleştiri geleneğinden doğmuştur. Bizi toplumda var eden kültürel süreçler, oldukça doğal, sıradan, karşı koyulmaz görünürler ve tıkr tıkr işlerler. Kültürel süreçlerin bu yorumu ideoloji ile kültür ilişkisinin daha net bir tanımını verir. Çünkü ideolojiler de toplumda kendisini son derece doğalmış gibi gösteren, aksama yönü çok zayıf olan, sürekli işleyen bir unsurdur. Okula göre ideoloji, kültüre bir anlamda kendi rolünü yansıtır. Kültür o rolü yerine getirirken aynı zamanda kendisi ile birlikte ideolojiyi de taşır.

Kültürel Çalışmalarda ideoloji kavramı oldukça önemli bir konuma sahiptir. Okul, ilk olarak Althusser'in ideoloji yaklaşımını benimserken, daha sonra Gramsci'nin hegemonya kavramsallaştırmasına dayanır (Yaylagül, 2010: 126-127). Ancak sadece bu iki isimden etkilenmemişlerdir. Bunların yanında, dil ve ideoloji ilişkisini inceleyen Voloşinov ve Barthes Kültürel Çalışmalar için bir esin kaynağıdır (Dağtaş, 1999: 341). Kültürel Çalışmalar Okulu düşünürleri, kültürün sıradan bir üstyapı olmasından çok özerk bir yapıda olmasını savunurlar. Onlara göre kültür, toplumda ideolojinin üretilmesinde temel araçtır. Gramsci ve Althusser'e dayanan, Frankfurt Okulu'nun görüşleriyle benzer bir görüşe sahip olan Kültürel Çalışmalar Okulu, başat ideolojinin topluma egemen olmasında iktidar, rıza ve baskıyı birlikte kullanır. İktidar, baskı için güç aygıtlarını, rıza içinse ideolojik aygıtlarını kullanır. Kültürel Çalışmalar Okuluna göre, devletin ideolojik işlevini gören en önemli araç medyadır. Althusser'in devletin ideolojik aygıtlarında somutlaşan ideolojisi, Kültürel Çalışmalar Okuluna göre en iyi medya metinlerinde vücut bulmaktadır. Toplum her gün ileti yağmuruna tutarak, egemen ideolojiyi aşıl原因, popüler kültürü ve ürünlerini topluma kabul ettiren en önemli güç medyadır. Bu yüzden Kültürel Çalışmalar Okulu, ideolojinin araştırılmasına “medya metinleri”ne büyük bir anlam yüklemiştir. Medya metinlerinin analizini yapmışlardır.

Gramsci'yi de örnek alan Kültürel Çalışmalar Okulu hegemonya kavramını okulun ana kavramlarından biri haline getirir. Bu durumda kültür, iktidar aracılığıyla toplumda

egemenlik kurma düşüncesinin bir şeklidir. Gramsci'ye göre, entelektüel ve ahlaki liderlik tarihsel bloku bir çimento gibi birleştirir. Böylece, bu liderlik toplumun geri kalanında ideolojik telkinler yapan bir merkez olabilir (Güngör, 2013: 306).

Okulun üyelerinden Hoggart ve Williams toplumu iyi çözümleyebilmek adına popüler kültürün incelenmesi gerektiğini düşünürler. İşçi sınıfından gelen bu düşünürler, işçi sınıfını araştırırken bile popüler kültürün göz ardı edilemeyeceğini vurgularlar. Hoggart, Okuryazarlığın İşlevleri adlı eserinde medya ve popüler kültüre dair toplumdaki tartışmaların önde gelen isimlerinden biri olmuştur (Turner, 2016: 64). Hoggart da medya metinlerinin ideolojik etkisinden bahseder. Ona göre ideoloji, toplumda kültürle birlikte varolan kültürle aktarılan, kültüre gizlenip onunla yayılan bir toplumsal etkidir.

Gramsci, Althusser ve Lukacs'dan etkilenen Williams, sınıf farklılıklarından dolayı oluşan farklı düşüncelerin sebebini, kültür, ideoloji, tahakküm ve hegemonya kavramlarıyla açıklar (Yaylagül, 2010: 128-129).

Gramsci'nin hegemonya kavramına dayanan Williams'a göre (Erdoğan ve Alemdar, 2002: 400) belli bir dönemde, bir topluma hakim olan, toplumsal pratikler tarafından kurulmuş bir değerler sistemi bulunur. Günümüz dünyasında okullar, ideolojik sürecin en önemli kurumlarıdır. Bu süreç yoluyla toplumdaki her sınıftan bireyin yaşamı egemen olan kültür ve ideolojiye göre şekillenir ve alternatif fikirler dışarıda bırakılır. Bu dışarıda kalan fikirler yeniden yorumlanır, yumuşatılır ve olumlu yönleri vurgulanır. Bu yüzden, egemen sistem kendine muhalif olanları hakimiyeti altına almak için kendisini sürekli yeniden üretmek zorundadır.

Hall, ideolojiyi araştırırken, toplum ve toplumsal süreçleri inceler. Çünkü ideoloji, tüm toplumu kaplayan, yönlendiren bir mekanizmadır. Bu yönlendirme elbette ki yalnızca kendi gücüyle var olacak bir şey değildir. Hall'e göre (2014a: 91), ideolojik alan kendi kendine yeten bir durumda değildir. Bu alan, politik, teknolojik, ekonomik ilişkiler içinde şekillenir ve diğer birimlerle eklemlenir. Hall, günümüz toplumlarının ideoloji için en uygun aracını medya olarak görür ve ideolojiyi medya ve medya metinleri üzerinden inceler. Hall, medyayı toplumdaki bireylerin kendi bilinçlerine vardıkları alan olarak görür. Medya, içerisinde korumaya alınmış enformasyon, yinelemeler, kültürel boyutları bağlamında, kirli, göstergebilimsel, anlambilimsel ve söylemsel bir nitelik barındırır (Hall, 2014a: 91).

Hall, toplumsal formasyonu sorgularken bazı soruları kendi kendine sormadan edemez. Egemen bir sınıfın ideolojik söylemleri nasıl oluyor da toplumda tek başına söz

sahibi oluyordu? Bunun yanı sıra kendisine muhalif olan bütün konuşmaları engelleyerek kendi sesini baskın kılıyordu? Toplumda kamusal bir görevi olan, toplumda yaşanan olayları topluma tasvir eden kitle iletişim araçları nasıl oluyor da bu başat ideolojik söylemi sürekli olarak devam ettiriyordu? Hall burada “anlamlandırma” pratiğine önem verir. Medyanın olup biteni birbirine eklememesi, hepsini bir mantık çerçevesi içinde sunması onu meşru kılar. Anlamlandırmada kullanılan her kelime, her işaret belirli bir toplumsal pratiğin ögesidir. Bunlar sayesinde medyada özel açıklamalar inşa edilebilir. Anlam üretimi sağlanırken, bu araçları belli tarzlarda kullanmalarını sağlayan özel bir toplumsal örgütlenme oluşur (Hall, 1999a: 93). Hall’e göre (2014a: 89-91), anlam bir ayna gibi değil, bir dil gibidir, bir pratiktir. Anlamda, iktidar ilişkilerinin dışında bir kavramsallaştırma söz konusu değildir. Söylem de bu ilişkiler içinde iktidara entegre olur. Anlamın toplumsal dünyadaki işlevi medyanın ideolojik olduğu savı içerisinde yer alır.

Bu yüzden Stuart Hall döneminde Kültürel Çalışmalar Okulu da ideolojinin merkezi tam anlamıyla medya metinlerine çekilir. Medya metinlerinin analizi yapılır. Kültürel Çalışmalar Okuluna göre (Yaylagül, 2010: 129), bu metinler, kapitalist toplumun hâkimiyetini ve kapitalist ideolojiyi yeniden üreten unsurlar olarak görülür. Hall, Althusser ve Gramsci’nin yolundan gider. Gramsci ve Althusser’in devletin rızayı sağlayan aygıtlarının üzerinde durduğu gibi Hall da, medyayı egemen sınıfın çıkarlarına hizmet eden her türlü ifadenin yeniden üretme alanı, merkezi olarak ifade eder. Dolayısıyla medya toplum ile iç içe ve toplumu etkileyen bir yapıdadır. Hall’e göre (2014a: 83), medya araçları toplumsal pratiklerden soyutlanamazlar, çünkü bu araçlar giderek toplumsal hayatın içine daha fazla girmektedirler. Günümüz dünyasının iletişim alanındaki bileşenleri, toplumsal alanı tanımlamakta ve inşa etmekte, politik alanın yapılandırılmasında katkı sağlamakta, günümüz endüstriyel yapı içinde oldukça kuvvetli bir güç haline gelmektedir. Toplumda oluşan her türlü sınıfsal ve güç ilişkilerinin yapılandırılmasına hizmet eden medya araçları, bu yapıyı içselleştirir. Dolayısıyla Hall, ileri sürdüğü kuramın dışsal değil de içsel ilişkilere odaklanması gerektiğini belirtir. Hall’e göre (2005: 249), medya kuruluşları değiştikçe belirli ideolojik temalar ölçüsünde yayımladıkları üretimler de değişir. Ancak bu üretimler toplumda var olan başat ideolojilerden biriyle kesinlikle kesişir.

Hall, akademik araştırmalarını yaparken, Althusser ve Gramsci’nin dışında Voloşinov ve Barthes’dan yararlanır. Voloşinov’a göre (2001: 37), her gösterge ideolojiktir, ideoloji toplumsal yapıların bir yansımasıdır. Bu açıdan ideolojideki her

değişim beraberinde dilde de bir değişim ortaya çıkarır. Bu düşünce Voloşinov'un ideolojiyi dile odakladığını gösterir. Çünkü ideolojinin taşıyanı dildir ve dil onu meydana getirir. Burada göstergelerde dil içinde var olur ve anlam kazanır (Dağtaş, 1999: 341). İşte Hall'un incelediği medya metinleri de birer göstergedir ve birer ideolojidir. Voloşinov'un "gösterge" ifadesini Hall medya metinlerinde arar.

Hall medya metinlerindeki ideolojiyi incelerken, "kodlama" ve "kodaçımı" ifadelerini kullanır. Hall'e göre (2003: 213), medya metinleri üretilirken toplumsal ve ilişkiler ve dilin söylemsel yapısına uygun olarak yönetilmek zorundadır. Yani bu üretimler, belirli bir gereksinimi tatmin etmeli, belli bir etkiye sahip olmalıdır. Buna sahip olurken iletiler belli bir kodu taşımak durumundadırlar ve belirli toplumsal kodaçımlarıyla topluma yayılırlar. Kodlama, yapısal hatalar olmadığı sürece, kendisi gibi oluşan ve kendisinden sonra gelen kodaçımını tayin eder (Hall, 2003: 322). Kodlama Hall için, toplumda yaşanan her türlü olayın belirli bir ortak anlama noktasına getirilmesidir. Toplumda yaşanan bir durumun toplumun tamamı tarafından anlaşılabilmesi için belirli bir düzenlemeye gidilmesi gerektiğini düşünür. Bu düzenleme toplumun iletiyi egemen sistemin beklediği şekilde almasını sağlayan "kodlama" işlemiyle gerçekleşir. Aslında kodlama, iletinin egemen ideolojik söylem halinde yeniden oluşturulmasıdır. Kodaçımı ise, iletinin alıcı tarafından okunup, bir anlam verilmesidir. Kodaçımı konusunda Hall, herkesin farklı bir anlamlandırma yapabileceğini ileri sürer. Yani, iletinin üretiminden okuyucuya ulaşıncaya dek geçeceği ideolojik yapılar iletinin nasıl algılanacağına etki edebilirler. Nasıl ileti üretilirken belli bir kodlara sokuluyorsa, algılanırken de kişiden kişiye göre değişen bir şekilde algılanabilir.

Hall'un, ideoloji hakkındaki görüşleri özetlendiğinde, Hall, medyayı toplumun zihnindeki bilinci oluşturan bir etken olarak görür. Medya modern toplumun vazgeçilmez bir aracıdır. Modern toplumlarda insanlar her gün dünya hakkında olup biten, öğrenmek ister. Egemen sistem ise, kendi hegemonyasını her gün topluma yeniden üreterek aşılama ihtiyacı duyar. Bu ikili ihtiyaç egemen sistemin yararınadır. Çünkü egemen sistem kendi ideolojisini bu yolla topluma aktarır.

Popüler kültüre de değinen Hall popüler kültürü, yönetici sınıf ile yönetilen sınıf arasındaki bir çekişme zemini olarak görür. Toplumdaki güç ilişkilerinin merkezinde yer alan popüler kültür, hegemonyanın etkin olduğu ve kontrolünün sağlandığı yerdir. Kapitalizmin karşıtı olan hiçbir ideolojinin temsil edildiği bir alan değildir, ama muhalif bütün ideolojilerin yapılandırıldığı alandır. Popüler kültür kapitalist sistemin kültürüdür.

Hall'e göre (2008: 96) kültür kavramında, söylemsellik ve metinsellik ölçütleri kavramda zaruri gecikme ve yerinden edilmeyi hızlandırır. Küresel kitle kültürü kavramını da ortaya atan Hall, bu kavramın bazı özelliklerine değinir. Hall, bu küresel kitle kültürünün (2014b: 141), batı merkezli olduğunu dile getirir. Küresel kitle kültürüne batı teknolojisinin güç ve destek verdiğini belirtir. Hall, küresel kitle kültürünün ikinci özelliğinde vurguyu homojenleştirici yapısına yapar. Küresel kitle kültürünün homojenleştirici yapısı, dünyada var olan her şeyi kapsayan, dünyanın Amerikalı kavranışını baskın kılan bir anlayıştır.

Kültürel Çalışmaların ideoloji alanına kattığı birçok yorum özetlendiğinde, ideoloji tanımı yapılırken, modern toplumun en büyük enformasyon taşıyıcısı medyayı göz ardı etmemek gerekir. Çünkü günümüzde Althusser'in bahsettiği maddi ideolojinin vücut bulduğu en önemli mecra medyadır. Medya, gönderdiği iletilerle toplumu egemen sistemin işleyişine dahil etmekte ve toplumu toplumsal gerçekliğin uzağına atar. Toplumdaki alternatif sesleri kısar, dışarıda bırakır. Hall'e göre (2010: 378), medyada çalışan profesyoneller, ideolojik anlamdaki temsil zeminini oluşturmakta, yeniden üretmekte ve dönüşümünü sağlamaktadırlar. Bunlar genelde ideolojiyle maddi metalar dünyasını şekillendiren bir işleve sahip olup diğer ilişkilerden farklı bir konuma sahiptir.

Kültürel Çalışmalar, Frankfurt Okulu'nun izleyicilere atfettiği olumsuz anlamları bir kenara itip, izleyicilerin medya metinlerini olduğu gibi almadıklarını, kendi düşünsel dünyasına göre şekillendirdiklerini belirtir. Frankfurt Okulu'nun işçi sınıfıyla ilgili olumsuz düşüncelerini de reddeder. İşçi sınıfına cesaret vererek, devrimci potansiyeli yeniden yakalayabileceğini vurgular.

Kültürel Çalışmalar Okulu, medya metinlerinde alımlama analizlerini başlatmışlardır. Bu analizler ile izleyicilerin medya metinlerini nasıl algıladıklarını incelemişlerdir.

Kültürel Çalışmalar geleneği, medya metinleri analizi çalışmalarıyla bu alanda yapılacak sonraki çalışmaların öncüsü olmuştur. Bu çalışmalarla birlikte, medya metinleri üzerinde içerik ve söylem analizleri geliştirilmiştir.

1.3.3.5 Yapısalcılık, Dilbilim ve Göstergibilim

Yapısalcılık toplumda, 1950'li yıllarda yaygınlaşmaya başlar. Yapısalcı yaklaşımın ana dayanağı, toplumda meydana gelen bir hareketlilik ya da durumun incelenmesinde en derine bakılarak araştırma yapmak, oluşan hareketliliğin yapısına bakmaktır. Bir durumu çözenin en iyi yolu onu meydana getiren içindeki yapısını incelemektir. Yani, (Yaylagül,

2010: 119) dış dünyada gördüğümüz birçok olay ve olguyu gerçek anlamda kavrayabilmek için onların altında gizlenen yapıların incelenmesi gerekir.

Yapısalcı yaklaşım dil ve kültür üzerine odaklanır. Çünkü dil ve kültürün bir yapısı vardır ve yapısalcı yaklaşım bu yapısal sistemin açıklamasını yapar. Yapısalcılık, dilin içinde olduğu her sistemi bir kodlama olarak görüp, bu kodların çözümlenmesi için kodların olduğu dilin yapısının açıklığa kavuşturulması gerektiğini bildirir. Bu fikirlere yola çıkarak, dil ve kültürün ideolojinin taşınmasında büyük rol oynadığı söylenebilir. Yapısalcılığa göre, ideolojiler dil ve kültürün içinde gizlenir. Toplum tarafından dil aracılığıyla yeniden üretilen kültürle birlikte egemen ideoloji de yenilenir (Yaylagül, 2010: 119-120).

Coward ve Ellis'e göre (1985: 9), bir toplumu medyana getiren tüm unsurlar dil içinde meydana gelir. Bu yüzden, toplumda yaşayan bireylerin üretildiği mercii de dildir. Dil üzerindeki tüm çalışmalar, bireyi bir "özne" olarak görür. Yani toplumda dili kullanan bireylerin sosyolojik ve tarihi bir unsur gibi ele alınması anlamına gelir.

Sancar'a göre (2014: 87-88) dilin toplumsal yaşamdaki bu etkisine bakıldığında, ideoloji dilde üretilen bir öznenin kendisini temsil edebilme yolu ve böylelikle toplumsal bütünde eylemde bulunabilmesini mümkün kılan dolayım olarak tanımlanır ve temsil edişlerin sabitliği de ideolojinin işlevi olur. Dil konusundaki yaşanan bu gelişmelerle birlikte dilin tarafsız bir araç olduğuna vurgu yapan araççı yaklaşımın önemini kaybetmesine neden olmuştur. Bu andan itibaren dil, kendi inisiyatifi dışında meydana gelen bir gerçekliğin yansıtıcısı değil, doğrudan o hakikatin kurucusu olur. Dile karşı yaklaşımın bu denli değişimiyle birlikte dilbilim alanında farklı çalışmalar gerçekleşir. Bu çalışmalardan birine imza atan Ferdinand de Saussure, kültür ve dil ilişkisine önem verir ve yapısalcı dilbilim ile -dilini gösteren ve gösterilenden oluştuğunu vurgularken de-göstergebilimin kurucusu olur. Göstergebilim, ses, işaret, dil, belirtge gibi gösterge sembollerini işleyen bilimdir. Dilbilim ise dillerin yapısını inceleyen bilimdir. Çalışmada bu alanla ilgili kısımda bundan sonra "göstergebilim" ifadesi daha çok kullanılacaktır. Bu alanın diğer önemli isimleri, Claude Levi- Strauss ve Roland Barthes'tir.

1.3.3.5.1 Ferdinand De Saussure

Her iki bilimin de kurucusu olan Saussure'e göre, göstergelerin (ses, işaret, harf, kelime) ne olduğunu, hangi yasalara bağlandığını açıklayan bilim göstergebilimdir. (De Saussure, 1985: 19). Dili oluşturan göstergeler birer soyutlama değildir, gerçekliği olan

nesnelerdir. Dilbilim bu nesnelere bunların kurduğu bağlantıları inceleyen bilimdir. (De Saussure, 1985: 110). Birbirine çok yakın olan iki bilim, dilbilim ile göstergebilimin, dil ve ideoloji arasındaki ilişkinin kuruluş sürecinde önemli payı vardır. Saussure'e göre dil, gösteren ve gösterilenden oluşmaktadır. Gösteren, kendisini oluşturan ses, harf (kelime) ya da işaretlerdir. Gösterilen ise, bu harf, işaret ya da seslerin işaret ettiği fikir ve kavramlardır. Saussure'e göre dil, (Yaylagül, 2010: 121-122) bir işaretler sistemidir. Dilin toplumsal anlamdaki önemini kavrayabilmek için içinde bulunduğu yapıya bakılmalıdır. Ayrıca Saussure, dil ile sözü birbirinden ayırır. Söz, insanların hakkında konuştukları şey, dil ise bu tüm bu konuşmaların dayanak noktasıdır, anlamların oluştuğu sistemdir. Öyleyse dile daha geniş bir bakış açısı ile yaklaşmak lazımdır. Saussure'ün bu görüşlerinden hareketle, sözcüklerin gösteren ve gösterilen ilişkisi ideolojiye indirgenebilir. Çünkü işaret, söz, ya da harflerin bir gösterilene vardır. Her gösterenin içindeki gösterilen farklı fikirler ve ideolojiler taşır. İdeolojinin gerçekleri kodlayarak gizlediğini, gerçekleri şifrelediğini düşündüğümüzde, gösterenler gösterilenin şifreleyicileri olur. Aslında, kelimeye, sese ya da işarete bakarken birden fazla şey görülür. Dolayısıyla, dile önem veren Saussure'e göre de, verilmek istenen her ideolojinin dil içinde bir göstereni vardır ve bu ideolojiler dil ile taşınır.

Saussure'ün dil çözümleme modelinde, insanlar dil ile ne isterse onu konuşamaz, aksine dil insanların ne söyleyeceğini tayin eder. Bu dilin kapalı bir yapısının olması ile ilgilidir. Birey, dilin bu yapısının bir piyonudur, oyunun sahibi yani bireyin ve dilin içinde var olduğu sistem, hangi söylemleri uygun görürse birey ancak onu dile getirme yetkisine sahiptir. Dilin altındaki bu yapı, bireyin özgür seçme gücünü engeller. Yani, özne dilin bu kapalı yapı ve meta olması sebebiyle dilediği hiçbir düşünceyi ifade edemez. Egemen ideolojinin aracı olan dil, bu yapısı ile bireylerin fikirlerini açığa çıkarmalarını engeller ve sistemin devamlılığını sağlar (Sancar, 2014: 91-92).

1.3.3.5.2 Claude Levi-Strauss

1960'lı yıllarda yapısalci çalışmalar yapan Strauss, göstergebilim ve dilbilim üzerine çalışma yapar. Strauss, yapıyı daha soyut bir şekilde ele alır. Yapı bireylerin içinde yaşadığı ortamın yapısı değil, o bireylerin fikirlerinin yapısıdır (Güngör, 2013: 226).

Strauss, dilbilim alanında, toplumun mitlerini inceler. Mit, toplumdan topluma değişen, o toplumu açıklayan bir öyküdür. Mit, bir toplumdaki gerçekliği anlamamızı sağlayan bir bütündür. Mitler, geçmişten bugüne o toplumda yaşanmış olan ne varsa, o

toplumun gelenek ve göreneklerini, yani en geniş anlamıyla bize kültürünü anlatır. Levi-Strauss da bu konuda çalışmalar yapar. Strauss'a göre (Yaylagül, 2010: 121-122), bir toplumu, bir kültürü anlamak isteniyorsa, o kültürün mitlerini incelemek yeterlidir. Bir anlamda Strauss, yapısalcı yaklaşımı kültür alanına götürür. Kültürü anlamak için, o toplumdaki, gelenek, görenek ve mitleri inceler. Ona göre, kültürü oluşturan mitlerin de dil gibi yapısal bir ardalanı bulunur. Mitler toplumun bilinçaltını açığa çıkarır. Strauss, dilbilim alanındaki çalışmaları kültür alanına uygulayarak, kültürün altında bulunan yapıyı da ortaya çıkarmaya çalışır.

Dil gibi kültür de ideolojik anlamda bir anlamlandırma sürecidir. Bu süreç, bireyin dışında gerçekleşen bir anlamlandırma olduğu gibi toplumun kendi iç sistemini de anlamlandırır. Hiç şüphesiz, toplumun sisteminde bireylerin kimliklerini, yaşantılarına dair her şeyi şekillendirir.

Yapısalcılıktaki kültür kavramı ve onu anlatan mitler de ideolojilerin taşınmasında rol oynar. Çünkü mitler de toplumda yoğurulur, kültürün içinde gezinir ve ideolojilerin içinde saklandığı bir hal alır.

Strauss'a göre (Fiske, 2003: 160) mitler, toplumda önemli bir endişe gidericidir, toplumda var olan çelişkilere değinirler. Ancak bu çelişkileri çözmezler sadece bu çelişkilerle yaşamının yollarını ararlar. Böylelikle bu çelişkiler toplumda yıkıcı olmazlar. Aslında Strauss'un bu görüşleri ideolojinin de toplumdaki bir haritasını çıkarır. Şöyle ki, verilen farklı ideoloji tanımlarında, egemen ideolojinin toplumda yaşanan hakkaniyetsiz uygulamaları saklamak için, insanlara her şeyin yolunda gittiği görüntüsünü vermek için yanlış bilinç telkin ettiği dile getirmişti. Mitler de ideolojilerle birleşerek gerçeğin kendisi ile her şeyin yolunda gittiği çelişkisini gizlemektedir.

Yapısalcı anlayışta, toplumu etkisi altına alan, egemen söylemin oluşturduğu ideolojik anlamın kapalı yapısını açığa çıkaran dil, ideolojinin içinde işlendiği yerdir. Yani dil yapısı gereği içinde ideolojik mesajların var edildiği bir alana dönüşür. Ama toplumdaki bireyler bu yapıyı kolayca algılayamaz ve dilin bu kapalı yapısının farkına varmazlar (Akt. Sancar, 2014: 94, McLellan, 1986: 69). İşte, mitler de böylesine kapalı bir dilin içinde oluşmuş hikâyelerdir. İdeolojiler, dil aracılığıyla mitlerin içinde saklanarak topluma ulaşırlar ve toplum bunun farkına varamaz.

1.3.3.5.3 Roland Barthes

Fransız yapısalcı Barthes, göstergebilimin iletişim alanında yaygınlaşmasına olanak sağlamıştır. Özellikle popüler kültür metnlerinin analizinde iletişim bilimciler için umut kaynağı olmuştur. Barthes, bahsettiğimiz diğer yapısalcıların dile yaptığı vurguyu “söz”e yapar. Barthes için merkezi konumda olan metindir. Metinlerde içerilen göstergelerle meydana gelen anlamlar incelenerek, topluma ait pek çok veriye ulaşılabilir. Her metin, okudukça çoğalır, yeni anlamlar kazanır, sürekli anlam değişimine uğrayarak yeniden, yeniden üretilir (Güngör, 2013: 232-233).

Barthes, metinleri anlamlarına göre ikiye ayırmaktadır. Bunlar, düz ve yan anlamdır. Düz anlam, kelimenin akla gelen ilk anlamıdır. Yan anlam ise kelimenin işaret ettiği anlamdır. Aslında bu Saussure’ün işaret ettiği gösteren ve gösterilen kavramsallaştırmasına benzemektedir. Yan anlam, gösterilendir. Dolayısıyla yan anlamlar, ilk bakışta görünmeyen, ideolojilerin bir formu olarak düşünülebilir (Barthes, 1983: 92). Akca’ya göre (2009: 83), ideolojik çağrışımları içeren yan anlam, dilin toplum içindeki kullanımına ilişkin anlamıdır. Bu da bahsedilen gibi dili farklı yorum ve anlamlara mahal verecek bir duruma getirir.

Barthes’e göre (Sancar, 2014: 100), yan anlamlar ile ortaya çıkan ideoloji, yan anlamını gizleyerek düz anlamlara bağlanır ve son derece normal bir algı oluşturur. Bu noktada, dilin işlevinin egemen ideolojiyi meşrulaştırmak, egemen sistemin çıkarlarıyla uygunluk sağlamak olduğu söylenebilir.

Barthes, iletişim alanında yaptığı çalışmalarda popüler kültür ve bunun metinlerine dikkat çeker. Özellikle medya metinleriyle yayılan fikirlerin egemen yapıyı hâkim kıldığına vurgu yapar (Yaylagül, 2010: 123).

1.3.3.5.4 Voloşinov

Yapısalcı Marksist anlayış içerisinde dilbilim alanında gelişen eleştirel dilbilim geleneğinin en önemli temsilcileri Voloşinov ve Bakhtin’dir. Voloşinov, dil, ideoloji ve anlam arasındaki bağı kurmuş ve göstergebilimsel ideolojinin temelini atmıştır. Voloşinov dilbilim ve göstergebilim alanını ideolojik bir temele dayandırır. Bu yönü onu sadece marksizmden değil Yunan düşünürlerden de etkilendiğini gösterir. Çünkü Platon da gösterge ve gösterilen kavramlarını idealar dünyasına yaslar. Marx ve Engels de dilin toplumsal bir boyutu olduğunu, insansı bir araç olduğundan söz eder. Voloşinov da gösterge ve gösterilen ilişkisini toplumsal düzlemde değerlendirir ve toplum tarafından

meydana getirildiği kanısına ulaşır. Toplumdaki bireyler de kendilerine sunulan her türlü gösterge, gösterileni, işaret ve sözcükleri kendi ideolojik yönleri ile değerlendirirler. Bu da Voloşinov'u dil konusunda hem tarihsel hem de toplumsal yapar (Güngör, 2013: 207).

Voloşinov dili sınıfsal bir mücadele olarak da görür. Dilin ifade ettiği anlam hiçbir zaman tek başına bir anlam ifade etmez, içinde bulunduğu toplumsal bağlamla bir bütünlük kazanır. Bu bağlamın ardında toplumsal sınıfların parçalanmışlığı vardır. (Serdar, 2001: 232). Voloşinov'a göre (2001: 38-39), topluma diyalog sağlayan sözcükler, yani sözcelem, ister iç ister dış olsun dilsel pratiğin bir ögesidir. Dil toplumsal bir anlam yüklü olduğu için ideolojiktir. Toplumdaki her birey, toplumsal bir ufka sahip olduğundan sözcelem toplumsal bir bağlamında düşünülemez. Yani bir sözcelem, toplumsal bağlamından kopmuş, ise dejenere olur ve toplumdaki gücünü kaybeder. Sözcük, toplumsal bir anlamdan ziyade dilbilimsel bir anlam ifade eder.

Voloşinov, dili toplumsal bağlam ve toplum pratikleriyle bir tutarken, toplumsal yapı gibi dilin de sürekli olarak değişim içinde olduğundan söz eder. Dili toplumsal bağlamla birleştiren Voloşinov'un asıl ifade etmek istediği, dil ideoloji ile yakın ilişkiler içine sokmaktır. Çünkü Voloşinov, hiçbir gösterge ya da sözcüğün tek başına anlam ifade etmediğini dile getirir. Bu sözcük toplumsal bağlamla birleştiğinde tam anlamıyla bir değer kazanır. Buradaki toplumsal bağlamdan kasıt, toplumun yaşayışı, gelenek görenek vs. alışkanlıklarıdır ve toplumun bu özellikleri ve alışkanlıkların oluşumunda toplumsal pratikler aracılığıyla topluma hakim olan ideolojinin payı büyüktür. Voloşinov da bu gösterge ve sözcükleri ideolojilerle ilişkilendirir. Ayrıca, toplumsal pratikler dolayısıyla ideoloji, birleştiği göstergelerin anlamlarını çarpıtılabilir, gerçekliği değiştirebilir, gerçeklik başka anlamlar kazanarak, farklı yorumlara meydan verebilir. Voloşinov'a göre (Çoban, 2015: 205),

“nerede bir gösterge varsa orada ideoloji vardır ve ideolojik her şey göstergesel bir değere sahiptir. İdeolojik olan hem içinde yaşanan gerçeğin bir parçası hem de buna ek olarak göstergeler sisteminin ona verdiği bir ‘artı değer’ e sahiptir ve kendi dışında bir gerçekliğe de gönderme yapar, bu bileşim onu farklı kılar”.

Bu ifadeler, Voloşinov'un ideoloji ile gösterge dolayısıyla dilin birbirine oldukça girift bir yapıda olduğunu bildirir. Burada her ideolojik olanın bir göstergesi olması, ideolojik çözümlenmelerde göstergelerin analiz edilmesini gerekli kılar. Yani göstergeler incelenmeden, açığa çıkarılmadan ideolojiler asla ortaya çıkarılamaz (Çoban, 2015: 205).

Voloşinov dil ve ideolojiyi ilişkili iki araç olarak görür. Voloşinov'un dil'in hangi yapıya ait olduğuna ilişkin yaptığı saptamada, Raymond Williams'ın görüşleri önemlidir.

Voloşinov için dil (Williams, 1990: 37), anlamların oluştuğu bir üretimsel yapıdır. Bu yönden bakıldığında dile altyapının bir ürünü olduğu söylenebilir. Ancak, dilin zaman içinde değişen bir yapıda olması, içinde bulunduğu topluma göre, toplumun gelenekleri ve ideolojileriyle yeniden biçimlenerek ideolojik bir zeminin ürünü olabilir. O zaman dil, üstyapının bir unsuru olarak görülebilir.

Voloşinov, dil ile ilgili görüşlerini bu düşüncelerle sınırlamaz. O, dile toplumsal bir boyut kazandırır. Bu aslında yukarıda dile getirilen anlamın toplumsal bağlam ile bütünleşerek bir benlik kazanması ile ilgilidir. Toplum içinde oluşan dil, sınıf mücadeleleri sayesinde tek vurgulu olmaktan çıkıp çok vurgulu bir unsur özelliğine bürünür. Yani birden çok anlam ifade etmesi anlamına gelir. Vurgu kelimesine de bir detay kazandırarak, anlamdan farklı olduğunu söyler. Her sözcüğün sözlükteki karşılığı onun anlamını oluştururken, vurgu ise kişiden kişiye değişen, kullanımla ilgili bir durumdur. Bu yüzden bir sözcüğün yüzlerce vurgusu olabilir (İnal, 1996: 53).

Voloşinov, dil ile ideoloji sorununa yönelir. İkisini birbirine yakın iki kavram olarak tanımlar. İdeolojilerin olmazsa olmazı göstergelerdir. Dil ile ideolojiyi aynı çerçevede değerlendirmesi medya metinlerinin analizi açısından oldukça önemli bir adımdır. Voloşinov'un medya metinlerinin ideolojik analizini gündeme getirmesi İngiliz Kültürel Çalışmalar geleneğinin de medya metinlerini incelemeye yönelmesini sağlayacaktır.

1.4 İktidar Kavramı

“İktidar” kavramı günümüz toplumsal formasyonunu anlamak açısından oldukça önemlidir. Çünkü toplumlar büyük iktidar kavgalarına sahne olmaktadır. Geçtiğimiz birkaç yıl içinde Ortadoğu’da görülen, Batının ‘‘Arap Baharı’’ diye nitelendirdiği siyasi ve toplumsal gelişmeler bir iktidar mücadelesinin en önemli örneklerinden biridir.

İktidar kavramı iletişim alanında iki farklı paradigmanın yol ayrımını gösterir. İki farklı yaklaşım olan eleştirel ve liberal paradigma iktidar kavramına farklı tanımlar getirir. Liberal paradigmaya göre, iktidar tüm topluma yayılmış tüm topluma dağılmış bir kavram iken, eleştirel yaklaşım, iktidarı toplumda sadece küçük bir seçkin grubun yönetiminde olarak görür. Çalışmanın, iktidar ile ideoloji ilişkisi üzerinden giderken uğrak noktası eleştirel paradigma olacaktır.

İktidar kavramı, bir işi, yapabilme, bir olayı veya olguyu yönetebilme gücüdür. Günümüz iktidarları devlet yönetiminde olan birey ya da gruplardır. Aslında bir anlamda

İktidar için devlet ifadesini de kullanılabilir. İktidara sahip olanların ilk yapması gereken şey, onu korumasıdır. Yani iktidarın kendi kontrolü altında bulunmasını sağlaması ve onu devam ettirmesidir. İktidar hırsı olan birey ya da gruplar onu ele geçirmek isteyebilir. O yüzden iktidarın ilk şartı kendi mevcudiyetini sürdürmektir. Althusser'e göre (2014: 48), toplumda yaşanan bütün sınıf mücadelelerini iktidara sahip olma yarışı olarak değerlendirir. Devlet iktidarına sahip olacak her grup, devletin tüm gücünü kendi lehinde kullanacaktır. İktidar bu tür iktidar mücadelelerinin yaşanmaması için varlığını sürdürebilmesi gerekir. Bunun için de birtakım hareketlerde bulunur. Bu hareketler yönetilen toplumun kendisine olumlu bakmasını sağlayan adımlardır. Bu da iktidarın kendi dünya görüşünü, yani ideolojisini topluma aşılıyarak gerçekleştirir. O zaman ideolojinin iktidarın sürdürülmesinde oldukça önemli bir araç olduğunu dile getirilebilir.

Van Dijk ideoloji tanımını (2015: 45-46), iktidar ve egemenlik kavramları üzerinden yapar. İdeolojileri, yönetici sınıf tarafından meşrulaştırılan bir şey olarak görür. Bu yüzden, iktidar bir grubun ya da bireyin başka grup üstündeki hakimiyeti olarak tanımlanırsa, ideolojiler de bu hakimiyetin zihinsel süreçleridir. Yani ideolojiler, egemen sınıfın toplumsal pratiklerinin temelini oluşturur. İdeolojiler iktidarı toplum nezdinde olumsuz kullanma tarzının haklılaştırıldığı, meşru olarak sunulduğu tüm prensipleri sağlar.

İktidar ile ideoloji arasındaki ilişki bu şekilde düşünüldüğünde, ideoloji ile iktidarı birbirinden ayırmak mümkün değildir. İki kavram da iç içe geçmiş bir ilişkiler yumağıdır. Devlet kendi iktidarını sağlarken ideolojinin yayılmasında belirli araçlara ihtiyaç duymaktadır. Hiç şüphesiz bu araçlar, toplumun eğitsel yönüyle ilgilenen, düşünsel yaşamını şekillendiren araçlardır. Bu araçlara okul, cami, kitle iletişim araçları, kilise, hukuk vs. örnek gösterilebilir. Althusser, Devletin ideolojik aygıtları tanımını kullandığı bu araçlar için, devlet iktidarının sağlanmasında başat rol oynadıklarına dikkat çeker. İktidarın yeniden üretimi bu aygıtlar üzerine şekillenir. Çünkü bu aygıtlar topluma nasıl düşünmesi gerektiğini gösterir.

Gramsci ve Foucault, iktidarı tanımlarken, (Ives, 2011: 222) politik olmayan zeminler içinde karma karışık işler çeviren bir şey olarak görürler. İktidarı siyasetten ayrı tutarlar. Onlara göre iktidar, nadiren bir birey ya da grup tarafından güçsüz insanların yönetilmesi ile oluşan tek yönlü bir şeydir. Bunlar, güçlerini hissettirebilmek için rekabet etmek ve aldatmak zorundadır. İktidara karşı yetersiz olan toplum ya bu durumu kabullenerek rıza gösterir ya da bir direniş sergiler. Buradaki rıza durumu Gramsci'nin

ideoloji kavramını açıklarken kullandığı hegemonya kavramına işaret eder. İktidarın kendi gücünü hissettirmek adına kendi, dünya görüşünü topluma aşılmasıdır.

Foucault, iktidarı tanımlarken, Gramsci'den bazı noktalarda ayrılır. Foucault iktidarı, dile getirildiği gibi sadece devlette aramaz. Foucault, Marksist bir anlayıştan ayrılan çizgisiyle, iktidar (Curran, 1999: 402), çok farklı şekillerde çok farklı güçlerin hükmettiği bir unsur olarak görür. Bu, iktidarın toplumda tek bir kişi ya da gruba ait olmadığını dile getirir. İktidar, her şeyi kapsayan bir sınıf menfaati veya onun karşıtlığı ile açıklanamaz. İktidar, sadece devletin hakimiyetinde değildir. Toplumun değişen yapısı iktidarında değişimine sebep olabilir. Foucault'ya göre devlet (İnal, 1996: 63), iktidar ilişkilerinin üzerine kurulan bir yapıdır.

Foucault, iktidarı, küçük bir grubun ya da bir devletin güdümünden alarak ona daha geniş bir yaşam alanı, daha geniş bir yetki zemini vermiştir. Aslında, iktidarı oluşturan da iktidardan mustarip olan da yine toplumdur.

Gramsci ise iktidarı Marksist bir çerçeveden değerlendirir. İktidar bir grup elinde toplanmıştır. Bu grup, iktidarını sağlamak için toplumu kendi istikrarına uygun düşünsel zeminde manipüle eder. Kendi egemen ideolojisi içinde sindirir ve bütünleştirir. Bu iktidarı hegemonya ile yapar. Bu hegemonya sağlanırken, iktidara yardımcı olan organik aydınlar vardır. Bu aydınlar işçi sınıfının yanında olması gerekirken iktidarın yanında olarak egemen ideolojinin gelişmesinde katkıda bulunurlar. Van Dijk da organik aydınlara benzer bir kavram kullanır. Bu kavram "sembolik seçkinler" dir. Bu seçkinler, toplumda belirli bir yeri olan, akademisyen, yazar, sanatçılardır. Bunlar, toplumda yaşanan her olay ve olguda, kendi düşüncelerini ortaya koyup toplumla paylaşabilirler ve toplumu bu yönde etkileyebilirler. Ancak, bunlar, toplumun yanında yer almayıp, iktidarın yanında yer alarak egemen ideolojinin sürdürülmesinde toplumu yönlendirmektedir. Van Dijk'e göre (İnal, 1996: 68), "sembolik seçkinler de "modern enformasyon ve iletişim toplumlarımızda iktidarın uygulanması ve sürdürülmesi" konusunda günlük pratikleri ile destek oluştururlar".

İKİNCİ BÖLÜM

İDEOLOJİ, SÖYLEM VE HABER

2.1 Söylem

Bugün, birçok disiplin tarafından incelenen “söylem” kavramı, Latince “discurrere” kökünden gelir. Anlamı, “oraya buraya koşuşturma, gidiş gelişler” ya da “uzaklaşma” “eritme” “yayıma”dır (Sözen, 1999: 19). Söylem ifadesini felsefe alanında ilk sarf eden kişi Aquinalı Thomas’tır. Thomas, söylemi ‘‘zihni çıkarım anlamında kullanmıştır (Sözen, 1999: 19).

Çoban’a göre (2015: 199), söylem, ideolojik, kültürel alanların dışındaki alanlarla da ilintili bir kavramdır. Bu tüm alanlar, söylem içerisinde kendilerine bir anlam kazandırır ve kendilerini toplumsalla bağdaştırırlar. Mutlu’ya göre söylem (1998: 309), dilbiliminde cümlelerin üstünde dilin örgütlü bir kullanımınıdır. Sözen’e göre söylem, (1999: 20) toplum bireylerinin kullandığı bir dil ve dil pratiğidir. Ancak, söylem yalnızca dilin meydana getirdiği bir şey değildir. Söylem, dilin meydana getirdiği sözcüğün toplumsal bağlam ve pratiklerle birleşmesidir. Sözen’in bu ifadeleri ile söylemin maddesel bir boyuttan, soyut bir boyuta, bir sözcük ya da işaretten, gösterilen başka bir anlama aktarıldığını söylenebilir. İşaret ya da sözcüğün, aktarıldığı başka anlam sadece o topluma özgüdür. O anlam, o toplumun pratikleriyle, yaşantısıyla oluşur.

Söylem ile ilgili çalışmalar, yapısalcılıkla birlikte gelişir. Saussure’ün anlamlandırma pratiği ile Barthes’in yan anlam metaforu önemi daha çok yorum kısmına yönelir. Artık çalışmalar dilin açık yapısından, sürekli değişim gösteren, saklı yapısına kaydırılır. Bir anlamda dilin analizi yavaş yavaş söylemin analizine evrilir (Sancar, 2014: 105). Foucault da söylemi incelemeye girişir.

Foucault, söylem kavramını sosyal bilimlere taşımış ve sosyal bilimlerde söylemin araştırılmasına adım atmış ilk kişidir. Foucault’ya göre söylem (Mutlu, 1998: 309), belirli bir işaret ya da iz olmaktan daha ileride bir şeydir. Söylemin sosyolojik maddiliği ve ideolojik anlamda bir özgüllüğü bulunur, her zaman için iktidarla iç içe geçmiş bir durumdadır. Foucault söylem ile ilgili görüşlerini dile getirirken, toplumdaki bir iktidar mücadelesinin de haritasını çizer. Yakın geçmişten bugüne hemen hemen her toplumun bazı dönemlerinde çalkantılar baş göstermiştir. Bu çalkantılarda yönetici sınıflar bazı önlemler alarak bu durumun üstesinden gelmeye çalışmışlardır. Ancak günümüz

toplumunda, bu tür çalkantıların engellenmesi için fiziksel güçten çok düşünsel güç uygulanmaktadır. Foucault'ya göre, iktidar kendi gücünü sağlamak için bilgiyi kullanır. Bilginin kontrolünü yaparak toplumu istediği şekilde ayakta tutar. Bilgi eşittir güçtür. Bu bilginin topluma yayılması dil ile gerçekleşir. Bu anlamda, bilgi ve dil iktidarın hakimiyetinde ana etkindir. Söylem, sıradan bir dilbilimsel pratik değildir, o toplumu yakından ilgilendiren bir konuyu topluma sunar, topluma sunarken de o bilgiyi inşa eder (Özer, 2011: 48). Bilginin inşa edilmesi, bilgiyi olduğu gibi sunmak yerine onu sanal bir gerçeklikle imal etmektir.

Foucault, söylemi ideoloji kavramı ile birlikte oluşan, iktidar lehinde düşünmeyi sağlayan bir unsur olduğu için önemli görür. (Smith, 2007: 171). Söylem, Foucault'ya göre (Sözen, 1999: 66), dünya ile münasebetimiz, onun içinde bulunmamızdır. Söylem, egemen gücün Foucault'nun tabiriyle iktidarın, bir aygıtı ve onun bir sonucu olmasının yanı sıra ona karşı oluşturabilecek bir hareketin de mimarı olabilir.

Foucault, söylem ile ilgili görüşlerini ifade ederken, Marksist ve yapısalcı görüşleri dışarıda bırakan bir biçim çizmeye çalışır. O'na göre söylem, toplumdaki tüm bireyleri çevreleyip sarmalayıp, onları iktidara karşı bağlı ve sadık kılar. Bunu yaparken en büyük yardımcısı dildir. Dilin kapalı ve gizli yapısı bu bağlılığı sağlar. İktidarın bilgi yoluyla gücünü sağlaması, istenilen bilginin söylemin içerisine işlenmesi ile gerçekleşir. Foucault, söyleme öznenin kurucu unsuru olarak görev verir. Söylemin oluşumu ile bilgi ve iktidarın oluşumu benzer bir süreçtir. Bu sebepten dolayı, çeşitli hakimiyet yapılarının da kodlarını açığa çıkarmaya çalışır. Foucault açısından söylem, toplumu iktidara bağlı tutan bir harc gibidir. Söylem, toplumda iktidara karşı yaşanabilecek her türlü muhalif ve aykırı düşünsel gelişmenin engellenmesini sağlar ve egemen sınıfı tehdit edecek bir akımı engeller. Foucault, toplumsal formasyonu analiz eden başat kuramları da eleştirerek, iktidarı devlet ya da sınıf mücadelesinin dışında tutar (Sancar, 2014: 112-113). Foucault, söylemlere bu denli önem verirken, günümüzde sıkça karşılaşılan söylem analizine de giriş yapar. Analiz, söylemin toplumsal oluşumda nasıl bir etkiye sahip olduğunu, toplumda nasıl bir bağlamla birleşerek toplumdaki genel kanı ve düşünceleri oluşturduğunu inceler.

Söylem ile ilgili dile getirilen kısımlarda, dil ile oluşması, toplumsal bir bağlam ile tam şekline kavuşması söz konusudur. İdeolojiler dile getirilirken de, dil içinde anlam kazanması ön plandadır. Foucault'nun da önem verdiği şey, iktidarı oluşturan söylem yapılarının, var olan iktidarını devam ettirmek adına ideolojiyi kullandığı bir mekanizmanın oluşudur. Bu sebepten ötürü söylem ve ideolojinin birbiriyle ilişkili bir

kavram olduğu söylenebilir. Purvis ve Hunt'a göre (Akt. Sancar, 2014: 131; 1993: 497), ideoloji söylemin işlevlerindedir. Her söylem ideolojik bir etki yaratmayabilir, ideoloji söylemin meydana getirdiği etkidir. Dolayısıyla, söylem bir akış ve süreç, ideoloji ise bunun bir etkisi olabilir. İdeoloji, sınıf mücadelelerini sistematik bir şekilde kuran, onu palazlandıran bir söylemdir. Sınıfsal çekişme ve tahakkümle ilişkilendirdiğimizde, söylemin ideolojik boyutunu görebiliriz. İdeoloji ile söylem ilişkisinde dilin de payı vardır. Dil her zaman karşımıza kendi biçimiyle çıkmaz, söylemler olarak karşımıza gelebilir. Söylemin anlaşılabilmesi için dilin ortak kodlarının çözülmesi gerekir (Değer, 2013: 37).

Çalışmanın araştırma konusu olan medya metinlerinin incelenmesinde de söylem ve ideoloji konusu oldukça önemlidir. Bu anlamda ideoloji, mesajların kodlanmasındaki bir şifreleme mekanizması, söylem ise, bu mesajların iletisidir. İdeoloji, bir program ya da yazılım olarak düşünülürse, söylem de bu program ya da yazılımın ürettiği çıktılardır (Sancar, 2014: 131-132).

İdeolojiler, söylemlerin içine yerleşip dilin kapalı olma özelliğiyle topluma sunulurlar. İdeolojilerin söylemsel boyutu, ideolojilerin günlük yaşamlarımızdaki diyaloglarımızı ne şekilde etkilediğini, ideolojik söylemi ne şekilde anlamlandırdığımızla ilgilidir (Van Dijk, 2015: 15).

İdeolojilerin toplumda kendilerini oluşturabilmeleri ve kendi devamlarını sağlamaları için toplum bireylerinin bilincinde yer etmeleri gerekir. Dolayısıyla, ideolojiler için toplumsal rızanın kazanılması önemli bir problemdir. Bu bilinç yapısında yer etme ve toplumsal rızanın kazanılmasında söylemin rolü büyüktür. Çünkü söylemler ideolojileri toplumsal bir bağlam içinde kendi bünyesinde taşır. Söylemsel olan ideolojik bir boyut kazanır. Söylem, ideolojilerin toplum içinde kabul görmesi, bireylerin ikna sürecinde ve bilinçte bir kapanma, bir kafa karışıklığı oluşturarak egemen düzenin devam etmesi için bir araçtır. Toplumdaki ideolojik değişimi söylem ve eylem bakımından sağlayıp, toplumsal pratiklere dökemeyen, toplumun kabulünü göremeyen, söylemler hiçbir zaman toplumsal bir anlam kazanamaz, işlevini tam olarak yerine getirmiş sayılmaz (Çoban, 2015: 208).

İdeolojik söylem, egemen görüş lehinde bireyin ikna edilmesini hedefler, bu hedef gereği ideolojik söylemlerin bireylerin rızasını kazanma adına ikna edici bir dil kullanmak zorundadır. İkna edici olan bu dil bireye karşı bir aksiyon halindedir. Bireyin egemen güç lehinde örgütlenme sağlanması ise ideolojik söylemin görevidir (Çoban, 2015: 208-209). Egemen gücün sağlanmasında dil, ideoloji ve söylemin birbiriyle ilişki içinde güçlü bir çarkın dişlileri oldukları dile getirilebilir.

İdeoloji ve söylem ilişkisine değinen diğeri bir isim de Norman Fairclough'dur. Fairclough'a göre (Özer, 2011: 55), ideoloji dilde yer alır ve ideoloji dili işgal eder. Söylemler ise, toplumdaki dil kullanımının söz ve metindeki dilsel biçimleridir. Bu biçimler de toplumsal dinamiklerle birleşir. Söylemi oluşturan toplumsal yapılardır. Söylem de bu yapıların üretilmesinde, şekillendirilmesinde önemli bir etkidir. Söylemler ile oluşan bu yapılar ideolojik yapılardır. Söylemin yapılarla olan münasebeti temsili değildir (Fairclough, 2015: 124). Söylem ile ideoloji bir parçanın iki farklı işlevini yerine getirir. İdeoloji bu işlevin maddi boyutu ile ilgilenirken, manevi işlev söyleme aittir. Gündelik yaşam içerisinde ideoloji, somut olarak insanları etkilerken, söylem, toplumu belli bir konuma ve koşula sokar. Söylemin bu şekillendirmesi ideolojiktir (Özer, 2011: 56).

Söylem ve iktidarın kurulma sürecine değinen Van Dijk'a göre, (1999: 335), iktidarın meydana getirilmesi ve hâkimiyetini devam ettirmesinde ideolojik bir mekanizma oldukça önemlidir. Çıkarların oluşturduğu iktidarı meydana getiren toplumsal grubun, bu mekanizmayı oluşturması, yeniden üretmesi söylem ve iletişim aracılığıyla.

Söylem hakkında söylenenlerde olduğu gibi ideolojiler söylem yoluyla topluma yayılır. İdeolojinin söylem ile olan ilişkisinin arasında dil vardır. Çünkü ideolojilerin toplumda meydana gelebilmesi için dile ihtiyacı vardır. İdeolojiler dilde vücut ve anlam bulur ve dille aktarılır (İlgin, 2003: 293). Toplumun düşünsel yönden kontrol eden en büyük araç medyadır. Medya, her gün yüzlerce kez toplumu ileti bombardımanına tutarak düşünsel anlamda egemen sınıfın görüşünü destekleyen bir tavır takınır ve toplumu manipüle eder. İdeolojik olarak toplumu denetleyen araç olan medyayı egemen sınıfın elindedir. Bu nedenle, medyada yer alan metinlerde egemen sınıf ideolojisi topluma empoze edilir. Böylece medya metinlerinin iletileri egemen söylemdir. Günümüzde iktidarın, egemen söylemin sürdürülmesinde etkili olan medya "söylem" açısından büyük bir araştırma konusudur. Çünkü egemen sınıfın gerek duyduğu bütün düşünsel araçlar medyada bulunur. İktidar ve ideolojisinin bir tecellisi medyadır. Bu nedenle söylem ile ilgili çalışmalar günümüzde sıklıkla medya üzerinden devam etmektedir. Haber metinlerinin incelendiği bu çalışmada "söylem" kavramı oldukça fazla önem taşır (Özer, 2011: 49).

Dil, ideoloji ve söylem arasındaki ilişki özetlendiğinde, dil, herhangi bir iletiyi, fikri ve ideolojiyi taşıyan bir araçtır. Ama dil burada sadece bir araç değildir. İdeolojiyi taşımak demek onu sadece araç yapmaz. Dil kullanılarak oluşturulan ideoloji, dilin yapısı sayesinde

toplumu yöneten sınıfın lehinde düşünmeye zorlar. Söylem ise dil içinde gerçekleşir. Bir dil pratiği olup, toplumun o dili kullanım şeklidir. Söylem, toplumsal gerçekliği kurgular. Dilin oluşturduğu bütün söylemler bir gerçeklik kurgusudur (Sözen, 1999: 12). İdeoloji ise söylem ile kurgulanan ve topluma aktarılan gerçekliğin şifreleme sistemidir. Yani, ideoloji gerçekliğin şifrelenmesi, söylem gerçekliğin ifade edildiği kalıp, dil ise bu gerçekliği ifade etmenin aracıdır. Dolayısıyla, bu üç unsur birbirine oldukça girift ve ayrı tutulamaz bir ilişkiler yumağıdır.

Söylem kavramı sosyal bilimlerde yayılma alanı bulduktan sonra üzerine farklı çalışmalar geliştirilir. Söylemin birçok farklı analizi yapılır. Söylemi ideolojik bir kalıp, iktidarın bir aracı olarak gören Van Dijk da söylem üzerine çalışmalar yapar.

2.2 İdeoloji ve Medya

Günümüz dünyasında toplumsal gelişmeler, daha hızlı yaşanıp daha hızlı sonlanmaktadır. Günümüz toplumları da yaşanan gelişmeleri, etrafında olan biteni öğrenme ihtiyacı duymaktadır. İletişim alanında yaşanan teknolojik gelişmeler, küreselleşme ile birlikte toplumların enformasyon ihtiyacını daha hızlı karşılar olmuştur. Herhangi bir ülkenin herhangi bir şehrinde yaşayan bir insan dünyada yaşanan tüm gelişmeleri bir bilgisayar, bir cep telefonu ile istediği zaman öğrenebilme ayrıcalığına kavuşmuştur. Farklı toplumdaki insanlar arasındaki duvarlar yıkılarak, zaman ve mekân kavramı ortadan kalkmıştır. Mutlu'ya göre (2005: 211) bugün televizyonun bir çözümlenmesini gerçekleştirilse, bu aynı zamanda evrenin bir mekânsal analizi anlamını taşır. Bu çözümlenme bizi küçülen, sıkışan, daha kompakt bir dünya tasvirine yöneltir. Öyle ki hayatımızın tüm yönleri iletişim araçları ile çevrilmiştir. İnsanların iletişime bu denli açık ve muhtaç olduğu bu çağda enformasyon piyasası yani küresel iletişim pazarı eskisinden daha aktif, daha karlı bir alan olmasının yanı sıra pazar ilişkileri daha puslu, daha görünmez bir hal almaktadır. Baudrillard'a göre (2008: 127-128), eskiden var olan toplumdaki tüm gelenek ve göreneklerin paylaşılma kanalı değiştirmiştir. İletişim kanalları öylesine kuşatmıştır ki, ekmek ve şarabın yaptığı paylaşımı artık kitle iletişim araçları yapmaktadır. Dünyayı kuşatan bu araçlar, radyo alıcıları, yayımcılar, yayın istasyonları ile sağlanır. "Başka bir söylendikte, artık paylaşım simgesel bir araçla değil, teknik bir araçla olur. İşte bu anlamda paylaşım iletişimidir". Teknik araçların yayılması tüm dünyayı kontrolü altına alarak insanları ileti bombardımanına tutmaktadır.

Kitle iletişim araçlarının bu denli hayatımızda yer alması her gün yüzlerce iletiyle karşılaşılıyor olduğumuz anlamına gelir. Bu iletilerin farklı ve fazla olmasının en büyük sebebi toplumda oluşturacağı kafa karışıklığıdır. Bu karışıklık toplumsal gerçekliğin algılanmasını engeller. Toplum aslında kendisine verilen bu kadar iletinin olumlu olduğunu düşünür ama bu sadece bilgi kirliliği ya da dezenformasyondur. Aşkın'a göre (2015: 24), medyada günümüzde oluşan sahiplik yapıları ve alandaki yoğunlaşma medyanın toplumda oluşturduğu dezenformasyonun maddi temelini oluşturur. 1980'lerden itibaren medyada yaşanan yapısal ve sermaye değişiklikleri ile medya kuruluşları ile devlet daha da yakınlaşır. Bu yakınlaşma da medyaya toplumun aleyhine olan bir durumun lehineymiş gibi gösterilmesi anlamında bir vazife atfeder.

Küresel iletişim şirketleri dünyadaki büyük medya gruplarına sahiptir. İzleyici kitlesi yüksek olan medya şirketleri sermaye açısından oldukça büyük kuruluşlardır ve daha büyük holdinglerle birleşirler. Her ticari kuruluş gibi medyada bir ürün pazarlar. Onların getiri sağladığı reklamcılar, ürün de medya izleyicileridir. Medya şirketleri her zaman kendilerine daha fazla kar sağlayan ekonomik olarak güçlü izleyici ve reklam verenleri kollarlar (Chomsky, 2012: 12). Küresel iletişim piyasasına hakim olan bu ulusal ve ulus ötesi şirketler, hem kendi ülkelerinde hem de diğer ülkelerdeki medya gruplarını satın almıştır. Böylece hem kendi ülkelerinde hem de sahip olduğu ülkelerdeki iletişim ağına etki ederler. Golding ve Murdock'a göre (2014: 56), medyanın devasa holdingler tarafından yönetilmesi onların topluma sunduğu ürünlerin de artmasını sağlar. Dünyada son dönemde medyada yaşanan özelleştirme uygulamaları ve kamusal sahipliğin giderek azalmasıyla birlikte büyük medya holdinglerinin alandaki gerekçeleri de büyür.

Marksist toplum kuramı, medyanın toplumda var olan hakikati çarpıtarak topluma aktardığını ve toplumsal gerçekliği bozduğunu ifade eder. Bu kurama göre, toplumda oluşan sınıf mücadeleleri ve tahakkümün devam edebilmesi için bu çarpıtılmanın yapılması şarttır (Dursun, 2013: 39). Toplum ve toplumlar arasındaki iletişimi ve enformasyonunu denetleyen medya da bu çarpıtma işlevini oldukça başarılı yapar ve günümüz kapitalist sistemi içinde hareket eder. Çünkü medya olağan işlevlerinden olan kamusal sorumluluk bilincinden feragat edip, egemen sistemin yapısı içerisinde işlevini yerine getirir. Medya artık eğitime, bilgilendirme işlevinden yavaş yavaş koparak, eğlendirme işlevine yönelir. Bunun en önemli nedeni, kapitalizmin kendini toplumdan soyutlama, gizleme isteğidir. Kapitalizm kendi egemen ideolojisini topluma yaymak, toplumda sürdürülmesini ve yeniden üretilmesini sağlamak için medyayı kullanır. Medya

hakkındaki bu fikirler bize Marx'ın ideoloji hakkındaki görüşlerini hatırlatır. Marx'ın altyapı - üstyapı yaklaşımına göre, egemen gücü elinde bulunduran iktidar, toplumu düşünsel anlamda denetleyen ve belirleyen araçlara da sahiptir. Şüphesiz günümüzün en büyük zihinsel aracı “medya”dır ve medya toplumu zihinsel anlamda oldukça fazla etkiler. Dursun’a göre, (2013: 33) geleneksel medya veya dijital medya hangisi olursa olsun günümüzde toplumun gerçeklikle irtibatını güçlü bir şekilde kurar. Toplumdaki bireyler medyanın kurduğu gerçeklik bağlantısı ile hiç tecrübe etmedikleri şeyleri yaşamış gibi hissederek ve bunun yanı sıra bu yaşanmışlıklara farklı anlamlar yükleyerek yeniden üretirler. Bireyler, toplumun yapılandırılmasında oldukça verimli çalışırlar.

Daha önce de değinildiği gibi Sancar’a göre, ideolojiler toplumda dil yoluyla taşınır ve dil aracılığı sayesinde öğrenilir. Söylem, iletilmek istenen mesaj ya da vurgulanmak istenen nokta iken ideoloji, bu mesajın kodlanması, şifrelenmesidir. Bu anlamda, ideolojilerde bazı göstergeler bulunur. Bu göstergeler alıcıya bazı mesajlar verir. Bu mesajları da bir dil pratiği olan söylem ile yapar. Göstergeler, yazı işaret, ses vs. olabilir. Günümüzde ‘yazı’ örneğine en yakın ideolojik söylemler medya metinleridir. Bu metinler içinde bazı gizli anlamlar taşır ve göstergelerle toplumu yönlendirir. Bu noktada da ideoloji, dil, söylem ve medya ilişkisi gün yüzüne çıkar. Medya söylemleri ideolojinin en büyük destekçileridir.

Medya, ideolojileri topluma aktarırken topluma eğlence ve mutluluk satar. Toplum medyadan aldığı eğlence içeriğiyle yaşamının olumlu yönde devam ettiğini düşünerek içinde bulunduğu sistemi sorgulamaz. Böylece bireyler, medya üzerinden egemen sistemin ideolojisini alır, içselleştirir ve devam etmesini sağlar. Kısaca medya ile ideoloji arasında oldukça güçlü bir bağ vardır. Medya ideolojiyi taşıyıp egemen sisteme hizmet ederken, egemen sistemde medyanın karı en yüksek düzeyde tutmasında yardımcı olur.

Toplumda en çok kitleye hitap eden ve sesi çok çıkan kuruluşlar yönetici sınıfın ideolojisini destekleyen ve bunu topluma aşılardan medya kuruluşlarıdır. Medya patronları egemen ideolojiyi destekleme işini isteyerek yapar. Çünkü medya patronu iktidarla düşünsel olarak aynı hizadadır. Eğer bir gün medya sahibi ile egemen sınıfın fikirleri çatırırsa medya sahibi ya fikirlerini iktidara uygun hale getirir ya da mesleğini bırakma gibi bir zorunluluk içine girebilir (Çoban, 2014: 37).

Van Dijk’a göre (1999: 367), medya kendi iktidarında dolaylı bir özelliğe sahip olsa bile toplumdaki egemen ideolojinin üretilmesinde ve yeniden üretilmesinde kendi başına bir rolü bulunur. Kaynak ve haberin başlığı gibi konulardaki seçicilik,

medyada kimlerin ne şekilde sunulacağına, topluma ne aktarılacağını belirler. Bu seçicilik tabii ki de medya kuruluşunun kendi ideolojisiyle yakından ilişkilidir. Avrupa'daki göçmenler ile ilgili medya temsillerini inceleyen Van Dijk (1999: 371), medyanın sadece topluma neyi nasıl sunacağını belirlemediğini, egemen ideolojiye alternatif olan diğer medya kuruluşlarının da sunduğu her türlü içerik ve enformasyonu toplumun dışına ittiğini savunur. Bu dışlamayı birçok yolla gerçekleştirir. Bu yollar (Van Dijk, 1999: 369), alternatif medyanın toplumda daha az görünür olmasını sağlama, alternatif medya tarafından sunulanların bir sorunmuş gibi gösterilmesi, toplumun kendi normlarıyla kıyaslandığında alternatif medya ürünlerinin daha geride olduğu varsayılması ve alternatif medyanın bu anlamda ana akım medyaya ihtiyaç duyması gibidir. Bu düşüncelerden hareketle Dijk, egemen medyayı, alternatif medyanın tamamlayıcısı olarak görür ve alternatif medyanın tek başına bir bütün oluşturamayacağını, toplumu temsil edemeyeceğini belirtir.

Stuart Hall'e göre (1999b: 232-233) medya, günümüz kapitalizmde maddi ve manevi olarak kültürel alanda başat bir rol üstlenir. Kitle iletişim aracı, toplumu etkileyen diğer unsurlardan daha etkili bir konuma gelir. Daha etkili olma durumu modern Kitle iletişim araçlarına bağımlı olma durumunu meydana getirir. Medya, ideoloji ve kültürel alanı oldukça sömürüp, kendi lehine kullanır. Kapitalist toplumun ilerlemesi ile birlikte toplumdaki bireyler parçalanarak daha dağınık bir hale gelir. Bu da bireyselliği artırır. Medya da toplumda oluşan bireyselliği ve farklı toplumlardaki değerlerin bir portresini çizerek tüm toplumlarda kabul edilmesini sağlar. Toplumun tüm bireyleri kendi parçalanmışlıkları ile birlikte iktidarın lehinde bir tutunum ideolojisini belirler ve medya sayesinde iktidarla bütünleşir.

Medyanın böylesine ideolojik bir perspektifte ürünlerini topluma ne şekilde sunduğunu, ideolojik perspektifi ne şekilde kurduğu sorusunu gündeme getirmek olasıdır. Medya ve ideoloji ilişkisini inceleyen eleştirel ekonomi politik, ideoloji ve medya ilişkisini incelerken, odak noktasını toplumsal mübadele ortamından sahiplik ve üretim ilişkilerine çevirir. Eleştirel ekonomi politik iktidar ile ideolojiyi toplumsal normlar üzerinden inceler (Golding ve Murdock, 2014: 54). Medya holdinglerinin giderek yükselişi eleştirel ekonomi politik açısından olumsuz bir yöndür. Çünkü bu denli güçlenen medya patronları bu gücünün farkındadır ve gücünü kötüye kullanabilir. Bu güç, ekonomik olmasının yanı sıra toplumsaldır ve düşünseldir. Zihinsel bir aracın sahibi olan medya patronları, medya kuruluşu aracılığıyla topluma istediği yönde etkileyebilir. İktidarın yanında yer alarak

egemen ideolojinin sürdürülmesinde ön ayak olabilir. İktidarın olumsuz taraflarını gündemden kaldırarak toplumun bu olumsuz yönler hakkında düşünmelerini engelleyebilir. Golding ve Murdock (2014: 62), medyanın bu kötüye kullanımının yanı sıra holdinglerin yükselişiyle başka durumların da ortaya çıktığını belirtir. Başka alanlarda da faaliyet gösteren medya grupları kendi ürünlerini kendi medya kuruluşlarında bedava yayımlayarak büyük kar elde ederler. Bu sistem, medya ürünlerinin çeşitliliğini azaltarak ürünleri tekdüze bir özelliğe büründürür.

Medyanın ekonomi politiği, medyanın günümüzde geldiği durumu değerlendirir. Medyanın bir zamanlar üstlendiği kamusal sorumluluğunu artık yerine getiremediğini savunur. Medyanın, iktidarın toplum adına kontrol ve denetimini sağlayan mekanizması çökmüştür. Bunun nedeni, toplumsal düzeni sağlayan egemen sistem ve bu sistemin devamını sağlayan grubun, medyanın sadece kendilerine hizmet etmesine müsaade etmelerinden ileri gelir (Yaylagül, 2010: 145). İktidar, ya kendisine hizmet etmesini istediği medya kuruluşlarının tüm içeriklerini belirler ya da içeriklerin uygunluğunu denetler.

Medyanın ekonomi politiği içinde hareket eden düşünürlerden biri de Herbert Schiller'dir. Schiller, Amerika'da medya alanında çalışmalar yapar. Schiller'e göre (Yaylagül, 2010: 158), Amerika küresel iletişim alanında özellikle televizyon alanında dev yapımlara imza atmaktadır. Bu dev kültür ürünlerini tüm dünyaya satar. Bunu yapmadaki amacı, dünyaya hâkim olmayı isteyen Amerikan emperyalizminin çıkarına fayda sağlamaktır. Amerika bu kültür ürünleri ile kapitalist ideolojisini tüm dünya toplumlarına ulaştırır. Bu yüzden Schiller, medya ve kültür alanındaki tüm içeriklerin dünyadaki sömürü sistemlerinin bir parçası olduğunu dile getirir. Schiller, Amerika'nın bu zorbalığını kültür emperyalizmi kavramıyla açıklar.

Schiller'in kültür emperyalizmi (cultural domination) kavramı, Güney Amerikalı düşünürler tarafından da ilgiyle karşılanır. Schiller, iletişim alanında çalışmalar yaparken düşünsel anlamda bazı değişiklikler yaşar. Schiller yönünü üretim şekillerine ve bu şekillerin meydana getirdiği sömürü dünya sistemini kavrama ve bu sisteme yorumlar getirme tarafına çevirir. Körfez Savaşı'nın Amerikan sömürsünün en büyük örneklerinden birini oluşturduğunu dile getiren Schiller, bu sömürü sistemine "çokuluslu şirketlerin kültürel egemenliği" der ve bu egemenliğe Amerika'dan sonra Avrupa ve Asya ülkeleri de katılır (Erdoğan ve Alemdar, 2002: 465).

Herbert Schiller, 1973 yılında yazdığı “Zihin Yönlendirenler” eseri ile medya ile ideoloji arasındaki ilişkiyi açıklar. Schiller, medyanın ideolojik egemenliği sağlamak adına verdiği mücadelede medyayı zihin menajerleri olarak adlandırır. Toplumda oluşan gerçekliğin kusurlu olarak kabul edilmesi amacını taşıyan, yaşamın içinde meydana gelen gerçekliği idrak edemeyecek bir bilinç oluşumuna neden olan her türlü ileti zihin menajerleri tarafından kasıtlı olarak üretilir (Schiller, 1993: 9). Schiller’e göre zihin menajerleri, medyayı kullanırken medyatik ürünler bir manipülasyon aracı olarak addedilir. Manipülasyon, bir yandan toplumda meydana gelen her türlü gelişmede toplum bireylerinin etkin olarak rol aldığı hissini verirken, diğer yandan toplumsal ve teknolojik anlamda yaşanan her türlü gelişmeden toplumun yeterince fayda sağlamasına da engel olur. Bu engelleme toplumda hiçbir huzursuzluğa neden olmaksızın sessizce gerçekleşir (Schiller, 1993: 13).

Manipülasyonun oluşması, gerçekte yaşanmayan bir realiteye ihtiyaç duyar, bu sahte realitenin işlevi manipülasyonun mevcudiyetini sürekli inkar etmektir (Schiller, 1993: 23).

Schiller’e göre (1993: 14), manipülasyonun oluşması birçok şekilde gerçekleşir. Medyada yer alan haber metinleri ve dağılımının kontrolünü sağlamak, toplum bilincini istenilen idealler eşiğinde oluşturma bu yollardan bazılarıdır. Medya kuruluşlarına sahip olanlar, kuruluştaki mutlak hakimiyete sahiptir. Bu sahiplik manipülasyonun uygulanmasında oldukça kuvvetli bir hizmet verir.

Medyanın toplumdaki zihinleri manipüle ederek yönettiğini ifade eden Schiller, manipülasyon konusunda şunları söyler:

Mevcudiyetin hakim koşullarını açıklayan, meşruiyet kazandıran, hatta zaman zaman methiyeler döktüren mitleri kullanmak suretiyle manipülatörler, çoğunluğun çıkarları doğrultusunda oluşturulmamış bir düzenin devamını temin için çoğunluğun desteğini kazanırlar. Manipülasyonun başarılı olması, alternatif sosyal düzenlemelerin gündem dışına itilmesini sağlar (1993: 9-10).

Herman ve Chomsky de medya ve ideolojinin etkileşim içinde olduğunu belirtir. Herman ve Chomsky’e göre (Güngör, 2013: 140), toplumda maddi gücü elinde bulunduranlar, toplumdaki kendileri ile ilgili enformasyon dolaşımının kendi çıkarlarıyla çatışmayan bir yapıda olmasını teminat altına alma niyetindedirler. Bu maddi gücü elinde bulunduranların yanı sıra politikadaki önderler de bu enformasyon sürecinin kendi lehlerinde olmasını isterler. Bu da politika ile medya alanını birbirine yakınlaştırır ve bir çıkar ilişkisine evirir. Herman ve Chomsky, medya ile ideoloji arasındaki ilişkiyi “*propaganda*” kavramı üzerinden değerlendirir. Toplumda var olan güç yapısının

adaletsiz bir şekilde dağıtıldığı üzerinde duran Herman ve Chomsky, (2012: 82) bu adaletsizliğin medya nezdindeki etkilerini inceler. Propaganda kavramı, medyada yayınlanan her türlü içeriğin para ve ideolojik erk aracılığıyla nasıl gündeme geldiğini açıklamaya çalışır.

Gramsci'nin hegemonya kavramı medya çözümlemelerinde kullanılacak temel yapıttır. Gramsci, hegemonya kavramında, toplumda iktidara sahip olan güçlerin kendi görüş, değer ve felsefelerini topluma aktarmak için, bu görüş ve değerlerini topluma kabul ettirerek kendi egemenliklerinin devamını sağlamada kitle iletişim araçlarını kullandıklarını dile getirir (Çoban, 2013: 131). Gramsci için rıza kavramı oldukça önemlidir. Çünkü egemen güç artık fiziksel güce verdiği önemin dozunu dönüştürerek, yönünü düşünsel güçlere çevirir. Bu yöne çevirmesinin nedeni toplumun fiziksel baskıyla tam manasıyla sisteme ayak uyduramayacağı, bu fiziksel baskının ters tepebileceği ihtimalidir. O yüzden iktidar kendisini riske atmadan birtakım düşünsel baskı yollarıyla egemenliğini devam ettirir. Bu düşünsel baskı yollarından biri de şüphesiz medyadır. Çoban'a göre medya (2013: 131), devamlı değişen toplum yapısına elverişli ideolojik düşünceleri yeniden üretir ve bu ideolojiyi halka aktararak halkın bu düşünceleri sahiplenmesini sağlayarak, egemen düzeni devam ettirir. Kısacası medya, toplumsal rızayı ve iknayı sağlar.

Medya kanallarının devlet ya da özel teşebbüse ait olmasının hiçbir farkı yoktur. Devlet ya da özel teşebbüs elinde de olsa medya kuruluşları devletin hâkimiyetindedir. Her iki medya kanalı da devletin ideolojisinin dışına çıkamaz. Medya kuruluşları özellikle televizyon toplumun düşünsel yönünü etkilemede oldukça güçlüdür. Bu yüzden iktidar kendi aleyhinde yayına izin vermez (Çoban, 2013: 141).

Devletin bu denli kontrollü olması ile hegemonya sağlanır. Ancak hegemonya bir kez sağlandığında iktidar sonsuza kadar sağlanmış olamaz. Çünkü hegemonya baki değildir. Toplumda hegemonyaya direnen küçük de olsa bir grup vardır. Bu tür alternatif girişimler bazen iktidarı zor duruma düşürebilir. Bu yüzden iktidar bu girişimlere karşı her zaman tetikte olmalıdır. Yani hegemonyanın bir kez üretilmesi iktidarın sonsuz devamlılığı değildir. Bu yüzden iktidar gücünü her daim hazır durumda bekletmek ve hissettirmek zorundadır. Bu anlamda hegemonya sürekli yeniden üretilmek zorundadır.

İktidarın medya ile hegemonyasını kurması karşısında toplum oldukça pasiftir. Toplum medyanın ilettiği ürünlerle birlikte düşünemez hale gelir. Toplum kendisine sunulan iletileri sorgulamadan alır ve kabul eder. Medyanın ilettiği ürünler eğlence

odaklıdır. Tüketim kültürünü aşlar. Toplum medya ürünleri ile eğlenerek yaşadığı toplumsal sorunları göremez hale gelir. Böylece iktidar herhangi bir düşünsel tehditle baş başa kalmadan hakimiyetini devam ettirir. Medya toplumda yaşayan vatandaşlar arasında bir kaos duygusu yerleştirerek bu kaosun yatıştırılması için bir dizi tedbirler alınması gerektiğini topluma aşılıyarak üstü kapalı olan bunalımı açık hale getirir. İktidar medya aracılığı ile alternatif oluşumların hepsini ortadan kaldırır. Medya siyasal kayıtsızlığın baş mimarıdır (İnceoğlu ve Çomak, 2009: 28).

Medyanın ideolojik bir rol üstlendiği düşüncesinde değinilmesi gereken diğer bir isim Althusser'dir. Althusser'in ideoloji anlayışından hareketle, devletin ideolojik aygıtlarından biri medyadır. Medya, toplumu fikir anlamında etkiler. Çünkü toplumun düşünsel yapısında bir etki ve değişiklik meydana getirir. Nasıl ki devlet toplumda kendi egemenliğini, statükonun devamını sağlıyorsa bu devlete yardımcı olan eğitim, dini, kültürel ve medyatik araçların da bu egemenliği meydana getirdiği söylenebilir. Althusser'in görüşlerinden yola çıkıldığında (Sucu, 2012: 38), toplumsal formasyonu oluşturan ekonomik yapı, politik ve ideolojik düzeyle bağlantılıdır. Medya, topluma ulaştırdığı iletiyi yazı ve gösterge ile yeniden üretir ve tüketicilere aktarır. Yani toplum için bilgi üretilmiştir. Bu bilgi topluma sunulur. Bu bilgi üretildiğinde bir emtiadan farklı değildir. Topluma sunulduktan sonra sunan kuruluş medyadan hem ekonomik hem de manevi anlamda birtakım menfaatler bekler. Şüphesiz medyanın ekonomik menfaati kendi gelirinin geldiği yön lehine göre yayın politikası oluşturmasıdır. Manevi beklentiler ise yanında yer aldığı iktidarın gücünü arkasında hissederek geleceğe güvenle bakabilmesidir.

Althusser'in ideolojilerin bireyleri öznelere olarak çağırmasını medyaya indirgemek mümkündür. Çünkü medyada bireylere “özne” kabiliyeti yükler. Her birey medya içerikleri sayesinde kendisini toplumsal formasyonda rol oynuyormuş gibi hisseder. İnsanlara bir şey olmanın ne anlama geldiğini bu kurumlar öğretir ve öğretilen bu edinimlerinin gereği olan davranışların sergilenmesi bireylerden beklenir (Yaylagül, 2010: 117). Toplumda özne olan bireylerin dışında bir de büyük özne vardır. Bu büyük özne “devlet”tir. Bireyler büyük özneye karşı toplumsal sorumluluklarını yerine getirmenin yanı sıra ona itaat da etmek zorundadır. Özne devlete bakarken devlete ayna temsiliyeti verilerek bireyin özne de kendini görmesi sağlanır. Bu da bireyi büyük öznenin bir parçası olup onun devamını sağlayacak bir bekçi görevi üstlenmesini sağlar (Çoban, 2013: 156). Bireye büyük özneye bakıp kendini görmesi ve onun devamını sağlamasındaki işlevini medya verir. Medya toplumda hep sağduyulu ideolojiler aşlar. Toplumsal düzenin

sağlanması için sağduyu şarttır. Özneler de medyanın bu sağduyu davetine katılır ve düzenin devamını sağlar.

Althusser'in ideoloji üzerine yaptığı tespitler medya alanına "screen kuramı" ile aktarılmıştır. Sinema alanındaki ürünlerin metinleri izleyicileri de ürüne dâhil ederek metinleri oluşturduğu fikri, Althusser'in hedeflediğinden daha fazla medya metninin ideolojik yapısına önem veren bir anlayışa yaslanır (İnal, 1996: 61).

Yapısalcılık geleneği de dil ile ideoloji arasındaki ilişkilerde medya metinlerine dolaylı göndermeler yapmıştır. Yapısalcılıkta yer alan yan anlam, gösteren ve gösterilen ilişkisi medya metinlerinde uygulanır. Bu kavramların bir kelime, işaret ve göstergelerle başka anlamlar taşıdığını, başka söylemlere açık olduğu söylenebilir. Medya metinlerinde ilk bakışta görünmeyen gizil anlamlar vardır. Bu anlamlar, gösterenin işaret ettiği gösterilen ve yan anlam gibidir. Medya metinleri egemen ideolojinin yayılmasında yan anlamları ve gösterilenleri kullanır. Verilmek istenen her ne ise, görev bu gösterilen ve yan anlamlara yüklenir. Yapısalcılığın temsilcilerinden Voloşinov'un çalışmaları, göstergebilimsel ideolojiyi ortaya çıkarışı, medya metninin incelenmesinde oldukça önemli bir adımdır. Kültürel Çalışmalar Okulu ki özellikle Hall, Voloşinov'dan etkilenerek medya metninin analizini başlatır.

Kültürel Çalışmalar Okulu, Stuart Hall döneminde odak noktasını medya yapar. Hall, ideolojinin medyada kendini var ettiğine vurgu yapar. Hall'e göre (Poyraz, 2002: 15), 20. yüzyılda medya, toplum alanındaki gerçekliğin, kültürün meydana getirilmesi, yeniden üretilme ve tüketilmesi, kategorilendirme kavramları ile açıklanır. Medya kendisinin ideolojik işleyişini toplumun içinde bulunduğu karışık durumdan ve çeşitliliğinden alır. Bu çeşitlilik çerçevesinde medya toplum tarafından kabul edilmenin hatlarını ortaya koyarken, egemen sınıfın toplum düzeninin varlığına tehlike oluşturacak unsurları da toplum dışına iter. Hall (2014a: 91), medyanın ideolojik olduğu savının, medyanın toplumsal alandaki anlamlandırma pratiğinin oluşumunda görev aldığını söylemek olduğunu dile getirir. Medya, insanların kendi benliklerini buldukları, kendi farkına vardıkları bir alandır. Bir enformasyon dejenere olmuş halinden ne kadar temizlenirse temizlensin, medyanın içinde bulunduğu ideolojik, söylemsel özelliğini yok edemez.

Medya, içinde bulunulan toplum gibi, egemen ideolojilerin söylemleri çerçevesinde dünyayı kategorize etmek gibi toplumsal açıdan oldukça önemli bir işlevi sürekli yerine getirir. Bu basit bir şey değildir ve bilinçli bir şekilde meydana gelmez. Bu aslında çelişkili bir şeydir. Farklı ideolojileri oluşturan kısımların kendi içinde yaşadıkları çelişiklerden ve

çatışmalardan dolayıdır. Bu nedenle sözü edilen “şey”i üretirken alandaki çelişki ve çatışmaları üretmemenin bir yolu yoktur. Medya da bütün bu çelişki ve çatışmaları yeniden üretir (Hall, 1999b: 214).

Hall, Gramsci ve Althusser’den etkilenmiş, medya ile ideoloji konusunda, medyadaki metinlerin, toplumsal hakikatin yanlış bir tasvirini oluşturduğuna dikkat çeker. Toplumda olumsuz tepki oluşturabilecek her türlü konu, dünyanın kendi yaşayış biçiminin bir parçası olarak gösterilir ve doğallaştırılır. Kültürel Çalışmalar Okulu medya metinlerini incelemek ve metinlerdeki gizli anlamları ortaya çıkarmak için Barthes, Strauss, Saussure gibi dilbilimcilerden yararlanır. Kültürel Çalışmalar bu düşünürlerden hareketle, bir medya metninin yaşanılan her şeyi tastamam anlatabileceğini fakat bu metinle beraber anlama ek bir yorum katabileceğini belirtir (Smith, 207: 213-214).

Kültürel Çalışmalar medya metinleri incelemesinde “haber” kavramına ayrı bir önem atfetmiş ve haber içeriklerinin analizini yapmıştır. Bu anlamda haber metinlerinin analizi Kültürel Çalışmaların attığı ilk adımla başlamıştır.

2.3 Haber ve Haber Söylemi

İdeoloji ile medya arasındaki ilişkiye değinildiğinde aradaki bağ genelde medya metinleri üzerinden yürümektedir. Günümüz medyasının metinleri “haber metinleri” üzerinden gerçekleşir. Medyanın toplumu yaşanan gelişmelerden haberdar etme işlevi haber metinleri sayesinde olur. Bu haber metinleri ile topluma enformasyon akışı sağlanır. İktidar, tüm toplumdaki hakimiyetini sağlamlaştırma ve pekiştirme işleminde haberi kullanır. Haber bir kamuoyu yaratma ve toplumu manipüle etme işidir. Haberin ideolojik ve söylemsel boyutundan önce haberin genel bir tanımı, doğası ve bileşenlerine bakmak gerekir. Haberin şimdiye dek birçok tanımı yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları şunlardır.

Türk Dil Kurumu’na (TDK) göre haber (1988: 591), bir olay bir olgu üzerine edinilen bilgi, salıktır. TDK, ikinci tanımında haberi, iletişim ve yayın organları ile verilen bilgi olarak tanımlar. Oya Tokgöz haberi (2012: 235), bir olayın raporu, acele kaleme alınmış bir edebiyat, yarının tarihi olarak görür. Herman Schlapp, “Gazeteciliğe Giriş” adlı kitabında haberin tanımını yapar. Schlapp’a göre haber (2000: 17), güncel ve ilginç bir olayın olduğunca nesnel ve gerçeğe uygun bir biçimde sunulmasıdır.

Bu tanımların dışında yapılan tanımlar da vardır.

Gerçek dünyada bir yerlerde meydana gelen olaylar kişiler ya da şeyler hakkındaki en son en yeni ve ilgi çekici enformasyondur (Dursun, 2005: 69). Haber, daha önce

bilmediğimiz yeni ilginç bir olayın haberci medyada yayımlanmış halidir (Arsan, 2005: 137). Gazetecilerin yaptığıdır, güncele ait zamanlı bir bilgidir, olan bitenin hikâyesidir. Bir olayın aktarımıdır (Aslan, 2002: 116-117). Haber, gerçekliğin toplumsal kurgusudur, gerçek olan bir şeyin özetidir, henüz olmuş ya da önceden olmakla birlikte henüz ortaya çıkmış bir konudaki taze bilgidir (Girgin, 2000: 76). Halkı ilgilendiren olaylardır, halkın ilgi göstereceği her şeydir (Girgin, 2005: 7).

Tanımlardan anlaşılacağı üzere, haber kavramının toplumu ilgilendiren, ilgi çekici her türlü bilgi olduğu söylenebilir. Haberin toplumsal boyutu oldukça önemlidir. Toplumu ilgilendirmesi şarttır. Haber, iletişim dolayısıyla medya alanında oldukça önemli bir kavramdır. Medya alanında yapılan çalışmalarda haber önemli bir çalışma alanı olmuştur.

İletişim alanındaki çalışmalarda haber alanına ilk yönelim 1920'li yıllara denk gelir. Walter Lippmann, 1922'de yazdığı Kamuoyu (Public Opinion), kitabında haberle ilgili akademik yorumlar getirir. Haber ile toplumsal gerçekliğin birbirinden farklı olduğuna ve bu ayrıma dikkat edilmesi gerektiğine vurgu yapar (Poyraz, 2002: 61). Lippmann'ın bu çalışmasından sonra haber alanına yönelim artar. Haber incelemelerinde iki farklı yaklaşım ortaya çıkar. İlk yaklaşım, liberal yaklaşımdır. Bu yaklaşım haberlerin gerçekle bir olduğunu, haberlerin toplumsal gerçekliği yansıttığını söyler. Ancak Marksist eleştirel yaklaşıma göre, haberler meydana getirilme ve topluma sunulma işleminde tamamen kurgusal bir süreçtir ve yönetici sınıfın lehinde hareket eder. (Poyraz, 2002: 60-64). Haberlerin ideolojik boyutu düşünüldüğünde eleştirel paradigma bu çalışmanın önem verdiği yaklaşım olacaktır. Haber üreten medya grupları toplumda yaşanan gelişmeleri halka sunan aygıtlar olmayıp, iktidarın kendi güç ve egemenliğini kurduğu araçlardır. Haber üretimi, egemen ideolojinin inşa ettiği gerçekliğe hapsolan, egemen düzen içinde kar amacı güden, toplumun dördüncü gücü olmak varken, mevcut düzenin korunmasında ve yeniden üretilmesinde hizmet eden bir unsur haline gelir. Hal bu iken, haber medyasının toplumdaki bu işlevi habere ve medyaya eleştirel bir gözle bakma zorunluluğunu gerektirir (İnal, 1996: 75).

Marksist eleştirel kuram, medya metinleri olan haberlerin iktidarın güçlendirilmesinde bir araç olduğunu dile getirir. Haber kavramının tanımlarında belirtilen haberin tarafsız, nesnel bir yapıda bulunması gerektiği, zaman geçtikçe tersi bir yöne döner. Haberler, gerçeklikten uzaklaşır ve iktidarın kullandığı bir aygıt olur. Medya ile ideoloji ilişkisinde değinilen noktaların tamamı haber için de geçerlidir. Şöyle ki haberler medya metinleridir.

Yağlı'ya göre (2009: 3-4) eleştirel paradigma, haberi üreten medyanın günümüzde ekonomik kaygılar peşinde koşarak haberi bir maddi getiri piyasasına çevirdiğini söyler. Haber bir meta haline gelerek, tüketicileri pasif bir konumda tutar. Haberin giderek kapitalizmin hizmetine girmesi ve bir emtia halini alması onun kar amacı güden bir özelliğe bürünmesine sebep olur. Yüksek karı elde etmek için bu amaca uygun haber akışı yapılmalıdır. Bu uygunluk da ideolojidir. Yani medya kuruluşu kendisine ekonomik getirisi olan bir ideolojiyi benimser.

Eleştirel Marksist yaklaşımlar içinde yer alan eleştirel ekonomi politik de medya ürünleri olan haberlere ideolojik ve maddi bir gözle bakar. Çünkü medya endüstrisi dolayısıyla haber medyası tekelci bir mantığa göre hareket eder. Alandaki kültür ürünleri üretimi meta üretimine dönüşür ve kapitalist artı değerini yani kar oranının en üst seviyeye çıkarılması gereklidir. Bu medya üretim alanı tamamen bir ticari alandır. Burada medya ürünleri olan haberler üretilir, topluma satılır ve kar sağlanır. Bu sektörde yer alan bütün kuruluşlar devasa kapitalist şirketlerdir. Medya alanındaki bu üretimleri bu büyük şirketler kontrol eder. Kapitalist şirketlerin medya ve haber içeriklerini kontrol etmesi içeriklerde birtakım değişiklik ve yönlendirmelere sebep olur. Bu şirketler kapitalizmin toplum üzerindeki sömürü amaçlarını gizleyerek toplumdaki eşitsizlikleri doğallaştırarak gündeme getirir (Yaylagül, 2010: 151).

Eleştirel ekonomi politik anlayışa göre, günümüz toplumlarında iktidara yakın olan medya kuruluşları genelde daha fazla kar elde ederler. Alver bu konuda (2011: 401), iktidar ile işbirliği içinde olan medya kuruluşlarının telekomünikasyon, yol hizmetleri, haber üretim sürecinde kullanacakları her türlü teknik ekipmanı çok düşük vergiyle veya fonsuz bir şekilde iktidarın çıkaracağı geçici kararnamelerle elde edeceğini belirtir. Haber, ideoloji, dil ve söylem bir bütünlük içinde ilerler. Alver'e göre (2011: 103), topluma enformasyon hizmeti sağlayan medyanın kaynakları haberin bir üreticisi olarak maddi üretim süreci ile ilişkilendirilmelidir. Haberin kaynağı hiçbir zaman ufak çapta bir üretici değildir. Haber, kapitalizmin büyük endüstri kuruluşlarından biridir. Günümüz kapital normları da haber üretimindeki maddi karı en maksimum düzeyde tutmayı zorlamaktadır.

Eleştirel ekonomi politiğin temsilcilerinden olan Herman ve Chomsky haber üretim sürecine odaklanırlar. Haber üretilirken belirli süzgeçlerden geçtiğini söylerler. Bu süzgeçler (2012: 72),

-Hâkim kitle medyası firmalarının büyüklüğü, tekelleşmiş mülkiyeti, sahibinin serveti ve kar yönelimi,

- Kitle medyasının temel gelir kaynağı olarak reklamcılık,
- Medyanın, hükümet, iş dünyası ve bu temel kaynakların ve gücün faillerinin finanse ettiği ve onayladığı ‘uzmanların sağladığı bilgilere dayanması,
- Medyayı disiplin altına alan bir araç olarak “tepki üretim”,
- Ulusal bir din ve denetim mekanizması olarak “anti-komünizm” dir.
- Haber süzgeçleri her daim birbiri ile ilişki halindedir. Etkileşim içinde birbirlerini pekiştirirler. Henüz haber halini almamış metinler art arda haber süzgeçlerinden geçerler. Haberin bu süzgeçleri, haberdeki farklı yorum ve söylemlerin ilkelerini, hangi olayın haber olup olmayacağını tanımlamanın yanı sıra propagandaya dönüşen haber metinlerinin dayanak noktalarını ve işleyişini belirtir. Haber üretim sürecindeki bu süzgeçlerin toplumsal formasyondaki görevleri medya denetimi anlamında seçkin sınıfı hakim kılarken muhalif sınıfı marjinalleştirir. Bunu o kadar doğal yapar ki, medya alanında çalışan haberci personeli bile kendisinin işini oldukça dürüst bir şekilde yaptığını düşünmeye başlar (Herman ve Chomsky, 2012: 72-73).

Chomsky'nin haber süzgeçleri haber üretiminde başat bir rol oynar. Haberler oluşturulurken, medya kuruluşuna sahip olan patronların öncelikleri göz önünde bulundurulur. Patronun menfaat ilişkilerini tehlikeye sokacak herhangi bir enformasyona yer verilmez. Medya kuruluşunun ekonomik getirilerinden biri olan reklamlar da habere etki edebilir. Yapılan haber akışı reklam verenlerin de lehine olmalıdır. Aksi durumda reklam desteği kesilebilir. Günümüz medya kuruluşları toplum açısından hangi yayınların daha faydalı olacağı fikrinden çok hangi yayınların daha fazla izleneceği konusuna yönelirler. Bu, tamamen kazanç amaçlı bir haber medya oluşumunu hazırlar (Güngör, 2013: 141).

Eleştirel ekonomi politiğin bir diğer temsilcisi olan Murdock, medyadan topluma sunulan haber metinlerinin egemen kapital ilişkiler içinde üretilerek medya patronunun menfaatlerini gözetmesinin yanı sıra haber metinleri alana hakim olan ve sürekli olan üretimi gerçekleştiren zihniyet ile de belirlenebilir. Yani, habere son şeklini veren kapitalist ideolojinin yanında haberi oluşturan medya profesyoneli, gazetecilerdir. Bu gazeteciler haberi oluştururken kendi ideolojilerini de metnin içine katarlar (İnal, 1996: 67).

2.3.1 Haberin Üretim Süreci ve Yapısı

Haber konusunda önemli olan bir unsur haberin üretim sürecidir. Haber günümüzde bir meta haline gelse de haberin üretimi, topluma ulaşması ve kabullenilmesi olağan bir metanın geçirdiği süreçlerden biraz farklıdır. Çünkü haber çok farklı dinamiklerin bir araya gelerek oluşturduğu bir metindir. Medya metin üretimi aşamasında haber toplama, haber seçimi, yazımı gibi boyutları kurumsal kararlar çerçevesinde değerlendirilir. Haberin, haber olarak seçilmesindeki tek ölçüt nesnellik olmayan olaylar, dünyayı olduğu gibi yansıtma kaygısından uzak, oluşturulmak istenen dünyayı resmeden, duyurulan olaya ilişkin belli bilgi ve inancı oluşturmak amacıyla üretim sürecine alınmasıdır (Mora, 2011: 13).

Haber, alındığı kaynaktan başlayıp, yayına hazır ki son haline kadar birçok aşamadan geçer. Bütün aşamalarda farklı görevdeki bireylerin kontrolü altında olur. Ancak önemli olan en son kontroldür. Haberin üretim sürecinde medya kuruluşları hangi olayın haber olacağına karar verir. Hangi haberin seçileceği de medya kuruluşunun ideolojisine göre şekillenir. Medya patronları yakın olduğu ideolojinin haberlerine daha fazla yer vererek, karşıt ideolojiye çok seyrek yer verir ve genellikle olumsuzlayarak topluma sunar. Hangi haberin seçileceği belirlendikten sonra haber muhabir tarafından yazılmaya başlanır. Muhabir, haberi belirli mantık içerisinde kaleme alır. Bu mantık, medya kuruluşunun sahip olduğu ideolojik görüşe bağlıdır. Muhabirlerin haberi yazmasından sonra haberin son kontrol mercii “eşik bekçileri”dir. Eşik bekçileri medya kuruluşlarının görüşünü temsil eden kişi ya da kişilerce oluşmuş bir kontrol mekanizmasıdır. Bu ekip, haberlerin medya kuruluşunun dünya görüşüne uyup uymadığını kontrol eder ve kendi istedikleri ölçüde haberi yapılandırır ve yayımlar. Medya patronları, eşik bekçilerini seçerken kendileri ve kuruluşun menfaatleri doğrultusunda hareket ederler. Medya kuruluşlarının bünyesinde çalışan gazeteciler bağlı oldukları kurumun ideolojik görüşüne karşı gelecek herhangi bir görüşü benimseyemez veya bu görüşü haberlere yansıtamaz. Eğer bunu yaparsa mesleğinden olabilir.

Medya kuruluşlarının ekonomik ve ideolojik anlamda kendilerine yakın hissettikleri görüşleri haber metinlerine yansıtılmaları belirli bir düzen içinde gerçekleşir. Bu düzen İngiliz literatüründen Türkçeye uyarlanan “medyakrasi” kavramı ile ifade edilir. Aslan’a göre medyakrasi kavramı (2004: 21), haber üretim sürecindeki belirleyici bir bürokratik yapıdır. Medyakrasi medya kuruluşunun çıkarlarını gözetten bir mekanizmadır. Bu yüzden medya patronları habere son şeklini veren editoryal ekibi medyakrasinin çalışma pratiğine

göre bizzat seçer. Medyakrasi haber üretim piyasasına paralel bir habercilik anlayışını benimser. Habercilik yapma sürecinde medya kuruluşunun medyakrasiye uygun bir yayın politikası olur ve bu politikanın dışına çıkılmaz. Haberin oluşum sürecinde dikkat edilen yayın politikası her yayın kuruluşunun kendi içinde sahip olduğu bir unsurdur. Her medya kuruluşunda farklılık gösterebilir. Yayın politikası bir anlamda medya kuruluşunun bir künyesidir. Yayın politikası kuruluşun toplumda yaşanan olaylara baktığı penceredir. Yani yayın politikası her yayın kuruluşu için kendi ideolojik görüşünü taşır.

Bennett'a göre, medyakrasi kavramı (2000: 63), haber oluşturma sürecinde “bekçilik” rolü oynar. Başka bir ifadeyle, haberin oluşturulma ve yayımlanma zamanında kuruluşun haber konusundaki fikirlerde seçici davranmasıdır. Haberi oluştururken belli fikirlere önem verilip bazı fikirlerin göz ardı edilmesidir. Bu, haber oluşum sürecinde kimin ne kadar, nasıl ve hangi konuda konuşacağını tespit eder. Bu bir anlamda, haberin her türlü mekanizmasına hakim olan medyakrasinin haberin hangi boyutunu öne çıkarıp hangi boyutunu göz ardı ettiğini gösterir. Medyakrasinin bu boyutu toplum tarafından haberlerin ideolojik olarak okunmasına yol açar. Medyanın çizmiş olduğu gerçeklik tanımı bireyin kim olduğuna ve ne yaptığına dair fikirlerine bir sınırlama getirir. Toplumun büyük bir kısmı, medya kuruluşunun gösterdiği önemli ve önemsiz yanları, kendisine iletiildiği gibi kavrayarak medya kuruluşunun ideolojisiyle bütünleşebilir.

Medya kuruluşları belirli bir hiyerarşiye göre yürütülür. Haberleri toplayan ve yazan muhabirlerdir. Ancak bu haberlerin basıma girdiği halini muhabirler üretmez. Muhabirler haberi yazar ve editöre teslim eder. Haberin yayımlanması birtakım editöryal süreçler gerektirir. Editörler haberleri okur ve medyakrasiye uygun olup olmadığına bakar. Eğer bir düzeltme işlemi varsa redakte eder ve basıma gönderir. Bu durumda haberi bizzat yerinde görüp yaşayan muhabirlerin haber metinleri medyakrasi uğruna editöryal süreçlere kurban gider. Günümüzde medyakrasi farklı bir boyuta taşınır. Artık muhabirler haber metinlerinin editöryal süreçlerden geçmeyeceğini düşünerek haber metinlerini medyakrasiye elverişli bir metin haline getirirler. Bazen de yayın politikasına uygun düşmeyen toplumsal olaylara haber değeri bile vermezler.

Haberin yapısı da üretimi kadar oldukça önemlidir. Günümüz kapitalist medyası haberleri kendi içinde mükemmel bir şekilde işleyerek oldukça işlevsel bir yapıya dönüştürürler. Haberin bu yapısı oldukça taraflı bir hal alır. Devran'a göre (2010: 36), haberin ideolojik yapısı inşa edilirken birtakım yollar kullanılır. Bazen haber metni içinde yer alan bazı kelimelerin daha koyu, bazılarının ise altı çizilerek ya da vurgusu daha büyük

hissettirilecek şekilde işaretlenerek verilmesi bu yollardan biridir. Burada vurgusu yapılan sözcükler ideolojik anlamda medya kuruluşunu destekleyen ifadelerin sunulmasıdır.

Haberin yapısı konusundaki bir diğer yol ise enformasyon eksiltimidir. Gazeteciler haberlerini oluştururken haberlerle ilgili bilgilerin bir kısmını eksilterek topluma sunar ve bu bilgileri toplumdan gizler. Ne kadar ve hangi bilginin topluma sunulacağı ve toplumdan saklanacağı konusundaki belirleyici olan ideolojik kare ilkesidir. Yani haberi oluşturan gazeteciler, kendilerinin olumlu tarafları ile ötekilerin olumsuz yanları hakkında söz ederken, kendi olumsuz taraflarına ve ötekilerin olumlu oldukları konulara ise daha az yer verirler (Devran, 2010: 81).

Haberin kapalı olma özelliği de bir diğer yapı özelliğidir. Haberin kapalı yapısı üretim sürecinde oluşturulur. Gazeteciler haberi oluştururken habere gizil bir özellik katar. Bu özellik haberin asıl taşıdığı anlamı saklar ve toplumda farklı anlamlar oluşturacak bir yapıya neden olur. Toplumun farklı kesimleri haberi farklı şekilde yorumlar. Bazıları ise tam anlamıyla bir çerçeveye oturtamaz. Hiçbir yorum haberde verilmek istenen ideolojik amacı içermez. Böylece haber metnindeki kapalı yapı, toplumda bir kafa karışıklığı ve fikir farklılığı meydana getirerek metnin ana amacını gizlemiş olur.

Haberin metnini oluşturan kelimeler de önemli bir yapı taşıdır. Muhabirler haber metnini yazarken kelimeleri çok dikkatli seçerler. Olumsuz ve olumlu bakış açılarına göre haberde kullanılan kelimeler de değişir. Kelimelerin seçimi de kuruluşun ideolojisiyle ilgilidir. Özellikle haberin başlık, üst başlık, manşeti ideolojik kelime kullanımlarına iyi bir örnektir. Muhabirler ideolojik görüşlerine uygun kelimeleri seçerek haber metnini oluştururlar. İnal'a göre (1996: 119), haber metninde yer alan kelime tercihleri birtakım ideolojik seçim ve durumu açıklar. Kelimeler dışında cümle yapıları da haberin nasıl alımlanacağını belirler. Cümle yüklemelerinin etken ve edilgen yapıları haberdeki aktöre bakış açısını gösterir. Edilgen yapılar, haberin içeriğine göre değişir ve genelde olumsuz bir anlam yüklerken etken yapılar haber aktörünü olumlu yönde öne çıkar.

Haberde kullanılan bir diğer yapı aracı haberin kaynaklarıdır. Haber oluşturulurken kullanılan kaynaklar gelişigüzel bir şekilde seçilmez. Haber içeriğinin şekli verilirken ideolojik kare prensibi gözetilerek kaynak seçimi yapılır. Gazetenin ideolojik prensibine uygun görüşlerin verileceği kaynaklara öncelik verilir. Bu kaynakların görüşleri öne çıkarılır. Bu görüşe muhalif olan diğer kaynakların görüşlerine genelde yer verilmez. Yer verildiğinde de olumsuz yanları ortaya çıkarılır. Günümüz medyasının büyük bir kısmı iktidara yakın bir politika izler. Bu yüzden iktidarın kaynaklarından birini seçer. Muhalif

kaynaklara yer verirse bu kısım genellikle haber içeriğinin olumsuz yanlarını oluşturan taraftır.

Haberin yapısal özelliklerinden biri de "tekrar" etmesidir. Dursun'a göre (2004: 60), haberin içerdiği metin günden güne değişse bile içerikteki biçim değişmez, sabitleşir. Bu, haberi haber yapan olayın belirli bir çerçevede sunulması, haberi bir tekrar niteliğine kavuşturur. Tekrar, haberi toplumsal değişeni değil de sürekli sabit olanı işaret eden bilgi şekline dönüştürür. Tekrar niteliği iktidarın egemen söylemini yeniden üreten bir mekanizmadır.

2.3.2 Haberin Söylemi

Haber, topluma iletilen bir metindir. Haberin içinde ideoloji ve söylemler bulunur. Şöyle ki söylem bir ileti, ideoloji ise o iletinin kodlanmış halidir. Haber de topluma enformasyon yanında belli birtakım düşünce aşlar. Bu düşünceler medya kuruluşunun ideolojisini taşır. Bu ideolojiler genellikle iktidarın, egemen söylemin ideolojisidir. Yani haber metinleri içlerinde taşıdıkları ideolojileri kendi söylemleri içinde gizlerler ve haberin söylemini oluştururlar. Haberlerin ideolojik ve söylemsel boyutu göz önünde bulundurulduğunda, haberin kurgusal bir tasarım olduğu söylenebilir. Çünkü haberler, medya kuruluşları tarafından gerçeğin bir aynısıymış gibi yansıtılır. Bu haberlerle kendi ait olduğu ideolojik görüşlerin taşıyıcıları olurlar. Genelde medya kuruluşları ayakta kalabilmek için iktidarın destekçisi olurlar ve onun ideolojisinin taşıyıcılığını yaparlar. Her inşa edilen metnin bir söylemi olduğu gibi haber metninin de bir söylemi bulunur. Bu haber söylemi sayesinde iktidar ideolojisi doğallaştırılır ve meşrulaştırılır (Mora, 2011: 1). Haberin söylemi, dil içindeki dilsel pratikler olan söylemin, haber metni içinde ideolojik kodlarla birleşerek bir belirli bir çerçevede ileti halini almasıdır.

Ayşe İnal haber söylemini 4 unsura ayırır. Bunlar;

- 1- Haberin söylemi gazeteciliğin günlük pratikleri içinde oluşur.
- 2- Haberin söylemi gazetecilerin profesyonel ideolojileri içinde oluşur.
- 3- Haberin söylemi, haber metinlerinin üretildiği somut tarihsel koşullar ve üretim anı ile belirlenir.
- 4- Haberin söylemi, medyanın ekonomi politikası içinde yapılır (1996: 95-96).

Haberin bu unsurları birden fazla değişkeni ifade eder. Haber söylemi bu değişkenlerin birleşmesiyle oluşur. Her değişken birbirinden farklı olsa da birbirinden ayrı

düşünülemez. Çünkü toplumsal mekanizma ile söylemsel oluşum hiçbir zaman ayrı düşünülemez (İnal, 1996: 96).

Aslan için haber söylemi (2004: 30), günümüz kapitalist ilişkilerini, toplumdaki sınıf mücadelelerini gizleyen bir yapıdır. Haber söylemi toplumda yaşanan olumsuzlukları içermez. Toplumda yaşanan rahatsızlıkların, eşitsizliklerin tamir edilebilir olduğunu dile getirir. Bu yapısıyla haber söylemi günümüz toplumsal düzeninin, yani kapitalist düzenin meşrulaşmasını sağlar.

Hall, haber söylemi ile egemen söylemlerin haber metni içinde tekrar üretildiğine vurgu yapar. Haber, yönetici sınıfın hâkim ideolojisinden, egemen söylemden bağımsız değildir. Aslında haber, söylemlerin temsil edildiği bir metindir (İnal, 1996: 97-98).

Akca'ya göre (2009: 97), haber metnlerinin söylemsel boyutu incelendiğinde, söylemsel boyut habere kapalı bir özellik katar. Haber metninde egemen söylemler ön plana gelir ve egemen söylemler haberi kapalı bir boyuta getirir.

Van Dijk'a göre (1999: 370-371), dünyada mevcut olan bütün toplumların aralarındaki enformasyon ilişkisi ve bunlara getirdikleri yorumların ana kaynağı medyada oluşan haber söylemidir. Dünyadaki hiçbir söylem tipi bu kadar çok insan ve toplum tarafından paylaşılmaz. Bundan dolayı haber söyleminin tüm dünya üzerinde mutlak bir gücü ve etkisi vardır. Bu haber metnlerinin araştırılıp, analiz edilmesi toplumda var olan iktidar ve güç ilişkilerinin çözümlenmesinde oldukça önemli bir anlam taşır. Haber söylemi, haber metnlerini okuyanlar üzerinde mutlak bir güce sahip olduğu düşünülemez. Çünkü toplumdaki her birey okuduğu haberi kendi ideolojisine göre yorumlayarak bir sonuca varabilir. Ancak; alternatif enformasyonun olmadığı durumlarda bireyler yalnızca iktidarın ideolojik içerikli haberlerine maruz kalabilir. Bir anlamda iktidar, alternatif haber söylemlerini de toplumdan dışlayarak egemen haber söyleminin etkili olmasını sağlar.

Haber metnlerinde yer alan egemen söylemler haberi anlatan şahsın ağzından anlatılarak toplumun sesine dönüştürülür. Bu süreçte haberde kullanılan kaynaklar, haberi anlatan kişi ile toplum arasında bir bağ oluşturur. Haberin toplumu ikna edici özelliği bu bağ ile ilgilidir. Egemen söylemlerin toplum tarafından iknası aşamasında haber söylemleri gerçeklerin yansıtıcısı olmaktan çıkıp, bazı gerçeklik tanımlarını yeniden inşa eden bir unsur olarak ortaya çıkar (İnal, 1996: 114-115).

2.3.3 Kültürel Çalışmalar Okulu ve Haber Söylemi

İdeoloji ile medya arasındaki ilişki, Kültürel Çalışmalar Okulunun inceleme alanlarından birisi olmuştur. Okula göre medya iktidarın egemen ideolojisini kendi bünyesinde yeniden üreterek topluma sunar. Kültürel Çalışmalar Okulu medya ile yaklaşımlarını Althusser, Gramsci, Barthes ve Voloşinov'dan alır. Kültürel Çalışmalar Okulu medya ile ideoloji arasındaki ilişkiyi incelerken medya metnlerinin analizini bu ilişkiyi ortaya çıkarmanın bir yöntemi olarak seçerler.

Haber metnlerinin ideolojik bir yapısı olduğunun vurgusunu yaparak bu metinler üzerinde bir analiz yapmaya giden Kültürel Çalışmalar Okulu, bu alanda bir öncüdür. Medya metinleri üzerinde alımlama çalışmalarını da başlatan Kültürel Çalışmalar Okuludur. Okulun ana felsefesi yapısalcı Marksist anlayışı dilbilimsel gelişmeler bazında inceleyerek ideoloji, dil ve özne sorununu bütüncül bir görüşle tanımlamaktır. Okulun medya çalışmaları açısından önemi, medyada yer alan metinlerin değişen okunma şekilleriyle, kodlama ve kodaçımı ile irdelenmesidir (İnal, 1996: 42-43).

Haber metnlerinin ideoloji ile birlikte incelenmeleri İngiltere'de başlar. İlk olarak edebiyat alanında başlayan bu analizler Hall'un okulun başkanlığına gelmesiyle birlikte haber metinlerine de yansır (İnal, 1996: 44). Kültürel Çalışmalar Okulu'nun haber metnlerinin ideolojik yanlarını tespit edip incelemeleri okulun düşünürlerinin etkilendikleri isimlere dayanır. Bu anlamda dil ve ideoloji ilişkisini gösteren, yananlamın ideolojik olduğunu vurgulayan Barthes ile gösterge ve ideolojinin ayrılmaz olduğunu savunan Voloşinov önemli iki isimdir. Bunların yanı sıra, toplumda rızanın üretilmesi için manevi baskıya ihtiyaç duyulduğuna inanan Gramsci ile devletin kendi egemenliğini fiziksel güç aygıtlarından daha önemli işlev gören ideolojik aygıtlarla gerçekleştirdiğini söyleyen Althusser de diğer isimleridir. Bu isimler ideolojik aygıt ve manevi rızanın sağlanmasında medyayı işaret eder. Bu düşünürlerin fikirlerinden yola çıkan Kültürel Çalışmalar Okulu, medyayı ideolojik bir aygıt olarak almış ve medya metinlerini de dil ve gösterge ile birleştirerek ideolojik bir alanda eleştirel bir şekilde incelenmesi gerektiği kanısına ulaşmıştır. Kültürel Çalışmalar haber metinlerini incelerken ideolojiyi merkezi bir konuma iter. 1970'lerde kültürel ve ideolojik dinamiklerin toplumda ilgiyle karşılanmaya başlamasıyla medya ürünleri bilhassa haber metinleri anlamın sosyolojik temeldeki inşasını gerçekleştirdiği için yoğun bir ilgiyle incelenme adımı atılır. Bu adımı atan Kültürel Çalışmalar Okulu, haberde anlamın nasıl oluştuğuna dikkat çeker (Dursun, 2004:

46). Kültürel Çalışmalar Okuluna göre anlam egemen söylem ve iktidar ilişkilerinin etrafında oluşur.

Hall'e göre (1999a: 105), söylem nesneleştirilmiş toplumsal bilginin içinde sadece kendi kendisine vurgu yapmaz, izleyiciyi de işin içine katarak izleyiciyi de suç ortağı yapar. Medyanın ideolojik bakış açısı sadece görsel metinlerde kendini göstermez, yazılı metinlerde de gösterir. Ancak söylemin ideolojik bakış açısı kendisini en iyi görsel medyada ortaya koyar. Başka bir deyişle (Dursun, 2004: 49), Kültürel Çalışmalar Okulundaki anlam ve toplumsal gerçekliğin kurgulanması sorunu, bazı temsillerin oluşumu ve bu temsiller süreciyle bazı öznelliklerin oluşturulması ile içsel anlamda ilişkilidir. Okul, bütün bu anlam inşası ve egemen söylemlerin oluşumunun nasıl mümkün olabildiğini inceler. Stuart Hall, Gramsci ve Althusser'den etkilenerek medyadaki egemen söylemlerin olduğu ideolojik metinlerin genellikle gerçekliğin yanlış bir tahayyülünü inşa eder. Toplumda sorun olarak karşımıza çıkacak her türlü olgu dünyanın olma biçimiyle doğallaştırılır. (Smith, 2007: 213).

Turner'a göre (Akt. Smith, 2007: 213; 1996), Kültürel Çalışmalar Okulunun inceleme alanları 3 farklı noktada incelenebilir. Bunlar;

-Kitle iletişim araçlarının metinsel incelemeleri ve bunların hegemonya ve ideolojiyi yeniden üretmeye yönelik işleyiş şekilleri.

-İktidar ve toplumdaki eşitsizliklerin yaşamı nasıl şekillendirdiğine dair incelemeler.

-Thatcherizm ve ırkçı milliyetçilik çalışmaları.

Kültürel Çalışmalar Okulu'nun bu üç çalışma alanı incelendiğinde, iki alan haber söylemlerinin analizi ile ilgilidir. İlk alan, haber metinlerinin ideoloji ve hegemonya açısından incelenerek, bu iki unsurun haber metinlerinde nasıl inşa edildiğini ortaya koyar. İkinci alan ise Thatcherizm ve milliyetçilik çalışması alanıdır. Bu alan medyada yer alan ırkçı söylemlerin, siyasal ideolojilerin derinlemesine incelenmesi anlamına gelir. Bu inceleme için haber metinleri oldukça iyi bir malzemedir (Şeker ve Selçuk, 2012: 36). Bu anlamda çalışmanın analiz kısmına yön veren Van Dijk'ın eleştirel söylem çözümlemesine Avrupa'daki göçmenlere karşı medyadaki ırkçı söylemlerin ortaya çıkarılması ile başlanmıştır.

Bu çalışmanın ele aldığı örnek olay ve analiz yöntemi göz önünde bulundurulduğunda, söz edilen ilk alanın çalışma için daha uygun olduğu mevcuttur. Politik bir görüşle meydana gelen eylemlerin akabinde yaşananlar ve bu yaşananların medyaya yansıtılması ile sunulan haberlerde topluma aktarılan enformasyon ile toplumsal

gerçekliğin, hegemonyanın ve ideolojilerin nasıl yeniden üretildiği araştırılmaktadır. Bu araştırma ile çalışmanın Kültürel Çalışmalar Okulunun açtığı yoldan gittiğini söylemek mümkündür. Ayrıca örnek olayda yaşanan gelişmelerin yoğun olarak Kürt nüfusunun oluşturduğu bölgelerde meydana gelmesi de birtakım siyasi ideolojileri ön plana çıkararak sıralamada üçüncü alanı oluşturan milliyetçilik çalışmalarını da kapsamaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HABER ANALİZLERİ

3.1. Örnek Olayın Ard Alan Bilgisi

Bu çalışma, 6 Ekim 2014'te Halkların Demokratik Partisi (HDP) Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın "Sokağa çıkma çağrısı" ile 7 Ekim 2014'te Türkiye'nin birçok şehrinde meydana gelen protesto gösterileri, kamu ve özel binaları ateşe verme, araç kundaklama ve silahlı saldırı eylemlerini içeren "6-7 Ekim Olayları"nu konu almaktadır. 7 Ekim 2014'te Kobani'ye yardım koridorunun açılmasını isteyen grubun sokağa inmesiyle başlayan 6-7 Ekim Olayları, hızla tüm Türkiye'ye yayılmış ve etki alanını genişletmiştir. Olaylar sırasınca yüzlerce kamu ve özel bina yakılmış, araçlar kundaklanmış ve 35 kişi yaşamını yitirmiştir. Çalışmada İstanbul, Diyarbakır başta olmak üzere Türkiye'nin birden fazla şehrinde yaşanan şiddet eylemlerinin haber söylemleri, yazılı basına yansımaları incelenmektedir. Yazılı basında yapılan analiz Sabah, Hürriyet ve Özgür Gündem gazetelerinin 7, 8, 9, 10 Ekim 2014 tarihli basılı gazete sayfalarının incelenmesiyle gerçekleştirilmiştir.

3.2 6-7 Ekim Olayları'nın Analizi

3.2.1 Makro Yapı

3.2.1.1 Tematik Çözümleme

3.2.1.1.1 Başlıklar

Başlıklar, haberdeki genel çerçeveyi oluşturarak, habere konu olan olayı özetlemekte ve haberin ana temasını ortaya koymaktadır. Başlıklarda genellikle enformasyon eksiltimi, genelleme, kurgulama yapılarak, haber okuyucuları ideolojik anlamda manipüle etmektedir (Öksüz, 2008: 169). Gazeteler haberde oldukları tarafları attıkları başlıklarla belli etmektedir.

Sabah gazetesi, attığı başlıklarla eylemlerin karşısında duran bir strateji izlemiştir. Sabah, 7-8 Ekim tarihlerinde 6-7 Ekim Olaylarına yer vermemiştir. Ancak 9 Ekim'den itibaren 6-7 Ekim Olaylarına oldukça sık yer vererek birçok kaybın yaşandığı olayları ağır bir dille eleştirmiştir. Sabah, tüm ülkeye çağrıda bulunarak, 9 Ekimdeki üst başlığında, "77 milyona çağrı: oyuna gelmeyin" uyarısında bulunmuştur. Yapılan eylemlerin ülke huzurunu bozmayı amaçlayan bir tezgâh olduğu ve bu tür provokatif eylemler karşısında

sağduyulu davranılması gerektiği düşüncesi şiddet eylemlerinin tehlikesini göstermektedir. Haberde yer alan fotoğraflara bakıldığında, eylemcilerin verdiği zararı kanıtlamak adına, yakılan okul ve iş yerlerinin fotoğrafları sunulmuştur. Aynı haberin manşetinde başlık olarak “Dikkat gizli eller devrede” ifadesi kullanılmıştır. Eylemlerin aslında provokatif bir amaç taşıdığına işaret ederek eleştirmiştir. Olayları olumsuzlayan gazete, eylemleri 9 Ekim tarihli sayısında “Olaylar, vandalizm ve örgütlü suç” başlığını atmıştır. 6-7 Ekim Olaylarını “Vandalizm ve örgütlü suç” olarak değerlendiren Davutoğlu'nun ifadesi tırnak işareti içinde olmadan gazetenin kendi başlığı olarak kullanmıştır. Bu ifadelerle birlikte 6-7 Ekim Olayları vandalizm ve organize işlenmiş bir suçla eş tutularak olumsuzlanmıştır.

MÜSİAD Başkanı Nail Olpak'ın görüşlerine yer verildiği 10. sayfada “Çözüm ve ekonomiyi baltalamayın” başlığı atmıştır. MÜSİAD Başkanı'nın açıklamasını olduğu gibi başlık yapan gazete, yapılan eylemlerin çözüm süreci ve yükselen ülke ekonomisini engellemeye yönelik olduğu üzerinde durarak eleştirmiştir. Haberin fotoğrafında, sokakta yakılan bir araç ve eylemciler bulunmaktadır. Fotoğraf, eylemlerde yapılan taşkınlığı gözler önüne sermeyi amaçlamaktadır. Gazetenin 16. Sayfasında Tarım ve Hayvancılık Bakanı Mehdi Eker'in düşüncesine yer verilerek, “Kaos yaratmak istiyorlar” başlığı atmıştır. Sabah gazetesinin yer verdiği haberlerde gördüğümüz genel yargılara paralel bir başlık atıldığı görülmektedir. Diğer birkaç haberde de olduğu gibi eylemlerin, toplum huzurunu bozmayı amaçladığı, Türkiye’de bir kaos oluşturmak planında bulunduğu üzerinedir. Kobani üzerinden bir kargaşa oluşturulmak istendiği belirtilmektedir. 17. sayfada yer alan “HDP çağırdı, onlar yaktı” başlığı, yapılan eylemlerin ve oluşan maddi, manevi zararın sorumlusunun HDP olduğu, HDP tarafından yapılan çağrı sonrası insanların sokağa indiğine işaret edilerek, yaşananlardan ötürü HDP’yi sorumlu tutmuştur. Yaşananlarda inandırıcılığı artırmak adına 6 fotoğraf da şehirlerde meydana gelen şiddeti göstermek için verilmiştir. Belediye otobüsü ve Patnos belediye binasının yakıldığı an fotoğraflara yansımıştır.

Davutoğlu'nun görüşlerini içeren 18. sayfada haberin ayrıntılı kısmında, “Provokasyonlar, vandalizm ve örgütlü suçlara dönüştü” başlığı ile, eylemlerin provokasyon ile başladığını, daha sonra ilerleyerek vandalizm ve örgütlü suçta dönüştüğünü dile getirmiştir. Bu ifade ile olayları olumsuz sunan Sabah gazetesi provokasyon ile başlayan şiddet olaylarını vandalizm olarak görmüştür.

Olaylar sırasında devriye gezen Bingöl Emniyet Müdürü'nün öldürülmesini konu alan haber için verilen 10 Ekim tarihli başlıkta “Bingöl'de hain ateş” ifadesine yer verilerek

eylemler kapsamında gerçekleştirilen saldırının haince olduğuna işaret edilmiştir. Ayrıca, eylemler sırasında oluşan maddi ve manevi hasara önem atfedilerek 9 Ekim'de “Zarar çok büyük” başlığı altında bir haber verilmiştir. Verilen zarara atfedilen önem olayların nedenli çirkin olduğunun altını çizmektedir.

10 Ekim tarihli bir diğer haberde, “Vandalizmin faturası” adlı başlıkta, olayların birçok haberde olduğu gibi vandalizmle eş tutulduğu görülmektedir. Başlıkla birlikte olaylar nedeniyle oluşan maddi ve manevi zarara dikkat çekilmiştir. Daha önce Davutoğlu'nun görüşü olarak verilen ‘vandalizm’ kelimesi gazetenin kendi başlığı olmuştur. Bu ifade ile şiddet eylemlerinin eleştirisi gazetenin kendi attığı başlık ile de yapılmıştır. Haberde yer alan 3 fotoğraf da yüzü maskeli eylemcileri ve şiddet görüntülerini içererek, metin ile bir bütünlük içindedir. 10 Ekim tarihli bir sayının 18. sayfasında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın olaylar üzerindeki düşünceleri başlık yapılmıştır. Erdoğan'ın cümlesi olan “Bu oyunun hedefi kadim kardeşlik” ifadesi tırnak işareti olmadan başlık olarak kullanılmıştır. Yaşanan olayların bir oyun olduğu ve bu süreçte ülkedeki kardeşliğin hedef alındığına dikkat çekerek, Türkiye'deki huzurlu ortamın eylemler tarafından bozulmak istendiği eleştirisi dile getirilmiş ve bir anlamda olayların oluşturduğu tehlikeyi açıklamıştır. Aynı sayfada yer alan bir diğer haberde, “Süreci kurban veremeyiz” başlığı atılmıştır. Yaşanan bu olaylarla ilgili konuşan Davutoğlu'nun yaşanan sokak olaylarının çözüm sürecine bir tehdit oluşturduğu, dolayısıyla barış karşıtı olduğunu belirten eleştirisini açıklayan cümlelere yer vererek olayları olumsuzlamaktadır. Sabah, Davutoğlu'nun yorumunu güçlü kılacak şekilde cümlenin tamamını başlık halinde okuyucularına ulaştırmıştır. 10 Ekim tarihli sayının bir diğer haberinde, ‘İmralı'dan ‘sokaktaki şiddeti bitirin’ çağrısı’ başlığı atılmıştır. Bu başlıkla birlikte PKK terör örgütünün lideri Öcalan'ın da yaşanan şiddet olaylarından memnun olmadığını ve bunların bir an önce bitirilmesini istediği kaydedilerek şiddet olaylarının olumsuz boyutlarını gözler önüne sermiştir. 10 Ekim tarihli sayının 20. sayfasındaki haberde “5.kol planı devrede” üst başlığına yer verilmiştir. Haberin başlığında ise “İstihbarat servisleri militanla kol kola girdi” ifadesi kullanılmıştır. 5.kol planı ile aslında 6-7 Ekim Olaylarının amacının Kobani olmadığı, sabotaj, provokasyon ve terör eylemleriyle devleti müdahaleye uygun getirerek, bir kaos oluşturulmak istendiği algısı oluşturulmak istenmiştir. Olaylara sebep olanların yabancı istihbarat örgütleriyle birlikte hareket ettiğini bildirerek olayların tehlikesinin derinliğini aktarmıştır.

Hürriyet gazetesi ise haberlerinde yaşanan olayların Türkiye huzurunu bozmayı amaçladığını ifade ederek olumsuzlamaktadır. Ancak Hürriyet gazetesi, yaşanan olaylara ilişkin birçok parti ve siyasi kanadın görüşüne yer vererek, bu anlamda diğer iki gazeteden farklıdır. Bu olayların, ülkemizdeki kalıcı barış için yürütülen Çözüm Sürecini engellemek istediği vurgusunu yapmak için 8 Ekim'de "Barışa tehdit" manşetini atmıştır. Türkiye'de yaşanan şiddet olaylarının ülkede bir süredir devam eden çözüm sürecinin oluşturduğu barış ortamına bir tehdit oluşturduğu belirtilmiş ve olaylar olumsuz olarak sunulmuştur. Haberde kullanılan fotoğraflarda yakılan araçların görüntülenmesi, sokakta yaşanan şiddeti içermekte ve metindeki eleştiri anlayışıyla bütünlük kazanmaktadır. 17. sayfada yer alan bir haberde "Kobaniyle şantaj yapıyorlar" başlığı atılmıştır. Bu başlıkta Erdoğan'ın şiddet olaylarına başvuranların barış sürecine şantaj yaptıkları açıklamasına yer verilmiştir. Erdoğan bu düşüncelerini tırnak işareti kullanmadan sunan Hürriyet, Erdoğan'ın söylemini kendi söylemine çevirmiş, olayların karşısında yer almıştır. 17. sayfada yer alan bir diğer haberde "Kobani düşerse çözüm süreci biter" başlığı ile HDP Grup Başkanvekili Pervin Buldan'ın görüşleri sunulmuştur. Çözüm süreciyle Kobani'nin birbirine bağlı olduğunu HDP kanadından dile getirmiştir.

8 Ekim tarihli manşet haberinin ayrıntısında 14. sayfada atılan başlıkta "Ağır bilanço" ifadesi kullanılmıştır. Olayların oluşturduğu can ve mal kayıplarına yer verilerek bir anlamda eylemlerin oldukça olumsuz olan sonuçları öne çıkarılmıştır. Bu haberde oldukça fazla fotoğraf kullanılmıştır. Fotoğraflarda farklı şehirlerdeki olayların görüntüleri bulunmaktadır. Bu fotoğraflar eylemlerin şiddeti üzerinde durarak, şiddet eylemleri için olumsuz bir tavır kanıtlamaktadır. Aynı sayfada yer alan bir diğer haberde, "Konsolosluklara molotoflu saldırı" başlığı seçilmiştir. Bu başlıkta, Türkiye'nin Marsilya büyükelçiliğine şiddet yanlısı bazı kişilerin molotofla saldırı düzenlediği ifadesi, eylemleri "saldırma" kelimesi ile eleştirmiştir.

9 Ekimde Hürriyet gazetesi, manşette "Kim kazandı" başlığı ile şiddet eylemlerinde kazanan olmayacağını, aksine tüm milletin kaybedeceğini vurgusunu yaparak olayların negatif yönünü vurgulamıştır. 9 Ekimde ilk sayfada yer alan haberde, "Sokağa çağrı kabul edilemez" başlığı ile Davutoğlu'nun görüşleri dile getirilmiştir. Görüşü kendi söylemi gibi ifade eden Hürriyet gazetesi, maddi ve manevi zararın yaşandığı bu denli bir şiddet eylemine yapılan sokağa çıkma çağrısını doğru olmadığına işaret ederek, hem olayları hem de HDP'yi eleştirmiştir.

9 Ekim'deki ekonomi (15. Sayfa) sayfasında “Kavgadan ve huzursuz ortamdan en çok turizm etkilenecek” başlığı ile bu süreç huzursuz bir ortama sebep olmuş ve Türkiye turizmini etkileyeceği dile getirilmiştir. Bu başlıkta olayların ekonomik anlamdaki olumsuz etkilerine yer verilmiştir. 16. ve 17. sayfasında “Yağma enkazdan da beter” başlığı atan Hürriyet gazetesi, şiddet olaylarını meydana getirenlerin Kobani bahanesiyle işyerlerine yağma yapmasına vurgu yaparak, olayların amacından saptığını belirtir. Haber fotoğrafında yakılan bir okulun gösterilmesi de şiddet eylemlerinin eğitim yuvalarına bile zarar verdiği eleştirisini taşır.

18. sayfada yer alan “Bayrak yakan bu ülkede yaşamasın” başlığında, Hürriyet gazetesi Kılıçdaroğlu'nun eylemcilerden Türk Bayrağı yakanların şiddetli bir kınamasını dile getirmiş, Kılıçdaroğlu'nun sözleri tırnak işareti kullanmadan gazetenin kendi fikri gibi sunulmuştur. Bu anlamda, eylemlerin bayrak yakma seviyesine kadar geldiğini belirtilerek, şiddet olaylarına ilişkin ağır bir eleştiri göze çarpmaktadır. Haber metninde yer alan eleştiri haber fotoğrafında da kendini göstermiştir. Bayrağı yakan iki kişinin o an ki görüntüsü verilerek fotoğraf üzerinde bayrak yakan eylemciler için ‘soytarı’ ifadesi kullanılmıştır. Aynı sayfada, Hürriyet, iktidar, ana muhalefet ve HDP kanadının röportajlarında onların sözlerini başlığa taşımıştır. Olaylara tepki gösteren Davutoğlu'nun “misliyle cevap veririz” açıklaması karşısında Kılıçdaroğlu'nun “Misliyle karşılık veririz denilmez” ifadesine yer verilirken, HDP Eşbaşkanı Selahattin Demirtaş'ın “Tek bir mesajla durulur” açıklaması da gazete haber başlığında kendine yer bulmuştur. Demirtaş'ın da başlığı ile hükümetin adım atması halinde ortalığın durulacağı bildirilmiştir. 3 kanadın da kendi görüşünü ifade ettiği başlıklara yer veren tek gazetenin Hürriyet gazetesi olduğunu söyleyebiliriz.

Olayların giderek artmasını da daha büyük felaketselere yol açacağı vurgusu yapılan “Kahreden tırmanış” manşeti 10 Ekimde atılmıştır. Eylemlerin bu boyuta gelmesinin çok üzücü olduğunun vurgusu yapılması, şiddet olaylarının tehlikesi ve etkisine olumsuz bir anlam atfetmiştir. 10 Ekim'de 18. Sayfada yer alan bir haberin başlığında, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli'nin “Şiddetseverlere koz vermeyeceğiz” ifadesiyle, sokaktaki eylemcilerin şiddet yanlısı olduğu ve ama MHP grubunun sağduyuyla hareket edeceğini belirtmiştir. MHP'nin de olayların karşısında olduğunu belirterek olayların aleyhinde düşünen bir siyasi kanada daha işaret etmiştir. 18. sayfada “Varto'ya kadar şiddet olmadı” başlığı ile HDP Eş Genel Başkanı Demirtaş'ın görüşleri dile getirilirken, aynı başlığa ilişkin cevap niteliğinde Maliye Bakanı'nın demecinden “Uzaylılar mı yaktı” başlığı ön plana çıkarılmıştır. Olaylarda yaşanan kayıpların eylemciler sebebiyle olduğu

vurgulanarak Şimsek'in verdiği cevap güçlü kılınmıştır. Her iki başlığın yan yana olması da Demirtaş'ın açıklamalarına bir cevaptır.

11 Ekim'de manşetten verilen haberde “Sevgi'ye kurşun” başlığında eylemlerin yapıldığı sırada, evinde oturan bir annenin mermi isabet etmesi ile hayatını kaybettiği dile getirilmiştir. Eylemler sırasında yaşanan bir can kaybı olduğu vurgusu dramatik bir dille sunulmuş, eylemlerin de bu durumda etkisi olduğu belirtilerek eylemler eleştirilmiştir. Başlıkta hayatını kaybeden kişinin adı ‘’sevgi’’ metaforu ile kullanılmıştır. 16. Sayfada yer alan haberde Efkân Ala'nın görüşlerine yer verilirken, “4. Gün: 37 Ölü” başlığı atılarak olaylarda yaşanan can kaybına önem verilerek olaylara oldukça eleştiri getirilmiştir.

Özgür Gündem gazetesi 6-7 Ekimde gerçekleşen şiddet eylemcilerine yandaş bir politika izlemiştir. Özgür Gündem gazetesinin başlıkları incelendiğinde, olayların olumlu olarak sunulduğu ve bir direniş niteliği kazandığı gözlenmiştir. 6-7 Ekim Olayları'nın bir direniş vurgusu yapıldığı ve devam etmesinin gerekliliğini işaret eden başlıklarda, “Direniş yükseltilmeli” (7 Ekim s. 7), “Direniş süreklileştirmeli” (8 Ekim, s. 1), “Tüm sokaklar Kobane olmalı” (8 Ekim, s. 8), “Sokaklar zafere kilitlenmeli” (9 Ekim, s. 1), “Direnişi yükseltin” (9 Ekim, s. 6) ifadeleri kullanılmıştır. Bu cümlelerle birlikte sokakta yaşanan olayların devam etmesi ve şiddet olaylarının bir zafer edasına büründürülmesi planlanmıştır. “Direniş yükseltilmeli” başlığının haber fotoğrafında, Kobani kuşatmasını protesto yürüyüşü yapanların fotoğrafı olumlu bir şekilde sunulmuştur. Bu başlıkların dışında eylemleri olumlu olarak sunan birçok haber başlığı daha bulunmaktadır.

7 Ekim tarihli sayının 2. sayfasında yer alan haberde “İŞİD destekçisi AKP'ye protesto” başlığı kullanılmıştır. Bu haberle birlikte Özgür Gündem, Ak Parti hükümetini İŞİD destekçisi olarak görerek eleştirmiştir.

Özgür Gündem gazetesi, 8 Ekim'de “Kobane'de katliama karşı halk serhildana kalktı” üst başlığını sürmanşetten vermiştir. Kürtçede başkaldırı anlamına gelen “serhildan” ifadesi kullanmıştır. Özgür Gündem, maddi ve manevi birçok zararın yaşandığı bu olayları bir şiddet eylemi olarak değil de Kobani'de yaşananlara karşı sessiz kalan Türk hükümetine bir başkaldırı olarak görerek eylemleri olumlu olarak sunmuştur. Manşet başlığı olarak verilen “Her sokak Kobane” cümlesinin yer aldığı haberde maddi ve manevi kayıpların yaşandığı eylemlerde bir abartmaya gidilerek eylemlerin tüm Türkiye yayıldığını ve halkın Kobani'nin yanında olduğunu dile getirerek eylemlerin gücünü yükseltmeye çalışmaktadır. Haberde verilen fotoğraflarda, eylemcilerden kaçan bir asker aracı eylemcilerin askere karşı üstün geldiği izlenimi uyandırılarak haber metinlerinin yanı

sıra fotoğraflarla da eylemler desteklenmiştir. 8 Ekimdeki sayısında ilk sayfasından verdiği “Direniş ateşi aydınlattı” ara başlığı bulunur. Bu başlıkla birlikte, zulme karşı gelme niteliğine büründürülmüş bu eylemlerin halkın gözünü açtığını bildirmiştir. Eylemlere olumlu bir karşılık veren Özgür Gündem, bu ara başlıkta “ateş” metaforunu olumlu anlamda kullanmıştır. 8 Ekim’de 6. sayfada yer alan “Kobane için AP’de işgal” başlıklı haberde, Kobani için yapılan eylemlerin Avrupa’da da yaşandığını ve eylemler karşısında Avrupa Parlamentosunun güçsüz kılındığı algısı anlaşılmaktadır. 6. sayfada yer alan bir diğer haberde, “Her yer Kobane her yer direniş” başlığı atılmıştır. Bu başlıkla, eylemlerde yapılan direniş vurgusu bir kez daha öne çıkararak, “Her yer Kobane” ifadesi ile bir abartmaya gidilmiştir. Haberde yer alan 3 fotoğrafta eylemcilerin protesto görüntüleri olumlu bir izlenim ile sunulmuştur. 8 Ekim tarihli sayının 7. sayfasında “Katliama yüzbinler dur diyor” başlığı ile eylemlerin gücü sayısal anlamda verilen bir bilgi ile pekiştirilerek, abartmaya gidilerek daha etkin gösterilmeye çalışılmıştır. Haber fotoğrafında şiddet eylemcilerinin zafer işareti ile verdikleri pozlar öne çıkarılarak bu şiddet eylemlerinin halk direnişi gibi sunulduğu açıktır.

Özgür Gündem gazetesinin polisler için olumsuz ifadelerde bulunduğu bazı haberlerin başlıklarında, “Ankara’da polis terörü”, “Polis izledi IŞİD saldırı” (8 Ekim, s. 6), “Polis bir genci infaz etti”, “Polis halka saldırıyor”, “IŞİD’çiler polisle birlikte saldırı” (8 Ekim s. 7) ifadeleri yer almaktadır. Bu sunulan başlıklar, eylemlerde yapılan polis müdahalesini eleştirerek, eylemlerde yaşanan can kayıplarını polisler mal etmektedir.

9 Ekimde sürmanşetten verilen haberde üst başlık olarak “AKP’nin Kobane hesabı ve yasakları halkın ayakları altında” ifadesi kullanılmıştır. Haberin başlığı ise, “Kobane serhildanı” şeklindedir. Hem üst başlık hem de başlıkta 6-7 Ekim Olaylarının yüceleştirildiği görülmektedir. Ak Parti hükümetinin de Kobani konusundaki tutumları eleştirilmiştir. Haberin fotoğrafı Özgür Gündem gazetesinin olaylara ilişkin bakışını tasvir etmektedir. Arkadan çekilmiş yalnızca bir asker ile karşısında bulunan onlarca eylemcinin bulunduğu karenin gazetede yer alması, eylemcileri güçlü kılarak Türk askerinin güçsüzleştirilmesi amacını taşımaktadır. 9 Ekim’de 4.sayfada yer alan “Emekçiler Kobane için alanlarda” başlıklı haberde, birçok sivil toplum kuruluşunun da Kobani’ye destek verdiğini dile getirerek eylemler yanlısı bir politika belirtmiştir. 9 Ekim’de yer alan 8 ve 9. sayfalarda “Milyonlar AKP ve IŞİD’e karşı ayakta: zafere kadar serhildan” başlığıyla Türkiye’de Ak Parti ve IŞİD’e karşı büyük bir direniş başlatıldığı söylenerek hem eylemler yüceltilmiş hem de Ak Parti hükümetine karşı da bir mücadele verildiğinin altı çizilmiştir.

Öte yandan, Davutoğlu'nun eylemlere karşı “Misliyle karşılık veririz” demecine atıfta bulunarak polisin eylemcilere müdahalesini 10 Ekim tarihindeki sayısının ilk sayfasında “Misliyle cinayet” başlığı altında vererek, sokakta yaşanan şiddetin meydana getirdiği can kayıplarından Ak Parti hükümetinin sorumlu olduğu belirtilmiştir. 10 Ekimdeki diğer bir haberde “İnsanlık için koridor” başlığı atılmıştır. Kobani halkı için açılacak koridorun insanlık için çok anlamlı olduğu üzerinde durularak koridorun açılması görüşünü desteklemektedir. Bu koridorun açılması fikri akademi ve sanat dünyasının önemli isimlerinin görüşüdür. Bu haber başlığı ile koridorun açılması için sanat ve akademi alanından olan Ezel Akay, Ahmet Ümit, Fatih Akın ve Noam Chomsky gibi isimlerden destek alınmıştır. 10 Ekimde 8. sayfada “Kobane için alanlarda olacağız” başlığı ile yaşanan sokak olaylarının Kobani için yapıldığı ima edilerek bir anlamda bu şiddet olaylarına bir sebep sunulduğu görülmüştür.

Gazeteler, başlıklarının yanı sıra alt başlıklar da kullanmışlardır. Sabah gazetesi, 9 Ekimdeki 16. sayfada yer alan “Dikkat! gizli eller devrede” başlıklı haberin alt başlığında, “Kobani bahanesiyle sokakları savaş alanına çevirip yeni bir tezgahın planını yapan provokatörlere karşı Ankara alarma geçti. Uyuyan hücreler uyandırıldı, yabancı provokatörler sahaya indi. Amaçları çözüm sürecini baltalamak” diyerek olayları dış kaynaklı bir provokasyon süreci olarak görmüş ve karanlık güçlerin parmağı olduğu vurgulanmıştır. Olayların amacının barışı dinamitlemek olduğu da göz önünde bulundurularak eylemlerin toplum açısından tehlikesine dikkat çekmiştir.

9 Ekim tarihli sayının ilk sayfasında “Zarar çok büyük” başlıklı haberde alt başlık olarak, “Vandallar, Diyarbakır, Van, İstanbul, Mardin ve Siirt'te sokakları savaş alanına çevirdi. Yüzlerce araç ve işyeri ateşe verilirken, birçok banka ATM'si ile sayısız işyerinin camları kırıldı. Cadde ve sokak aralarına kurulan barikatlar, yerinden sökülen trafik ışıkları ve MOBESE direkleri milyonlarca liralık zarara yol açtı. Diyarbakır'da okullar 13 Ekim'e kadar tatil edildi. Olayların acı bilançosu ise 23 ölü, onlarca yaralı” kullanılmıştır. Eylemcileri sebep oldukları şiddet, can ve mal kayıpları sebebiyle vandallar gibi görerek olumsuzlamış, eylemlerin çağ dışı olduğunu vurgulamış, verilen zararın ayrıntısına kadar inilmesi eylemlerle ilgili negatif bir görüntü sergilemektedir.

9 Ekim'de 18. sayfada “Olaylar vandalizm ve örgütlü suç” başlıklı haberin alt başlığında, Davutoğlu'nun “Başbakan Davutoğlu, yurdu yangın yerine çevirmeye çalışanlara seslendi: Yaşananlar kimsenin yanına kar kalmayacak, tek tek hesap sorulacak. Örgütlü suça dönüşen olayların sorumlularından tek tek hesap sorulacak” cümlesine yer

verilmiştir. Haberin alt başlığını incelediğimizde, olayların Kobani protestosu olmaktan çıkıp örgütlü suça dönüştüğü iması, dolayısıyla yasa dışı bir eylem olarak vurgulandığı görülmüştür.

9 Ekim tarihli sayınının 10. sayfasında “Çözüm ve ekonomiyi baltalamayın” başlıklı haberin alt başlığında “Kobani bahanesiyle Türkiye’de sokakları savaş alanına çevirmeye çalışan kaos lobisine iş dünyası sert tepki gösterdi. Sağduyu çağrısı yapan işadamları ‘Çözüm süreci ve ekonomimiz baltalanmaya çalışılıyor. Fırsat vermeyelim’ dedi” sözleriyle, bir önceki alt başlıkta da olduğu gibi eylemlerin Kobani amacından çok bir kaos oluşturulmak istediği noktasına vurgu yapıp, toplum açısından olumsuz sonuçlarına yer verilerek, şiddet eylemlerinin kaos oluşturabilecek bir niteliğe büründüğü eleştirisini yapmıştır.

16. sayfada yer alan “Kaos yaratmak istiyorlar” başlıklı haberin alt başlığında, “Mehdi Eker, ‘ülkemizi kaosa çekmeye çalışanlar, Türkiye’nin şiddet ve terörle anılmasını isteyenler var. Herkesi sağduyuya davet ediyorum’ dedi” ifadelerine yer verirken, benzer bir ifadeyle eylemlerin kaos oluşturma hedefinde olduğu vurgulanarak, eylemlere olumsuz bir imaj vermiştir.

“HDP çağırıyor, onlar yaktı” başlıklı haberdeki alt başlıkta “Kobani bahanesiyle sokaklara inen PKK yandaşları terör estirdi. HDP’nin çağrısıyla sokağa dökülen eylemciler, yolları kapatıp işyerlerini yaktı. Olaylarda 8 ilde 23 kişi öldü. Onlarca kişi yaralandı” ifadelerinin alt başlığı olarak kullanıldığı görülmüştür. Alt başlıkta verilmek istenen mesaja bakıldığında, Kobane’nin bir bahane olduğu, Kobane eylemcilerinin PKK terör örgütünün sempatanı oldukları dile getirilmiş, eylemcilerin verdiği maddi, manevi hasarın yaptığı çağrı nedeniyle sorumluluğunu HDP’ye yüklemiştir.

10 Ekimde Sabah gazetesi manşetten verdiği “Bingöl’de hain ateş” başlıklı haberin devamında “Bingöl Emniyet Müdürü Ürker’e uzun namlulu silahlarla ateş açıldı. Hain provokasyonda Ürker ağır yaralanırken iki polis şehit oldu” alt başlığını kullanmıştır. Burada Kobane eylemleri güvenlik güçlerine karşı yapılan dolayısıyla, vatana karşı yapılan hain bir eylem olarak değerlendirilmiştir.

TÜSİAD : “Olayları şiddetle kınıyoruz” başlıklı haberde, “Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) tarafından yapılan yazılı açıklamada Kobani’nin IŞİD’in eline geçmesi olasılığı karşısındaki tepki ile ilgili, ‘Bu durumun ülke içinde şiddet yoluyla dışa vurulmasını, can kayıpları yaşanmasını, Atatürk büst ve heykelleri ile bayrağımıza yapılan çirkin saldırıları, eğitim kurumlarına kadar uzanan yakıp yıkma eylemlerini üzüntü

ile karşılıyor ve şiddetle kınıyoruz’ denildi” sözüyle, TÜSİAD’ın da olayların karşısında olduğu belirtilerek, eylemlerin karşısında olanların iş dünyasına kadar uzandığı ifadesiyle, eylemlerin toplumun büyük bir kesiminden olumsuz tepki aldığı vurgusu ile olaylara olumsuz bir tavır sergilemiştir.

“Bu oyunun hedefi kadim kardeşlik” başlığı altında, 18. sayfada “Can kayıpları en büyük üzüntümüz” diyen Erdoğan: “Bu oyun, çözüm sürecini ve kadim kardeşliğimizi hedef alıyor. Siyasi partiler dikkatli ve sorumlu davranmalı” alt başlığı ile Erdoğan’ın cümlelerine yer verilmiştir. Bu alt başlıkta da Cumhurbaşkanı’nın eylem karşıtı sözlerini öne çıkararak, iktidar yanlısı bir politika izleyen Sabah gazetesi, kadim kardeşliğe ve bu eylemlerin kardeşliğe olan tehdidine vurgu yapmıştır.

10 Ekim tarihli sayının 18. sayfasında bir diğer haberde, “Süreci kurban veremeyiz” başlığın altındaki haberin alt başlığında Davutoğlu’nun “Kamu düzeninin müzakere konusu olamayacağını belirten Başbakan Davutoğlu Her ne surette olursa olsun, kamu düzeni tesis edilecektir. Çözüm sürecini vandalizme kurban vermeyiz” sözleri dikkat çekmektedir. Başbakan’ın sözlerini olduğu gibi aktaran gazete, eylemlerin kamu düzeni ve çözüm sürecine olan tehdidine dikkat çeken Davutoğlu’nun eylemlere olumsuz bir tepki gösterdiği sayfalara taşınmıştır.

“İmralı’dan ‘sokaktaki şiddeti bitirin’ çağrısı” başlığının devamında 19. sayfada “İmralı’daki PKK lideri Öcalan HDP’ye yazdığı mektupta “Bölgedeki olaylarda gizli el devrede” uyarısında bulunarak, ‘Sokaklardaki çatışmayı bitirin. Sürece sahip çıkıp diyalog zeminini kaybetmeyin’ dedi” cümlesi bulunmaktadır. Sabah, Öcalan’ın görüşlerine yererek bir anlamda eylemcilerin tarafında olan bir isme de yer vermiş olabilir. Ancak, PKK terör örgütü lideri Öcalan’ın da sokaktaki şiddet olaylarının bitmesini istediğini bildirmiştir. Yani Öcalan’ın da iktidarın görüşünde olduğuna, karanlık ellerin devrede olduğuna dikkat çekerek eylemleri eleştirmiştir.

10 Ekim’deki bir diğer haberde, 20. sayfada “5. kol planı devrede” başlıklı haberin alt başlığında, “Ölenlerin sayısı 30’a çıktı. 10 ilde 400 kişi gözaltında. Sosyal medyada IŞİD’çi diye yaftalanan kişiler hedef gösterilirken emniyet, provokatörlerin sokaktaki olaylara el attığına dair delillere ulaştı” cümlesiyle, emniyeti kaynak göstererek, olayların provokasyonlara dönüştüğü, eylemlerin amacından saptığı belirtilmiştir.

Hürriyet gazetesi, ilk sayfada 8 Ekimde “Barışa tehdit” başlıklı haberin alt başlığında “IŞİD’in kuşattığı, düşmek üzere olan Kürt kenti Kobaniye destek olunmasını isteyen HDP ve PKK’lılar Türkiye’nin dört bir yanında şiddet eylemlerine yöneldi.

Güneydoğudaki 5 şehirdeki 21 ilçede sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Olaylarda 14 kişi öldü. Gerilim yüksek” ifadelerine yer vermiştir. Haberde eylemlerde ölenlerin verilmesi ve terör örgütü PKK ile ilişkilendirilerek olumsuzlandığı görülmüştür.

“Kobane ile sürece şantaj yapıyorlar” başlıklı haberin alt başlığında 13. sayfada, “Cumhurbaşkanı Erdoğan Kobani’de yaşananları iç siyaset malzemesi yapmak isteyenlere tepki gösterdi. Erdoğan, Kürt kardeşlerimizin yaşadığı kasaba ve şehirlere yönelik saldırıları da dikkatle ve endişeyle takip ediyoruz. Bakıyoruz Kobaniyle ilgili konuşanlar tezkereye karşı çıkıyor. Hem de Kobaniyi Türkiye’nin iç siyaset malzemesi, çözüm sürecinin de şantajı haline getirmeye çalışıyor” ifadesine yer verilmiştir. Bu ifade ile, Erdoğan’ın Kobani’de yaşananlara üzüntüsü dile getirilmiş ve Kobane için çıkacak olan tezkereye onay vermeyen muhalif partilere yüklendiği görülmüştür. 13. sayfada Pervin Buldan: “Kobani düşerse çözüm süreci biter” alt başlığı bulunmaktadır. Hürriyet gazetesi, HDP milletvekili Pervin Buldan’ın görüşlerini tırnak işareti kullanmadan vererek görüşleri güçlendirmektedir. Ayrıca verilen demeçte Türkiye’nin yardımına ihtiyaç duyulan Kobane’nin düşmesi halinde çözüm sürecinin biteceğini belirtmesi, sürecin sorumluluğunun tamamen iktidara atıldığı gözlemlenmiştir.

8 Ekim tarihli tam sayfada verilen bir diğer haberde, 14. sayfada “Ağır bilanço” başlığı altında “Kobani’ye yönelik IŞİD saldırılarının protesto edildiği eylemlerde kan aktı. Türkiye savaş alanına döndü. Diyarbakır’da 8 Mardin’de 2 Siirt’te 2 Batman’da 1 kişi, gruplar arasında çıkan çatışmalarda öldü. Muş’ta da bir kişi başına isabet eden gaz fişegiyle hayatını kaybetti” spotu verilmiştir. Bu alt başlıkla gazete, yapılan eylemler ve çıkan çatışmalarda hayatını kaybeden insanların sayısı belirtilerek eylemler eleştirilmiştir.

8 Ekimdeki ilk sayfada “Gösterilerde 14 kişi yaşamını yitirdi” başlıklı haberin alt başlığında, “IŞİD Kobanide ilerlerken HDP yönetiminin önceki akşam yaptığı sokağa çıkın çağrısı Türkiye’yi yangın yerine çevirdi. HDP ve PKK’lılar birçok ilde Atatürk heykellerini, Türk bayraklarını, araç ve işyerlerini ateşe verdi. Çatışmalarda 5 ilde 14 kişi öldü” ifadesiyle Hürriyet gazetesi diğer gazetelerin fazla değinmediği “Atatürk büstleri ve Türk Bayraklarının yakılması” ile ilgili olayları ağır bir şekilde eleştirerek, devletçi kimliğini yansıtmaktadır. Ayrıca HDP ve PKK terör örgütü yandaşlarının olaylara sebep olması, hem olayların terör yanlısı olduğu hem de eylemcilerin terör örgütü üyesi olduğu vurgusuyla ağır bir şekilde eleştirilmiştir.

9 Ekimdeki “Kim kazandı” manşetine alt başlık olarak “HDP heyetinin pazartesi akşamından sonra yaptığı ‘Kobani için sokağa çıkın’ çağrısında başlayan olaylarda 22 kişi

öldü, yüzlerce yaralı var. Sonunda 6 şehirdeki 22 ilçede sokağa çıkma yasağı ilan edildi. En büyük tehlike barış sürecinin geleceği” kullanmıştır. Gazete öncelikle maddi manevi zarara yol açan eylemlerin sorumlusunu bir anlamda HDP olarak göstermiş ve barış sürecinin eylemler sebebiyle baltalanabileceği olumsuz öngörüsünde bulunmuştur. Olaylarda yaşanan kayıpların sayısal verilerinin sunulması, olaylar tarafından verilen zarara vurgu yapılması şiddet eylemlerini olumsuz bir konuma itmiştir.

9 Ekimdeki bir diğer haberde, Davutoğlu’nun görüşleri tırnak içinde verilmeden, gazetenin kendi başlığı ile verilmiştir. “Sokağa çağrı kabul edilemez” başlığının devamında ilk sayfada “Başbakan Ahmet Davutoğlu, HDP’yi eleştirerek, son derece antidemokratik ve halkın canına malına kastederek çağrı yapması demokrasiye aykırıdır dedi” cümleleriyle, Hem Ahmet Davutoğlu’nun görüşlerini güçlendirmiş, hem de HDP ve yaptığı çağrıyı eleştirmiştir.

9 Ekim tarihli sayınının 15. sayfasında “Turist paniği” başlıklı, eylemleri olumsuzlayan bir diğer haberde, “İŞİD’in Kobaniyi kuşatmasıyla başlayan olaylar doğuda turizmi vuruyor. TÜRSAB (Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği) Başkanı Başaran Ulusoy, 5 milyon turist hedefi vardı. Bu, bölgeyi kalkındırarak. Bunu engellemeye çalışanlar var. ‘dikkatli olmalıyız’ diye konuştu” ifadesi kullanılmıştır. Eylemlerin can ve mal kaybının yanı sıra turizme de olumsuz yönde etki edeceğinin yansıtılması ekonomi dünyasına da gelecek zararları belirtmesi eylemleri olumsuzlamaktadır.

Kılıçdaroğlu’nun sözlerine yer verilen bir haberde 18. sayfada “Bayrak yakan bu ülkede yaşamamalı” başlığı altında, “CHP Genel Başkanı Kılıçdaroğlu Manisa Salihli’deki miting için geldiği İzmir Adnan Menderes Havalimanı’nda ‘Bayrağına saygı duymayan insan bu topraklarda yaşamamalıdır. Bayrak ve Atatürk bu toprakların ortak değeridir. Saygı duymak zorundayız’ dedi” cümleleriyle, Hürriyet gazetesi, Kılıçdaroğlu’nun eylemlere yönelik yaptığı bayrak ve Atatürk büstlerinin yakılması eleştirisini sayfalarına taşımıştır.

9 Ekim’de Demirtaş’ın sözlerine yer veren gazete, “Demirtaş: Tek bir mesajla durulur” başlığının devamında, “HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş, İŞİD barbarlığını protesto etmek için sokağa çıkanlardan şiddetten, mala mülke zarar vermekten uzak durmalarını istedi ve ‘bayrak ve Atatürk büstlerine, okullara saldırıları kınıyoruz. Provokasyon olduğuna inanıyoruz’ dedi” cümleleriyle, Demirtaş’ın da eylemlerde yapılanlardan dolayı rahatsız olduğunu belirtmiş, provokasyon ifadesiyle eylemlerin amacından saptığını açıklamıştır. Gazete, Demirtaş’ın sözlerini, iktidar kanadının sözlerini

verdiği gibi tırnak içinde kullanmadan vermemiştir. Bu bir anlamda, cümlelerin Demirtaş'a ait olduğunu vurgulamak, gazetenin bu cümleleri sunarken sadece bir aracı olduğunu açıklamıştır.

10 Ekim'e geldiğimizde, manşetten verilen haberde, "Kahreden tırmanış" başlığı altında, "Geçen pazartesi başlayan olaylar yapılan tüm çağrılara rağmen dün de yatışmadı. Eylemler gün boyu sürerken çeşitli illerde 24 karakola silahlı saldırı düzenlendi. Gaziantep'te iki grup arasında çıkan çatışmada 4 kişi öldü" açıklamalarıyla, eylemler kapsamında karakollara saldırı düzenlendiği, olayların yatışması adına yapılan çağrıların etkisiz kaldığı ve yaşamını yitiren insanlara yapılan vurgu, eylemlerin verdiği maddi, manevi zarara dikkat çekmektedir.

10 Ekim tarihli bir diğer haberde 18. sayfada "Varto'ya kadar şiddet olmadı" başlığının altında, "HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş, hükümetin Kobani ve çözüm sürecine bakışının duygusal kırılma yarattığını belirterek, 'Varto'dan bir gencin öldürülmesine kadar şiddet olayı olmamıştı' dedi" sözleriyle Demirtaş'a kulak veren gazete, Demirtaş'ın, hükümetin Kobani ve çözüm sürecine olan tutumundan dolayı olayların bu duruma geldiğine, Varto'da bir gencin öldürülmesinden önceye kadar hiçbir şiddet olayının yaşanmadığını belirttiği dolayısıyla hükümete bir eleştiride bulunan sözlerine yer vermiştir. Demirtaş'ın bu sözleri ile şiddet olaylarının bir gencin öldürülmesi ile başladığını ifade etmektedir.

18. sayfada yer alan diğer haberde, "Uzaylılar mı yaktı" başlığının akabinde Şimşek, Demirtaş'ın açıklaması henüz devam ederken twitter üzerinden paylaştığı mesajda, "Demirtaş: 'İnsanlar her yerde sokağa çıktılar. Hiçbir yerde asla şiddet kullanılmadı' Galiba uzaylılar yağmaladı, yaktı ve adam öldürdü' ifadelerini kullandı" alt başlığıyla, Şimşek'in Demirtaş'a yönelik eleştirilerini, yapılan eylemlerde yaşanan kayıpların eylemciler tarafından yapılmadığı düşüncesine karşılık verilen alaycı bir cevabı sayfalarına taşıyarak iktidar yanlısı bir tavır izlemiştir.

"Şiddetseverlere koz vermeyeceğiz" başlığının alt başlığında, "MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, yazılı bir açıklama yaparak, "milliyetçi-ülkücü hareketin sokaktaki çatışma ortamından uzak kalacağını belirtti" ifadesi yer almaktadır. Bu ifade ile eylemlerde gündeme getirilmeyen Devlet Bahçeli'ye söz verilmiş, Bahçeli'nin kendi siyasi grubunun sokaktaki çatışma ortamından uzakta kalacağını belirten görüşleriyle eylemlerin eleştirisini yapmıştır.

Özgür Gündem gazetesinin spotları incelendiğinde, 7 Ekim sayısının ilk sayfasında yer alan “Hemen şimdi” manşetinin alt başlığında “Dünyanın Kobane saldırısını işbirliği yaparcasına izlemekle yetindiğini vurgulayan PYD terör örgütü Eşbaşkanı Müslim, “Kim ne yapacaksa şu anda yapsın. Halkımız her tarafta ayağa kalsın” dedi” cümleleri bulunmaktadır. Bu haber spotunda, eylemlerin genişleyerek devam etmesinin vurgusu yapılarak eylemleri bir halk hareketi, bir kalkışma olarak görmektedir.

8 Ekim manşetinde yer alan “Her sokak Kobane” başlıklı haberde alt başlık olarak, “YPG/YPJ güçleri Kobane’de IŞİD katilleriyle sokak sokak çatışırken, Kürdistan, Türkiye ve Avrupa’da halk ayaklanması başladı. KCK, milyonları tüm sokakları Kobane’ye dönüştürmeye çağırırdı” ifadeleri bulunmaktadır. Bu alt başlık, sokak olaylarının halk ayaklanması olduğuna dikkat çekerek eylemleri olumlu bir şekilde addetmiş, olayların yayılma durumunu abartarak açıklayarak, sokak olaylarının etkisini olumlu olarak büyütme çalışmıştır. 8 Ekim’de 6. sayfada “Kobane için AP’de işgal” başlıklı haberin devamında alt başlık olarak “Cenevre ve Lozan’da yaşayan Kürdistanlılar dün Birleşmiş Milletler (BM) Genel Merkezi önünde eylem başlatırken, bir grup genç BM binası önündeki barikatları aşarak içeri girdi” cümleleri vardır. Özgür Gündem, bu cümlelerle, Avrupa’nın da eylemlere destek verdiğini belirterek eylemleri daha etkin ve güçlü göstermeye çalışmıştır.

9 Ekim’de 8. sayfada bulunan “Milyonlar AKP ve IŞİD’e karşı ayakta: zafere kadar serhildan” başlıklı haberde “Günlerdir IŞİD çetelerinin Kobane kuşatmasını ‘düştü düşecek’ diye seyreden ve IŞİD’e destek veren AKP hükümetine en sert yanıt Kuzey Kürdistan’dan geldi” alt başlığına yer verilmiştir. Bu alt başlıkla birlikte, Ak Parti hükümeti IŞİD’in destekçisi olarak görülmüş ve eleştirilmiş, olayların ise sözü edilen bu desteğe cevap niteliğinde olduğu belirtilerek şiddet eylemlerini haklı olarak göstermeye çalışmıştır. 9 Ekim 10. sayfada yer alan “Kobane’nin ateşi batıyı da aydınlattı” başlıklı haberde yer alan alt başlıkta “Marmara, Ege ve Çukurova’nın her kenti Kobane’nin direniş rengine büründü. Kobane’nin ateşi Türkiye illerinin karanlığını aydınlattı. IŞİD’i protesto eden halka AKP’nin polisi ve faşist çeteler saldırdı” ifadeleri okuyuculara aktarılmıştır. Bu ifadelerle Özgür Gündem, Kobane’yi direniş olarak görmüş, bu sokak olaylarının ateşinin manevi anlamda Türkiye’yi aydınlattığını belirterek olaylara olumlu bir gözden bakmıştır. Birçok maddi ve manevi zararın yaşandığı olaylarda bulunan eylemcilerin sadece protesto yaptığını dile getirerek sokak olaylarına yapılan polis müdahalesini ve Ak Parti’yi halka saldırmakla suçlamıştır.

10 Ekim 8. sayfada yer alan “Kobane için alanlarda olacağız” başlığının haber alt başlığında, “Serhildan dinmiyor. Kürdistan’ın dört bir yanında Kobane için başlatılan serhildan Öcalan’ın Suriye’den çıkarılışının 17. yıldönümünde büyüyerek dün de devam etti. IŞİD’in protesto edilmesine tahammül edemeyen polis ve asker yine halka saldırdı” cümleleri kullanılmıştır. Bu ifadeler, eylemlerin Kobani için başlatılan bir direniş olması sebebiyle olumlu olarak görüldüğü ve asker ile polisin IŞİD yanlısı olduğu yönünde eleştiri getirildiğini göstermektedir.

3.2.1.1.2 Spotlar

Spotlar da başlıklar gibi haberin özetini ve yönünü sunmaktadır. Sabah gazetesi, 9 Ekim’de manşetten verdiği haberin spotunda, “Kobanedeği IŞİD saldırılarını protesto bahanesiyle sokakları savaş alanına çevirip yeni bir tezgahın planını yapan provokatörlere karşı Ankara harekete geçti. Barışı hedef alan eylemler için şu yol haritası oluşturuldu” ifadesini kullanmıştır. Haber girişinde, olayların bahanesinin Kobani’deki saldırılar olduğu ancak gerçek amacında bir provokasyon yattığı açıklanmıştır. Eylemler sırasında sokakların savaş alanına dönmesi ve barışı hedef alan ifadesi, eylemlerin verdiği zararın olumsuz yönüne vurgu yapmaktadır.

9 Ekim tarihli sayının 10. sayfasında yer alan, “Çözüm ve ekonomiyi baltalamayın” başlıklı haberin spotunda, “Kobanideği IŞİD saldırısını fırsat bilen ‘kaos lobisi’ sokakları karıştırmaya çalışınca iş dünyasından sert tepki geldi. Sokak eylemlerini çözüm sürecini ve ekonomiyi baltalamak amacıyla yapılan bir girişim olarak değerlendiren iş dünyasının STK’ları, bölge ekonomisinin zararının şimdiden milyon liralara bulduğunu aktardı” cümleleri dile getirilmiştir. Haberinin spotu düşünüldüğünde, olaylara oldukça olumsuz yönde bakan sivil toplum kuruluşlarının görüşlerine yer verilerek olaylara ekonomik anlamda negatif bir gözden bakılmıştır. Bunun dışında, Sabah’ın spottaki ilk cümlesinde, olaylara neden olanların ülkede bir kaos oluşturmak isteyen bir lobinin işi olduğunun altı çizilerek olayların sebebinin başka bir yönde olduğu eleştirisi yapılmıştır.

9 Ekim’in 16. sayfasında, “Oyuna gelme, gizli eller devrede” başlıklı haberin spotundaki “Kobani’deki IŞİD saldırılarını protesto etme bahanesiyle önceki gün başlatılan şiddet eylemleri Ankara’yı üst düzeyde alarma geçirdi. Diyarbakır’da, olayların tırmanmasının ardından valilik, emniyet, asker, bölge istihbaratı ve hükümet temsilcilerinin yer aldığı bölge kriz masası oluşturuldu” ifadeleri Kobani’nin olayların sadece bir bahanesi olduğu, ülkenin huzurunu bozmayı amaçladığını belirterek olayların kötü yönde sunumunu

yapmıştır. 17. sayfada bulunan haberin girişinde, “Diyarbakır başta olmak üzere pek çok kentte yoğunlaşan Kobani eylemleri, şehirleri savaş alanına çevirdi. Kamu ve özel binalara saldıran, araçları yakan gruplar, marketleri de yağmaladı. Olaylarda, Diyarbakır'da 10, Siirt'te 3, Mardin'de 5, İstanbul, Adana, Muş, Van ve Batman'da 1'er olmak üzere 23 kişi hayatını kaybetti” sözcükleri ile olaylara sebep olan eylemcilerin şehirde meydana getirdiği 23 can kaybı ve maddi kayıpların detaylı bir şekilde sunulması olayların olumsuz sonuçlarına dem vurulmuştur. Yağmalama bile yapıldığı belirtilerek, olayların geldiği olumsuz boyut üzerinde durulmuştur.

16. sayfada yer alan bir diğer haberde Mehdi Eker'in görüşlerine yer verilmiştir. Haber spotunda “Kobani'ye yönelik IŞİD saldırılarının protesto edildiği eylemlerin ardından oluşturulan kriz masasında görev alan Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Mehdi Eker, Sabah'a yaptığı değerlendirmede, tüm siyasi aktörleri, vatandaşları sağduyulu, soğukkanlı ve barıştan yana olmaya çağırırdı” yorumu vardır. Bu yorumlarla birlikte, hükümet kanadından bir şahsın görüşlerine yer verilerek, olayların bırakılıp, barış yanlısı olması gerektiğine dikkat çekmesi, olayları barış karşıtı olarak değerlendirildiği görülmüştür.

18. sayfada yer alan Davutoğlu röportajında, “Başbakan Ahmet Davutoğlu, iki gündür Kobani bahane edilerek yurdu yangın yerine çevirmeye çalışanları sert şekilde uyardı.” cümlelerine yer verilmiştir. Bu ifadelerle, olayların Kobani bahanesiyle çıkarıldığı ve olayların ülkede oluşturduğu kötü sonuçlara dem vurulması eylemleri olumsuz bir konuma itmiştir.

Sabah gazetesi'nin 10 Ekim tarihli sayısında manşetten verilen “Bingöl'de hain ateş” başlıklı haberin spotunda, “Kanlı saldırı saat 21:30 sularında gerçekleşti. Bingöl Emniyet Müdürü Atalay Ürker, Kobani gösterileri nedeniyle tahrip edilen işyerlerinde inceleme yaparken polisler yaklaşan bir araçtan uzun namlulu silahlarla ateş açıldı” cümlelerinin 6-7 Ekim Olayları'nın yaşanması sebebiyle emniyet müdürünün orada olması, ölmesine dikkat çekildiğini ve ateş açan kişilerin eylemlerde yer alan kişilerden oluşması, eylemlerin bir terör eylemi vurgusunu yaparak eleştirmiştir.

10 Ekim tarihli sayının 8. sayfasında ‘Vandalizmin faturası’ başlığının devamında spot olarak, “Suriye'nin kuzeyindeki Kürt bölgesi Kobani'deki IŞİD saldırılarını protesto etme bahanesiyle doğu illerinde mağazaları yakıp yağmalayan, AVM'lere saldırıp ortalığı savaş alanına çeviren kaos lobisi bölge ekonomisine de darbe vurdu. Doğu ve Güneydoğu'da mağaza açan markalar bir yandan sokağa çıkma yasağı nedeniyle iş kaybı

yaşarken günlük ciroları yüzde 15 oranında düştü. Çözüm süreciyle birlikte şahlanan Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki (GAP) turizm hareketliliği de son iki günde sıfır noktasına geriledi. Bölgedeki tüm turlar iptal edilirken, otellerin doluluk oranları yüzde 80'lerden 10'lara kadar düştü. Kayıp 10 milyon lirayı buldu” verilmiştir. Bu ifadelerde 6-7 Ekim olaylarında ülke ve bölge ekonomisinin büyük bir zarara uğradığının altı çizilmesi olayların olumsuz ekonomik etkileri üzerinde durulduğunu göstermiştir.

Sabah gazetesinin haber spotları incelendiğinde, olayların olumsuz sunumu oldukça fazladır. Ak Parti hükümeti yanlısı ve olaylar karşısı bir politika izleyen Sabah, olayların ülke ekonomisine ve barış ortamına olumsuz etkisi üzerinde durmuş, olayları dış mihraklar kaynaklı ve olayların amacının bir karışıklık çıkarmak olduğunu vurgulamıştır.

Hürriyet gazetesindeki haber girişleri incelendiğinde, 8 Ekim tarihli sayının 17. sayfasında “Cumhurbaşkanı Erdoğan Kobani’de yaşananları iç siyaset malzemesi yapmak isteyenlere tepki gösterdi. Erdoğan, Kürt kardeşlerimizin yaşadığı şehirlere yapılan saldırıyı endişeyle takip ediyoruz. Ne yazık ki Kobaniyle ilgili konuşanlar hem tezkereye onay vermiyor hem de Kobaniyi siyaset malzemesi haline getiriyorlar” cümleleri spot olarak verilmiştir. Erdoğan’ın olaylara karşı eleştirel duruşu verilmiştir. Erdoğan’ın Kobani tezkeresi çıkarmak istemeyen siyasi kanatlara eleştirisi izah edilmiş, 6-7 Ekim Olaylarının asıl amacının siyaset malzemesi olduğu vurgulanmıştır.

14. sayfada yer alan “Ağır bilanço” başlığının devamında “Diyarbakır Ofis Semtindeki bir öğrenci yurdunda bulunan Atatürk büstü, öğrenciler tarafından binadan aşağıya atıldı, tekmelendi. Kent merkezindeki banka şubelerine ve ATM’lerine zarar verildi. İlk ve orta dereceli okullar tatil edildi” cümleleri spot niteliğinde sunulmuşlardır. Haber spotunda, olaylarda eylemcilerin banka şubelerinden, okulların tatil edilmesine kadar vermiş oldukları zarara dikkat çekilmiş, olayların, eğitim ve maddi anlamdaki sunumu olumsuz bir şekilde yansıtılmıştır.

9 Ekim’de 15. sayfada yer alan “Huzursuz yapılamaz” ara başlıklı haberin girişinde, “Yaşanan süreçle ilgili Türkiye Otelciler Federasyonu (TÜROFED) Başkanı Osman Ayık da, Herkes sağduyulu olmalı. Başarılı turizm için dışarıya verdiğimiz fotoğraf çok önemli. Hiç kimse Suriye’de insanlık dramının yaşanmasını istemez. Üstelik Türkiye resmi rakamlara göre 1.5 milyon mülteciyi konuk etmiş bir ülke. Buna rağmen Türkiye’yi karıştırmak doğru değil” ifadeleri vardır. Olayları eleştiren bir kurumun başkanının görüşlerine yer verilerek, eylemler sebebiyle ülkede karışıklık çıkarılmak istenmesine

negatif bir yorum getirmiştir. Olaylardan ötürü turizm sektörünün olumsuz yönde etkileneceği belirtilmiştir.

9 Ekimde 17. Sayfada yer alan spotunda, “Kobani’ye IŞİD saldırılarını protesto adı altında 2 günden beri devam eden eylemlerin faturası ağır oldu. Diyarbakır, Van, Batman, Hakkari, Şanlı Urfa, Muş, Siirt ve İstanbul başta olmak üzere birçok ildeki olaylarda sağlık ocakları, Kızılay kan bağış merkezleri, bankamatikler, banka şubeleri, okul ve yurt binaları, benzinlikler, iş yerleri, özel otomobiller, kamyonlar ateşe verildi. Marketler yağmalandı. Bazı yerler de eğitime ara verildi” verilmiştir. Haber spotunda, olayların toplumsal sonuçlarının ağır olduğu vurgulanarak, ATM’ler, sağlık ocakları, kan bağış merkezleri gibi yerlere yapılan çirkin saldırılara atıfta bulunularak, olayların olumsuz yönleri ön plana çıkarılmıştır.

9 Ekim’de 19. Sayfada yer alan haberde “Öteden beri sağduyu çağrısı yapıyorum, mutlaka ve mutlaka vatandaşlarımız sağduyulu davranmalı. Ancak burada bir şey daha var, açık yüreklilikle söyleyeyim: 12 yıldır ülkeyi kim yönetiyor? Kim yönetiyorsa, bütün vatandaşlarımız bunun üzerinde düşünmeli” cümleleri spot olarak kullanılmıştır. Kılıçdaroğlu’nun görüşlerine yer verilen haberde, Kılıçdaroğlu’nun Ak Parti hükümeti eleştirileri dile getirilerek, on iki yıldır iktidarda kalan hükümetin vatandaşa olan tavrı sebebiyle bu olayların yaşandığı söylenmiştir. Bunun yanı sıra, Kılıçdaroğlu’nun olaylara sebep olanlara sağduyu çağrısını da dile getirmiş, eylemlerin eleştirisini muhalefet ağzından yapmıştır.

10 Ekim’de, “Ölü sayısı 35 oldu” alt başlığının devamında spot olarak, “HDP yönetiminin pazartesi ‘Kobani için sokağa çıkın’ çağrısı sonrası başlayan olaylar 4’üncü gününde de durulmadı” haber spotu bulunur. Bu haber spotu ile olayların 4 gün sonunda da aynı şiddetle devam ettiği eleştirisinde bulunulmuş, HDP yönetiminin çağrısına vurgu yapılarak, olaylardaki baş aktör HDP olarak gösterilmiştir.

10 Ekimdeki sayının 20. sayfasında “O gece neler oldu” başlığının devamındaki haber spotunda, “Diyarbakır’da pazartesi gecesi başlayıp 3 gün süren eylemlerde çoğunluğu PKK - HÜDA-PAR çatışması nedeniyle 11 kişi öldü, 12 Eylül darbesinden sonra ilk defa sokağa çıkma yasağı uygulandı” cümleleri ile olaylarda yaşanan can kayıplarına vurgu yapılması, olayların olumsuz bir bakış açısı ile sunulduğunu göstermektedir. Hürriyet gazetesi 6-7 Ekim Olaylarına dair spotlarında hükümetten yana bir tavır almıştır. Olaylar nedeniyle meydana gelen olumsuz sonuçlar üzerinde durmuştur.

Özgür Gündem gazetesi, haber girişlerinde diğer gazetelerde olduğu gibi başlıklarıyla paralel bir çizgidedir.

7 Ekim tarihli sayının 2. sayfasında yer alan, “İŞİD destekçisi AKP’ye protesto” başlıklı haberin spotunda, “İŞİD çetelerinin Kobani’ye saldırısını ve AKP hükümetinin tavrını protesto eden kadınlar, Wan ve ilçeleri ile Colemerg (Hakkari) ve İdir AKP il binasına yürüdü” cümlelerini kullanmıştır. Bu ifadelerle yapılan yürüyüşün Ak Parti’nin İŞİD’e karşı gerekli tavrı gösteremediği yönünde bir eleştiriyi gözler önüne sermektedir. 7 Ekim tarihli sayının 7. sayfasında yer alan “92 Cizir ruhu ile sokakta” başlığı altında verilen “Şirnex (Şırnak)’in Cizir ilçesinde 92’li yılların serhildan ruhuyla halk Kobane’de İŞİD çetelerinin saldırılarını kınamak amacıyla sokaklara döküldü” spotu ile olayların bir kınama niteliğinde olduğunu belirtmiş ve 92 ruhuna gönderme yaparak şiddet eylemlerini bir başkaldırı, bir direniş olarak yüceleştirmiştir.

Gazete 8 Ekim tarihli sayının ilk sayfasında yer alan “Direniş ateşi aydınlattı” başlığının devamında “Kobane’de İŞİD’le yaşanan sokak savaşı, Kürdistan, Türkiye ve Avrupa’da halkı ayaklandırdı. Başta Amed olmak üzere, Kürdistan’ın her sokağı, batıda İstanbul başta olmak üzere onlarca kent direniş ateşiyle aydınlandı” cümlelerini haber spotu olarak kullanmıştır. Yaşanan olayları bir direniş olarak addederek onu olumlama, simgesel bir anlam atfetmiştir. Özgür Gündemin, coğrafi bölge olarak Güneydoğu Anadolu Bölgesine “Kürdistan” ifadesini kullanması olaylar karşısındaki etnik milliyetçi yapısını açığa çıkarmaktadır. 8 Ekimin ilk sayfasında “Tehdit sökmez” başlıklı haberin spotunda, “Milyonların serhildanı üzerine paniğe kapılan Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Başbakan Yardımcısı Akdoğan tehdit savurdu. Erdoğan, ‘Kobane ha düştü ha düşecek’ Akdoğan, direnişten duyduğu panikle ‘müsamaha göstermeyiz dedi’ ifadesi üzerinde durulmuştur. Milyonların bu eyleme katılmasıyla bir abartmaya gidilmiş, şiddet eylemlerinin coşkusuna destek verilmiş, iktidarın bu eylemlerden korktuğunu dile getirerek eylemcilerin gücü öne çıkarılmıştır. 8 Ekim’de yer alan “Her yer Kobane her yer direniş” başlıklı haberin spotunda, “İstanbul başta olmak üzere Türkiye’nin birçok yerinde HDP öncülüğünde halklar Kobane için eylemler yaptı. Birçok merkezde yapılan eylemlere polis saldırdı” cümleleri bulunur. Bu cümlelerle, diğer birçok haberde olduğu gibi eylemlere Kobani sebep gösterilmiş, bu eylemi yapanlara polisin müdahalesini bir saldırı olarak göstererek polisleri olumsuzlamıştır.

9 Ekim tarihli sayının 4. sayfasında yer alan “Emekçiler Kobani için alanlarda” başlıklı haberin spotunda ‘Kobane direnişine destek veren yurttaşlara polislerin ve

Hizbulkontra/ Hüda- Par'ın saldırıları üzerine yaşamını yitiren yurttaşlar için 2 günlük iş bırakma kararı alan Eğitim-Sen üyeleri, İstanbul, İzmir, Hatay, Manisa, Colemerg (Hakkari), Adana ve Mersin gibi kentlerde alanlara çıkarak, IŞİD'i ve AKP hükümetini protesto etti" ifadesiyle sokaktaki şiddet olaylarına karışanların amacının destek olduğu söylenmiş, yaşanan can kayıplarının sebebi polis ve Hüda-Par saldırıları olarak görülerek, şiddet eylemcilerinin masum olduğu vurgulanmaya çalışılmıştır. 9 Ekim'de 8 ve 9. sayfasında yer alan "Milyonlar AKP ve IŞİD'e karşı ayakta: zafere kadar serhildan" başlıklı haberin spotunda, "Kobani'ye kendi özgürlük devrimleri olarak gören milyonlar Kürdistan'da serhildana kalktı. Halkın ayaklanması karşısında elindeki bütün baskı aygıtlarını devreye sokan hükümet, Kürdistan'da fiili olarak sıkıyönetim ilan etti" cümleleri vardır. Bu cümlelerle birlikte, yapılan şiddet olaylarını bir özgürlük, bir devrim olarak göstererek haklı kılmaya çalışmış, milyonların bu eylemlere katıldığı düşüncesiyle eylemlerin büyüklüğü üzerine bir abartma, bir yüceleştirme yapmıştır. 9 Ekim tarihli sayının 11. sayfasında yer alan "Avrupa Kobane için ayakta" başlığının devamında, "IŞİD çetelerinin Kobani'ye saldırıları Avrupa'nın birçok kentinde protesto edildi" cümleleriyle Kobani'de yaşananlara Avrupa'nın sessiz kalmadığı, bu sebeple eylemlere verilen dış destekle olayların güçlü ve haklı kılınmaya çalışıldığı görülmektedir.

10 Ekim tarihli sayının 5. sayfasında "Aydınlar: koridor derhal açılmalı" başlığında yer alan "Aralarında Noam Chomsky, Murathan Mungan, Ahmet Ümit, Fatih Akın, Onur Ünlü, Mert Fırat, Ezel Akay, Yekta Kopan gibi isimlerin bulunduğu aydınlar Kobani için yardım koridoru açması amacıyla imza kampanyası başlattı" haber spotu ile Kobani'ye yardım isteyen aydınların da hemfikir olduğu gösterilerek, sokak olaylarına da bir kanaat önderliği desteği getirilmiştir.

Özgür Gündem gazetesi genel olarak haber başlıklarında olduğu gibi girişler de hükümeti ve onun polisini olumsuzlayarak, yapılan eylemlerin "haklı bir direniş" olduğunu savunmuştur.

3.2.1.2 Şematik Yapı İncelemesi

Şematik yapı durum ve yorum olmak üzere iki bölümde incelenmektedir. Durum bölümünde haber ana olayın sunumu, sonuçlar, ardaan ve bağlam bilgisi çerçevesinde değerlendirilmektedir. Yorum bölümünde ise Haber kaynakları ve olay taraflarının olaya getirdikleri yorumlar yer almaktadır.

3.2.1.2.1 Durum

3.2.1.2.1.1 Ana Olayın Sunumu

İncelenen haberlerde Türkiye'de yaşanan ‘‘6-7 Ekim Olayları’’ ana olay şeklinde sunulmaktadır. Bu eylemlerin Özgür Gündem gazetesinde Kobani'ye açılacak bir koridor için bir halk direnişisi şeklinde sunulduğu gözlemlenirken, Sabah gazetesinde eylemlerin vandalizm ve örgütlü suçla nitelendiğine değinilmiştir. Hürriyet gazetesi ise, eylemler konusunda olumsuz bir tavır takınmış, barış sürecinin geleceği konusunda endişeleri dile getirmiştir. Verilen büyük hasara ve Çözüm Sürecinin baltalanacağına vurgu yapmıştır. Her ne kadar farklı sunulsa da ana olay aynıdır. Yani 6-7 Ekim Olayları’dır. Ana olayın sunumu ile ilgili gazetelerin bazı haberleri şunlardır:

‘‘Kobani bahanesiyle sokakları savaş alanına çevirip yeni bir tezgahın planını yapan provokatörlere karşı Ankara alarma geçti. Uyuyan hücreler uyandırıldı, yabancı provakatörler sahaya indi. Amaçları çözüm sürecini baltalamak.’’ (Sabah, 9 Ekim, s.16)

‘‘Vandallar, Diyarbakır, Van, İstanbul, Mardin ve Siirt'te sokakları savaş alanına çevirdi. Yüzlerce araç ve işyeri ateşe verilirken, birçok banka ATM'si ile sayısız işyerinin camları kırıldı. Cadde ve sokak aralarına kurulan barikatlar, yerinden sökülen trafik ışıkları ve MOBESE direkleri milyonlarca liralık zarara yol açtı. Diyarbakır'da okullar 13 Ekim'e kadar tatil edildi. Olayların acı bilançosu ise 23 ölü, onlarca yaralı.’’(Sabah, 9 Ekim, s.1)

‘‘Suriye'nin kuzeyindeki Kürt bölgesi Kobani'deki IŞİD saldırılarını protesto etme bahanesiyle doğu illerinde mağazaları yakıp yağmalayan, AVM'lere saldırıp ortalığı savaş alanına çeviren kaos lobisi bölge ekonomisine de darbe vurdu. Doğu ve Güneydoğu'da mağaza açan markalar bir yandan sokağa çıkma yasağı nedeniyle iş kaybı yaşarken günlük ciroları yüzde 15 oranında düştü. Çözüm süreciyle birlikte şahlanan Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki (GAP) turizm hareketliliği de son iki günde sıfır noktasına geriledi. Bölgedeki tüm turlar iptal edilirken, otellerin doluluk oranları yüzde 80'lerden 10'lara kadar düştü. Kayıp 10 milyon lirayı buldu.’’ (Sabah, 10 Ekim, s.8)

‘‘Geçen pazartesi başlayan olaylar yapılan tüm çağrılara rağmen dün de yatışmadı. Eylemler gün boyu sürerken çeşitli illerde 24 karakola silahlı saldırı düzenlendi. Gaziantep'te iki grup arasında çıkan çatışmada 4 kişi öldü.’’ (Hürriyet, 10 Ekim s.1)

‘‘HDP heyetinin pazartesi akşamından sonra yaptığı ‘‘Kobani için sokağa çıkın’’ çağrısında başlayan olaylarda 22 kişi öldü, yüzlerce yaralı var. Sonunda 6 şehirdeki 22 ilçede sokağa çıkma yasağı ilan edildi. En büyük tehlike barış sürecinin geleceği’’ (Hürriyet, 9 Ekim, s.1)

‘‘YPG/YPJ-G güçleri, Kobane'de IŞİD katilleriyle sokak sokak çatışırken, Kürdistan, Türkiye, Avupa'da halk ayaklanması başladı. KCK, milyonları tüm sokakları Kobane'ye dönüştürmeye çağırdı’’ (Özgür Gündem, 8 Ekim, s.1)

‘‘Kobane serhildanına ilişkin açıklama yapan KCK, Halkımızın geliştirdiği serhildanlara dayatılan olağanüstü hal hiçbir şekilde tanınmamalı, milyonlar sokaklardan çekilmemelidir. Direniş zafere taşırılmalı dedi.’’ (Özgür Gündem, 9 Ekim, s.1)

3.2.1.2.1.2 Sonuçlar

İncelenen haberlerde örnek olayın sonuçları genelde, başlıklarda, haber girişlerinde ve spotlarda verilmiştir. İncelenen gazetelerin bu kısımlarına bakıldığında, Hürriyet gazetesi olayların sonuçlarını açıklarken, olaylarda yaşanan can ve mal kayıplarına vurgu yapmıştır. Birçok haberde, ölü sayısı ve mal kayıplarının sayısal verilerini aktarmıştır. Yaşanan şiddet olaylarının Türkiye’de bir süredir yaşanan çözüm sürecini olumsuz etkileyeceği sunucunu çıkarmıştır.

Sabah gazetesi, olayların sonucunu aktarırken, öncelikle olayların provokasyon ve kaos amaçlı olduğu ve bu sebeple meydana gelen olayların bir iç karışıklık çıkarabileceği üstünde uyarılar yapmıştır. Bunun haricinde, olaylarda yaşananlara vandalizm yorumu yapılması, hayatını kaybedenlerin sayısı, yakılan bina ve araçların görüntüleri, devletin ve esnafın yaşadığı maddi zararı üzerinde fazla durması sebebiyle sonuçları oldukça olumsuz yorumlamıştır.

Özgür Gündem gazetesinde Kobani’de yaşanan IŞİD saldırılarının bu olaylarla sonuçlandığını, olaylarda yaşananların da bir direnişi doğurduğunu belirtmiştir. Şiddet olayları sonucunda yaşanan can kayıplarının suçunu polis müdahalesinin üzerine atmıştır.

3.2.1.2.1.3 Ard Alan ve Bağlam Bilgisi

Ard alan ve bağlam bilgisi, örnek olayın ardında yatan toplumsal ve siyasi yöndür. Haberin, toplumsal anlam ve bağlamından koparılamayacağını dile getiren Van Dijk’a göre, ard alan ve bağlam bilgisi olmadan haberin gerçek anlamı anlaşılabilir. Bu yüzden, 6-7 Ekim Olaylarını tam olarak kavrayabilmek için, ard alan ve bağlam bilgisine bakılması gerekmektedir. Hürriyet ve Sabah gazetesinde ard alan ve bağlam bilgisine dair herhangi bir habere rastlanmamıştır. Özgür Gündem gazetesinde ise bir haber bulunmaktadır. Özgür Gündem gazetesi 10 Ekimde manşetinde ‘‘Koridoru aç’’ başlığında ‘‘Kobane Kantonu Başkanı Müslim, Kobanede binlerce sivilin yeni bir Şengal ile karşı karşıya bulunduğu

belirterek acil çağrı yaptı” şeklindeki açıklamaya yer vererek Şengal'de yaşananlara atıfta bulunulmuştur. Şengal 4 Ağustos 2014'de IŞİD saldırısına maruz kalan başka bir Kürt yerleşimidir. Bu yerleşimde IŞİD'in verdiği zararın Kobani'de yaşanmasını istemeyen bu açıklama Şengal'de yaşananlara atıfta bulunmaktadır.

3.2.1.2.2 Yorum

3.2.1.2.2.1 Haber Kaynakları

İncelenen haberlerde, haberi oluşturan muhabirler haberi kendileri oluşturmuşlardır. Yapılan haberlerde muhabirler röportajları kendileri yapmışlar ve çıkan olayları bizzat yerinde gözlemleyerek birinci el kaynak oluşturmuşlardır.

Sabah gazetesi, Hall'un da belirttiği gibi, birincil tanımlayıcı olarak Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Başbakan Davutoğlu'nun açıklamalarına yer vermiştir. Bunların dışında, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Mehdi Eker, Başbakan Yardımcısı Yalçın Akdoğan, MÜSİAD (Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği) Başkanı Nail Olpak gibi isimlerin demeçleri vardır. Bu haber kaynaklarının açıklamaları sokak olaylarının karşısında yer alan bir tavır içindedir. Bu kaynaklar olayları, vandalizm, ekonomiye zarar veren, toplum huzurunu bozmayı amaçlayan bir hadise olduğu üzerinde durmuşlardır. Bu kaynaklara yer veren Sabah gazetesi de olayların karşısında durduğunu göstermiştir.

Özgür Gündem gazetesi, Kobane eylemlerinde birçok kaynağa başvurmuş ve onların röportajlarını sütunlarına taşımıştır. PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan, KCK genelde akredite kaynak olarak kullanmıştır. Bunların dışındaki diğer haberlerde KCK üyesi ve PKK Yürütme Kurulu Üyesi Murat Karayılan, KCK Üyesi Bese Hozat, PYD terör örgütü başkanı Salih Müslim, HDP, DBP (Demokratik Bölgeler Partisi) ve DTK (Demokratik Toplum Kongresi) Eşbaşkanları, Kobani Kantonu Başkanı Enwer Müslim diğer akredite kaynaklarıdır. Öte yandan Özgür Gündem, “İnsanlık için koridor” başlıklı haberde, koridorun açılmasını destekleyen Noam Chomsky, Murathan Mungan, Ahmet Ümit, Fatih Akın, Ezel Akay gibi sanatçılara değinmiştir. Kobani'de yaşananların bir tepkisi olarak sunulan sokak olaylarında Özgür Gündem, PKK, PYD gibi terör örgütlerinin temsilcilerini kaynak göstererek olayların yanında yer aldığını kanıtlamıştır.

Hürriyet gazetesi haberlerinde, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Başbakan Ahmet Davutoğlu, MHP Lideri Devlet Bahçeli, CHP Lideri Kemal Kılıçdaroğlu ve HDP Eşbaşkanı Selahattin Demirtaş'ın açıklamalarını kaynak olarak göstermiştir. Bu anlamda Hürriyet gazetesi diğer iki gazeteye göre daha tarafsız bir politika izleyerek 3 partinin de

liderinin açıklamalarına dikkat çekmişlerdir. Bunların yanı sıra, TÜRSAB Başkanı Başaran Ulusoy, İçişleri Bakanı Efkan Ala'nın görüşlerine yer verilmiştir. Hürriyet, her partiden görüşe yer verse de hükümet kanadından daha fazla kaynağa yer vererek, onların söylemlerini dile getirdiği için olayların karşısında yer almıştır.

3.2.1.2.2.2 Olay Taraflarının Olaya Getirdikleri Yorumlar

Olay taraflarının değerlendirmelerine geldiğimizde, olayın tarafları, Özgür Gündem gazetesinde eylemciler, eylemcilerin yanında olan KCK, HDP, DBP, PKK ve bunların sözcüleridir. KCK, eylemlerin direniş olduğunu ve zaferle sonuçlanması gerektiğini düşünmektedir. Ayrıca PYD Eş Başkanı Salih Müslim, koridorun açılmasının hayati önem taşıdığını bildirmektedir. Bu sebeple bu olayların çıkmasının haklı bir tavır olduğu yorumu yapılmıştır. Özgür Gündem'in yer verdiği KCK, PKK, iktidarı ve polisleri IŞİD yanlısı olarak görmüş, polislerin şiddet eylemcilerine müdahale de bulduklarını eleştirmiştir. Hürriyet gazetesinde Başbakan, olayları son derece vandalca olarak değerlendirdiği, CHP lideri Kılıçdaroğlu'nun ise Davutoğlu'nun "misliyle karşılık vereceğiz" açıklamasını böyle bir açıklama yapılmaz şeklinde yorumladığı ve Demirtaş'ın ise, tek bir mesajla olayların durulacağı yönündeki ifadesi olay taraflarının konu ile ilgili açıklamalarıdır. Bu açıklamaların yanı sıra Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Başbakan Ahmet Davutoğlu'nun şiddet olayları hakkındaki "barış sürecini sekteye uğratmak niyetinde olduğu görüşü" Hürriyet gazetesinin olaylara karşıt bir tavır aldığını göstermektedir. Sabah gazetesinde de daha önce dile getirildiği gibi, Davutoğlu eylemleri vandalizmle bağdaştırmaktadır. Diğer bir açıklamada ise, Erdoğan, yapılan provokasyona ve oyuna karşı halkı uyarmıştır. Olaylarla ilgili bütün haberlerde, eylemlerin provokasyon ve vandalizmle bağdaştırılması da eylemlerin karşısında durduğunu gösterir. Görüşleri dile getirilen taraflar dışında, eylemlere müdahil olan askerler ve polisler de olayların bir başka taraflarıdır.

3.2.2 Mikro Yapı

3.2.2.1 Sentaktik Çözümleme

Haberin sentaktik çözümlemesi, cümle yapıları ile ilgilendir. Haberde yer alan cümlelerin etken ya da edilgen, basit ya da karmaşık, uzun ya da kısa yapılarına bakılır. Cümlelerin etken olması, haber aktörünü haber içinde anlatıldığı şekliyle ön plana çıkarırken, edilgen yapıda olması haber aktörünü saklama amacındadır. Haber metninin

uzun olması, metnin karmaşık bir yapıya bürünmesini sağlar. Gazetelerdeki cümle yapılarını incelediğimizde, etken, edilgen; uzun, kısa ve basit, karmaşık yapıda cümlelerin olduğu görülmüştür.

Sabah gazetesinin cümle yapılarına bakıldığında, genellikle kısa, açık ve etken cümleler kullanılmıştır. Cümlelerde eylemcilerin verdiği zararlar ve hükümet kanadının açıklamaları açık ve etken bir şekilde dile getirilmiştir.

9 Ekim tarihindeki manşette yer alan spotta, “Uyuyan hücreler uyandırıldı, yabancı provokatörler sahaya indi” cümleleri kısa yapıda olan cümlelerdir. Şiddet eylemlerinin arka planında başka amaçlar olduğunu anlatan cümlelerin ilkinde edilgen bir yapı hakimdir ve eylemler negatif bir yapıyla sunulmuştur. İkinci cümle ise kısa olup etken bir yapıdadır. Açık bir şekilde provokatörlerin iş başında olduğu belirtilmiştir.

9 Ekim tarihli sayının ilk sayfasında yer alan “Zarar çok büyük” başlıklı haber içerisinde, “Vandallar, Diyarbakır, Van, İstanbul, Mardin ve Siirt'te sokakları savaş alanına çevirdi. Yüzlerce araç ve işyeri ateşe verilirken, birçok banka ATM'si ile sayısız işyerinin camları kırıldı” cümleleri yer alır. Cümlelerin oldukça basit, kısa ve etken olması dikkat çekicidir. Etken cümle olması aktörleri öne çıkarmış ve eylemciler için kullanılan ifadeler sebebiyle bu öne çıkarma olumsuz anlamdadır. Çünkü şiddet eylemlerinde bulunanların verdiği zararlar dile getirilmiştir.

10 Ekim tarihli sayının manşetinde yer alan “5.kolun tetikçileri” başlıklı haberin devamında, “Türkiye'yi karıştırmak isteyen karanlık ellerin yurdun 4 bir yanında aynı anda harekete geçti. 4'ü linç ikisi yakılarak 30 kişi öldü” cümlesi bulunur. Bu ifadelerde cümlelerin açık, kısa ve etken yapıları dikkat çekmektedir. Haberde yer alan ifadelerde eylemlerin amacının Türkiye'yi karıştırmak amacıyla olduğu belirtilmiştir. Eylemleri olumsuzlayan haberde eylemcilere olan bakış kısa ve açık bir ifade ile okuyuculara aktarılmıştır.

10 Ekim tarihli sayının 19. sayfasında yer alan “İmralı'dan sokaktaki şiddeti bitirin çağrısı” başlıklı haberde Kobani'ye destek adı altında başlatılan eylemlerin demokratik ölçüleri aştığı, çatışmacı ortamı tetiklediği tespiti yapıldı. Türkiye'nin Kobani'ye insani yardımlar konusundaki tavrı, PYD Başkanı Salih Müslim ile yapılan görüşmelere dikkat çekilerek, sürece zarar verecek bu tür eylemlerin durdurulması gerektiği ortaya kondu. Sokakları ateş alanına çevirenlere göz yumulmayacağı, çözüm sürecini yaralayacak girişimlere son verilmesi gerektiği ifade edildi” cümlelerinde PKK terör örgütü lideri Öcalan'ın eylemler üzerindeki görüşlerine yer verilmiştir. Cümlelerin edilgen ve uzun bir

yapıda olduğu görülmektedir. Bu cümlelerle birlikte Öcalan'ın yaptığı tespitlerin de eylemlerin amacını aştığı yönünde olduğu vurgulanmıştır.

Hürriyet gazetesi haberlerinde eylem ve eylemcileri olumsuz bir dille aktarmıştır. Cümlelerde edilgen bir yapı oldukça fazla kullanılmış ve cümleler genellikle uzundur ve hem karmaşık hem açık özellikleri barındırır.

Hürriyet gazetesinin haberlerinde ise, 8 Ekimdeki sayının ilk sayfasında yer alan “Barışa tehdit” başlıklı haberde, “İŞİD’in kuşattığı, düşmek üzere olan Kürt kenti Kobani’ye destek olunmasını isteyen HDP ve PKK’lılar Türkiye’nin dört bir yanında şiddet eylemlerine yöneldi. Güneydoğu’da 6 şehirdeki 22 ilçede sokağa çıkma yasağı ilan edildi” ifadeleri vardır. Bu ifadelerde birden fazla aktöre yer verilmiş, uzun bir cümle yapısı bulunur. Haber metni edilgen bir yapıdadır. Haber metninde, şiddet eylemlerine girişen HDP ve PKK yandaşları, kullanılan ifadelerle olumsuz bir konuma itilmiştir.

8 Ekim’de 14. sayfadaki “Ağır bilanço” başlığında yer alan haber cümlelerinde “Diyarbakır Ofis Semtindeki bir öğrenci yurdunda bulunan Atatürk büstü, öğrenciler tarafından binadan aşağıya atıldı, tekmelendi. Kent merkezindeki banka şubelerine ve ATM’lerine zarar verildi. İlk ve orta dereceli okullar tatil edildi. Sur İlçe Emniyet Müdürlüğü önünde nöbet tutan polislerin üzerine uzun namlulu silahla ateş açıldı. 1 polis yaralandı. 2 güvenlik görevlisi de molotof ve taş atılması sonucu yaralandı” ifadeleri edilgen, basit ve açık cümle yapıdadır. Basit ve açık cümle yapısı ile eylemcilerin olumsuz vurgusu yapılmıştır.

9 Ekimde 16 ve 17. sayfayı kapsayan “Yağma enkazdan da beter” başlıklı haberde “Kobaniye İŞİD saldırılarını protesto adı altında 2 günden beri devam eden eylemlerin faturası ağır oldu. Diyarbakır, Van, Batman, Hakkari, Şanlı Urfa, Muş, Siirt ve İstanbul başta olmak üzere birçok ildeki olaylarda sağlık ocakları, Kızılay kan bağış merkezleri, bankamatikler, banka şubeleri, okul ve yurt binaları, benzinlikler, iş yerleri, özel otomobiller, kamyonlar ateşe verildi. Marketler yağmalandı. Bazı yerler de eğitime ara verildi” cümleleri uzun, kısa ve edilgen bir yapıdadır. Eylemcilerin verdiği maddi ve manevi zarara vurgu yapılmış ve eylemler basit, açık bir şekilde eleştirilmiştir.

Özgür Gündem gazetesinin haberleri incelendiğinde, uzun, aktif ve basit cümleler ağırlıkta olmak üzere kısa, pasif ve basit yapıda da cümleler de bulunmaktadır. Eylemcileri aktif bir konumla sunan Özgür Gündem, yaşanan sokak olaylarına olumlu bir şekilde yaklaşmıştır. Olaylara müdahale eden polisler pasif ve aktif bir konumda sunulmuştur. Pasif ve aktif konum içinde yer alan polisler İŞİD destekçisi olarak, olumsuz bir şekilde

sunulmuştur. 7 Ekim sayısının 2. sayfasında yer alan haberde, “İŞİD çetelerinin Kobane’ye saldırısını ve AKP hükümetinin tavrını protesto eden kadınlar, Wan ve ilçeleri ile Colemerg (Hakkari) ve İdir AKP il binasına yürüdü” cümlesi aktif bir yapıda olup yapılan protestoyu etkin ve olumlu hale getirmektedir. Cümle uzun bir yapıda iken basit ve anlaşılırdır. 8 Ekim 6. sayfada yer alan haberde, “Avrupa’nın her yerinde Kobani için eylemler sürerken, dün Brüksel’de bulunan Avrupa Parlamentosu (AP) önünde toplanan yüzlerce Kürt, polisin güvenlik önlemini aşarak, AP’ye girmeyi başardı” cümleleri eylemcileri aktif bir konumda olumlu olarak sunmuştur. 9 Ekim sayısının 1. sayfasında yer alan haberde “Halk ayaklanması karşısında zorlanan AKP; asker, polis ve uzantısı Hizbul-Kontra eliyle halka silahla saldırdı. İŞİD’çi devlet kontraları ve polis, 13 yurttaş katletti” cümleleri ile polis aktif bir konumda sunulmuş “katletti” ve “saldırdı” ifadeleri polise olumsuz bir rol yüklemektedir. 9 Ekim 8. sayfada yer alan haberde “Olaylarda yüzlerce Kürt de polisin attığı gaz bombaları ve plastik mermiler ile Hizbul-kontra’nın açtığı ateş sonucu yaralandı” ifadeleri edilgen, uzun bir yapıdadır. Polis ve Hizbul-kontra kullanılan kelimelerle olumsuz bir konuma itilmiştir.

3.2.2.2 Bölgesel Uyum

Bölgesel uyum analizi kısmında analiz edilen haber cümleleri arasındaki uyumdur. Bu uyumda cümleler arasındaki uyum üç şekilde incelenir. Bunlar, nedensel, işlevsel ve referansal (kavramsal) ilişkidir. Nedensel ilişkide cümleler arasındaki neden sonuç ilişkisine bakılır.

Üç gazete incelendiğinde, nedensel ve işlevsel cümlelerin bulunduğu saptanmıştır. Referansal ilişkide ise yalnızca Sabah gazetesinde bir örneğe yer verildiği görülmüştür. Hürriyet ve Sabah gazetesi işlevsel ve nedensel ilişkilerinde, eylemlerde verilen zarara ilişkin bilgilere yer vererek eylemleri olumsuz yönde eleştirmiştir. Özgür Gündem gazetesi ise 6-7 Ekim Olayları’nın sebebini Kobani’de yaşanan çatışmalar olarak değerlendirerek olayları bir çerçeveye oturtmaya çalışmıştır. Sabah gazetesinde yer alan referansal ilişkiye dair tek haberde de eylemler eleştirilmiştir. Nedensel ilişkiye örnek haber metinleri şunlardır:

“Kobanedeki İŞİD saldırılarını protesto bahanesiyle sokakları savaş alanına çevirip yeni bir tezgahın planını yapan provokatörlere karşı Ankara harekete geçti” (Sabah, 9 Ekim, s. 1 (başlık) “Dikkat gizli eller devrede”).

“Kobani'deki IŞİD saldırısını fırsat bilen ‘kaos lobisi’ Türkiye’de sokakları karıştırmaya çalışınca iş dünyasından sert tepki geldi. Sokak eylemlerini çözüm sürecini ve ekonomiyi baltalamak amacıyla yapılan bir girişim olarak değerlendiren iş dünyasının STK'ları, bölge ekonomisinin zararının şimdiden milyon liralara bulduğunu aktardı” (Sabah, 9 Ekim, s. 10 (başlık) “Çözüm ve ekonomiyi baltalamayın”).

“IŞİD’in kuşattığı, düşmek üzere olan Kürt kenti Kobaniye destek olunmasını isteyen HDP ve PKK’lılar Türkiye’nin dört bir yanında şiddet eylemlerine yöneldi. Güneydoğu’da 6 şehirdeki 22 ilçede sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Olaylarda 14 kişi öldü. Gerilim yüksek” (Hürriyet, 8 Ekim s. 1 (başlık) “Barışa tehdit”).

“HDP yönetiminin pazartesi akşamı yaptığı ‘Kobani için sokağa çıkın’ çağrısından sonra başlayan olaylarda 22 kişi öldü, yüzlerce yaralı var. Sonunda 6 şehirdeki 22 ilçede sokağa çıkma yasağı ilan edildi” (Hürriyet, 9 Ekim s. 1 (başlık) “Kim kazandı”).

“İstanbul başta olmak üzere Türkiye’nin birçok yerinde HDP öncülüğünde halklar Kobane için eylemler yaptı” (Özgür Gündem, 8 Ekim, s. 6 (başlık) “Her yer Kobane her yer direniş”)

“IŞİD çetelerinin AKP desteğiyle Rojava’nın Kobane kentine yönelik saldırılarını ve kentte olası bir katliam riskini protesto etmek için Eğitim Sen 2 gün KESK, TMMOB, DİSK ise yurt genelinde 1 günlük işi bırakma kararı aldı” (Özgür Gündem, 10 Ekim, s. 4 (başlık) “Emekçiler Kobane için alanlarda”)

Bölgesel uyumda bulunan işlevsel ilişkide haberlerde verilen bir bilgi ya da durumun, akabinde gelen cümlelerde açıklanma ve açılımının gerçekleştirilmesidir. İşlevsel ilişkiye dair bazı örnekler şunlardır:

“Vandallar, Diyarbakır, Van, İstanbul, Mardin ve Siirt'te sokakları savaş alanına çevirdi. Yüzlerce araç ve işyeri ateşe verilirken, birçok banka ATM'si ile sayısız işyerinin camları kırıldı. Cadde ve sokak aralarına kurulan barikatlar, yerinden sökülen trafik ışıkları ve MOBESE direkleri milyonlarca liralık zarara yol açtı. Diyarbakır'da okullar 13 Ekim'e kadar tatil edildi. Olayların acı bilançosu ise 23 ölü, onlarca yaralı” (Sabah, 9 Ekim, s. 1 (başlık) “Zarar çok büyük”).

“Kobani'deki IŞİD saldırılarını protesto bahanesiyle doğu illerinde mağazaları yakıp yağmalayan kaos lobisi ekonomiyi de darbe vurdu. Mağazaların ciroları yüzde 15 düşerken, turizmde iptal edilen turların yarattığı zarar 10 milyon lirayı buldu” (Sabah, 10 Ekim, s. 8 (başlık) “Vandalizmin faturası”).

“İŞİD Kobani’de ilerlerken HDP yönetiminin önceki akşam yaptığı ‘Sokağa Çıkın’ çağrısı, Türkiye’yi yangın yerine çevirdi. HDP ve PKK’lılar birçok ilde Atatürk heykellerini, Türk bayraklarını işyerlerini ve araçları ateşe verdi. Çatışmalarda 14 kişi hayatını kaybetti” (Hürriyet, 8 Ekim, s. 1 (başlık) “Gösterilerde 14 kişi hayatını kaybetti”)

“İŞİD’in Kobani’yi kuşatmasıyla başlayan olaylar doğuda turizmi vuruyor. TÜRSAB Başkanı Başaran Ulusoy, 5 milyon turist hedefi vardı. Bu, bölgeyi kalkındırarak. Bunu engellemeye çalışanlar var. ‘Dikkatli olmalıyız’ diye konuştu” (Hürriyet, 9 Ekim, s. 15)

“Kobane’de İŞİD’le yaşanan sokak savaşı, Kürdistan, Türkiye ve Avrupa’da halkı ayaklandırdı. Başta Amed olmak üzere Kürdistan’ın her sokağı, Batı’da ise başta İstanbul olmak üzere onlarca kent, direniş ateşiyle aydınlandı. Yüzbinler, polisi direnişle dağıtırken, Avrupa’da parlamentolar halkın işgali altında” (Özgür Gündem, 8 Ekim, s. 1 (başlık) “Direniş ateşi aydınlattı”)

“KCK Yürütme Konseyi Eşbaşkanlığı, Kobane’de Kürt halkına yönelik gerçekleştirilen soykırım ve katliamlara karşı Kuzey Kürdistan, Avrupa ve Türkiye kentlerinde halkın ortaya koyduğu direnişi selamladı. Açıklamada şunlar belirtildi: ‘ Tüm halkımız ve dostlarımız bilmelidir ki; Kobane’de halkımıza karşı geliştirilen bu katliam ve soykırım saldırısı, AKP’nin yeni savaş konseptidir. Türk Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan’ın ‘Kobane düşecek’ sözleri İŞİD ile AKP ittifakının resmi ilanidir” (Özgür Gündem, 9 Ekim, s. 9 (başlık) “Milyonlar AKP ve İŞİD’e karşı ayakta: zafere kadar serhildan”)

Bölgesel uyumda yer alan referansal ilişkide haber metninde verilen bir kavramın ardından gelen cümlelerde açıklanmasıdır. Bu ilişkiye örnek oluşturacak tek haber metni Sabah gazetesindedir.

“5. Kol Planı Nedir” savaşı kazanmak için casusluk, sabotaj ya da terör eylemleriyle (manevi yıkıcı çalışmalar) devleti müdahaleye uygun hale getirmek” (Sabah, 10 Ekim, s. 20 (başlık) “5. kol planı devrede”)

3.2.2.3 Kelime Seçimleri

Haber metinleri incelenirken kelime seçimleri büyük öneme sahiptir. Çünkü kelime seçimleri haber metinlerinde ideoloji ve söylemin kendisini hissettirdiği en önemli unsurlardan biridir. Çünkü kullanılan kelimeler gazetelerin örnek olaydaki yönlerini açığa çıkarırlar. Üç gazetenin de kelime seçimleri incelendiğinde, Sabah ve Hürriyet gazeteleri

genellikle olaylarda yer alan eylemcilere ve eylemlere dönük ifadeleri ve siyasi liderlerin görüşlerinde kullandıkları olumsuz ve eleştirel kelime seçimleri ile ön plana çıkmışlardır. Özgür Gündem gazetesinde ise, eylemcilere ve eylemlere yönelik olumlu tavrı ile eylemler karşısında bulunan kolluk güçleri ve siyasi görüşlere yönelik olumsuz kelime seçimleri belirgin haldedir.

Sabah gazetesi, eylemlere yönelik ifadelerinde, barışı hedef alan, amacı barışı dinamitlemek, vandalizm, gizli eller, yabancı provokasyon, kaos lobisi, örgütlü suç gibi kelimeler kullanarak şiddet eylemlerini ağır bir dille eleştirmiştir. Sabah'ın eylemcilere yönelik ifadelerinde ise, vandallar, yabancı provokatör, militan, yağmacı, eşkıya gibi kelimeler kullanılmıştır. Ak Parti hükümeti yanlısı bir politika izleyen Sabah'ın eylemciler için kullanılan aşırı eleştiri içeren kelimeler dikkat çekmiştir.

Hürriyet gazetesi, yaşanan eylemler için, barışa tehdit, provokasyon, gösteri, şiddetseverlik, sokaktaki çatışma gibi ifadeler kullanmıştır. Eylemcilere dönük ifadelerinde ise, soytarı, gösterici, provokatör, terör yardakçıları, PKK yandaşları, şiddetseverler gibi kelimeleri tercih etmiştir. Ayrıca eylemler esnasında ve sonrasında bölgenin savaş alanına ve yangın yerine döndüğünü belirtmiştir. Hürriyet gazetesi eylemcilere yönelik ifadelerinde olaylara sebep olanların terör suçu işledikleri yönündeki nitelermeleriyle olaylar karşıtı, devletçi bir tutum izlemiştir.

Özgür Gündem gazetesinde eylemlere ilişkin ifadeler gazetenin etnik Kürt milliyetçiliği yönünü ortaya koymaktadır. Olayların yaşandığı şehirlerin Kürtçe isimlerle sunulması, Güneydoğu Anadolu Bölgesi için “Kürdistan” ifadesini kullanması desteklediği etnik kimliğin olumlu anlamda ön plana çıkarılması, dolayısıyla büyük bir çoğunluğu Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde geçen olayların destekçisi olduğunu kanıtlar niteliktedir. Özgür Gündem, eylemlere yönelik ifadelerinde Kürtçe bir kelime olup direniş anlamına gelen “serhildan” sözcüğünün yanı sıra, direniş, halk ayaklanması gibi kelimelerle eylemleri yücelterek, kutsal bir önem atfetmiştir. Özgür Gündem, olaylara müdahale eden polisler içinse, IŞİD'çi, faşist gibi olumsuz ifadeler kullanmıştır. Özgür Gündem, eylemcilerin yaptıkları eylemlerde, “başardı”, “engeli aştı” gibi yücelten kelimeleri kullanmıştır. Olaylarda açıklama yapan Cumhurbaşkanı Erdoğan için, “Türk cumhurbaşkanı” ifadesini kullanması, bir ötekileştirmeyi, Kürt toplumunu soyutlamayı, başka bir ülke cumhurbaşkanından söz etme edasını göstermektedir.

3.2.2.4 Haberin Retoriği

Haberin retorik unsuru haber metninin okuyucu üzerinde bir ikna ve inandırıcılık uyandırma çabasıdır. Bu ikna ve inandırıcılığı artırmak için haberde sayısal verilere, istatistiklere, fotoğraflara, çeşitli kurum ve kişilerin görüşlerine ve desteklerine yer verilir. Üç gazetenin haber retoriği adına sunduğu sayısal veriler oldukça ön plandadır. Bunun dışında haber fotoğrafları her gazetenin haber metnini destekler nitelikte sunduğu açıktır. Örnek olay üzerinden siyasi kişi ve kurumların sanat ve iş dünyasının görüşlerine yer verilerek haberin inandırıcılığının artırılmaya çalışıldığı görülmektedir.

Sabah gazetesi, haberlerinde eylemlerde verilen zararın maddi ve manevi anlamdaki sayısal değerlerine yer vermesinin yanı sıra, iş, politika dünyasından eylemlerin olumsuz olarak sunulduğu demeçleri öne çıkarmıştır.

Hürriyet gazetesi, haberlerinde Sabah gazetesi gibi eylemlerin zararının her anlamdaki sayısal karşılıklarını sayfalarına taşımıştır. Hürriyet gazetesi Sabah gazetesinden ayrı olarak, bütün muhalif parti liderlerinin görüşlerine yer vermiştir.

Özgür Gündem gazetesi, haberlerinde eylemlerin olumlu anlamdaki büyüklüğünü göstermek adına olayların yayıldığı bölgeler hakkındaki veriler ve eylemcilerin sayılarına ilişkin bilgiler vermiştir. Eylemcilere müdahale eden polislerin, eylemlerde yaşanan maddi ve manevi zarardaki sorumluluklarına, istatistiki bilgiler ışığında yer verilmiştir. Bunun dışında Özgür Gündem, KCK, PKK ve PYD terör örgütü mensuplarının görüşleri ile sanat ve akademi dünyasından eylemleri destekleyen şahısların yorumlarını okuyucularına aktarmıştır. Haberin retoriğine ilişkin haber örnekleri şu şekildedir:

“Vandallar, Diyarbakır, Van, İstanbul, Mardin ve Siirt'te sokakları savaş alanına çevirdi. Yüzlerce araç ve işyeri ateşe verilirken, birçok banka ATM'si ile sayısız işyerinin camları kırıldı. Cadde ve sokak aralarına kurulan barikatlar, yerinden sökülen trafik ışıkları ve MOBESE direkleri milyonlarca liralık zarara yol açtı. Diyarbakır'da okullar 13 Ekim'e kadar tatil edildi. Olayların acı bilançosu ise 23 ölü, onlarca yaralı” (Sabah, 9 Ekim, s. 1 (başlık) “Zarar çok büyük”).

“Başbakan Davutoğlu, yurdu yangın yerine çevirmeye çalışanlara seslendi: Yaşananlar kimsenin yanına kâr kalmayacak, tek tek hesabı sorulacak” (Sabah, 9 Ekim, s. 18 (başlık) “Provokasyonlar vandalizm ve örgütlü suçlara dönüştü”).

“TBMM Başkanı Cemil Çiçek: "Başta bölücü terör örgütü PKK olmak üzere, her türlü terör örgütünün provokasyonlarından geçmişte de çok büyük acılar çektiğimizi unutmamalıyız. Yaşadığımız tecrübelerden dolayı, bu konuda siyasetçiler başta olmak

üzere, herkesi daha soğukkanlı ve sağduyulu davranmaya davet ediyorum. Mala ve cana zarar verilmesi kabul edilemez”

“Başbakan Yardımcısı Ali Babacan: "Herkes istikrar ve huzura sahip çıkacak. Ülke olarak kendi istikrar ve huzurumuza ne kadar sahip olursak bundan hepimiz o kadar çok istifade edeceğiz” Başbakan Yardımcısı Numan Kurtulmuş: "Türkiye'nin dışında olan bir gelişmeyi bahane ederek, hiç kimsenin Türkiye'deki barış ve istikrar ortamını bozmaya hakkı yok” (Sabah, 9 Ekim, s. 16 (başlık) “Siyasetçilerden sağduyu çağrısı”).

“Kobani'deki IŞİD saldırılarını protesto bahanesiyle doğu illerinde mağazaları yakıp yağmalayan kaos lobisi ekonomiye de darbe vurdu. Mağazaların ciroları yüzde 15 düşerken, turizmde iptal edilen turların yarattığı zarar 10 milyon lirayı buldu” (Sabah, 10 Ekim, s. 8 (başlık) “Vandalizmin faturası”).

“IŞİD’in kuşattığı, düşmek üzere olan Kürt kenti Kobaniye destek olunmasını isteyen HDP ve PKK’lılar Türkiye’nin dört bir yanında şiddet eylemlerine yöneldi. Güneydoğu’da 6 şehirdeki 22 ilçede sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Olaylarda 14 kişi öldü. Gerilim yüksek” (Hürriyet, 8 Ekim, s. 1 (başlık) “Barışa tehdit”).

“Kobani’ye yönelik IŞİD saldırılarının protesto edildiği eylemlerde kan aktı. Türkiye savaş alanına döndü. Diyarbakır’da 8 Mardin’de 2 Siirt’te 2 Batman’da 1 kişi, gruplar arasında çıkan çatışmalarda öldü. Muş’ta da bir kişi başına isabet eden gaz fişegiyle hayatını kaybetti” (Hürriyet, 8 Ekim, s. 14 (başlık) ‘Ağır bilanço’”).

“CHP Genel Başkanı Kılıçdaroğlu Manisa Salihli’deki miting için geldiği İzmir Adnan Menderes Havalimanı’nda, Bayrağına saygı duymayan insan bu topraklarda yaşamamalıdır. Bayrak ve Atatürk bu toprakların ortak değeridir. Saygı duymak zorundayız” dedi. Vatandaşlara sağduyu, hükümete ise “kan ve öfke dilini” kullanmaktan vazgeçme çağrısı yapan Kılıçdaroğlu şunları söyledi: “Öteden beri sağduyu çağrısı yapıyorum, mutlaka ve mutlaka vatandaşlarımız sağduyulu davranmalı. Ancak burada bir şey daha var, açık yüreklilikle söyleyeyim: 12 yıldır ülkeyi kim yönetiyor? Kim yönetiyorsa, bütün vatandaşlarımız bunun üzerinde düşünmeli. Düne kadar huzurdan, demokrasiden söz edenler bugün şiddet karşısında ‘Şiddet misliyle cevap alacak’ noktasına geldiler. Devletin akılla, sağduyu ile yönetileceğini herkesin bilmesi lazım. Hırs, kin ve öfke ile devlet yönetilmez” (Hürriyet, 9 Ekim, s. 19 (başlık) “Bayrak yakan bu ülkede yaşamasin”).

“HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş, IŞİD barbarlığını protesto etmek için sokağa çıkanlardan şiddetten, mala mülke zarar vermekten uzak durmalarını istedi ve

“Bayrak ve Atatürk büstlerine, okullara saldırıları kınıyoruz. Provokasyon olduğuna inanıyoruz” dedi (Hürriyet, 9 Ekim, s. 19 (başlık) “Kınıyoruz”).

“MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, yazılı bir açıklama yaparak, milliyetçi-ülkücü hareket”in sokaktaki çatışma ortamından uzak kalacağını belirtti” (Hürriyet, 10 Ekim, s.18 (başlık) “Şiddetseverlere koz vermeyeceğiz”).

“Cumhurbaşkanı Erdoğan Kobani’de yaşananları iç siyaset malzemesi yapmak isteyenlere tepki gösterdi. Erdoğan, Kürt kardeşlerimizin yaşadığı şehirlere yapılan saldırıyı endişeyle takip ediyoruz. Ne yazık ki Kobaniyle ilgili konuşanlar hem tezkereye onay vermiyor hem de Kobaniyi siyaset malzemesi haline getiriyorlar” (Hürriyet, 8 Ekim, s. 12, (başlık) “Kobaniyle şantaj yapıyorlar”).

“Başbakan Ahmet Davutoğlu, HDP’yi eleştirerek, son derece antidemokratik ve halkın canına malına kastederek çağrı yapması demokrasiye aykırıdır” dedi. Davutoğlu dün toplanan Güvenlik zirvesinden sonra yaptığı açıklamada şöyle konuştu: ‘Türkmenler katledilirken susanların şimdi çağrı yapması düşündürücüdür. Sanki Kobane olayları yeni başlamış ve Türkiye sessiz kalmış gibi Türkiye’yi itham etmek doğru değildir. Kobani’deki Kürtleri savunmak için Türkiye’deki Kürtlere zulüm etmek hangi mantığa sığar” (Hürriyet, 9 Ekim, s. 1 (başlık) “Sokağa çağrı kabul edilemez”).

“Avrupa’nın birçok merkezinde IŞİD’in Kobane’ye yönelik saldırıları binlerce kişinin katıldığı eylem ve etkinliklerle protesto edildi” (Özgür Gündem, 7 Ekim, s. 7 (başlık) “Direniş yükseltilmeli”).

“Tüm insanlığın lanetlediği IŞİD çetelerinin Kobane’de olası bir katliamın önüne geçmek için mücadele eden yüzbinlerce Kürt’ün onur direnişini sindiremeyen IŞİD destekçileri, AKP polisi ve Hizbul- kontra çeteleri 11 Kürt’ü katletti. Olaylarda yüzlerce Kürt de polisin attığı gaz bombaları ve plastik mermiler ile Hizbul-kontranın açtığı ateş sonucu yaralandı” (Özgür Gündem, 9 Ekim, s. 8 (başlık) “Hizbul-kontra devrede 11 yurttaş katledildi”).

“Aralarında Noam Chomsky, Murathan Mungan, Ahmet Ümit, Fatih Akın, Onur Ünlü, Mert Fırat, Ezel Akay, Yekta Kopan gibi isimlerin bulunduğu aydınlar Kobani için yardım koridoru açması amacıyla imza kampanyası başlattı” (Özgür Gündem, 10 Ekim, s. 5 (başlık) “Aydınlar: Koridor derhal açılmalı”).

KCK, IŞİD barbarlarının yarattığı vahşete karşı, “Kuzey halkımız, IŞİD çetelerine, uzantılarına ve destekçilerine hiçbir yerde yaşam şansı tanımamalıdır. Milyonlar sokaklara

akmalı, sınır insan seline dönüşmelidir. Tüm sokaklar Kobane olmalıdır çağrısı yaptı” (Özgür Gündem, 8 Ekim, s. 8 (başlık) “Tüm sokaklar Kobane olmalı”).

SONUÇ

Bu çalışmada, 6-7 Ekim Olaylarının Türk yazılı basınına sunumu incelenmiştir. İncelemede Sabah, Hürriyet ve Özgür Gündem gazetelerinin 7 – 8 – 9 – 10 Ekim tarihlerindeki sayılarında yer alan 6-7 Ekim Olaylarına ilişkin haberler Van Dijk'ın Eleştirel Söylem Analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Haberlerde her gazete için, yer alan kelime seçimleri, cümle yapıları, başlıklar, haber girişleri vs. farklılık göstermektedir.

Eleştirel söylem analizinin neticesinde gazetelerin durumu kendi açılarından tanımladıkları, ideolojik tavırların, haber iletim sürecine etki ettiği saptanmıştır. Çalışma sonunda haber iletim sürecinde ideolojik bir aktarım olduğu ve yaşanan gerçekliklerin yayın kuruluşları tarafından farklı şekillerde tanımlandığı görülmüştür. Çalışmanın kuramsal kısmında değinilen marksist paradigmanın ideoloji tanımı, medya ile ilişkisi üzerine yapılan değerlendirmelerin analiz kısmı sonuçlarıyla paralellik gösterdiği görülmüştür. Marksist yaklaşımda yer alan, Marx'ın maddi gücün zihinsel süreçleri kontrol etmesi düşüncesi medyada egemen ideolojinin hakim olduğu düşüncesinin bir tecellisidir. Althusser ve Gramsci'nin medya ile ideoloji ilişkisini aktardığı "Devletin İdeolojik Aygıtları, Hegemonya" kavramları çalışmada analiz edilen medya metinleri ile ideoloji arasındaki ilişkiyi doğrular niteliktedir. Çalışmanın ideolojik anlamdaki dayanak noktası olan Kültürel Çalışmalar Okulu'nun ideoloji üzerine verdiği değer ve haber metinleriyle hegemonya ve ideolojinin nasıl kurulup yeniden üretildiğinin araştırılması çalışmanın analiz kısmındaki haber ideoloji ilişkisinin açığa çıkarılmasında önemli bir teorik zemini oluşturmuştur. Özellikle Hall'un ideolojinin toplumda yayılmasında haber metinlerinin rolünü ön plana çıkararak, kodlama ve kodaçımı kavramlarıyla metin-okuyucu üzerindeki ilişkiyi açıklama biçimi de çalışmanın analiz kısmı ile örtüşmektedir. Turner'ın da belirttiği gibi Kültürel Çalışmalar Okulu inceleme alanlarından birisi, kitle iletişim araçlarının metinsel çözümleme ve bunların hegemonya ile ideolojiyi yeniden üretmeye yönelik işleyiş şekilleri olması da uygulama bölümünde incelenen haber metinleri ve sonuçlarıyla bağdaşmaktadır.

Gazetelerin olaylara ilişkin tavırlara bakıldığında, Sabah gazetesi, iktidar yanlısı bir tavır sergileyerek, yaşanan olayları bir vandalizm olarak değerlendirerek, olayların amacının Kobani'ye yardım olmadığını, Türkiye'de bir kaos oluşturulmak için provokasyon yapıldığını belirtmiştir. Bu provokasyonu da belgelemek adına olaylara sebep

olan eylemcilerin olay anındaki şiddet içeren fotoğraflara, eylemlerde yaralanmış vatandaşlara, zarar görmüş bina, araçların görüntülerini sayfalarına taşıyarak haber metinlerini destekleyen görsel unsurlar kullanmışlardır. Bu tür bir yayın politikası ile bağdaşan kaynaklara da yer vermiştir. Özellikle iktidar kanadından Cumhurbaşkanı, Recep Tayyip Erdoğan, Başbakan Davutoğlu, İçişleri Bakanı Efkan Ala'nın görüşlerine yer vermiştir.

Hürriyet gazetesi ise, haberlerinde olayların karşısında bir tutum sergilemiştir. Bu karşıt tavırda Türkiye'de devam eden "Çözüm Süreci"nin sekteye uğrayacağı vurgusunu yapmıştır. Bu çözüm sürecinin dışında, yaşanan olaylarda verilen can ve mal kayıplarının istatistiksel verileri bildirilerek ülke ekonomisine olan zararı sayfalara aktarılmıştır. Olaylarda kullanılan kaynaklarda, Hürriyet gazetesi, Sabah gazetesi gibi sadece hükümet kanadından kaynaklara yer vermemiş, CHP, MHP ve HDP'den de görüşlere de yer verilmiştir. Bu anlamda Hürriyet gazetesinin daha geniş bir kaynak ve görüş ağı kullandığını söyleyebiliriz.

Özgür Gündem gazetesi haberlerinde olaylar lehinde, olaylara yandaş bir politika izlemiştir. Özgür Gündem haberlerinde, olayların şiddet boyutunu bir yana bırakarak, olayları bir direniş olarak değerlendirmiştir. Özgür Gündem haberlerinde, direniş anlamını ifade eden "serhildan" kelimesini oldukça fazla kullanmıştır. Olayların yaşandığı Güneydoğu Anadolu Bölgesi için "Kürdistan" ifadesi telaffuz edilmiş, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan şehirlerin isimleri Kürtçedeki karşılıkları ile okuyucuya aktarılmıştır. Bu durum gazetenin Kürt milliyetçisi bir anlayışla hareket ettiğini ve eylemleri sahiplendiğini göstermektedir. Haberlerde kullanılan görsel materyaller de haber metinlerini destekler niteliktedir. Haberlerde bulunan fotoğraflar genellikle ateşe verilen araçlar ve binalardır. Ancak, yapılan vurgu direniş vurgusu olduğu için eylemciler şiddet olaylarında yanan ateşin bir tarafında oldukça kalabalık, onları kontrol altına almaya çalışan asker ve polisler sayı bakımından az, güçsüz gösterilmektedir. Yakılan araç ve binaların bulunduğu bölgede eylemciler bir zafer pozu edasındaki duruşları fotoğraflara yansıtmıştır. Özgür Gündem gazetesi kullandığı kaynaklarda da diğer iki gazeteden farklılık gösterir. Genellikle, PKK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan, örgütün yürütme kurulu üyesi Murat Karayılan, PYD terör örgütü lideri Eşbaşkanı Salih Müslim, Kobani Kantonu Başkanı Enwer Müslim gibi isimlerin görüşlerini dile getirmesi olaylar karşısında durduğu olumlu ve sempatican tarafı açıkça belli etmektedir.

Gazetelerin bu haber unsurlarındaki farklılıkları tamamen ideolojik bir şekilde işlemektedir. Çünkü her gazete destek gördüğü kanadın görüşünü benimsemiştir. Yaşanan olaylarda meydana gelen sonuçlar tek bir anlamı ifade ederken bu gazetelerde farklı şekillerde vücut bulmuştur. Bu durum da gazetelerin kendi yayın politikaları, dolayısıyla ideolojileri ile haberleri oluşturdukları anlamı ortaya çıkmaktadır. Bu saptamalarla birlikte, çalışmanın “Gazetelerin kendilerine ait bir ideolojik görüşü vardır ve gazetelerin yayımladıkları haberlerin içeriği ideolojilerine göre yön değiştirir” varsayımının doğruluğu kanıtlanmıştır.

Yukarıda sözü edildiği gibi, gazetelerin olaylar karşısında kullandıkları söylemler onların taraflarını belli etmektedir. Bu anlamda bu üç gazete de kendi ideolojilerine göre farklı söylemler dile getirerek toplumda var olan o söylemleri yeniden üreterek, pekiştirmekte ve meşrulaştırmaktadır. Haberlerde çizilen çerçeve okuyucuları belirli bir yorum etrafında toplayarak alternatif girişimleri engeller. 6-7 Ekim Olaylarında da gazeteler olayları belirli bir çerçevede sunarak okuyuculara aktarmıştır. Gazetelerin olaylara karşı bu yaklaşımı da çalışmanın, “Gazeteler yayımladıkları haberlerle destekledikleri ideoloji ve söylemleri pekiştirmekte ve yeniden üretmektedirler. 6-7 Ekim Olaylarında gazeteler söylemleri ile eylemlerin neresinde durduklarını belli etmiş ve o yönde söylemler üretmişlerdir” varsayımının doğruluğunu ortaya koymaktadır.

Olayları, kendi ideolojilerine göre yorumlayan gazeteler, olayların ne yönde gelişim göstereceğine de belirlemiştir. Olaylara bir sempati ile yaklaşarak şiddeti göz ardı etmek, olayları yüceleştirmek, eylemlerin ve şiddetin daha da artmasına sebep olmuş ve can ve mal kaybının artması sonucunu doğurmuştur.

KAYNAKÇA

- Adorno, T. W. (2007). *Kültür Endüstrisi ve Kültür Yönetimi*. (çev. N. Ülner, M. Tüzel ve E. Gen), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Aka, A. (2009). Gramsci ve Hegemonik Okul. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21): 329 - 338.
- Althusser, L. (2014). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*. (çev. A. Tümertekin), İthaki Yayınları, İstanbul.
- Alver, F. (2011). *Gazetecilik Bilimi ve Kuramları*. Kalkedon Yayınları, İstanbul.
- Arsan, E. (2005). Haber ve Habercilik. S. Alankuş (ed.). *Gazetecilik ve Habercilik*. IPS İletişim Vakfı Yayınları, İstanbul, s.137-151.
- Aslan, K. (2002). *Haberin Yol Haritası*. Anahtar Kitaplar Yayınevi. İstanbul.
- Aslan, K. (2004). *Haber Nasıl Okunur: Haberde İdeoloji, Söylem*. Anahtar Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- Aşkın, A. C. (2015). *Küresel ve Yerel Dezenformasyon*. Epos Yayınları, Ankara.
- Atabek, Ü. (2007). Söylem Çözümlemesi. Ü. Atabek, G. Ş. Atabek (ed.) *Medya metinlerini çözümlmek : içerik, göstergibilim ve söylem çözümleme yöntemleri*. Siyasal Kitabevi, Ankara, s.151 – 162.
- Balıkçı, M. (2014). *Haber Söylemi Bağlamında Türk Basınında Toplumsal Olayların Sunumu: Taksim Gezi Parkı Haberlerinin Nitel ve Nicel Analizi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Barthes, R. (1983). *Element of Semiology*. (Fransızcadan çev. A. Lavers ve C. Smith), Hill and Wang Yayınları, New York.
- Baştürk Akca, E. (2009). İdeoloji, Dil, Söylem ve Anlam İlişkisi: Medyada Anlamın Toplumsal İnşası. İ. Parlak (ed.). *Medyada Gerçekliğin İnşası: Türk Medya Söylemine Eleştirel Bir Bakış*. Çizgi Kitabevi, Konya, s. 77 - 106.
- Baudrillard, J. (2008). *Tüketim Toplumu*. (Çev. H. Deliceçaylı ve F. Keskin), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Benjamin, W. (2002). *Pasajlar*. (Çev. A. Cemal), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Bennett, L. (2000). *Politik İllüzyon ve Medya*. (çev. S. Say), Nehir Yayınları, İstanbul.
- Chomsky, N. (2012). *Medya Gerçeği*. (çev. A. Yılmaz ve O. Akınhay), Everest Yayınları, İstanbul.

- Chomsky, N. ve Herman, E. (2012). *Rızanın İmalatı: Kitle Medyasının Ekonomi Politikası*. (çev. E. Abadoğlu), Bgst Yayınları, İstanbul.
- Coward, R. ve Ellis, J. M. (1985). *Dil ve Maddecilik*. (çev. E. Tarım), İletişim Yayınları, İstanbul.
- Curran, J. (1999). Kitle İletişimi Araştırmasında Yeni Revizyonizm: Bir Yeniden Değerlendirme Çabası. M. Küçük (ed.). *Medya, İktidar, İdeoloji*. Ark Yayınları, Ankara, s. 397 - 436.
- Çoban, B. (2011). Deliliğin Tutsaklığında Bir Dahi (Louis Althusser). B. Çoban (ed.). *Kadife Karanlık II Ayna Şövalyeleri*. Su Yayınevi, İstanbul, s. 89 - 116.
- Çoban, B. (2015). Söylem, İdeoloji ve Eylem: İktidar ve Muhalefet Arasındaki Mücadeleyi Çözümleme Denemesi. B. Çoban, Z. Özarslan (ed.). *Söylem ve İdeoloji*. Su Yayınları, İstanbul, s. 199 - 234.
- Çoban, S. (2013). *Hegemonya Aracı ve İdeolojik Aygıt Olarak Medya*. Parşömen Yayınları, İstanbul.
- Çoban, S. (2014). İktidarın Medyası. S. Çoban, E. Arsan (ed.). *Medya ve İktidar: Hegemonya, Statüko, Direniş*. Evrensel Kültür Kitaplığı, İstanbul, s. 27 - 53.
- Çomak, N. ve İnceoğlu, Y. (2009). *Metin Çözümlemeleri*. Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Dağtaş, B. (1999). İngiliz Kültürel Çalışmaları'nda İdeoloji. *Kurgu Dergisi*, (16): 335 - 357.
- Değer, A. (2013). *Doğu-Batı Ekseninde Türkiye: Arap Baharı'nın Köşe Yazılarında Söylemsel Konumlandırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Devran, Y. (2010). *Haber, Söylem, İdeoloji*. Başlık Yayınları, İstanbul.
- Dursun, Ç. (2004). Haberde Gerçekliğin İnşa Edilmesi Ne Demektir? Ç. Dursun (ed.). *Haber, Hakikat ve İktidar İlişkisi*. Elips Kitap, Ankara, s. 37 - 67.
- Dursun, Ç. (2005). Haber ve Habercilik/Gazetecilik Üzerine Düşünmek. S. Alankuş (Ed.). *Gazetecilik ve Habercilik*. IPS İletişim Vakfı Yayınları, İstanbul, s.69-90.
- Dursun, Ç. (2013). *İletişim Kuram Kritik*. İmge Kitabevi, Ankara.
- Eagleton, T. (2011). *İdeoloji*. (çev. M. Özcan), Ayrıntı Yayınevi, İstanbul.
- Erdoğan İ. ve Alemdar, K. (2002). *Öteki Kuram: Kitle İletişimine Yaklaşımların Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirmesi*. Erk Yayınları, Ankara.
- Ertan Keskin, Z. (2004). Türkiye'de Haber İncelemelerinde Van Dijk Yöntemi. Ç. Dursun (ed.). *Haber, Hakikat ve İktidar İlişkisi*. Elips Kitap, Ankara, s. 391- 407.

- Evre, B. (2009). Söylem Analizine Yönelik Farklı Yaklaşımlar: Bir Sınıflandırma Girişimi. İ. Parlak (ed.). *Medyada Gerçekliğin İnşası: Türk Medya Söylemine Eleştirel Bir Bakış*. Çizgi Kitabevi, Konya, s. 107 - 152.
- Fairclough, N. (2015). Dil ve İdeoloji. B. Çoban ve Z. Özarslan (ed.). *Söylem ve İdeoloji*. Su Yayınları, İstanbul, s. 121 - 136.
- Fairclough, N. ve Graham, P. (2015). Eleştirel Söylem Çözümlemecisi Olarak Marx: Eleştirel Yöntemin Yaratılışı ve Küresel Sermayenin Eleştirisi İle Bağlantısı. B. Çoban, Z. Özarslan (ed.). *Söylem ve İdeoloji*. Su Yayınları, İstanbul, s. 147 - 198.
- Fiske, J. (2003). *İletişim Çalışmalarına Giriş*. (çev. S. İrvan), Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Girgin, A. (2005). *Haber Yazmak*. Der Yayınları, İstanbul.
- Girgin, A. (2000). Haber. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, (10): 85- 96.
- Golding, P. ve Murdock, G. (2014). Kültür, İletişim ve Ekonomi Politik. S. İrvan (ed.). *Medya, Kültür, Siyaset*. Pharmakon Yayınları, Ankara.
- Güngör, N. (2013). *İletişim: Kuramlar ve Yaklaşımlar*. Siyasal Kitabevi, Ankara.
- Hall, S. (1999a). İdeolojinin Yeniden Keşfi: Medya Çalışmalarında Baskı Altında Tutulanın Geri Dönüşü. M. Küçük (ed.). *Medya, İktidar, İdeoloji*. Ark Yayınları, Ankara, s. 77 - 126.
- Hall, S. (1999b). Kültür, Medya ve İdeolojik Etki. M. Küçük (ed.). *Medya, İktidar, İdeoloji*. Ark Yayınları, Ankara, s. 199 - 244.
- Hall, S. (2003). Kodlama, Kodaçımı. B. Çoban ve Z. Özarslan (ed.). *Söylem ve İdeoloji*. Su Yayınları, Ankara, s. 309-327.
- Hall, S. (2005). Haber Fotoğraflarının Belirleyici Özellikleri. (çev. A. M. Bayraktaroğlu), *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* (21): 245-261.
- Hall, S. (2008). Kültürel Çalışmalar ve Teorik Mirası. S. Çelenk (ed.). *İletişim Çalışmalarında Kırılmalar ve Uzlaşmalar*. De ki Yayınları, Ankara, s. 85-115
- Hall, S. (2010). Anlamlandırma, Temsil, İdeoloji: Althusser ve Post-Yapısalcı Tartışmalar. E. Mutlu (ed.). *Kitle İletişim Kuramları*. Ütopya Yayınları, Ankara, s. 359-394.
- Hall, S. (2014a). İdeoloji ve İletişim Kuramı. S. İrvan (ed.). *Medya, Kültür, Siyaset*. Pharmakon Yayınları, Ankara.
- Hall, S. (2014b). Yerel ve Küresel: Küreselleşme ve Etniklik. (çev. H. Tuncel), *Mülkiye Dergisi* 38(2), s.133 – 150.

- Horkheimer, M. ve Adorno, Theodor W. (1995). *Aydınlanmanın Diyalektiği*. (çev. O. Özügül), Kabalcı Yayınevi, İstanbul.
- Horkheimer, M. (2005). *Geleneksel ve Eleştirel Kuram*. (çev. M. Tüzel), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Ives, P. (2011). *Gramsci'de Dil ve Hegemonya*. (çev. E. Ekici), Kalkedon Yayınları, İstanbul.
- Ilgın, L. (2003). Mitoloji, Din, İdeoloji. B. Çoban ve Z. Özarslan (ed.). *Söylem ve İdeoloji*. Su Yayınları, Ankara, s.285-298
- İnal, A. (1996). *Haberi Okumak*. Temuçin Yayınları, İstanbul.
- Karaduman, S. (2009). *Televizyon Haberlerinde Egemen İdeoloji ve Farklı Kimliklerin Temsili*. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Kazancı, M. (2002). Althusser, İdeoloji ve İletişimin Dayanılmaz Ağırlığı. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 57(1): 55 - 87.
- Kellner, D. (2010). Kültür Endüstrileri. E. Mutlu (ed.). *Kitle İletişim Kuramları*. Ütopya Yayınevi, Ankara, s. 233- 239.
- Lukacs, G. (1998). *Tarih ve Sınıf Bilinci*. (çev. Y. Öner), Belge Yayınları, İstanbul.
- Marcuse, H. (1997). *Tek Boyutlu İnsan*. (çev. A. Yardımlı), İdea Yayınevi, İstanbul.
- Marcuse, H. (2007). *One Dimensional Man*. Routledge Yayınları, Norfolk.
- Mardin, Ş. (1997). *İdeoloji*. İletişim Yayınları, İstanbul.
- Marx, K. ve Engels, F. (2013). *Alman İdeolojisi (Feuerbach)*. (çev. S. Belli), Sol Yayınları, Ankara.
- Mora, N. (2011). *Medya Çalışmaları Medya Pedagojisi ve Küresel İletişim*. Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Mutlu, E. (1998). *İletişim Sözlüğü*. Bilim ve Sanat Yayınları. Ankara.
- Mutlu, E. (2005). *Globalleşme, Popüler Kültür ve Medya*. Ütopya Yayınevi, Ankara.
- Öksüz, O. (2008). *Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne Üyelik Sürecinde Resmi Söylem Karşısında Sivil Toplum Söylemi: 1990 Sonrasına Eleştirel Bir Bakış*. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Özer, Ö. (2011). *Haber Söylem İdeoloji: Eleştirel Haber Çözümlemeleri*. Literatürk Yayınları, Konya.
- Poyraz, B. (2002). *Haber ve Haber Programlarında ideoloji ve Gerçeklik*. Ütopya Yayınevi, Ankara.
- Sancar, S. (2014). *İdeolojinin Seriüveni: Yanlış Bilinç ve Hegemonyadan Söyleme*. İmge

- Kitabevi, Ankara.
- Saussure, F. (1985). *Genel Dilbilim Dersleri*. (çev. B. Vardar), Birey ve Toplum Yayınları, Ankara.
- Schiller, H. (1993). *Zihin Yönlendirenler*. (çev. C. Cerit), Pınar Yayınları, İstanbul.
- Schlapp, H. (2000). *Gazeteciliğe Giriş*. (çev. I. Aygün), Konrad Adenauer Vakfı ve İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul.
- Serdar, A. (2001). Marksist Kültür Çalışmaları ve Edebiyat Eleştirisi Çerçevesinde Bakhtin ve Çevresi. *Praksis Dergisi*, (4): s. 218 - 241.
- Selçuk, A. ve Şeker, M. (2012). *Danıştay Saldırısı Haberlerinde Söylem ve İdeoloji*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Sholle, D. J. (1999). Eleştirel Çalışmalar: İdeoloji Teorisinden İktidar/Bilgiye. M. Küçük (ed.). *Medya, İktidar, İdeoloji*. Ark Yayınları, Ankara, s. 267 - 308.
- Smith, P. (2007). *Kültürel Kuram*. (çev. S. Güzelsarı ve İ. Gündoğdu), Babil Yayınları, İstanbul.
- Sözen, E. (1999). *Söylem: Belirsizlik, Mücadele, Bilgi/Güç ve Refleksivite*. Paradigma Yayınları, İstanbul.
- Sucu, İ. (2012). Althusser'in Gözünden İdeoloji ve İdeolojinin Bir Taşıyıcısı Olarak Yeni Medya. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 7(3): 30 - 41.
- TDK. (1998). *Türkçe Sözlük*. 549. Sözlük Bilim ve Uygulama Kolu Türkçe Sözlükler Dizisi; 1, Ankara.
- Therborn, G. (2015). Frankfurt Okulu. H. E, Bağcı (ed.). *Frankfurt Okulu*. Doğubatı Yayınları, Ankara, s. 19-55.
- Tokgöz, O. (2012). *Temel Gazetecilik*. İmge Yayınevi, Ankara
- Turner, G. (2016). *İngiliz Kültürel Çalışmaları*. (çev. D. Özçetin ve B. Özçetin), Heretik Yayınları, Ankara.
- Tekinalp, Ş. ve Uzun, R. (2013). *İletişim Araştırmaları ve Kuramları*. Beta Yayıncılık, İstanbul.
- Ülkü, G. (2004). Söylem Çözümlemesinde Yöntem Sorunu ve Van Dijk Yöntemi. Ç. Dursun (ed.). *Haber, Hakikat ve İktidar İlişkisi*. Elips Kitap, Ankara, s. 371 - 391.
- Van Dijk, T. (1999). Söylemin Yapıları ve İktidarın Yapıları. M. Küçük (ed.). *Medya, İktidar, İdeoloji*. Ark Yayınları, Ankara, s. 331 - 398.
- Van Dijk, T. (2015). Söylem ve İdeoloji: Çok Alanlı Bir Yaklaşım. B. Çoban, Z. Özarslan (Ed.). *Söylem ve İdeoloji*. Su Yayınları, İstanbul, s. 15 - 100.

- Voloşinov, V. N. (2001). *Marksizm ve Dil Felsefesi*. (çev. M. Küçük), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Williams, R. (1990). *Marksizm ve Edebiyat*. (çev. E. Tarım), Adam Yayınları, İstanbul.
- Yağlı, S. (2009) Direne(meye)n Aktörlerin Galibiyetsiz Savaşımı: Gerçeklik ve Medya İnşası. İ. Parlak (ed.). *Medyada Gerçekliğin İnşası: Türk Medya Söylemine Eleştirel Bir Bakış*. Çizgi Kitabevi, Konya, s. 1 - 76.
- Yaylagül, L. (2010). *Kitle İletişim Kuramları: Egemen ve Eleştirel Yaklaşımlar*. Dipnot Yayınları, Ankara.
- Zipes, J. (2010). Frankfurt Okulu ve Kültür Eleştirisi. E. Mutlu (ed.). *Kitle İletişim Kuramları*. Ütopya Yayınevi, Ankara, s. 227- 232.

EK 1 – SABAH GAZETESİ 7 EKİM 2014 SAYISI

BASKETBOLDA TÜRKİYE KUPASI HEYECANI
15 SAKALIN BİR BASKETBOLU...
16:30...
17:00...
17:30...
18:00...
18:30...
19:00...
19:30...
20:00...

TÜP BEBEK YURGUNU

BEBEK sahibi olmak isteyen çiftlerin başvurduğu ve bir dönemisi 9 bin liraya bulan tüp bebek işlemi yeni bir rant alanı yarattı. Tüp bebek merkezleri, konularına hasta gönderen doktora yükü miktarında komisyon veriyor. **8'DE**

LADY GAGA'DAN ALTIN DÖVME

SİRADISI kıyafetleri ve yaşam tarzıyla adından sıkça söz ettiren ünlü şarkıcı Lady Gaga, vücuduna bir dövme daha ekledi. Gaga, konser için çıktığı Prag'da alnına yaptırdığı altın renkli dövmeyle ilgili olduğu oldu. Gaga'nın top şeklindeki hızmısı da dikkat çekiydi.

BAYRAM TÜRKİYE'NİN EN İYİ GAZE

SABAH

7 EKİM 2014 SALI

www.sabah.com.tr HAFTA İÇİ 75 KURUS

YÜZÜMÜN HAŞTANINA HERSİREYE BULASTI
Ölümcül ebola virüsü Avrupa'ya İspanya'dan girdi

ALZHEIMER'A DA ÜMİD OLACAK
Nobel Tıp Ödülü 'Beynin GPS sistemi' araştırmasına...

KAÇAK
BONZAI İLE SAVAS
ATV'NİN iddia ettiği dizisi 'Kaçak' yine heyecanlı dolu bir bölümle ekranda. Bu bölümde Serhat ve ekibi bonzai salgınına durdurmak için amansız bir mücadele veriyor.

AKTÖR DEPARDEU'DAN SAĞIRTIÇI İTİRAFLAR
'Gençliğimde mezar hirsizdim'

CENNET MAOYLE BİR LİRA DOLANDIRMIŞLARI
'Sahte Hızır'a 4 yıl hapis cezası'

ÖTELEFİTENİZ
TEKRAR BİR ARAYA GELME İSTEĞİNİ REDDEDİ
Eski sevgiliye kapı önünde ölüm pususu

ABDURRAHMAN ŞİMŞEKİN HABERİ 15'TE

Takıntılı siyaset
KANDİL'İN sözcüleri kaç kez barış sürecinin bittiğini iddia etti. Öcalan'ı etkisiz kılmak için, ellerinden geleni de yapmadı mı bunlar? 15'TE

PARALEL'İN KIRLI ARŞİVİ

ÖZEL HABER

Paralel Yapı'nın, işadamlarına şantaj amacıyla çekilen mahrem görüntüleri tuttuğu arşiv Adana'da ortaya çıktı

ADANA Emniyeti'ne ihbarında bulunan bir kişi, Gülen grubuna mensup bir polis olduğuna belirterek şunları yazdı: "Polis müdürleri, işadamları, kayyumcular, kentlinin ileri gelenleri yasa dışı dinlendi, adam adam izlendi."

"HİMMET İÇİN ŞANTAJ"
"ÖZEL hayatla ilgili bilgi ve görüntüler imha edilmeyip şantaj için saklandı. Bunlar kullanılarak örgüte yükü miktarında himmet toplandı." Bu ihbar üzerine harekete geçen yetkililer, Teknik Büro Amirliği'nde gizli arşiv buldu.

"3 MİLYON TL İSTEDELER"
ARŞİVDEKİ CD ve DVD'lerde 13'ünden yatacak görüntüleri ve özel yazgımlar çıktı. Görüntülerdeki işadamları şikâyetçi oldu. Tamer T., "Şantajla 3 milyon TL istedikler. Vermeyince hapse atılıyorlar. Sonra 450 bin TL verdim" dedi.

ABDURRAHMAN ŞİMŞEKİN HABERİ 15'TE

SINIRDA TANK DUVARI

Sokak savaşı yaşanan Kobani'nin karşısındaki tepelere tanklar konuşlandı

ORGANİZASYON AKAR SIFIR NOKTASINDA
KOBANI'YI 3 haftadır kuşatma altında tutan IŞİD önceki gece ilk kez kentin içine girdi ve bir binaya bayrak dikti. Kürt gruplar ise "Püskürtük" açıklaması yaptı. Sokak savaşına dönüştüren çatışmalardan siken mermi ve havan topu mermileri Suriç'in köylerine düşüyor. Dün Kara Kuvvetleri Komutanı Org. Hulusi Akar sifir noktasındaki birliklerde inceleme yaptı, sınıra yeni tanklar konuşlandı. 12-18'DE

DAVUTDOĞLU, ÇIN'YE KONUŞTU:
Suriye'de şeytanla karşı şeytanla işbirliği olmaz

PARTİ YÖNETİMİ BAĞCERA ARAŞTIRILDI:
HDP, 'Kobani için sokağa çıkın' çağırısı yaptı

Üniversiteli kızların tercihi tamircilik oldu
MUĞLA'DA oto tamircisi babalarının yardım etmek için sık sık tamirhaneye gelen iki kız kardeş önce çırak sonra kalfa ve usta oldu. Üniversitoyu bitirmelerine rağmen baba işini bırakmayan Cemile ve Fadime İbrik, "Mesleğimizi çok seviyoruz" diyor. **6'DA**

Öcalan'ın ablası Adana'da vefat etti

ABDULLAH Öcalan'ın ablası Havva Koser (73) tedavi gördüğü Özel Adana Hastanesi'nde hayatını kaybetti. Koser'in merdece toprağa verileceğine çocukları karar verecek. 16'DA

Akdeniz'i kanıyla 15 ayda geçtiler

CEBELİTARİK'TAN kanıyla yola çıkan okyanus bilimciler, 15 aylık yolculuğundan İstanbul Boğuzu'na ulaştı. Tüm Akdeniz'in altını dileyen ekip, balinalar ve katil yosunlarla ilgili önemli bilgiler topladı. **8'TE**

Hac kotasına Görmez'den tepki

SARAYIYI TOPIKLARDA

Ortak akıl
SÜPER Lig'de tekâmül olan Akhisar'ın yeni bir stadya inşaatı var. Belediye yapıyor. 13 bin seyirci kapasiteli. Gelecek sezonla yetecek. **17'DE**

EK 2 – HÜRRİYET GAZETESİ 7 EKİM 2014 SAYISI

BEYİN ARAŞTIRMASI
**NOBEL
GETİRDİ**

İngiliz bilimadamı John O'Keefe ile Norveçli çift Edward Moser ve May-Britt Moser, beyinde konumlanan sistemini oluşturan hücreleri keşifleriyle Nobel Tıp Ödülü'ne değer gördüler. » 4

**TANRI'NIN
MALİ
KOZMİK
ODASINDA**

Vakıf da, 2013 Ağustos'ta kurulmuş olan Tanrı'nın Mali Kozmik Odası'nda, Tanrı'nın mali kozmik odasında... » 4

**Bana yol
gösteriyor**

Burcu Emersoy, milli futbolcu Arda Turan ile anlaşarak çıkan alkış defilelerinden haberi karda ne hislendiğini, Onur Bastık'ın verdiği hayran raporunda anlattı.

BENİ BASAR 'CARPTI'

Arda'nın mannevizajı gibi bir varlığı bana mutluluk veriyor. Bir kere çok akıllı. Bana yol gösteriyor bazen. Başarıyla (Savur) 5 yıl önce tanıştık, ma-yısta karıştırmış bir elektrik carptı. Arda da onu çok beğendi. 'Bayağı yakışıklı' İstan dedi. Çok seviyorlar birbirlerini.

Hürriyet

Türkiye Türklerindir

7 Ekim 2014 Salı

www.hurriyet.com.tr

Fiyatı: 75 Kr (KKTG 2 TL)

REKOR SATIŞ

Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, özelleştirilmesi planlanan alanlar acıladı. 2015'te özelleştirme geliri yeni rekor kırabilir. Çünkü sadece Spor Toto ve at yarışlarından 10 milyar dolar bekleniyor.

2013 YILI GEÇİLEBİLİR

- Özelleştirme gelirlerinde 2013 yılında 12,4 milyar dolarlık rekor kıran hükümet, 2014'te 7 milyar dolarlık özelleştirmeyle kapıyı hedefliyor. AK Parti iktidarı döneminde özelleştirme geliri olarak 2005'te 4,2 milyar dolar, 2006'da 8 milyar dolar, 2008 yılında ise 6,2 milyar dolar gibi yüksek rakamlar görülmüştü.

İSTE SATILACAKLAR LİSTESİ

- Haydarpaşa Projesi
- Spor Toto
- At yarışları
- Erzurum Kış Olimpiyatları Tesisi
- Elektrik Üretim santralleri
- Otoyol ve köprüler
- Bazı İmanlar
- 25 şeker fabrikası
- Halk Sigorta
- Halk Emekli
- Gayrimenkul arsa ve Güllük Marina
- Türksat'a ait Kablo-TV operasyonları
- ETİ Miden'in sulu ve kurak su tesisleri

Haydarpaşa Port

Kardeşini tüfekte öldürdü

Antalya Manavgat'ta bayram ziyareti giden evde büyükler bir odada otururken, 8 yaşındaki A.D. ve kardeşi 7 yaşındaki M.K., baba bir odada oynamaya başladı.

A.U.'nin aklı olduğu duvardan alıp oynamaya başladığı av tüfeği, ardından atış oldu. Silah sesi üzerine odaya koşa baba Muhammer U., kuzum bağından vurulmuş halde buldu. Hastaneye kaldırılan küçük kız kurtarılmadı. » 9

ADANADA ÇOCUK KAVGASI SİLİHALİ ÇATIŞMAYA DÖNÜŞTÜ: 16 YARALI

100 bin sanal kahraman çalındı

İnternette oyun oynayanların pillerine sızmasıyla çalındı. 150 bin TL'ye kadar alan binlerce sanal kahramanlar yeni bir sektör oluncu hacker'lar tarafından da devreye girildi. Sadece Türkiye'de çalınan sanal kahraman sayısı 100 bin. » 4

Tweet mesajı Taliban'ı yaktı

Afganistan'da Taliban'ın Sorucusu Zabihullah Mücahid, Twitter mesajında yanlışlıkla Pakistan'ın Sindh bölgesindeki konumunu da paylaştı. İnteraktif gün, "Düşman kompozisyon E-mail olarak söyleyebilirim ki, ben ülkemdenim" dedi.

Müslümanlar su kullanmayı öğrenemedi

Kırsal topraklardaki temizlik sorununu, Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmez'de isyan ettirdi: "Allah, Müslümanlara temizlik alışkanlığı edinirmek için alıncı fars kaldı ama hala İslam İfreni sayı kullanmayı bilmiyor." » 16

KOBANI'DE BAYRAK SAVAŞI

ÇEMBER KAPANIYOR

Kobani kuzusmasının 20. gününde, şehri üç koldan saran ISIS, Türkiye'ye 800 metre mesafedeki Girekani Tepesi'ne bayrakları dikti ve Kobani'nin içlerine doğru ilerlemeye başladı. YPG, stratejik komandokları Mıstener Tepesi'ni ele geçirdi.

İSİD İN ELİNDE YPG NİN ELİNDE

İSİD BAYRAĞI

Kobani'de çatışma ertik noktada. İSİD, 2000 militanla doğrudan şehre girdi ve merkezde doğrudan ilerliyor. Güce İSİD ile YPG arasında sokak çatışmaları başladı. Kenti gören 600 metre rakımlı Mıstener Tepesi YPG'nin elinde ancak ne kadar dayanacağı belirsiz. Bombalanın kentteki sivillerin bu bölümleri tahliye edildi. Arayışta Suriye'de Türkiye'ye geçti. » 12

Tanklar İSİD'e döndü

Komutanlar SINIRDA

CNN INTERNATIONAL'A KONUŞTU KARA SARTI ESAD

Başbakan Ahmet Davutoğlu, ABD merkezli haber kanalı CNN'de deyişine gazeteci Christiane Amanpour'un sorularını cevapladı.

Davutoğlu, Amanpour'un "Türkiye Suriye'ye kara birlikleri göndermeye mi hazırlanıyor" sorusuna, "Diğerleri üzerine düşeni yaparsa" diye cevapladı. Amanpour'un "Plan Esad rejimini geliştirme yorumuna Başbakan, "Tabii ki. Esad Sam'da kaldığı sürece, İSİD gitsin bile yerine başka radikal grup gelir. İSİD'den sonra sınırlarımızın korunacağı strateji var. Her şeyi yapmaya hazırız" dedi. » 16 da

TEOG'DAN DERS ÇIKARDIK

Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı Yusuf Tekin, eğitim sisteminde yapılan köklü değişiklikleri Hürriyet'e anlattı. TEOG'da yaşanan sorunlar için şöyle dedi: "Ders çıkardık. Bu süreçte en büyük hatamız 150 bin civarındaki öğrenciyi bağışan okulda yerleştirtilmiş oluyduk bu 9 bin öğrenci skatını yaşamayacak. Başörtüsünün serbest bırakılması öğretim ve insan hakları." » 6 da

SON CEP MESAJI Çocuklarla Allah'a gidiyoruz

Konya'da, 11 yaşındaki kız kız ile evde yaşadığı bulaşıcı eşi Remzi Polat'a cep telefonundan "Ben çocuklarla paytörüm. Allah'a gidiyoruz" diye mesaj atıyor çıktı. » 3. sayfa

COĞUKLAR İÇİN İNGİLİZCE EĞİTİM SETİ

REACTION ENGLISH

39 yaşında toplam 14 DVD+2 CD FİRSAT KUPONU 25 TL

EK 4 – SABAH GAZETESİ 8 EKİM 2014 SAYISI

Mavi LED ışığı Nobel getirdi

NOBEL Fizik Ödülü adını kazanan Japon bilim adamı Ayni LED keşfiyle kazandı. Aydınlatmada devrim sayılacak buluşta daha parlak ışık ve enerjide büyük tasarruf sağlanacak. 5TE

CUMHURBAŞKANLIĞI KUPASI SAHİBİNİ BUGÜN BULUYOR

LİG şampiyonu F.Bahçe Ülker ile Türkiye Kupası'nın sahibi Pınar Karşıyaka bugün Cumhurbaşkanlığı Kupası için karşılaşıyor. Mac 19.30'da A Spor'dan canlı yayımlanacak. SPOR DA

PORSCHE'A BINEN İTFAİYECİ

Binalara rüsvetle yangın ruhsatı veren itfaiyecinin, eşine 600 bin liralık otomobil aldığı belirlendi

SAHTE belgelerle ruhsat veren İstanbul İtfaiyesi'ndeki çete elemanı S.Y.'nin Porsche otomobilinde üç dairensinin olduğu ortaya çıktı. S.Y.'nin ayda 30 bin TL taksit ödediği belirlendi. 4TE

Türkiye'nin en iyi gazetesi

SABAH

8 EKİM 2014 ÇARŞAMBA www.sabah.com.tr HAFTA İÇİ 75 KURUŞ

Yeni KATEGORİLERDE İZLENİME KORKU

Karadayı zirveye yerleşti bir daha hiç bırakmadı

SAAT 20.00'YE ATI'NE

Kara Para Aşk'ta yine soluksuz bir gece...

BASKETBOLDA TÜRKİYE KUPASI HEYECANI

ANADOLU LİG ŞAMPİYONU F.BAHÇE ÜLKER İLE TÜRKİYE KUPASI'NIN SAHİBİ PINAR KARŞIYAKA BUGÜN CUMHURBAŞKANLIĞI KUPASI İÇİN KARŞIlaşıYOR. MAC 19.30'DA A SPOR'DAN CANLI YAYIMLANACAK. SPOR DA

HAVADAN BOMBA İŞİD'E YETMEZ

CUMHURBAŞKANI ERDOĞAN RATI'YI UYARDI Sadece havadan bombalamakla bu terörü sona erdiremezsiniz. Karayla işbirliği kurulmadıkça bu iş bitmez

İSTE aylar geçti herhangisi bir netice yok. Şu anda Ayni Arab ya da diğer adıyla Kobani de düştü, düşüyor.

UÇ şey istedik. Bir, uçuşa yasak bölge. İki, güvenli bölge. Ve muhalif kesimin eğitilmesi, donatılması.

SUNU da söylemek istiyoruz. Türkiye, İŞİD terör örgütüne karşı olduğu kadar, aynı şekilde PKK terör örgütüne de karşıdır.

KOBANİ'YLE ilgili konuşanlar hem terörizmle karşı çıkıyor, hem de Kobani'yi gözetim bölgesinin şantajı haline getirmeye çalışıyor.

TÜRKİYE, kendisine yönelik her türlü tehdit karşısında müteyakkızdır, hazırlıktır, donatılmıştır.

ÖZELLİKLE Süleyman Şah Saygı Türbesi'ne karşı bir tehdide, anında karşılık vereceğiz kimse kimse şüpheli olmasın. 16DA

Bank Asya'da 'garanti hesap' tezgâhı... 16

Paralel, ihale komisyonunu bile dinledi 16

Bu da bizim huysuz kedimiz 'Garfi'

ABD'DE fotoğrafları 7.7 milyon kez görüntülenen internet yıldızı 'Huysuz Kedi' ve Türkiye'den rakip çıktı. 'Garfi' isimli İran kedisinin fotoğrafları Facebook'ta 800 bin kişi tarafından beğenildi. 'Garfi'nin kısa sürede 21 bin takipçisi oldu. 5TE

Bayram tatilinden dönüş çilesi

KURBAN Bayramı tatilini şehir dışında geçiren İstanbullular çileli döndü. Otoyollarda yoğunluk Sakarya'dan başlatıldı. Lapseki ve Topkaplı feribot istiselerinde kilometrelerce kuyruk oluştu. 5 günlük tatil boyunca trafik kazalarında ise 90 kişi can verdi. 17DE

Rum yönetimi masadan kalktı 17

Gıda terörü

KOFLO kaşardan eritme peyniri yapıldığını... Kofte ve döneri soya kıyması, dana kıymaya tavuk sakatatı katıldığını biliyor musunuz? 17DE

ESKİ CIA SEFİ LEON PANETTA'DAN URKÜTEN ÖNGÖRÜ:

İŞİD'le savaş 30 yıl sürer

Başkan Obama'nın kararları yüzünden İŞİD'in yayıldığını iddia eden Panetta şöyle konuştu:

ABD askerlerinin 2011'de Irak'tan çekilmesiyle İŞİD, Irak'taki güç boşluğundan yararlandı ve hızla genişledi.

ABD birimlerinin batıda yer almasıyla İŞİD, Suriye ve Irak'ta yenmekle savaşı bitirecek. İŞİD, Libya, Nijerya, Somali ve diğer bölgelere de yayılabilir. 12DE

Kâbe'de veda tavafı

KUTSAL topraklarda hac ibadeti yerine getiren milyonlarca Müslüman dönüş hazırlıklarına başladı. Son kez Kâbe'ye giden hacılar, dua ederek veda tavafını yaptı. 17DE

Ne bu şiddet

HDP'NİN solunda çağırıldığı "halk", otobüsleri yakarak, Kobani'deki İŞİD teröristlerini mi ürktüyor? 15TE

81 ilin Özel Harekât timleri teyakkuzda 16

Yurtta Kobani cinneti: Hiç yoktan 3 kurban 18

EK 5 – HÜRRİYET GAZETESİ 8 EKİM 2014 SAYISI

YGS HAZIRLIK
Tüm üniversite adaylarına
Ugur Yayınları
Ugur Yayınları İşbirliği ile Merkezi Sistem Ortak Sınavı hazırlık sayfalarında karşınıza çıkabilecek dersler ve sorular.
ZENGİN SORU BANKASI İLE HER HAFTA KAPSAMLI SINAV
» 12-13. sayfalarda

Silah çekildi Terim susuyor
■ A Milli Takım ve Bayer Leverkusen oyuncusu Hakan Çalhanoğlu'nun babası Hüseyin Çalhanoğlu, Gökhan Töre'nin kumpas oğlu ve Ömer Toprak'la silah çektiğini söyleyerek, Fatih Terim'in olayı bildiği halde sustuğunu iddia etti. Terim'den açıklama beklediklerini söyleyen Hüseyin Çalhanoğlu, "Ömün çoğuna silah sakıyaya kalksalar ne olurdu" diye sordu.
» Ali Naç KÜÇÜK » Spor'da

HAYAT YOLUNDA ZAMANI
Kanal D'nin iddialı doktor dizisi 'Hayat Yolunda' bu akşam seyrleriyle buluşuyor.
■ Sinem Öztürk'ün canlandırdığı pratiyeni hekim Melis, asistanlığı yaptığı Dr. Safak'ın (Nur Fettahoğlu) sarımsız kocası Alp (İlker İnanoğlu) ile yaşadığı ilişki ortaya çıkınca zor durumda kalıyor.

Hürriyet
Türkiye Türklerindir
8 Ekim 2014 Çarşamba www.hurriyet.com.tr Fiyatı: 75 Kr (KTC: 2 TL)

KOBANİ'DEN SONRA TEHLİKELİ TIRMANIŞ TÜRKİYE'DE 14 ÖLÜ

BARİŞA TEHDİT

Kobani ile sürece şantaj yapıyorlar

Cumhurbaşkanı Erdoğan, Kobani'de yaşananları iç siyaset malzemesi yapmak isteyenlere tepki gösterdi.
■ 'Kürt' terlemlerinin yaşadığı şehirlere saldırıları endişeyle takip ediyoruz. Ne yazık ki Kobani'yle ilgili konuşmalar tezkerelere karşı çıkıyor. Hem de Kobani'yi çözüm sürecinin de şantajı haline getirmeye çalışıyor. » 15. sayfa

İSİD'in kuşattığı, düşmek üzere olan Kürt kenti Kobani'ye destek olunmasını isteyen HDP ve PKK'lılar Türkiye'nin dört bir yanında şiddet eylemlerine yöneldi. Güneydoğu'da 5 şehirdeki 21 ilçede sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Çıkan olaylarda 14 kişi öldü. Gerilim yüksek.

Orada benimleym burada tam karşında

■ Makul Kürt kuşatması meselem sonine değil. Dün Türkiye'yi baştan sonra atak etmek isteyen o adama seneleniyorum. Kobani'de gönlümüz, yüreğimiz, vicdanımız seninle. Ama buradaki senin yanındaki değil. Tam karşında. » 17. sayfa

GÖSTERİLERDE 14 KİŞİ ÖLDÜ
■ İSİD Kobani'de ilerlerken HDP yönetiminin önceki akşam yaptığı 'Sokağa çıkma yasağı, Türkiye'yi yanan yörine çevirdi. HDP ve PKK'lılar birçok ilde Atatürk heykellerini, Türk bayraklarını, araç ve taşıyıcıları ateşe verdi. Çarşemalarda 5 ilde 14 kişi öldü.

5 İLDE SOKAĞA ÇIKMA YASAĞI
■ Olayların kontrolünden çıktığı Diyarbakır, Mardin, Batman, Van ve Silvan'da sokağa çıkma yasağı ilan edildi. Ancak yasağa uyulmadı. Diyarbakır ve Batman'da okullar bugün için tatil. İstanbul'da çok sayıda araç yakıldı, eylemciler TEM'i bile kapattı. » 16'da

ASKER SOKAKTA
Çıkan olaylar sonrası Güneydoğu'da dört ilde birçok ilde askerler her gün sokaklarına ind. Jandarmalar sokakları bastırma tuttu.

TUP BEBEK İREM Doğduğu hastanede stajda

■ Denizli Anadolu Sağlık Meslek Lisesi üçüncü sınıf öğrencisi İrem Parlada, tup bebek yöntemiyle 1996'da doğduğu özel hastanenin doğum servisinde staj yapmaya başladı. Stajyer hemşire Parlada, yıl boyunca okuldaki eğitimiyle beraber hastanede staj yapacağını söyledi. » 28. sayfa

HARVARD YETMEDİ
Amerika'da bilimsel çalışmalarla adından söz ettiren Gökhan Hotamsişli, Harvard Üniversitesi'nde profesör. Ancak YÖK, Türkiye'de özel bir üniversitenin mütevellî heyetine girebilmesi için ilkökullü diplomasını istemiş.
ZAR ZOR KABUL ETTİLER
■ Türkiye'de bilimsel ekosistem oluşmuyor çünkü üniversitede bir hiyerarşinin parçası olarak çalışıyor. YÖK, bir özel üniversitenin mütevellî heyetine girebilmeleri için beni öy inceledi. İlkokul diplomasını istedi. Ara ki bulsun... Zar zor ilkökullü bitirdiğimizizi kabul ettirdik. » 9

ALİ ÜLKER Araştırma özgürlük ister
■ Ali Ülker 'Yıldız Holding neden 24 milyon dolar bağı? Harvard'a yaptı' eleştirilerine yanıt verdi.
■ 'YÖK düzenlemeleri bilimsel araştırmaları tam desteklemiyor. Daha liberal ve serbest bir ortam gerekiyor. O nedenle Harvard'ı seçtik.'
Ulker Grubu'nun Harvard'da bağlı yaptığı laboratuvarın başında bulunan Prof. Dr. Gökhan Hotamsişli.

Olay yaşanmayan Cezire Kantonu'nda neler oluyor
Hürriyet, Türkiye ile sınırda olan Rojava'daki 3 özerk bölgeden Cezire Kantonu'nda günlük hayatı izledi.
■ Nüfus 1 milyon dolayında. Görevlilerin yakalarında, duvarlarda Ocaklar fotoğrafı var. Akademiye posterleri altına tarih denileri veriliyor. Meydanlarda dev posterleri asılı. » 14. sayfa

Mavi ışığa fizik Nobeli
■ Nobel Fizik Ödülü bu yıl 'mavi ışık' mucitleri olarak anılan üç Japon bilim insanına verildi. Bu mavi ışık, enerji tasarruflu LED'lerin geliştirilmesinin sağladı. » 28. sayfa

COÇUKLAR İÇİN İNGİLİZCE EĞİTİM SETİ
REACTION ENGLISH
1. KİMLİK İNGİLİZCE 2. COÇUKLAR İÇİN İNGİLİZCE
39 hafta Toplam 14 DVD+2 CD FİRSAT KUPONU 25 TL

CHP'ye radikal değişim lazım
Reza Türlen'i "AİHM'deki Türk yargıcı" olarak tanıdık. O şimdi bir CHP milletvekili.
■ CHP dokuz seçim kaybetti. Her şey aynı burskransız öncüsü seçimi de kaybederim. Radikal bir değişim lazım. Artık kaybedecek bir şey yok.
■ 'AK Parti'ye benzeyerek büyüme' tezi çökmüştü. Üvassıldan seçici, seçildim ulusalcı olmaz. » 4

Türkiye'den askeri bir destek yok
■ Ankara, güvenliği bölge ve uçsuz yakasız bölge kararı alınmadıkça, Kobani'ye ve Kobani halkına insani yardımla yetinicek. » 17 de

ISSN 1304-4639
9 771304 463000

Özgür Gündem

www.ozgur-gundem.com eposta@ozgur-gundem.com 8 Ekim 2014 Çarşamba 75 Kr KKTC 1 TL

Kadın gazetesi
Binevs bugün
gazetemizle
birlikte!

KOBANÊ'DE KATLIAMA KARŞI HALK SERHİLDANA KALKTI

KANTONLAR Kuzey'e yayılır

Gazetemize konuşan KCK Eşbaşkanı Besê Hozat, AKP'nin yürüttüğü politika nedeniyle Kobanê ateşinin Türkiye'yi saracağıni belirtti

KCK Eşbaşkanı Besê Hozat, "AKP böyle devam ederse Kobanê'de yaşanan savaş keskinlikle Türkiye'yi de vuracaktır. Kanton sistemi Rojava'yla sınırlı kalmayacak, Kuzey Kürdistan'a da yayılacaktır. AKP, koalisyonla girip konsepti PKK'ya karşı mücadele rotasına çevirmeyi planlıyor" dedi. M. Ender Öndeş'in röportajı 11'de

Besê Hozat, köşe yazılarıyla Özgür Gündem'de... İlk yazı yarın...

Erdoğan savaş KARARI VERDİ

Kararılan, Erdoğan'ın Kobanê'nin düşmesini hedeflediğini ve Kürt halkına karşı 2011'deki gibi yeniden bir savaş kararı verdiğini vurguladı

PKK Yürütme Komitesi üyesi Murat Karayılan, "Türk devleti Serekaniye'den Kobanê'ye koridor açma sözü verdi ancak bunu da yerine getirmedi" dedi. "Kobanê direnişi sokak sokak da olsa sürecek" diyen Karayılan, Türk Özel Harp Dairesi'nin aktif bir biçimde IŞİD saldırılarının içinde yer aldığı açıkladı. 8'de

Ankara sözünü TUTMALIDIR

PYD Eşbaşkanı Müslim, Ankara ziyaretinin detaylarını gazetemize anlattı

PYD Eşbaşkanı Salih Müslim, "Türkiye sözü verdi. Koridor açılması, Kobanê'ye insani yardımların yapılması için. Yardım edeceğiz. Sizin yanımızda olacağız. Biz DAİŞ'e karşıyız" dediler. "Hemen yürürlüğe girecek" dediler. Şimdi susup olmuşlar nedense" dedi. M. Ali Çelebi'nin röportajı 12'de

HER SOKAK KOBANÊ

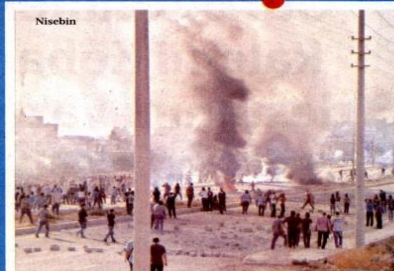
YPG/YPJ güçleri, Kobanê'de IŞİD katilleriyle sokak sokak çatışırken, Kürdistan, Türkiye ve Avrupa'da halk ayaklanması başladı. KCK, milyonları tüm sokakları Kobanê'ye dönüştürmeye çağırıyor

DİRENİŞ ATEŞİ AYDINLATTI Kobanê'de IŞİD'le yaşanan sokak savaşı, Kürdistan, Türkiye ve Avrupa'da halkı ayaklandırdı. Başta Amed olmak üzere Kürdistan'ın her sokakı, Batı'da ise başta İstanbul olmak üzere onlarca kent, direniş ateşiyle aydınlandı. Yüzbinler, polisi direnişle dağıtırken, Avrupa'da parlamentarlar halkın ısgali altında.

DİRENİŞ SÜREKLİLEŞTİRİLMELİ Kobanê'deki krizik durum üzerine açılma yapan KCK, "Bu saatten itibaren milyonlar sokaklara akmak, sınır insan seline, tüm sokaklar Kobanê sokaklarına dönmelidir" dedi. KCK, "Halkımız IŞİD çetelerine, uzantılarına ve destekçilerine yaşam şansı tanımamalı. An direniş eylemini büyütme anıdır" dedi.

» Polis 'Yaşasın IŞİD' sloganlarıyla halka saldırdı

Hizbul-IŞİD katletti

Milyonların Kobanê ayaklanmasını hazmedemeyen AKP iktidarı, IŞİD'çileri sokak sokak, İstanbul, Çewşig, Elin ve Erzerom başta olmak üzere birçok yerde halka saldıran AKP'nin IŞİD kolu Hizbullahçılar ve polis Amed'de 2 yurttaşu alıcağa katletti. 11.GİLİ HABERLER 6-7-8-9'da

Tehdit sökmez

Milyonların serhildan üzerine paniğe kapılan Cumhurbaşkanlığı Erdoğan ve Başbakan Yardımcısı Akdoğan, tehdit savurdu. Erdoğan, sevinçle "Kobanê ha düştü ha düşecek". Akdoğan, direnişten duyduğu panikle "Müsamaha göstermeyiz" dedi.

Polis infazı

IŞİD çetelerinin Kobanê'ye dönük katliam girişimine karşı ayaklanan halka, IŞİD'çi polisler silahlarla saldırı. Ayaktanan gençim halkına geçcek mermi kullanan AKP polisi 25 yaşındaki Hakan Baksur'u kafasından vurarak katletti.

EK 7 – SABAH GAZETESİ 9 EKİM 2014 SAYISI

Cek Cumhuriyeti değil sakatlıklar korkutuyor

EURO 2016 elemelerinde Çek Cumhuriyeti maçı öncesi sakat 9 futbolcu kadrodan çıkarılırken; Tolga, Gökhan Gönül, Mehmet Topal ve Arda sıkıntılarına rağmen sahada olacak. SPOR'DA

EN BÜYÜK KUPA KAF KAF'IN

F. Bülce Ülker'i iki sayı ile geçen Pinar Karşıyaka, 27 yıl sonra Cumhurbaşkanlığı Kupası'nı kazandı. 30 LUNCU Cumhurbaşkanlığı Kupası finalinde zafer Pinar Karşıyaka'nın... A Spor'un ekranlara taşıdığı nefesleri kesen maçta detede, İzmir ekibi, son bölümde harika oynayarak yıllar süren hasarete son verdi. SPOR'DA

İLK BÖLÜM BU AKŞAM SAAT 20.00'DE

ÜÇ ARKADAŞ

Aitmişin yeni dizisi 'Üç Arkadaş', bazen güldürecek, bazen dövüşlerinizde bulunacak. Bu kez Uykusu gönen yetisini kaybeden 'Üç Arkadaş'ın hayatı için gittiği İstanbul'da hayatına giren üç arkadaşın komedi dolu anlatım dişi, izleyicileri krala kültüreyecek. Dizide Hakan Altın, Lülü Güneş, Anıl İnan, Bülent Karadayı, Burak Hacıoğlu rol alıyor.

Türkiye'nin en iyi gazetesi

SABAH

9 EKİM 2014 PERŞEMBE www.sabah.com.tr HAFTA İÇİ 75 KURUŞ

Çözüm sürecine AB'den alkış

AB 2014 İlerleme Raporu: Kürt meselesinin çözümünü hedefleyen süreç devam etti. Çözüm için seçenekler genişçe ve özgürce tartışıldı. SAYFA 20

Zeki Müren'in ağılatan Mehmetçik vasiyeti

Ahmet Özhan'ın gizli düğün şarkısı

GEÇTİĞİMİZ ay Tokat'da'ki çiftlik evinde Filiz Akbulut'la gizlice evlenen sanatçı Ahmet Özhan, düğünde eşinin gözlerinin içine bakarak 'Gülü Susuz Seni Aşksız Birakmam' şarkısını söyledi.

Savcı Öz için 'kumpas' soruşturması istendi

ERGENEKON davası sanıklarından emekli Albay Levent Göktaş, savcı Zekerriya Öz ve eski İstanbul Terörle Mücadele Şube Müdürü Mutlu Ekişoğlu hakkında kumpas soruşturması talep etti. 16'DA

'Paralel kolejin duvarları mahkeme kararıyla yıkıldı

Öcalan hedefte mi? KURT siyasetçiler 'barış süreci'ni sabotaj ederken, acaba Kobani üzerinden Öcalan'ı devre dışı bırakmak mı istiyor? 17'DE

Tuzak ve büyük sınav

COZUM süreci otomatik bağlanmışken Türkiye normalleşme sürecine girmişken, ne oldu da ortaklık karşışverdi? 21'DE

Hedeflere rötüş

Büyüme yüzde 3.3 enflasyon yüzde 9.4

77 MİLYONA ÇAĞRI: OYUNA GELMEYİN

DİKKAT! GİZLİ ELLER DEVREDE

Ankara'da alarm: Uyuyan hücreler uyarıldı, yabancı provokatörler sahaya indi. Amaç: Barışı dinamitlemek

Tampon bölgeye Fransa desteği

CUMHURBAŞKANI Erdoğan ile bir telefon görüşmesi yapan Fransa Cumhurbaşkanı Hollande, güvenli bölge önerisine destek verdi. 20'DE

WASHINGTON POST AÇIKLADI: Türkiye istedi koalisyon vurdu

Ankara'nın talebiyle yapılan bombalama sayesinde Kobani'deki baskı hafifledi, ISİD'e ağır darbe vuruldu

Olaylar vandalizm ve örgütlü suç

BASBAKAN Davutoğlu: Örgütlü suçun sorumlularından tek tek hesap sorulacak. 20'DE

'Süper mikroskop'a Nobel Kimya Ödülü

ABD ve koalisyon uçakları dün Suriye'deki ISİD'e karşı simiyeye kaldırılan en şiddetli hava operasyonunu düzenledi. Washington Post gazetesi, Türkiye'nin yardım talebi üzerine özellikle Kobani'deki hava saldırılarını artırdığı diye yazdı. Son operasyonda düşmek üzere olan Kobani'yi kuzatan ISİD'in niemi-yişi durduruldu, PYD ise Karsı saldırıya başladı. 14'TE

EK 8 – HÜRRİYET GAZETESİ 9 EKİM 2014 SAYISI

Hürriyet Türkiye Türkleriindir 9 Ekim 2014 Perşembe www.hurriyet.com.tr Fiyat: 75 Kr (KKT: 2 TL)

Bay Major'le KLASİK MÜZİK MASALLARI 29 kuponu

7 KİTAP + 7 CD İLK KUPON YARIN

KİM KAZANDI

HDP yönetiminin pazartesi akşamı yaptığı 'Kobani için sokağa çıkın' çağrısından sonra başlayan olaylarda 22 kişi öldü, yüzlerce yaralı var. Sonunda 6 şehirdeki 22 ilçede sokağa çıkma yasağı ilan edildi. En büyük endişe, barış sürecinin geleceği.

4 KİŞİ LİNC EDİLDİ, 3 KİŞİ YANDI Suriye'deki Kürt kenti Kobani'ye yönelik IŞİD saldırılarının protesto edildiği öğrenciler Hizbullah'ın tabanını okuturduğu Hüda-Par üyeleriyle PKK'nın şehir yapışması Nureyver Derin'in Genelkurul Hareketi (YDC-H) arasında siddetli çatışmaya döndü. Çatışmalarda 10'u Diyarbakır'da olmak üzere 22 kişi hayatını kaybetti. 4 kişinin linc edilerek, 3 kişinin yanarak, 12 kişinin de ateşli silahla vurularak öldüğü ortaya çıktı.

TAKVİYE ASKER GÖNDERİLDİ Polislin yetersiz kaldığı 5 ilde asker olaylara takviye olarak müdahale etti. Bölgeye civik kuvvet ve özel hareket ekimleri gönderildi. Emniyet'e göre, Cizre-Nusaybin'de PKK'nın dağ kentrosundaki teröristler sehte indi. Polisliğin tüm izinler iptal edildi. Birçok kentte savaş alanına benzeyen sokaklarda banka şubeleri, yurt binaları, bankamatikler, enkaza dönen işyerleri ve araçlar dün yağmurların hedefi oldu. » 18-19'da

Belediyeyi yaktılar Uçaklar Ağrı Patlaması'nda Diyarbakır belediye binası bu hale geldi

Diyarbakır hayalet şehir SAAT 08.47 Sokaka çıkma yasası sıtarken önemli merkezlerde tankların ve askerlerin komandolarıyla Diyarbakır adeta 12 Eylül 1980 dönemi andeylemleri, şehrinde bugün 18.00'e kadar sokakları tıkılabilecek

HASAR BÜYÜK Üçte genelinde 3 bin işyeri, 263 kamu binası, 190 banka, 80 parti binası, 340 özel araç, 216 resmi araç, 30 özel yurt ve dernek, çok sayıda MOBE-Sİ kamerası, elektrik direği ve elektrik şebekesi tahrip edildi.

Sokağa çağrı kabul edilemez

Başbakan Ahmet Davutoğlu, HDP'yi eleştirerek "Son derece antidemokratik ve halkın canına, malına kast ederek çağrı yapması demokrasiye aykırıdır" dedi.

GÜVENLİK ZİRVESİ TOPLANDI

Davutoğlu dün 3,5 saat süren Güvenlik Zirvesi'nden sonra yaptığı açıklamada şöyle konuştu: "Türkmenler katliatillerken susanların simdi bir videdan çağrısından bulunmaları diktatörlüktür. Sanki Kobani olayları yeni başlamış ve Türkiye sessiz kalmış gibi Türkiye'yi itham etmek doğru değildir. Kobani'deki Kürtleri savanmak için Türkiye'deki Kürtlere zulüm etmek hangi mantığa sığar." » 21. sayfa

'Misliyle karşılık' denilmez

CHP Lideri Kılıçdaroğlu "Siddetle misliyle karşılık verme ifadesi çok tehlikeli. Biz nasıl herkesi sükunete davet ediyorsak iktidarda da vatandaşları sağduyuya davet etmesi gerekir" açıklaması yaptı. » 20'de

Tek bir mesajla durulur

HDP Eşbaşkanı Selahattin Demirtaş sokağa çıkma çağrılarını giddetle uzak durmasını isteyen "Hükümet sadece IŞİD'in üstüne gideceği" dese bile barış havası yeniden güçlenir" diye konuştu. » Deniz ZEYREK » 20'de

SERT VURDU

ABD'nin B1-B uçuşu, Kobani semalarında görüntüldü

KOBANI'DE GÖĞÜS GÜŞE CARPISMA

Amerikan güçleri, Kobani'deki IŞİD mevzilerine en sert darbeyi indirdi. Reuters'a konuşan Kürt kaynaklar "Bombardıman etkili oldu. IŞİD birçok mevziden çekildi" dedi. Ancak dün akşam IŞİD çektiği mahalleleri, yenilerini ekleyerek geri aldı. » 23'te

HİZBULLAH-PKK 24 yıllık kavga

Diyarbakır'da yaşanan kanlı çatışmanın taraflarından biri olan Hizbullah, PKK'nın temelinde Hizbullah'ın örgütlenmesi yatıyor. PKK ile Hizbullah arasındaki anlaşmazlık 1990'da ateşlenmişti. » 20'de

Emniyet müdürü yaralı

Tasarrufla yitilen yarıpan 300 kişilik grup tan ağırlan ateşli Emniyet Müdürü Haydar Çelik, bilginiden yaralandı.

SİLOPI'DE bayrak yaktılar

Sınak'ın Silopi ilçesinde bir grup sildiren, Türk bayrağını yakıtı yerinden söktükleri Atatürk büstünü tekmeledi. » 18. sayfa

Amerikalıların çok ayıpladım

Cem Yılmaz, stand-up için gittiği New York'ta "Dünyanın rant en yüksek şehirleridir. Ama akıllarına Central Park'a bir şey yapmak gelmiyor. Çok ayıpladım Ekonomiyi hiç bilmiyorlar" dedi.

'Süper mikroskop'a Nobel

Küçük çözünürlüklü görüntüleme imkanı veren mikroskop teknolojisini geliştirilen bilim insanları, bu yılki Nobel Kimya Ödülü'ne layık görüldü. » 8. sayfa

Kamerada kimse yok

2014'te Nobel Ödülü alan Süleyman Süleymanlı'nın, bir resim sanatçısı olarak, kamera karşısına geçmesi, özenle çekilmiş görüntülerle, çok sayıda izlenim bıraktı. » 11. sayfa

ORTA VADEDE HESAP DEĞİŞTİ

Başbakan Yardımcısı Ali Babacan'ın açıkladığı ekonominin üç yıllık yeni hedefleri yüz güldürdü.

2014 yılı için yüzde 4 olarak belirlenen büyüme hedefi yüzde 3,3'te, yüzde 9 olan enflasyon hedefi ise yüzde 9,4 olarak revize edildi. Büyümenin takip eden yıllarda da yüzde 5'i aşmasını öngörülmüyor. İstisnai oranın yüzde 9,4'ten yüzde 9,6'ya yükseltilmesi ise 600 bin kişinin daha işsiz kalacağı anlamına geliyor. » 12-13'te

AB İLERLEME RAPORU'NDA ENDİŞE ÇOK, BEKLENTİ YÜKSEK

FİLMLER GİTTİ yarışma iptal

Altın Portakal Film Festivali'nde Reyhan Tuvil'in Gazeli belgeseline sansür öngütülmesiyle başlayan kriz, 15 film, den 13 sanatçının çekilmesiyle zirve yaptı. Yarışmacı isim kalmayınca Ulusal Belgesel Yarışması iptal edildi. » 11. sayfa

YGS'YE HAZIRLIK uğur yayınları

Soru ve cevaplarını hurriyet.com.tr adresinde bulabilirsiniz. » 31. sayfa

YARIN: MEKKEZİ HİSTEM ÖZTAN SİNEM SORULARI

ISSN 1304-6632

9 771304 663000

Özgür Gündem

www.ozgur-gundem.com eposta@ozgur-gundem.com 9 Ekim 2014 Perşembe 75 Kr KKTC 1 TL

**Süreç,
Kobanê' dir...**

Artık Kürtler açısından devlet ile İŞİD'in, AKP ile İŞİD'in bir farkı kalmamıştır. Bu durum Bakure Kürdistan'ı Rojava'laştıracaktır. Besê Hozat yazdı »2'de

AKP'İN KOBANÊ HESABI VE YASAKLARI HALKIN AYAKLARI ALTINDA

KOBANÊ SERHİLDANI

İŞİD'in Kobanê'yi düşürmesi için her şeyi yapan AKP'ye sert karşılık veren milyonlar, Kürdistan ve Türkiye kentlerini Kobanêleştirdi. KCK, 'Zafere kadar sürekli eylem' derken, serhildan Doğu Kürdistan'a da sıçradı

Halk ayaklanması karşısında zorlanan AKP; asker, polis ve uzantısı Hizbul-Kontra eliyle halka silahla saldırdı. İŞİD'çi devlet kontraları ve polis, 13 yurttaş katletti. Milyonlar ise sıkıyönetim ilanını tanımadı

Kompo boşa çıkarılıyor

Kobanê Serhildan'ına denk gelen Öcalan'a yönelik uluslararası kompo, lanetlendi. Ham Öcalan'a hem de Kobanê'ye yönelik komploları serhildanla boşa çıkaran milyonlar, "Özgür Önderlik, Özgür Kobanê" derken; Öcalan, JITEM'in devreye sokulduğunu belirterek, halkı direnişi yükseltmeye çağırdı.

Sokaklar zafere kilitlenmeli

Kobanê Serhildan'ına ilişkin açıklama yapan KCK, "Halkımızın geliştirdiği serhildanlara dayatılan oligarşistik hal, hiçbir biçimde tamammamalı, milyonlar sokaklardan çekilmemelidir. Direniş zafere taşırılmalı" dedi.

Asıl evde oturmak yasak

AKP hükümetinin Kobanê serhildanını durdurmak için 6 ilde ilan ettiği sıkıyönetim, fayda etmedi. Halk "Asıl evde oturmak yasak" diyerek karar tanımadı, sokakları direniş ateşleriyle aydınlattı. AKP ise cunta hükümetlerini aratmadı, kentlere tank ve asker soktu. İLGİLİ HABERLER »6-7-8-9-10-11'de

Kobanê'de ev ev direniş

YPG Kobanê'de İŞİD katilleriyle ev ev çatışma yaşandığını açıkladı. Tarihi bir direniş sergileyen YPG/YPJ güçleri, son 24 saatte 89 İŞİD katilini öldürdü. Silo'ya da ise onbinlerce yurttaş, polis ve asker barikatını kırarak Cizire Kantonu'na yürüdü; yüzlerce genç nehri aşarak YPG/YPJ safalarına katıldı.

Emekçilerden Kobanê grevi

İŞİD'in Kobanê'deki katliam girişimi ve hükümetin İŞİD'i protesto eylemlerine saldırması üzerine harekete geçen emekçiler, 2 günlük greve gitti. KESK, TTB ve TMMOB öncülüğünde sokaklara çıkan binlerce emekçi, AKP ve İŞİD saldırılarını lanetledi.

EK 10 – SABAH GAZETESİ 10 EKİM 2014 SAYISI

Türkiye'nin en iyi gazetesi

SABAH

10 EKİM 2014 CUMA www.sabah.com.tr HAFTA İÇİ 75 KURUS

YÜZÜSÜ BİR DAKIKADA TEMİZLİYOR
Mor ötesi ışıkla ebolayı yok eden ABD'li robot

KURBAN TWEET'İ TEPKİ ÇEKİŞTİ
Leman Sam'ın Gaziantep konseri iptal edildi

BU KEZ ZAFER OLSUN
A Milli Takım, bugün 21.45'te Çekler'i Kadıköy'de ağırlıyor.

TERİM PATLEADI
21 yaşındaki çocuğa (Gökhan Töre) sahip çıktım, hatalıyım (!) Bu kadar eksik varken bir de ruhumuz yaralandı. Bu çocukları üzmeyin. SPOR'DA

RIDVAN DİLMEN'DEN, ÇEK MAÇI ÖNCESİ UYARILAR:
GOLÜ KENDİMİZE ATMAYALIM!
ALLAH korusun ama kaybedersek kredi tamamen sıfırlanır. Sonraki maçlarda hiç puan kaybetme lüksümüz de kalmaz. SAKAT bir takımız, rakibe gerek kalmadan kendi kendimize gol atıyoruz. En büyük dileğim golü kendimiz yemeyelim. SPOR'DA

GÜNAYDIN

BİNGÖL'DE HAIN ATEŞ

Bingöl Emniyet Müdürü Ürker'e uzun namlulu silahlarla ateş açıldı. Hain provokasyonda Ürker ağır yaralanırken iki polis şehit oldu

KANLI saldırı saat 21.30 sıralarında gerçekleşti. Bingöl Emniyet Müdürü Atalay Ürker, Kobani gösterileri nedeniyle tabir edilen işyerlerinde inceleme yaparken, polistere yaklaşan bir araçtan uzun namlulu silahlarla ateş açıldı.

MÜDÜR YARDIMCISI ŞEHİT DÜŞTÜ

YAYLIM ateşinde kurşunlara hedef olan Emniyet Müdür Yardımcısı Atıl Şahin olay yerinde, Başkomiser Hüseyin Hatipoğlu ise kaldırıldığı hastanede şehit düştü. Saldırıda Emniyet Müdürü Ürker ve koruma polisi Uğur Altı da yaralandı.

3 TERÖRİST ÖLDÜRÜLDÜ

TERÖRİSTLERİN Genç İlçesi yönüne kaçtıklarının belirlenmesinin ardından yolu kesilen araçta, durdurulması yapıldı. Araçtan ateş açılınca çatışma çıktı. Saldırganlardan 3'ü öldürülürken, 3'ü sağ olarak ele geçirildi. 22'DE

Karnına isabet eden kurşunla ağır yaralanan Bingöl Emniyet Müdürü Ürker kaldırıldığı hastanede yoğun bakıma alındı.

Paralel kaygısı AB'nin raporunda

AB'nin 2014 Türkiye ilerleme raporunda Paralel Yapı'ya ilk kez atıfta bulunuldu

BAKAN BOZKIR: AB BİZİ ANLADI

RAPORUN 9'uncu sayfasında, "Hükümet, paralel yapı tarafından yargı darbisine teşebbüs edildiğini ileri sürmüştür" ifadesi yer aldı. AB Bakanı Bozkır raporu değerlendirdi: Kaygılarımız AB tarafından anlaşıldı. 18'DE

Hâkim-savcıların referans defteri Paralel'in elinde

Dil yâresi
AKLINA her geleni söyleyenler, sonunda yol açtıkları kaosu altında siyaseten ezilmek durumunda kalabilir. 19'DA

Moral gecesi
KOBANI, savaş, İŞİD, tampion bölge, provokasyon, PKK, derken toplumca öylesine buralıklık ki, morale ihtiyacımız var. 23'TE

Yargıyı vesayete kurban etmeyin

BAŞBAKAN Davutoğlu: Yargı mensuplarına sesleniyorum: Yargı üzerinde şu veya bu grubun egemen olmasını değil yargıya sadece vicedan, sadece toplumsal güvenin egemen olmasını temin ediniz. 20'DE

5. kolun tetikçileri

Türkiye'yi karıştırmak isteyen karanlık ellerin mesajları yurdun dört bir yanında aynı anda harekete geçti. 4'ü linç, 2'si yakılarak 30 kişi öldü

Oyuna gelmeyin

KOBANI bahanesiyle gerçekleştirilen yakıp yıkma eylemleriyle ilgili ilk kez konuşan Cumhurbaşkanı Erdoğan, sağduyu çağrısı yaptı: Saldırıların katırlığını hedef aldığını açıkladı. Karanlık odakların provokasyonları karşısında, helâminizin oyuna gelmeyeceğinize inancım tamdır. 20'DE

- 1 SAKALLI GÖRDÜKLERİNİ İŞİD'İ DİYE ÖLDÜRDÜLER**
ADANA'DA sakallı olan baba ile oğluna "Siz İŞİD'ci misiniz?" dedikten sonra ateş ettiler. Baba öldü, oğlu yaralandı.
- 2 EYLEMCİLER SALDIRDI, BEBEGİNİ KAYBETTİ**
GAZİANTEP'TE yolu kapatıp, hamile eşini hastaneye götürmek için araçta saldırdılar. Genç kadın, bebegini kaybetti.
- 3 BİÇAKLAYIP, ÇIPLAK HALDE PARKA ATILAR**
İSTANBUL Esenyurt'ta 15 yerinden bıçaklanan Kabil Okyayatan, baygın ve çıplak bir şekilde parka bırakıldı. 22'DE

ADLET Türkiye'nin adalet bütçesi AB ortalamasının üstünde 21

EKONOMİ Çin dünyanın en büyüğü unvanını ABD'den aldı 17

ERENKAY Nobel Ödülü Fransız yazar Modiano'ya 12

SABUK Üçüncü yıllarında üçüzlü oldu 14

EK 11 – HÜRRİYET GAZETESİ 10 EKİM 2014 SAYISI

Selahattin Duman'dan yeni bir köşe

Türk basınının renkli kalemi Selahattin Duman, haftada üç gün Hürriyet okurları için gündemi yorumlayacak.

İLK YAZI PAZAR GÜNÜ

29 kuponla Bay **KLASİK** **Majör'le** **MÜZİK** **MASALLARI** 7 KİTAP + 7 CD İLK KUPON 36'da

MALZEME YOK AMELİYAT İPTAL

SGK'nın 1 Ekim itibarıyla ameliyat malzemesine ödediği ücretleri düşürmesiyle kamu hastanelerinde bazı ameliyatlarda durdu.

Özellikle beyin, kalp ve ortopedi gibi alanlarda birçok ameliyat iptal ediliyor. Türk Kardiyoloji Derneği'nden Prof. Dr. Mehmet Aksoy "Dün bir hastanın tam tıkalı damarlarını açmamız gerekiyordu, yapamadık" dedi. >> 8'de

Annelere kolay emeklilik hakkı

Torba yasa çalışmaları kapsamında neler değiştiriyor? Sosyal Güvenlik uzmanı Ali Feket mutlak bilene gereken ince ayrıntıları Hürriyet okurları için kaleme aldı. >> 10. sayfa

21.45 Show TV

MORAL OLSUN

Türkiye A Milli Takımı Euro 2016 elemeleri için 2014 yılında çıktığı Avrupa'da yedi maçta 10 gol attı. Milli takımın tek hedefi galibiyet.

Hürriyet

10 Ekim 2014 Cuma www.hurriyet.com.tr Fiyatı: 75 Kr (KTC: 2 TL)

ANTAKYA GELİNİ

Berrak Tüzüntaşa, bayramı sevgili Macit Bitirgil'e, onun doğduğu şehir olan Antakya'ya getirdi. Bu "Aileye giril" iddiasını da beraberinde getirdi.

KELEBEK İSTİYİNİZ

KAHİRE'DEN TIRMANIŞ

Geçen pazartesi başlayan olaylar yapılan bütün çağrılara rağmen dün de yatışmadı. Eylemler gün boyu sürerken çeşitli illerde 24 karakola silahlı saldırı düzenlendi. Gaziantep'te iki grup arasında çıkan çatışmada 4 kişi öldü.

İMRALI'DAN GECE MESAJI

HÜKÜMETLE diyalog kurun

HDP By Genel Başkanı Selahattin Demirtaş, "Sayın Öcalan ile gece mesajı bağlantısı kurduk. Katliam ve provokasyon tehlikesine karşı hükümetle diyalog ve müzakerenin hızlandırılması için taraflara çağrıda bulundu" dedi. >> 22. sayfa

ÖLENLERİN SAYISI 35 OLDU

HDP yönetiminin pazartesi akşamı "Kobani için sokağa çıkın" çağrısı sonrası başlayan olaylar 4'üncü gününde de durulmadı. Başta Güneydoğu ve Doğu olmak üzere birçok ilde uygulanan sokağa çıkma yasağına rağmen eylemlerde katıldığı gruplar arasında çatışmalar sürdü. Bir çok ilde kan aktı. Hafta başından bu yana ölenenlerin sayısı 35'e çıktı.

PALALI POMPALI MÜDAHALE

Gaziantep'te Kobani için eylem yapan gruba polis müdahale etti. Ardından gruba elierinden Türk bayrakları bulunan ve tekbir getiren kalabalık, sopa, pala ve döner bıçaklarıyla saldırdı. Pompalı tüfeklerle açılan ateşte 6 kişi öldü, 11 polis 20 kişi yaralandı. DBP binaları ateşe verildi. Adana'da da Türk bayraklı göstericilerin tepesinden taşınarak isteyen gruba polis durdurdu.

KARAKOLA EVLERDEN ATEŞ

Mardin'de de salı günü meydana gelen olaylarda ölenenlerin cenazesine katılanlar meslekli döngüğü İlçe Jandarma Komutanlığına patlayıcı ve taşlarla saldırdı. Havaya uyarı ateşi açan askerlere çevredekilerden ateş açıldı. Askerin karşılık vermesiyle çıkan çatışmada kişi öldü 6 kişi yaralandı. İstanbul, Adana, Mersin, Diyarbakır, Siirt ve Tunceli'de de polistelere ateş açıldı. >> 23. sayfa

BİNGÖL SAAT 21.15

Bingöl'de hain saldırı

Bingöl Emniyet Müdürü Atalay Ürker, dün 21.15'te yardımcısıyla birlikte yaya olarak Kobani için düzenlenen eylemlerde zarar gören esnafın işyerlerinde incelemelerde bulunan silahlı saldırıya uğradı.

İKİ POLİS SEHİT OLDU

İki araçtan uzun namlulu silahlarla açılan ateş sonucu Bingöl Emniyet Müdür Yardımcısı Altı Şahin ve Komiser Hüseyin Hatipoğlu olay yerinde şehit oldu. Ürker ve koruması Uğur Altı yaralandı. Durumu kritik olan Atalay Ürker ambulans uçakla Ankara'ya sevk edildi.

TERÖRİSTLERİN 2'Sİ SAĞ 4'Ü OLDU

Saldırganların iki otomobilde Diyarbakır istikametine doğru kaçtıkları belirtildi. Karayoluyla gelen alan Jandarma Özet Harekât Timleri Çeçen ilçesinde teröristlerle çatışmaya girdi. Çatışmada saldırganlardan 3'ü öldürüldü, 1'i yaralı, 2'si yakalandı. Yaralı terörist de kaldırıldığı hastanede hayatını kaybetti. >> 23'te

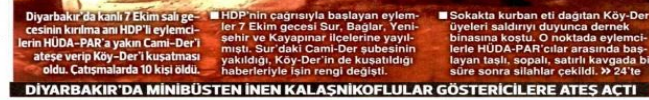
CHP'DEN SÜRPRİZ Sınırötesi harekât teklifi

CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, hükümet yeni bir tezere getirmeleri önerisinde bulundu.

KOBANI VE İŞİD'İN SINIRLI OLSUN

"Gelin askerimizin kara hareketini Kobani'nin kurtarılması ve İŞİD'in buradan püskürtülmesi hedefiyle kısıtlayalım. Böyle bir tezereyi Meclis'ten hemen, yeniden çıkaralım. Halkımızın alabildiğini İŞİD gibi terör örgütünün öldürmesine izin vermiyoruz. Son talimatı olaylar, kaos lobisinin işi değil İktidara bastırıldığını ve artık kontrolü kaybettiğini açık gösterdik." >> 22

O GECE NE OLDU

DİYARBAKIR'DA MİNİBÜSTEN İNEN KALANIKOFLULAR GÖSTERİCİLERE ATEŞ ACTI

Diyarbakır'da kanlı 7 Ekim salı gecesinde HDP'nin çağrısıyla başlayan eylemler 7 Ekim gecesi Şur, Bağlar, Yenisehir ve Kayapınar ilçelerine yayılmıştı. Şur'daki Cami-Der subayına yakıldığı, Köy-Der'in de kuşatıldığı haberleriyle işin rengi değişti.

Sokakta kurban eti dağıtan Köy-Der üyeleri saldırıyı duyunca dernek binasına kostu. O noktada eylemci HÜDA-PAR'lılar arasında başlayan taşlı, sopalı, satırıl kavgada bir süre sonra silahlar çekildi. >> 24'te

En kötü senaryo İŞİD'e komşu olmak

Kültür ve Turizm Bakanı Ömer Çelik, Hürriyet'e konuştu: "Türkiye için en kötü senaryolardan bir tanesi İŞİD ya da El Kaide ile sınır olmaktır."

BU EN BÜYÜK TEHLİKELERDEN BİRİDİR

"Dolayısıyla 'Kobani'nin düşmesini Türkiye istiyor' demek başlı başına bir aldatmaca. Türkiye'nin kendi milli güvenliği açısından en istenmeyen şey İŞİD gibi bir terör örgütüne sınır komşusu olmaktır. Bu en büyük tehlikelerden biridir. Buna asla istemeyiz." >> 25'te

GÖRÜNTÜLER 4 KEZ SILINMIŞ

Ekigehir'deki gece eylemleri sırasında döyülen, 38 gün komada kalmış olan Ali İsmail Korkmaz davasında dayak anı ile ilgili görüntüler silindi. Sanıklar, 4 kez silinse de kurtarılan görüntülerdeki kişiler kendileri olduğunu kabul etti. >> 4

Etiler Polis Okulu AVM olması hazir

17-25 Aralık soruşturmasında gündeme gelen Etiler Polis Meslek Yüksekokulu Tın kapatılmasına karar, Resmi Gazete'de yayımlandı. 2012'de araziye AVM yapılmasını izin verilmişti. >> 14

MERKEZİ SİSTEM UĞUR ORTAK SINAV

Uğur Yayınları işbirliği ile Merkezi Sistem Ortak Sınavı hazırlık sayılarında kararnaz çıkabilecek derler ve sorular. >> 28-29

Modiano sürprizi

Nobel Edebiyat Ödülü'nün sahibi Fransız roman yazarı Patrick Modiano (69) öldü. Modiano'nun Türkiye'ye çevrilmiş 5 kitabı var. >> 6

Özgür Gündem

www.ozgur-gundem.com eposta@ozgur-gundem.com 10 Ekim 2014 Cuma 75 Kr KKTÇ 1 TL

Halkın direnişi kutsaldır...

Kobanê'de direniş sürüyor. Kobanê Direnişi için ve Kobanê'ye yönelik saldırıya karşı Kürt halkın ortaya koyduğu protestolara Türk devletinin yaklaşımı AKP'nin politikalarını netleştirmiştir... Hüseyn Ali yazdı »12'de

ÖCALAN'DAN MÜZAKERE ÇAĞRISI

HDP Eşbaşkanı Demirtaş, Öcalan'ın taraflara 'diyalog ve müzakereyi hızlandırmayı tavsiye ettiğini' açıkladı. AKP ise aynı gün halka saldırarak katliam yaptı

DERHAL MÜZAKEREYE HDP, DBP ve DTK eşbaşkanları, Amed'de Kobanê serhildanı ve İŞİD saldırıları konusunda açıklama yaptı. Kürt Halk Önderi Abdullah Öcalan'ın kritik bir mesajını aktaran HDP Eşbaşkanı Selahattin Demirtaş, Öcalan'ın herkese "diyalog ve müzakereyi hızlandırmayı tavsiye ettiğini" vurguladı.

EYLEMLER SÜRMELE Demirtaş, Kobanê Serhildanı'nda devletin müdahalesi ve kirli güçlerin saldırıları nedeniyle onlarca can kaybı yaşandığını belirterek, "Hükümet eylemlere müdahale etmemeli, diyalog yolunu kullanmalı. Halklarımız, Kobanê'de kritik durum devam ettiği için dikkatle eylemlerini yükseltmelidir" dedi. »5'te

Tarihi bir serhildana yol açan Kobanê acil yardıma çağırıldı

KORİDORU AÇ

Kobanê Kantonu Başbakanı Müslim, Kobanê'de binlerce sivilin yeni bir Şengal ile karşı karşıya bulunduğu belirterek acil çağrı yaptı. KCK, 'Kobanê için acilen bir koridorun açılması süreci normalleştirir' dedi

Komplocular halka çarptı

Kürdistan'ın dört bir yanını ve Türkiye'yi saran Kobanê Serhildanı, Öcalan'a yönelik uluslararası komplonyu protesto eylemleriyle sürüyor. Milyonlar, "Önderliğimizin ve Kobanê'nin özgürlüğüne kadar sokaklar bizimdir" dedi. »6'da

Serhildana YPJ selamı

İŞİD katillerine karşı tarihi bir direniş sergileyen YPG/YPJ güçleri, ortalgı saran Kobanê Serhildanı'nı selamladı. YPJ Komutanları Sozdar Faraşin ve Meysa Ebdö, "Serhildanlar bize büyük bir güç veriyor. Kobanê özgür yaşamın adıdır" dedi. »2'de

Yanlış pazarlık

İŞİD'de desteğini kesmeyen, PYD'ye söz verdiği halde direnişe destek akması için koridor açmayan AKP, Ankara'da NATO ve ABD ile "tampon" pazarlığı yapıyor. Erdoğan ve Davutoğlu, çıkış yolunu hala yanlış adreste arıyor. »5'te

ACIL YARDIM ÇAĞIRISI İŞİD çetnesinin katliam girişimi ve AKP'nin Kobanê'nin düşmesini teşvik eden politikaları nedeniyle başlayan Kobanê Serhildanı tüm hızıyla sürerken, Kobanê'den kritik mesaj geldi. Başbakan Enver Müslim, acil yardım çağırısı yaparken, İŞİD katilleri sınır kapısını ele geçirmek için büyük bir saldırı başlattı.

KORİDOR NORMALLEŞTİRİR KCK, Kobanê Serhildanı'na AKP'nin yanlış politikalarının yol açtığını belirterek, "Kobanê'ye yardım koridorunun açılması süreci normalleştirir" dedi. Halkın serhildan duruşunu koruması gerektiğini vurgulayan KCK, "Büste saldırma, yakma ve yağma ise kabul edilemez" dedi. İLGİLİ HABERLER »5-7-8-9-10-11'de

'Misli'yle cinayet!

Öcalan'ın çağrısına AKP, katliamla yanıt verdi. Kerbovan'da 1 yurttaş, Qamişlo-Nîsêbîn sınırında ise 1 Rojavalı çocuk, asker ve polis tarafından katledildi; onlarca yaralı var. Cizre'de de 2'si ağır 6 kişi yaralandı. Kobanê Serhildanı'nda 27 kişi yaşamını yitirdi.

İnsanlık için KORİDOR

Aralarında Noam Chomsky, Murathan Mungan, Ahmet Ümit, Fatih Akin ve Ezel Akay gibi yüzlerce aydın ve sanatçı ile sivil toplum kuruluşları, AKP hükümetine Kobanê için acilen yardım koridoru açma çağrısı yaptı.

Ö Z G E Ç M İ Ş

Adı ve SOYADI : Emrah BUDAK

Doğum Yeri - Tarihi: Afşin/Kahramanmaraş - 17.01.1990

Eğitim Durumu

Mezun Olduğu Lise : Karabük, Demir – Çelik Lisesi, 2007

Lisans Diploması : Akdeniz Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü,
Antalya, 2013

Yüksek Lisans

Diploması : Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Gazetecilik Ana Bilim Dalı, Antalya, 2016

Tez Konusu : 6-7 Ekim Olayları'nın Yazılı Basında Sunumu

Yabancı Dil : İngilizce – (İyi derece)

İş Deneyimi

Stajlar : Anadolu Ajansı- 30 Gün- Temmuz 2011

Çalıştığı Kurumlar : Haliç Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Halkla İlişkiler Bölümü –
Araştırma Görevlisi (Eylül 2015- Ocak 2016) Mersin Üniversitesi İletişim Fakültesi
Gazetecilik Ana Bilim Dalı – Araştırma Görevlisi (Şubat 2016 – Devam Ediyor).

E-Posta : bdkemrah_78@hotmail.com – bdkemrah78@gmail.com